

سنڌي ڪتابن جي لسٽ

ڪتاب جو نالو اهڪڙو

۱. سار وڃن نثر حضور سروي جي مهاراج
۲. پرمارئي پتر بابا جهمل سنگهه جي مهاراج جن جا حضور مهاراج بابا ساون سنگهه جن ڏانهن لکيل خط
۳. پرمارئي ساکيون حضور مهاراج ساون سنگهه جن جون دستنگ ۾ اڏايل ساکيون
۴. ستن جي سکيا حضور مهاراج ساون سنگهه جن جا دستنگ
۵. سنت مت حضور مهاراج ساون سنگهه جن جا دستنگ
۶. گور مت سار حضور مهاراج ساون سنگهه جن جي دستنگ گور مت سڌانت جو ديباچو
۷. آلهه وڳيان سردار بهادر مهاراج جهڙتسنگهه جن جا دستنگ ۽ خط
۸. سنت مت درشن پاڻو ۱- حضور مهاراج چرنسنگهه جن جا دستنگ ۽ چلڻ جا جواب
۹. سنت مارگ حضور مهاراج چرنسنگهه جن دواران سنت مت جي واکيا
۱۰. دستنگ ۱ کان ۱۰- حضور مهاراج چرنسنگهه جن جا دستنگ
۱۱. ستن جي ٻائي مختلف ستن جون ٻائون
۱۲. ويهتي ۽ هزار ٽي جا شيد مختلف ستن جي ٻائي ۽ مان شيد
۱۳. روحاني ڊائري پاڻو ۱-۲-۳ راء صاحب منشي رام
۱۴. ستگورن جي سکيا پاڻو ۱-۲-۳-۴ شري ليکراج پوري
۱۵. روحاني گلدستو سردار بهادر مهاراج جهڙتسنگهه جن جا چونڊ وڃن
۱۶. آلدو جو آواز ڪرل ساندوس
۱۷. عيسا عيسا مولائي چڱا ڊاڪٽر ڪرپاسنگهه نارنگ
۱۸. ڌرتيءَ کي سرگب ڏهوان درٻائي لعل ڪپور

ملڻ جا هلق :-

عنوان لکيل ڪتاب سنڌي، هندي، ۽ پنجابي ۽ ٻيا
پبليڪيشن (پڪ اسٽال) پياس ۽ سيني دستنگ سينٽرن مان
ملي سگهجن

مٺاڻن جون ڳالهيون ڪري ۽ انهن جا وچور سان نالا ڳڻهي
ليڪن انهن جي ذڪر ڪرڻ سان نه زبان ۾ مٺائيءَ جو سواد
اڀندو نڪو پيٽ ٿي ٻڙبو.

انهيءَ ڪري سنڌين هن ڪلچر ۾ اهڙي
گيان مت جي پيروي ڪرڻ کان منع ڪئي آهي
۽ جيون هڪٽيءَ ۽ اُڌار لاءِ سٽگور پيڳڙي هٿور
ڪئي آهي. جيترو اهو ڪاري، ودوان ۽ جنڊو ٿور
جي ڳالهين تي گذران آهي، اهي هن ڳالهه تي نڪتچي
ڪندا ۽ ناراض ٿيندا پر جيڪي سچا پرمارڻي آهن سي هنن
وچن تي غور ڪري، سمجهندا ۽ مڃيندا.

سڳهندو؟ ۽ ڇو ٿا تہ ڳيان جي ڪٿان جو پڙهڻ ۽ ائين
 ڇو ويچارڻ ۽ هڻڻ، اهڙي ڪرڻ ۽ اڀاسنا آهي. ڇا! وٽاس،
 وشست ۽ ٻيا اڳيان ڳيائي، جي سرڪ ساڌناون ڪري
 ڳيان جي بد کي ڀڃتا هئا، سي سڀ نادان هئا، جو من
 لاحق ٻڌينجو وقت ويٺو ۽ ڪنٽون ڪيون؟ اهڙو ڳيان،
 جو اڄ ڪلهه هلي رهيو آهي سو تہ نيابت سولو آهي ۽
 ٿوري ئي وقت ۾ ڪنهن کي به حاصل ٿي سگهي ٿو!
 ڇاڪاڻ تہ اڄ ڇارو ڪتاب پڙهڻ ۽ سهڻو، اهڙي اڄ ڪالهه
 جي ڳيائين جو ساڌن ۽ سڌانت آهي ۽ هو سمجهن ٿا تہ من
 کي لرمڻ ۽ لڻڻ (هڪ هنڌ بيمارڻ) ڪرڻ جي ڪابه
 ضرورت ناهي. پوءِ ڳيائي ۽ اڳيائيءَ جي وچ ۾ ڪٿڙو
 تفاوت ٿيو؟ تفاوت اهو ٿيو جو ڳيائي رڳو وات سان
 ڳالهيون ڪري ٿو باقي هٿ ۾ ڳيائي ۽ اڳيائي ٻئي هڪ
 جيترا آهن.

لنڊهڪري رڳو ڳالهن ڪرڻ سان ڇو جو اڌار ٿي
 سگهي ڇاڪاڻ تہ ڇڙ ۽ ڇيٽن جي ڳنڍ، جا هميشه روڪ اڀاس
 سان ڪلندي آهي سا زباني ڳالهن سان هرگز نه ڪلندي.
 جيڪڏهن ٻڌينجي من ۾ چڱيءَ طرح ويچار ڪري ٿو وڃي
 تہ صاف معلوم ٿيندو تہ اهڙي ڳيان من سان ڪڏهن به ڇو
 جو ڪلياڻ نه ٿي سگهندو ۽ نه انهيءَ مان من ۽ اندرون وس
 ٿي سگهندون. جيئن ته اڳين چوڪن جا ڪرڻ هينئر ٿا ٿي
 سگهن ۽ اڻٽانگ روڪ به ٿي سگهي تہ پوءِ ڳيان، جيڪو
 ائين ڪرڻ مان لڪرڻ وارو ٿيل هو، سو ڪيئن پراڻت ٿي
 سگهندو؟ انهيءَ مان صاف ظاهر آهي تہ جيڪي ڪجهه
 اڄ ڪلهه جا ڳيائي چئي رهيا آهن ۽ مڃي رهيا آهن اهو وڌيڪ
 ڳيان يا ڪٽائي ڳيان آهي. اهو اهڙو آهي جيئن ڪو به ڪاڌ

هي ڪرايا سوڳ ۽ اشتادگ سوڳ جو سمر ٺاهي. نڪو ماڻهن جي شريسر ۾ هيٺس اها طاقت رکي آهي جو ڪشت سهي سگهن ۽ اهي ڪرم پوريءَ طرح سان ٿي لٽا سگهن ڇاڪاڻ ته اهي سڄم ۽ وڌي ۽ موجب ٿيڻ لاءِ ڪن آهن. تنهنڪري ان جو ڦل ابتر نڪري ٿو.

ساڳيءَ طرح ورت وغيره به هيٺس وڏا ڏينهن ٿي پيا آهن ڇاڪاڻ ته انهن ڏينهن تي خاص ڪري سواڊي پوڄن کاڌا وڃن ٿا جي پاڻ زياده آلس ۽ ننڊ پيدا ڪن ٿا ۽ انهن ڏينهن تي پڇن بندگيءَ جو نالو به ڪونهي. انهن ڪرمن جي ڪري پاڻ اهنڪار وڌي ٿو وڃي، جو سڀني ٻارن ۾ دل ٻاپ آهي. ساڳيءَ طرح ٻين سڀني ڪرمن جو حال ڇاڇري ڏسو ۽ من ۾ وسڃار ڪري سمجهي ڇڏيو ته هن وقت انهن ڪرم ڪرڻ سان بيمارٽ جو ڦل ڪجهه به نٿو ملي بلڪه من ۽ چت کي آهي زياده ملين ۽ اهنڪاري ڪن ٿا.

ڪيترا ماڻهو گيان جا ڪتاب، جي ويدن موجب شاستر جو انگ آهن، پڙهن ٿا ۽ انهن جو مطلب سمجهي هُو پاڻ کي گياني ۽ برهم سروب سمجهن ٿا. هن وقت اهو سڀني ۾ گمراه ڪندڙ مارڳ پيدا ٿيو آهي. پهرين ڳالهه ته اها آهي ته گيان جو اڄ ڪالھ ڦهلاجي رهيو آهي اهو ويدانت مت موجب ناهي اهو ٿڏهن ويدانت مت موجب صحيح آهي جڏهن انهيءَ جا سڀ انگ يا ڳالهيدون پورا ٿيون هجن. يعني پهرين ڪرم ۽ آپاسنا ڪري چار ساڌناون حاصل ڪجن ٿڏهن وڃي گيان جو اڌڪاري ٿيو. پر ڏسڻ ۾ اچي ٿو جيڪي گيان جا ڪتاب اڄ ڪالھ نڪتا آهن انهن ۾ ڪرم ۽ آپاسنا جو نشان به ڪونهي ۽ نه اڄ ڪالھ جا گياني ڪوبه ڪرم يا آپاسنا ڪن ٿا، پر هندن کي گيان ڪهڙيءَ طرح ۽ ڪٿان حاصل ٿي

سڃا آهي يا نه! يعني عروتي زوچا جو مطلب من ۽ چٽ کي
لنگار ڪرڻ جو هو، سو ڏيکڻ ڪل ٿي ٿيو آهي ۽ ڪير نه
عروتيءَ جو روشن بزم ۽ وشواس سان هڪ هنڌ ڪلاڪ ۽
ڪلاڪ وٺي نٿو ڪري نه پوءِ ائين مٿان مٿان جيڪر انهيءَ
ڪردار ۾ ڦٽل ۽ مطلب وکيو هو، اهو ڪيئن ملندو؟ جي ائين
ڪوڙ سان من ۽ چٽ جون ورتيون ڦهليون ۽ نماش ۾ لڳي
ونجون نه پوءِ فائدي بدوان اٿس نقصان ٿيو.

اهڙيءَ طرح نيرتن تي جتي اڳي سنت مٿان مٿان وهندا
هئا ۽ جيڪي اتي ويندا هئا سي انهن سنتن جو روشن ۽
ستنگ ڪري اندر جي صفائي ۽ نرمتيا حاصل ڪري
اندا هئا. هاڻ انهيءَ جي بدوان اٿي گنگا، جمنا يا پاڻي ۾
سنان ڪري، باقي ٻيو وقت تيارن ۾ جمع ۽ سوکڙين سرڻ
ڪرڻ ۾ لا پندارون جي بددوست ڪرڻ ۾ يا مانڻ ۽ پيئڻ ۾
وڃائين ٿا. اهڙي عروتيءَ شروع ۽ پيڻ پاڻ ۾ ستنگ ۽ ورلين
جو انحرڪ ٿيڻ چڱي طرح نٿو ٿئي سگهي. انهيءَ ڪري
نيرتن جو ڦٽل به ايترو نڪتو ۽ نيرت هيٺو مٿو ۽ نماشا ٿي
پيا آهن.

ساڳئي طرح جپ تپ به فقط ليڪ ٻڌي يا ارڪن کي
ٽپڪارڻ لاءِ ڪيا وڃن ٿا ۽ انهن ڪمن ڪندي من کي روڪڻ
جو ٿورو به خيال نٿو ڪيو وڃي. تنهن ڪري انهن ۾ به
اهڙي بدوان اٿس نقصان ٿئي ٿو. ڇاڪاڻ ته ورهين جا ورهيه
جپ ڪندي به جي ڇاپو وڃي نه پرمات جي واڌاري
بدوان پاڻ سمار جون راشنائون وڌيو وڃن.

جيڪي ماڻهو پرمهي ۽ بالا پولا آهن اهي اهڙن سساري
۽ روزگاري ماڻهن جي سنگ ۾ اچي پنهنجو پير ۽ پيار
وڃن ۽ پنهنجو وقت انهن نسل ڪرم ۾ بيڪار وڃائين ٿا.

تيرت، ورت، چپ، تپ، هـون، لگيه آچار، ذات ورن جا ڪرم ۽ ڪرپا لوگ يعني هت لوگ ۽ اڻڄاڻ لوگ، اهي سڀ اڳين جڳن جا ذوم آهن. هن جڳ ۾ اهي نڪو ڪمهن کان پوري وڌيڪ سان ٿي سگهندا ۽ نڪو انهن مان اهر ڦل، جنهن سان جيو جي مڪتي ٿئي، ملي سگهي ٿو. تنهن ڪري اهي سڀ نامنظور آهن. جيڪي جيو پنهنجي من جي هت سان انهن ڪرم کي ڪن ٿا اهڙن جي حالت ذرا غور ڪري ڏسبي ته پهرين ته هنن کان اهي ڪرم جهڙي طرح ٿين ٿا گهرجن تهڙي طرح ٿين ٿا سگهن ۽ جيڪي ٿورو گهڻو ٻاهران مٽاڇرو ڪندا، انهيءَ مان اٽل اهنگار پيدا ٿئي ٿو ۽ اندر جي صفائي ٿيڻ بدران پاڻ انهيءَ ڪرڻيءَ مان مليندا ۽ پاپ وڌن ٿا. انهيءَ ڪري ماڻهن کي واجب آهي ته انهيءَ دوکي ۾ نه ڦاسن ۽ انهن ڪرم ۾ پنهنجو ٿن، من ۽ ڌن اڃا به نه وڃائين.

جيڪي ماڻهو انهن ڪرم ۾ اُپديش ڪن ٿا، ٿن ڪي جاچي ڏسبو ته پتو پوندو ته اهي ماڻهو يا ته روزگار تي رکيل آهن يا پنهنجي مان وڌائي لاءِ ائين ڪن ٿا يا پنهنجي آجيوڪا واسطي ماڻهن کي اُپديش ڪن ٿا. ماڻهن جي سڄي ڪلياڻ جو انهن کي اوترو ڪونهي. تنهن ڪري انهن جو چيو مڃڻ نه گهرجي انهيءَ جي ثابتيءَ لاءِ سندن جي وچتن ۾ ڪيترائي حوالا آهن جن مان صاف ظاهر آهي ته ڪاڇڙ ۾ انهن ڪرم ڪرڻ جو بلڪل حڪم ناهي. جيڪي ماڻهو اهو حڪم نٿا مڃين اهي يا ته سنساري، يا روزگار تي رکيل اهنگاري آهن. سو هيءُ اُپديش اهڙن لاءِ نه ناهي. سمجهو ۽ ڀرمارڻي ماڻهن کي ٿوري وڃار ڪرڻ سان معلوم ٿيندو ته حقيقت ۾ سندن ۽ مڃائڻن جا اهي وچن، ۽ اڳين جڳن جي ڪرم ۽ پوڄائن جو ڪنهن ڪن ٿا سي

نيون ڦالهيون ٻڌان. ٿين ڪالواءِ هو هو ڪنهن جا پيد
 ۽ آڻيئون ڦالهيون چاٿڻ چاهي ٿو ۽ هتان هتان ڦالهيون
 ڇو ٿي، پيئجي ٻڌي ۽ چالاڪي وڌائي ٿو ۽ اها
 چالاڪي ٻين کي ٽٽاري پيئجي ساراه ڪرائڻ چاهي
 ٿو. هو پيئجي وڌائي ۽ ساراه ۾ ڏاڍو خوش ٿي ٿو.

(۱۵) گورمڪ جيڪو نه پرماري ڪم ڪري ٿو اهو ڌارچ
 سان ڪري ٿو ۽ سدائين سڪور جي ڏها ۽ مهر جو
 پروسو ۽ هن جي چرڻن ۾ بڪو لڏيو وڃي ٿو.
 مملڪم هر ڪنهن ڦالهه ۾ اڪڙ ڪري ٿو ۽ هر ڪو ڪم
 چلدي پورو ڪرڻ چاهي ٿو ۽ انهيءَ ايتراڻي ۾ سڪور
 جي مهر جو پروسو ۽ هن جي وچن جو لڏيو اڪل
 وساري ٻڌي ٿو.

اهي سڀ ڦالهيون جيڪي گورمڪ جي چال بابت
 ورنن ڪيون ويون آهن، اهي سڪور جي مهر سان ٿي
 پراڻن ٿين ٿيون. جنهن تي هنن جي ڪرڻا ٿيندي انهيءَ
 کي هو بخشيش ڪندا. جيڪي هن جي چرڻن ۾ پراڻن ڪن
 ٿا ۽ هن ۾ وشواس رکن ٿا، انهن کي هڪ ڏينهن ضرور
 هيءَ بخشيش ملندي. سڪور جي چرڻن جو پراڻ سمجهي ڪٿن
 جو پندار آهي. جنهن کي پراڻ جي بخشيش ٿي ٿين ۽ اهي
 سڀ ڪن باطني اچي وندا ۽ سڀ مملڪي اچڻ ڪن ۾ وندا
 رهندا.

۲۶۳. هن ڪاڇڪ ۾ جيئو جي ڪلياڻ لاءِ سڪور ۽ شيد
 جي پڳي ۽ کان سواءِ ٻيو ڪوبه دستور ستن ورلن نه ڪيو
 آهي. وڏن ۽ پراڻن ۾ ڪاڇڪ واسطي اهڙي چئن ماڻھو
 ٿيل آهي يعني نه گورو ۽ نار جي اها ساڻان جيئو جو ڪاڇ
 ٿيندو. انهيءَ واسطي ڪيئي لاهيون آهن. موروئي پوڄا

(۱۲) گورمگم غرابيءَ ۽ پٽسي نه هجڻ جي حالت ۾ گهٻرائجي
 نٿو ۽ جيڪا اڪليف مٿانئس پوي ٿي تنهن کي ڏيرج
 ۽ صبر سان سهي ٿو. هو ستگور جي دٻا مهر تي يروسو
 رکي ٿو ۽ هن جا شڪرانا مڃي ٿو.
 مڏمگم بالڪل جلدي تڪليف کان گهٻرائجي مدد لاءِ
 پڪار ڪري ٿو ۽ پٽسي نه هجڻ جي حالت ۾ ڏکي ٿي،
 هن هن سان شڪايت ڪري ٿو.

(۱۳) گورمگم پنهنجا سڀ ڪم ستگور جي موج تي ڇڏي
 ٿو. پاڻ ٿئي يا برو، پُر پاڻ انهيءَ ۾ نٿو آڻي. هو
 پنهنجي ڳالهه مٿي نٿو ڪري ۽ ٻين جي ڳالهه کي هيٺ
 نٿو ڪري ۽ جهڳڙي ۽ ڪت پٽ جي ڪمن ۾ نٿو پوي.
 هو سدائين ستگور جي موج ڏانهن نھاري ٿو ۽ ستگور
 جا ڳڻ ڳائيندي پنهنجي حياتي گذاريندو رهي ٿو.
 مڏمگم پنهنجي سڀ ڪنهن ڪم ۾ پنهنجو آڻو هلائي
 ٿو ۽ پنهنجي مزي ۽ فائدي لاءِ جهڳڙي ۽ ڪت پٽ جا
 ڪم ڪٽندو رهي ٿو. هو پنهنجي ڳالهه مٿي ڪرڻ لاءِ
 ڪروڙ ۾ اچي وڙهن لاءِ تيار ٿي وڃي ٿو.

(۱۴) گورمگم نين نين شين ۽ ڳالهين ۾ نٿو ڦاسي ڇاڪاڻ ته
 هر ڇاڻي ٿو ته انهن جي جڙ سنسار آهي. هو پنهنجا ڳڻ
 سنسار کان اڳائيندو رهي ٿو ۽ پنهنجي ساراهه ڪرائڻ
 نٿو چاهي. هو جيڪا ڳالهه ڏسي يا ٻڌي ٿو، انهيءَ مان
 پنهنجي مطلب جو نٿو جنهن مان ستگور جي پُريت ۽
 پُريت وڌي سر چوندو ڪڍي ٿو ۽ ستگور جو
 سڀني ڳڻن جو پندار آهي، پنهنجي هميشه موڙا ڳائيندو
 رهي ٿو.

مڏمگم چاهي ٿو ته نٽ نيون نيون شيون ڏسان ۽ نيون

مهمڪ سنساري ماڻهن ۽ سامان سان پرست ڪري ٿو ۽
پوءِ ۽ سواد ماڻن چاهي ٿو ۽ ستر تماشن ۾ خوش
رهي ٿو.

(۱۰) گورمڪ جيڪو ڪم ڪري ٿو سو پنهنجي ستگور کي
خوش ڪرڻ جي لاءِ ڪري ٿو ۽ ستگور جي دٻا ۽ مير
چاهيندو رهي ٿو. هو مڻا پنهنجي ستگور جي ساراھ ۽
استب ڪري ٿو ۽ هن جي ٽي وڏائي چاهي ٿو ۽
سنساري خواهشون ٿي رهي.

مهمڪ جيڪو به ڪم ڪري ٿو تنهن ۾ ڪجهه نه
ڪجهه پنهنجي مطلب يا سک جو خيال رکي ٿو،
ڇاڪاڻ ته مطلب کان سواءِ هن کان ڪوبه ڪم نه ٿي
سگهندو آهي. هو سدائين پنهنجي عزت ۽ وڏائي چاهي
ٿو. هن ۾ سنساري خواهشون زبردست هوندا آهن.

(۱۱) گورمڪ ڪنهن سان به واپار ورتو ٿي رهي بلڪه هو
وروڌيءَ سان به پيار ڪري ٿو ۽ پنهنجي من ۾ ڪل
ڪتب ذات يا وڏن ماڻهن جي دوستيءَ جو
ايمان ٿي آئي. هو پرامين ۽ سچن پرمائين سان وڌيڪ
پرست ڪري ٿو. هو سدائين پنهنجي ستگور جي چران
جو پريم پنهنجي دل ۾ جاڳائي رکي ٿو ۽ دن به دن
هن جي وڌيڪ وڌيڪ دٻا ۽ مهر حاصل ڪرڻ
چاهي ٿو.

مهمڪ وڏو ڪتب ۽ گهڻا دوست چاهي ٿو ۽
شاهوڪار ۽ هلنديءَ وارن سان گهڻو پريم ڪري ٿو
۽ انهن جي دوستيءَ ۽ پنهنجي ذات يا پريم جو ايمان
ڪري ٿو ۽ دنيا ڏاڪيءَ جا گهڻا ڪم ڪرڻ چاهي ٿو
پر ستگور جي راضي جو خيال گهٽ رکي ٿو.

(۷) ڪري ٿو. هن کي رڪو سڪو کاتو ۽ سادا پدارت نٿا وٺن.
گورمڪم سنساري پدارتن ۽ دنيا جي ڄار ۾ نٿو اٽڪي
۽ انهن جي نفعي يا نقصان ۾ کيس خوشي يا رنج نٿو
ٿئي ۽ جي ڪير کيس گهٽ وڌ ڳالهائي ٿو ته انهيءَ ئي
ڪاوڙ نٿو ڪري. پر سدائين پنهنجي آتما جي مڪتي
۽ ستگور جو راضيو ڌيان ۾ رکي ٿو.

مدمڪم سنسار ۽ انهيءَ جي پدارتن جو گهڻو خيال رکي
ٿو ۽ انهن جي هاڃي ۽ لاپ ۾ جلدئي ڏکي يا خوش
ٿئي ٿو. جي ڪير هن کي ڪوڙا وڃن چوي ٿو ته
هڪدم غصي ۾ پڙجي وڃي. هو ستگور جي مهر ۽
طاقت جو ڀروسو ۽ خيال نٿو رکي.

(۸) گورمڪم هر ڳالهه ۾ صاف دل ۽ سڄاڻ رهيو ۽ سدائين
آڌار چٽ يعني وڏيءَ دل وارو هوندو آهي. هو هميشه
ٻين سان سٺو سلوڪ ڪري ٿو ۽ ٻين جو ڀلو چاهي ٿو
پر پاڻ ٿوري ۾ راضي رهي ٿو ۽ ٻين کان ڪجهه به
وٺڻ جي خواهش نٿو رکي.

مدمڪم لالچي ٿئي ٿو ۽ ٻين کان وٺڻ لاءِ هميشه تيار
رهي ٿو پر ٻين کي ڏيڻ نٿو چاهي. هو هرڪنهن ڳالهه ۾
پنهنجي فائدي جو خيال رکي ٿو ۽ ٻئي جو خيال نٿو
رکي. هو پنهنجون ترشائون وڌائيندو رهي ٿو ۽ وهندڙ
۾ سڃاڻي سان نٿو هلي.

(۹) گورمڪم سنساري ماڻهن سان گهڻو پيار نٿو ڪري ۽
ڀوڳن جي چاهه ۽ آس نٿو رکي. هن کي ستر ۽ نماشي
جو شوق نه ٿيندو آهي. هن کي رڳو ستگور جي چرڻ
جي پراپتيءَ جي چاهه رهي ٿي ۽ انهيءَ جي آند ۾ ئي
مڪن رهي ٿو.

مڙمڪ من ۽ اندرين کي دٻائڻ پسند ٿو ڪري ۽
ڪنهنجو به دٻاءُ يا حڪم مڃڻ ٿو چاهي. هو ائين ڪنهن
جي ساراه يا وڏائي ٿو سهي سگهي.

(۳) گورمڪ ڪنهن تي به زبردستي ٿو ڪري ۽ سڀني
جي خاطري ۽ شيوا ڪرڻ لاءِ تيار رهي ٿو ۽ ٻين جو
اٻڪار ڪرڻ چاهي ٿو. هو پنهنجي پوڄا ۽ عزت جي
چاهتا ٿو رکي. هو ستگور جي امان گيريءَ ۽ هن جي
چرڻ ۾ لٽولين رهي ٿو.

مڙمڪ ٻين تي حڪم هلائي ٿو ۽ ٻين کان پنهنجي شيوا
ڪرائي ٿو ۽ پنهنجو مان چاهي ٿو. هو پنهنجي مطلب
کان سواءِ ٻين سان پرست ٿو ڪري ۽ خوشيءَ سان
پنهنجي پوڄا ۽ عزت ڪرائي ٿو. هو پنهنجي ستگور
جي چرڻ ۾ لٽولين ٿو رهي.

(۴) گورمڪ نمڙا ۽ نهٺائي ٿو ڇڏي ۽ جڏهن به ڪير
سندس ننڍا ڪري ٿو يا سندس ارادر ۽ بي عزلي ڪري
ٿو ته هو ڏکي ٿو ٿئي بلڪ هو ان ۾ پنهنجي پلائي
سهجي ٿو.

مڙمڪ ننڍا ۽ بي عزليءَ کان ڊڄي ٿو ۽ پنهنجو ارادر
خوشيءَ سان ٿو سهي ۽ پنهنجي وڏائي چاهي ٿو.
(۵) گورمڪ شيوا ڪرڻ ۾ آلس ٿو ڪري ۽ ڪڏهن به
سست ٿي وڃڻ ٿو چاهي.

مڙمڪ عزت جو ارادر چاهي ٿو ۽ شيوا ڪرڻ ۾ سستي
ڪري ٿو.

(۶) گورمڪ نمڙا ۽ سادگيءَ سان هلي ٿو. ڇوڪر وڏو ڪر
کڏو يا سادو سڏو ڪڙو کيس ابي ٿو ٿين ۾ راضي
رهي ٿو.

مڙمڪ سدا سنا سنا طعام چاهي ٿو ۽ انهن جو وڃار

۴ زمڙ شش نٿو سمجھي سگهي پر سنگور چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو
۵ جي هو چاهي ته شش کي اهو محسوس ڪرائي ٿو. هو
شيد روپ، سرت روپ، پزير روپ، آند روپ ۽ هرڪ
روپ آهي ۽ پوءِ به اُروپ آهي.

۲۶۲. سنگور پنهنجي دٻا سان سدائين جهڙو جي سنڀال
ڪندا رهن ٿا ۽ چاهين ٿا ته سڀئي شش سندن چرڻن ۾
پڪي پريٽ ۽ وشواس وڌي، پر هيءُ من نٿو چاهي ته جهڙو
انهنءَ اوستا کي پريٽ ڪري تنهن ڪري هو جهڙو کي پوڄڻ
ڏانهن ڪيندي ٿو ۽ جهڙو کي پنهنجي حڪم ۾ هلائي چاهي ٿو.
تنهن ڪري جيون کي گهرجي ته من جي دعا ۽ دولاڻ کان
بچي سنگور جي چرڻن جي باد ۾ رهن ۽ من جي جار ۾
نه ڦاسن.

سڃاڻپ ۽ سنڀال واسطي، گورمڪ ۽ ميمڪ جي لڳڻ
جو، ٿورو حال هيٺ ڏجي ٿو، جنهن سان پنهنجي حالت جي
بيٺ ڪندو رهجي.

(۱) گورمڪ هر ڪنهن سان سڄو ورتاءُ ڪري ٿو ۽ ٻرائيءَ
جي ڳالهين کان پري رهي ٿو. هو ڪنهن کي به دوکو
نٿو ڏئي ۽ هو جيڪو ڪم ڪري ٿو سو سنگور لاءِ ڪري
ٿو ۽ هن جي دٻا تي ڀر سو رکي ٿو.

ميمڪ چالاڪيءَ ۽ ڪپٽ سان هلي ٿو. هو پنهنجي مطلب
واسطي ائين ڪري دوکو ڏئي ٿو. هو پنهنجي ٻڌيءَ ۽
چالاڪيءَ تي ڀر سو رکي ٿو ۽ پاڻ کي مشهور ڪرڻ
چاهي ٿو.

(۲) گورمڪ، من ۽ اندرمان کي روڪي ٿو ۽ اندر ۾ نماڻو
رهندو آهي ۽ طعني يا ٽوڪبازي جي وچن کي سهندو
آهي ۽ نصيحت کي پيار سان ٻڌي ٿو. هو پنهنجي وڏائي
نٿو چاهي.

ڪرڻي اجاڻي وڃي ٿي ڇاڪاڻ ته نالو ستگور جي وس آهي. جيڪو ستگور کي پڪڙيندو تنهن کي نالو ۽ راءِ ٻڌي ۽ اندا ٻار جيڪو ستگور کان نالو وٺي ۽ ستگور سان برابر نه ڪندو تنهن کي به (آندرون) نالو حاصل نه ٿيندو.

۲۶۰. سنتن جو نالو اکرچر آهي ۽ وادين جو نالو گورچر آهي. جيڪو نالو گورچر آهي اهو ست نالو يعني سچو نالو آهي ٿي سگهي. جڏهن نالو است يعني سچو نه هوندو ته ان جو استان (region) ۽ روپ (form) به سچو نه هوندو پر سنتن جو نالو به سچو آهي ۽ انهيءَ جو استان ۽ روپ به سچو آهي ڇاڪاڻ ته جيڪو ورن آڏوڪ نامو آهي تنهن جي ذريعي صفائي ٿي سگهي ٿي پر سرت مٿي لٿي چڙهي سگهي ۽ ڏن آڏوڪ نامو ۽ ذريعي سرت بند مان پر همندي پر چڙهي پنهنجي نچ استان يعني ست لوڪ ۾ پئجي سگهي ٿي. اهو ڏن آڏوڪ نامو سنتن کان سواءِ ٻئي ڪنهن وٽان به حاصل ٿو ٿي سگهي. جنهن جا وڏا پايڻ آهن تنهن کي اهو نالو پراڻو ٿي ٿو.

۲۶۱. جڏهن ڪنهن به طرح جي ٽڪليف ٿئي ته ان وقت حضور ستگور کي ياد ڪجي. ستگور سدائين شهن وقت نچ روپ ۾ موجود آهي. ڪال ۽ ڪرم انهيءَ روپ جي وڃندو ٿا اچي سگهن. هو پري پري کان اچي ڏاڍا ڀاڱا ٿا ۽ پاڻ به ڏجن ٿا. ستگور جي گود ۾ ڪنهن به قسم جو ڏپ لاهي. ستگور هر وقت رکشا ڪرڻ لاءِ موجود آهي ۽ هر وقت پنهنجي شهن جي سنڀال ڪندو رهي ٿو. ستگور جي مڙج

* اندران جي پوڄ کان پري

• جو لکڻ پڙهڻ ۽ ڳالهائڻ ۾ اچي سگهي.

• جو لکڻ پڙهڻ ۽ ڳالهائڻ ۾ نه اچي سگهي.

ستگور جي ڪوچ ڪري هن جي شون وٺو. جن انهن جا وڃن مڃيا ۽ پوري ستگور جي ڪوچ ڪري هن جي شون ورتي آهي، انهن کي گهر جي نه هينئر ستگور کي ئي پنهنجو مالڪ ۽ پتي سمجهن.

۲۵۷. جيءَ کي گهر جي نه هميشه ستگور جي ڪرپا ۽ هنجي دٻا خيال ۾ رکي ۽ اهو ويڃاري نه ڪيئن نه ستگور مونکي چوراسيءَ کان بچايو آهي ۽ منهنجا ڪرم ۽ ڀرم ڪاٺيا اٿس. يعني تيرن ۽ ورتن کان بچايو ۽ پٽڪا کان ڇڏايو ۽ سڄي شبد مارگ ۾ ڀڪو ڪيو آهي. تڏهن هن جي ڀرمت ستگور سان لڳندي ۽ سندس من ۾ ڀرم نه اٿندا. تنهنڪري هميشه ستگور جي دٻا ۽ مهر کي ياد ڪرڻ ضروري آهي.

۲۵۸. وڏاوان گورو مان جيءَ جا شڪ ۽ سنسا دور نٿا ٿي سگهن، البت بعض مباحثن خوب ٿئي ٿو. جڏهن هڪ سلوڪ جا چار يا زياده اُرت ڪيا ويا ته ماڻهن کي پاڻ وڌيڪ سنسي ۽ مونجهاري ۾ وڌو ويو. هو ڪهڙي اُرت کي مڃين؟ جنهن ڳالهه جي، جيءَ جي ڪلياڻ واسطي ضرورت هئي، تنهن کي چنڊ چاڻ ڪري چٽيءَ طرح نه ٻڌايو ويو ته. پوءِ جيءَ مڪتيءَ جو رستو ڪيئن پائيندا ۽ ڪهڙو رستن ڪندا؟ تنهن ڪري اهر گورو ڳولهاڻ گهرجي جنهن کي خود پنهنجي ڳالهه جي خاطري هجي. جيستائين اهو نه ملندو جيستائين ڪارج سڌ نه ٿيندو. هيءَ سون جهڙي جا نرد ڀي ملي آهي تنهن کي ائي ۽ لوڻ وانگر، پنڊتن، بيڪ ڌارن ۽ واچڪ گيانين جي سنگ ۾ اتي قدرتيءَ سان نه وڃائجي ۽ پوري ستگور جي ڳولا ڪري هن جي شيوا ۽ ستسنگ ڪجي.

۲۵۹. جيڪي ماسٽر ”ست نام“ ۽ ”رام“ جو سمون ڪن ٿا ۽ ستگور سان ڀرمت نٿا ڪن، انهن جي اها

ٻورو ٿي ٻاهر نه نڪر ٿيس. " ٿڌن آهر ڇمڪ ٻس. هر ٿي
 وارو. اهو بان ٿورو صاحب ٿي پر ڳوٺ ٿيو ۽ هن شش ٿي
 پنهنجي ٿي سان لڳاڻو ۽ هڪدم کيس پنهنجي گهر وٺي آيو.
 خان ٺيڻال پر رڳو ٿورو جي نه ٺيڻال صاحب، پر ٿورو
 ۽ ٿورو جي ٿورو ۽ جو جيڪو آواز آيو، اهو شش جي
 امتحان ۽ پر ٺڪا جي واسطي آيو. جڏهن هو ٿورو مڪتا پر
 ۽ ٿورو ٺيڻال ٿيو، ٿڌن ٿورو صاحب بان پر ڳوٺ ٿيو ۽ هن
 شش ٿي ٻيڻال ورتو. ٺهن ٿوري جيئن ٿي ٿورو جي نه ٺيڻال
 قدر ٿي سگهي ستورو سان اٿري مضبوط ۽ سڄي ٻوٽ ۽
 پر ٺيڻال ڪن.

۲۵۵. پورو ٺا استري پنهنجي پٽيءَ کان سواءِ ٻئي ڪنهن
 ٿي نه ٿي سمجهي يعني سڀني ٿي ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال
 ٺيڻال پنهنجي ماءُ ۽ پيءُ جي پراڻ ۽ ساري ٺيڻال ٺيڻال.
 اٿري طرح، جيڪي ستورو جا شش آهن ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال
 نه پنهنجي ستورو کان سواءِ ٻئي ڪنهن ٿي نه پنهنجي ماءُ ۽
 مڪئي ٺا نه سمجهن. جيڪي ٿوري وال سٺ آهن ٺيڻال
 ٿي اوستائين مڃن جيستائين ٺيڻال پنهنجي وٽ جو ٺورو
 ستورو نه مليو آهي. جڏهن اٿرو ستورو ملي وڃي ٺڌن
 پورو ٺا استري ۽ وانگر پنهنجي سڀ ڪجهه ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال
 ۽ ٺيڻال ڪنهن پر نه ٺيڻال نه ٺيڻال.

۲۵۶. جيڪي وڃ وارا ٺيڻال آهن ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال
 ٺيڻال، ٺيڻال ٺيڻال جو مڃاڻ ڪندا آهن ۽ ڪنوار ٿي
 سمجهائيندا آهن نه ٺيڻال! ٺيڻال پنهنجي پٽيءَ کان سواءِ ٻئي
 ڪنهن سان نه پراڻ نه ڪڇ ۽ اسانجو ايترو ٺيڻال ٺيڻال
 جيئن ٺيڻال جو رڳو ٺيڻال آهن. اٿري ۽ طرح ٺيڻال صاحب
 ۽ جيڪي ٺيڻال ٺيڻال وٽ آهن ٺيڻال وڃ وارا جو ڪم ڪر
 آهي يعني پنهنجي ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال ٺيڻال

ٻا لائق آهي. وڃ! تون هيڏي ئي
 اهو شش پورو ڪورمڪ هو، سو
 ٻا لڳو ته جيڪو ستگورو جو
 رقت مولويءَ سان گڏ جهاز ۾ چڙهي
 جهاز ڪجهه اڳيرو ويو ته زبردست
 ٿي پيو ۽ جيڪي به مسافر جهاز تي
 شش کي هڪ لختو هٿ لڳي ويو
 ريءَ لار ۾ هي به ٻڌڻ ٿي هو
 بند مان ٻاهر نڪتو ۽ آواز آيو ته
 ٻي ته مان توکي ٻڌايان ”تڏهن شش
 آ؟“ آواز آيو ته ”مان پيغمبر آهيان.“
 نڪي خبر ناهي ته پيغمبر صاحب
 ستگورو کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي به
 هٿ غائب ٿي ويو. ٿوريءَ دير
 تي لڙهندو ۽ غوطا کائيندو ٻئي
 ٿيو ۽ آواز آيو ”منهنجو هٿ ٻڪڙ
 چيو ته ”تون ڪير آهين؟“ آواز
 اٿسور آهيان.“ هن اهڙي جواب
 ڏنو گورو آهي، ٻئي خدا کي مان
 هو هٿ ٻا ڪم ٿي ويو. ڪجهه
 ٻاهر نڪتو، اهو هٿ هو.
 چيو ته ”مان منهنجي
 پنهنجو هٿ ڏي ته مان
 شش جواب ڏنو، ”چاهي
 ٻي ستگورو کانسواءِ پنهنجو
 پوءِ چاهي اهو ڪير به
 ٻئي ڪنهن جي به

رڻ ۾ ۽ اهو ۽ اهڙيءَ حالت ۾ ڇڏي ڪئي گهرو جي ۽ هن
سان ڪونه واسطو نه رکي ۽ پاڻ پوري سگورو جي شون
۾ اچي.

۲۵۳. جڏهن روشن سگورو کي مالڪ ڇڏي چڪا آهيو ته
پوءِ اهو مالڪ ڪٿان آيو؟ ڇڏين کي روشن ۽ وڏو سمجهيو
ٿا، روشن جو نه هڪ سگورو ئي مالڪ آهي. هن جيڪو
نه ڌاري سروب ڏيکارو آهي، تنهن مان ئي روشن روشن
جو ڪارج ٿيندو. هن جو اهو سروب سڄي مالڪ يعني
سڀ پيش راءِ سواميءَ جو آهي ۽ هو ئي روشن جو سڄو
بادشاهه آهي.

۲۵۴. ٻانه ٿا ڪن ته ڏکڻ ۾ هڪ هنڌ هڪ ٺٽو صاحب،
جو هڪ ڪامل گورو رهندو هو ۽ هن جو هڪ شش
ٺاڻهه ئي گورنڪ هو. هڪ ڏينهن جڏهن هن ٺٽو صاحب
جو دستڪ ٻئي هائو نه هڪ مسلمان مولوي جو هڪي وڃڻ
واسطي لپار هو سو اتي آيو. هن ٺٽو صاحب کي چيو ته
”هڪو ۽ ڪعبو، امام سرشت ۽ اُمر آستان آهن. اوهانجي
شيون ڪن کي به اتي روشن واسطي وڃڻ گهروجي،“ ۽ اتي به
هو طرح سان هڪي ۽ ڪعبي جي تعريف ڪرڻ لڳو. انهيءَ
وقت ٺٽو صاحب جو اهو شش اتي ويٺو هو، اهو ڏاڍو
بگهڙي ٿيو ۽ انهيءَ مولويءَ کي ڪنڌ کان جهلي، هن جو سر
ٺٽو صاحب جي چوٽن ۾ کڻي رکيو ۽ چيو، ”ڏس ته
ڪروڙن هڪا ڪعبا هن چوٽن ۾ موجود آهن.“ جڏهن
ٺٽو صاحب ڪنهن حاجت لاءِ اٿان اتي گورو پاهو ورتو اڏهن
انهيءَ شش ۽ مولويءَ جي وچ ۾ خوب بحث مباحثو ٿيو.
جڏهن ٺٽو صاحب موٽي آيو اڏهن مولويءَ هن شش لاءِ
شڪايت ڪئي. انهيءَ وقت گورو صاحب پنهنجي شش کي
سهڻيائو ۽ ڪعبو امام سڏو آهي ۽ جيئن مولوي چوي ته

نه جيڪي سنڌ ستگور جي پڳتي ڪن ٿا اهي ڪل مالڪ
جي پڳتي ڪندا. ڇاڪاڻ ته وقت جي پوري ستگور ۽
ڪل مالڪ ۾ ڪوبه تفاوت ناهي. يعني هڪ روپ آهن.

۲۵۰. جنهن کي پورو ستگور مليو آهي ۽ هو انهيءَ جي
شيو، ستسنگ، پربت ڪري ٿو ۽ سندس نشچو رکي ٿو پر
جهڪڙهن هن جو اندروني واڌارو اڃا نه ٿيو آهي ۽ انهن
عرصي ۾ سندس ستگور چولو ڇڏي وڃي ته هن کي پنهنجي
ستگور ۾ اهوئي ساڳيو پرائم ۽ وشواس رکڻ گهرجي ۽ هنجي
سروپ جو ڌيان ۽ هنن جي ٻڌايل جڳتيءَ موجب اڀياس ڪندو
رهي. آخر ۾ اهوئي ستگور انهيءَ روپ ۾، شش جي
مڪنت موجب سندس ڪارج واس ڪندو.

۲۵۱. جنهن ماڻهوءَ کي شروع ۾ ئي اهڙو گورو مليو آهي
جنهن کي شبد جو پيد معلوم نه آهي ۽ پوءِ وري کيس شبد
جو پيدي گورو ملي وڃي ٿو ته هن کي گهرجي ته پهرئين
گوروءَ کي ڇڏي. (شبد پيدي) ستگور جي شرن وٺي.
”جهونئي گور کي ٽيڪ ڪو لجت نه ڪڍجي ٻار،

دوار نه ٻاوي شبد ڪا ڀٽڪي ٻار ٻار.“
ٻاڪ انهيءَ گوروءَ کي به مناسب آهي ته پنهنجن چيلن
سان گڏ ستگور جي شرن ۾ اچي ۽ انهيءَ کان پنهنجي مڪتي
ڪرائي.

۲۵۲. جنهن کي شبد پيدي گورو ملي ٿو پر اهو اڃا پورو
ناهي ۽ پوءِ هن کي شبد مارگي پورو ستگور ملي ٿو ته هن کي
گهرجي ته پهرئين گوروءَ کي پوري ستگور ۾ سمايل سمجهي،
ستگور جي شرن وٺي ۽ سندس گوروءَ لاءِ به ضروري آهي
ته هو به چيائي جو ساڻ ڏئي ۽ پاڻ به ستگور جي شرن وٺي
پر جهڪڙهن هو انرڪا وارو ۽ اهڙڪاري آهي ته ستگور جي

حساب سان اندر ڪٿي رهيو؟ جڏهن اندر ٿي ته رهيو
 نه اڀاسا ڪنهن جي ڪٿي؟ ڇاڪاڻ ته لار، روپ، ايٽا ۽
 مالو غلطيءَ ۾ بيا آهن ۽ انهيءَ سبب ڪري اهو
 واپس ڪيائين آهي. هنن ڪرم ۽ اڀاسا ڪرڻ کانسواءِ، ڪتاب
 جي ڪنهن ڪي (وڌيڪ موجب) اڀاسا ڪري سچو ڪيائين ٿيو
 جو اڄ دنس انهيءَ کان ڪوٺو آهي ۽ اوهو آهي. سنڌ
 ڪرم وٺڻ لکيل آهن اهي اڳين جيڪن جا آهن. اڪو اهي
 ۽ اڪو انهن مان اهو اڳيون کان وڌيڪ پورو ڪ ٿي سگهندا
 ڪرم ڪرڻ چاهي ته اهو به سنڌ جي رهيو ۽ هيٺ ۽ جي
 اڀاسا ڪرڻ چاهي ته اها به سنڌ جي ڏها وٺي ڪندو ته
 پوءِ هن جو ڪارج داس ٿيندو. اهي هو وٺڻ جي سڌا ۽
 انهن کان پري پڙهندو. ٻئي ڪنهن به طريقي سان هن وقت
 ڪجهه حاصل ڪري نه سگهندو.

۲۴۹. مالڪ جي درٻار ۾، ڀڳتن کان سواءِ اهو ڪير به اهو
 وڃي سگهي. جيڪي دسي، ملي، جڙي، جتي، گياڻي،
 سياسي ۽ پور هٿس ٿيا آهن ۽ پنهنجي مٿ ۾ پورا به هئا
 مگر هو مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿي نه سگهيا، ڇاڪاڻ ته
 اهوڪاري هئا ۽ ڪورو ڌار نه ڪيو هئا. هنن جا ڪرامت
 سڳورو نه هئا هو ۽ هن زماني ۾ جيڪي مالو هنن کي سنڌ
 جي باق کي اورو سمجهين ٿا ۽ جيڪا ڪرائي يا ڪمائي
 (ڪوٺڻ جي وڃيندڙن) ڪئي هئي تنهن جو چوڻون
 هو ته ٻيا ڪن ۽ سنڌ سڳورو جي پيدا ڪن ٿا ته پوءِ هو
 مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿيندا؟

هاڻي سڀني کي گهرجي ته هن ڳالھ کي نشچي سان مڃين جيڪي سنڌ ستگور جي پڳتي ڪن ٿا اهي ڪل مالڪ جي پڳتي ڪندا. ڇاڪاڻ ته وقت جي پوري ستگور ۽ ڪل مالڪ ۾ ڪوبه تفاوت ناهي. ٻئي هڪ روپ آهن.

۲۵۰. جنهن کي پورو ستگور مليو آهي ۽ هو انهيءَ جي بوا، ستنسنگ، پربت ڪري ٿو ۽ سندس نشچو رکي ٿو پر ڪڏهن هن جو اندروني واڌارو اڃا نه ٿيو آهي ۽ انهن صدي ۾ سندس ستگور چولو ڇڏي وڃي ته هن کي پنهنجي ستگور ۾ اهڙي ساڳيو پريم ۽ وشواس رکڻ گهرجي ۽ هنجي روپ جو ڌيان ۽ هنن جي ٻڌايل جڳتيءَ موجب اڀياس ڪندو هجي. آخر ۾ اهڙي ستگور انهيءَ روپ ۾، شش جي تحت موجب سندس ڪارج واس ڪندو.

۲۵۱. جنهن ماڻهوءَ کي شروع ۾ ئي اهڙو گورو مليو آهي جنهن کي شبد جو پيد معلوم نه آهي ۽ پوءِ وري کيس شبد پيد ڪري گورو ملي وڃي ٿو ته هن کي گهرجي ته پهرئين روءِ کي ڇڏي. (شبد پيدي) ستگور جي شرن وٺي.

”جهڙي گورو کي ٽيڪ ڪرڻجت نه ڪڍجي ٻار،
دوار نه پاوي شبد ڪا پٽڪي ٻار ٻار.“

بلڪ انهيءَ گورو کي به مناسب آهي ته پنهنجن چيلن ۾ گڏ ستگور جي شرن ۾ اچي ۽ انهيءَ کان پنهنجي ڪٽي ڪرائي.

۲۵۲. جنهن کي شبد پيدي گورو ملي ٿو پر اهو اڃا پورو ناهي ۽ پوءِ هن کي شبد مارگي پورو ستگور ملي ٿو ته هن کي پهرئين گورو کي پوري ستگور ۾ سمايل سمجهڻي، ستگور جي شرن وٺي ۽ سندس گوروءَ لاءِ به ضروري آهي هو به چيلي جو ساٿ ڏئي ۽ پاڻ به ستگور جي شرن وٺي جيڪڏهن هو ارڪا وارو ۽ اهڙو آهي ته ستگور جي

حساب سان انشور ڪٿي رهيو؟ جڏهن انشور ٿي نه رهيو
 نه اڀاسا ڪنهن جي ڪجي؟ ڇاڪاڻ ته لار، روپ، ايلاءِ
 ڌار ڪانسواءِ اڀاسا ٿئي ٿي سگهي انهيءَ سبب ڪري اهڙا
 ماڻهو غلطيءَ ۾ پيا آهن ۽ انهيءَ سبب ڪري هنن جو ڪيان
 واپڪ ڪيان آهي. هنن ڪرم ۽ اڀاسا ڪرڻ ڪانسواءِ ڪتاب
 پڙهي ۽ بدئيءَ سان واپاري اهر ڪيان حاصل ڪير آهي.
 جي ڪنهن کي (وڌيڪ موجب) اڀاسا ڪري سچو ڪيان ٿيو
 نه آهي ته به هر ستن جي ڪرم جي حد اندر آهي. ستن
 جو راج ديش انهيءَ کان گهڻو اڳي ۽ اوچر آهي. جيڪي
 ڪرم وٺي ۾ لکيل آهن اهي اڳين جڳن جا آهن. نڪو اهي
 ڪرم اڄ ڪالھ جي ماڻهن کان وڌيڪ پورو ڪ ٿي سگهندا
 ۽ نڪو انهن مان اهر اڳيون ڦل ملندو. هن زماني ۾ جي ڪير
 ڪرم ڪرڻ چاهي ته اهو به ستن جي رهيو ۽ هيٺ ۽ جي
 اڀاسا ڪرڻ چاهي ته اها به ستن جي دٻا وٺي ڪندو ته
 پوءِ هن جو ڪارج راس ٿيندو. يعني هو وٺي سڌائيندو
 انهن کان پري پهچندو. ٻئي ڪنهن به طريقي سان هن وقت
 ڪجهه حاصل ڪري نه سگهيو.

۲۴۹. مالڪ جي درٻار ۾، ڀڳتن کان سواءِ اهر ڪير به نٿو
 وڃي سگهي. جيڪي رشي، مٽي، جوڙي، جتي، گوالي،
 سنياسي ۽ ٻين هنس ٿيا آهن ۽ پنهنجي مٿ ۾ پورا به هئا
 مگر هو مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿي نه سگهيا، ڇاڪاڻ ته
 اهوڪاري هئا ۽ گورو ڌارڻ نه ڪيو هئائون. هنن جا گولت
 ستورو نه ماريو هو ۽ هن زماني ۾ جيڪي ماڻهو هنن کي سند
 پڙهي پاڻ کي ڀورو سمجهن ٿا ۽ جيڪا ڪرڻي يا ڪمائي
 هنن (گولتن جي رچيندڙن) ڪئي هئي تنهن جو چوڻون
 حصو به نٿا ڪن ۽ سٺ ستورو جي سڌا ڪن ٿا نه پوءِ هو
 ڪيئن مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿيندا؟

سنت چون ٿا ته انهيءَ چوڻ جو مطلب اهو ئي آهي ته
ستگور جي شرن وٺو، ڇاڪاڻ ته هريءَ ۽ گورو هڪ
 آهن. انهيءَ ڪري وقت جي ستگور جي شرن وٺڻ گورو جي
 ٽڏهن اهو نام جنهن کي پست اڏارڻ يعني پائين جو اڏار
 ڪندڙ چون ٿا، اهو ملندو ۽ انهيءَ نام جي ڪمائي ساڌسنگ
 مان ٿيندي يعني ٻيا سڀ سنگ ڇڏي پهرين ساڌ جو سنگ
 ڪڍي ٽڏهن ڪمائي ٿيندي ۽ اها ڳالهه معلوم هئس گورو جي
 مالا، پتا، پت، استري ۽ ٻين سنساري ماڻهن جو سنگ،
 ڪسنگ آهي ڇاڪاڻ ته انهن جي سنگت، نه ستگور جي شرن
 ۾ وٺي وڃي ٿي ۽ نه انهيءَ مان کيس نام ملندو ۽ نه
 ساڌسنگ حاصل ٿيندو. پر جي پورو ستگور پنهنجي مهر ۽
 دٻا ڪري نه سڀ ڪم ٻڌائي ڇڏي.

۲۴۸. اصل ۾ سنتن جي مت جي راس ۽ وڊن جي مت
 جي راس ۾ وروڌ نه آهي. پر سنتن جو سڌانت، وڊن
 جي سڌانت کان تمام اوچو آهي. وڊن ۾ چيل آهي، ڪرم
 ۽ آپاسنا ڪرڻ گھرجي، سو سنت پڻ اهو ئي ٿا چون ته
 پهرين ستگور جي شيوا ٿن، من ۽ ڌن سان ڪراو ۽ هن جو
 ستسنگ ڪراو. اهو سڀ **ڪرم** آهي ۽ جيڪو ستگور اندر
 ۾ نام يعني شبد جو پيد ٻڌائي انهيءَ ۾ سرت جو لڳائڻ اها
 آپاسنا آهي. وڊن ۾ چيو ۽ ايشور جا ٽي سروب لکيل
 آهن يعني وشو، ٽيجس ۽ پراگ. اهي ٽي سروب چيو جا
 آهن. وراثت، هنن گروپ ۽ اڌا ڪرت، اهي ٽي سروب
 ايشور جا آهن. اڄڪلهه جا گياني ايشور کي نٿا مڃين. هنن
 جو چوڻ آهي ته ٿورن ماڻهن جو مڙ هڪ ٿولي آهي، هڪ
 هزار ماڻهن جي فوج هڪ ٻلڻ آهي. اهڙو ئي، هر ايشور
 کي سمجهڻ ٿا. جڏهن ٿوليءَ يا ٻلڻ جا ماڻهو جدا جدا ٿي
 ويا ته پوءِ اهو نالو يعني ٿولي يا ٻلڻ به نه رهيو. انهيءَ

رهندا آيا آهن. ڪال نه ست لوڪ ۾ موٽي وڃي ٿو.
 گهڻي، پر جنهن جيئو کي ستگور ملي وڃي ٿو ته انهيءَ جي
 پاڻ ۽ شيرا جي پرتاب سان هن جا ٻارڊا انهيءَ سگهن لاءِ هڻو
 ري موٽي ست لوڪ ۾ وڃي سگهي ٿو. انهن ٻارڊن جي
 لهڻ کان سواءِ، هي پنهنجي گهر ٿو پهچي سگهي ۽ اهي ٻارڊا
 شبد ۽ ستگور جي شيرا ۽ هنجي پرتاب کان سواءِ نه رهندا.

۲۴۶. جيستائين آتما اَلڪ جي گهيري کان پري نه
 پهچندي تيستائين هن کي مڪتي پراپت نه ٿيندي. اَلڪ
 نالو من يا ڪال جو آهي. ڇاڪاڻ ته ڪال جيئو کي کائيندو
 پيو وڃي ۽ ٽسڻ ۾ ٿو اچي. جيڪڏهن انسان کي (مالڪ
 جي) سڄي ٽڙ آهي ته ايا سڀ جتن ڇڏي هڪ ٻارڊن
 ستگور جي شرن ۾ پوي ته پوءِ هن جو ڪم راس ٿيندو،
 ڇاڪاڻ ته ستن انهيءَ اَلڪ يعني ڪال کي چالو آهي ۽
 اهيئي هن جيئو کي اَلڪ جي گهيري کان ٻاهر پڇاڙي سگهن
 ٿا. ٽيئي لوڪ ۽ جيڪي به اوتار يا ديوتائون ٿي ويا آهن
 اهي سڀ اَلڪ جي گهيري کان ٻاهر نه ويا آهن پر سڀ
 انهيءَ کان پري پهتل آهن، تنهن ڪري جيڪو هن جي
 شرن وٺندو سو به ڪال جي حد کان ٻاهر ٿي ويندو ۽
 جيڪو گذري وٺڻ جي ٿيڪ ۾ رهندو ۽ موجوده وقت جي
 ستگور ۾ پيار ۽ مٿس وشواس نه ڪندو، اهو ستن جي سڄي
 پيد کي نه حاصل ڪندو ۽ ڪال جي چار مان ٻاهر نه ويندو،
 ۲۴۷. ائين چيل آهي ته هريءَ جي چرڻن جي شرن وٺڻ
 سان جيئو جو اُڌار ٿيندو. هاڻ وڃاڻ ڪرايو ته انهيءَ هريءَ
 کي منس ڪٿي ڳولي؟ هن کي نه چوڻدا آهن، نه روپ
 آهي نه ديهه. جڏهن هريءَ جي چرڻن جي شرن جي ڳالهه
 ڪن ٿا ته سندس چرڻ ضرور هوندا ۽ جتي هن جا چرڻ
 هوندا ته سندس ديهه به هوندي، ته اهڙو هري ڪير آهي؟

وڃي نه هو پنهنجي ڪرپا سان، شيوڪ جون سڀ ڪهيون
پورا ٿي ڪري ڇڏي ٿو.

۲۴۳. جڏهن ڏهن وارو ڪنهن کي ڪجهه ڏيندو آهي
تڏهن هو پنهنجو هٿ ٻاهر ڊگهو ٿيندو آهي. اهڙيءَ طرح
مالڪ جڏهن دٻا ڪري ٿو تڏهن بوساٽ وسائي ٿو پر انهيءَ
مان دنيا کي فائدو رسندو آهي ۽ جڏهن پرماتمن تي دٻا
ڪري ٿو تڏهن هنن ئي پريم جي بوساٽ وسائيندو آهي.
ڪنهن ۾ بيسا سڀ گڻ هجن پر پريم نه هجي ته پوءِ اهو
خالي آهي ۽ جنهن ۾ ڪو گڻ ناهي پر پريم آهي، اهو ئي
مالڪ جي درٻار ۾ وڃي سگهندو. تنهن ڪري مکيه ڳالهه
پريم آهي ۽ اهو پريم، ستگور جي ڀڳتيءَ کان سواءِ نٿو ملي.
۲۴۴. سنت جڏهن انهيءَ ٻڌ کي بي انت ڪوٺين ٿا،
شيءَ جو مطلب اهو نه آهي ته ڪو هنن انهيءَ ٻڌ جو انت
معلوم ڪيو آهي يا نه پاتو آهي. انهيءَ جو مطلب اهو آهي
اٽي جيڪر آندو آهي، اهو بي انت آهي ۽ سنت انهيءَ
مٿان ۾، جيئن مڇلي پاڻيءَ ۾ رهندي آهي تيئن رهن ٿا.
ڳالهه جيڪڏهن ڪير چوي ته مڇليءَ جل جو انت نه ڄاڻو
ي يا نه پاتو آهي ته اها ڳالهه غلط آهي. جيڪي جل سان
جل روپ ٿي ويا آهن انهن جي ڪجهه به تعريف ناهي.
انهن جي آهي جي مڇلي روپ ٿي، پاڻيءَ ۾ رهي ان
آندو ماڻهن ٿا.

۲۴۵. ڪال جي ڳوڙ ڪاٺ سان چيو ڪي موڪش نٿو ملي
جي ڇاڪاڻ ته سرت چيٽن آهي انهيءَ کي ڪال نٿو کائي
جي. ڪال شير کي کائي ٿو، ڪنهن کي پاڻيءَ دوان،
هن کي اڳيءَ دوان ۽ ڪنهن کي ڌرتيءَ دوان. ڪال
ما جو پاڻ ۾ ميل نه ٿيندو، ڇاڪاڻ ته جڏهن کان وٺي
ست لوڪ مان هيٺ آيل آهن، انهن ئي ٻن دن مٿان ٻڌا

۲۴۰. جيستائين تڪ سان ٿمڻ نه ٿو ٿيندو تيستائين ڪم ٿورو نه ٿيندو. پنجن اسٽولن جو ڪارڻ، سرمو آهي ۽ سرمو جو ڪارڻ شيد آهي. انهن پنجن جي جهنگڙي ۾ ٻوٽا سان ڪجهه نه ٿا ٿو ٿيندو. سرمو تڪ کي شيد تڪ ۾ ملائي سان ڪم ٿورو ٿيندو. پر اها ٻااھ به ٿوري ستگور جي دٻا کان سواءِ حاصل نه ٿيندي. انهيءَ ڪري ٻيون ستگور جي ڪوچ ۽ هن جي نروٽ ڪرڻ گهرجي.

۲۴۱. جهڙي طرح پيشو ميدن جي بوند آء، هڪ جهڙو مڪمل مان اٿي ۾ ٿوري ٿو ۽ اٿي ڪنهن به پاڻيءَ جي بوند ٿئي اٿي، ڇاڪاڻ ته اٿي ڪنهن به بوند مان هن جي پياس ٿئي پيئي، هڪ به اها هن جي سڄي ٿو ٿي ڏسي عينون وسائيندو آهي ۽ هن جي پياس پڙهائيندو آهي. ساڳيءَ طرح جيڪي ستگور جا سڃا ٻولائو آهن ۽ هن جي ٻولاءِ ۾ لڳا رهن ٿا، انهن کي ستگور ۽ نام حاصل ٿيندا، ايڪن اهو هر هڪ جو ڪم ٿاڻي جو هن رستي ۾ قدم رکي سگهي.

۲۴۲. شيوڪ چوي ٿو ته منهنجي اها آس آهي ته مان پاڻ کي ميڊيءَ وانگر پيئي، ستگور جي چرڻن ۾ لڳائڻ پر ستگور هيٺ ٿيڻ قبول نٿا ڪن. خير! مون ته پيئجي من کي ميڊيءَ وانگر پيئي تيار ڪري رکيو آهي، جڏهن به سندن موج ٿئي تڏهن چرڻن ۾ لڳائين. شيوڪ جو فرض اهو ئي آهي ته ايتري محنت ۽ ڪوشش ڪري من کي پيئي ڇڏي ۽ پوءِ به ستگور منظور نه ڪري ته به پيئجي نه پيا ته ڇڏي پر ستگور جي موج تي راضي رهي. اهڙي حالت نه ٿئي جو ٿوري شيوا ڪري ۽ جي اها منظور نه ٿئي ته ستگور ۾ اٻاڙ اچي وڃي. انهيءَ جو نالو شيوڪي ٿاڻي، اهو ته پاڻ ستگور کي شيوڪ بڻائڻ آهي. جيڪڏهن اها حالت آهي ته من ڪيئن پيشو وٺندو؟ پر پاڻ سان جي ڊال ستگور ملي

ڳالهه ستگور جي پوري پرست ڪرڻ سان ئي حاصل ٿيندي. ۲۳۶. جن کي هيئنر انسان جو جنم مليو آهي، اهي جيڪڏهن ستگور جي ڳولا نٿا ڪن ته هو چوراسيءَ ۾ ويندا ۽ وري کين نرداهي نه ملندي. تنهن ڪري هيئنر وجهه آهي پنهنجي ڪارج بڻائڻ جو معنيٰ مڪتي حاصل ڪرڻ جو. جي اهو وجهه هٿن مان وٺو ته وري وجهه نه ملندو.

۲۳۷. باهرين شيوا ۽ ٺهل جا ماڻهو اڪثر ڪندا تنهن مان سڄي ۽ ڪوڙي جي پرڪ نٿي پڙهي سگهي. سڄي پرڪ اها آهي ته جنهن کي شبد جو پيد ڏٺو ويو آهي، انهيءَ ۾ جيڪڏهن هنجي سرت اڳي وڃي ته پوءِ هنجي پرست سڄي سمجهڻ گهرجي.

۲۳۸. وقت جي ستگور کي ست لوڪ يا ٻئي ڪنهن استان لاءِ عرض نه ڪرڻ گهرجي. هن کي سدائين اها پراڻا ڪجي ته ”مونکي پنهنجي چرن ۾ رکڻ“ انهيءَ کان اوچو ۽ بهتر استان ٻيو ڪونه ناهي.

۲۳۹. جيڪي ماڻهو سنساري پدارتن کي پوئين ٿا آهي انت ۾ چوراسيءَ ۾ وڃڻ جي لائق ٿين ٿا ۽ جيڪي ماڻهو انهن ئي پدارتن کي ست ستگور ۽ ساڌ جي اڳيان ڀيٽ ڪن ٿا اهي ڀرم ڀڄا اڌ ڪاري ٿين ٿا. ڇاڪاڻ ته ست جو نه انهن پدارتن ۾ موهه آهي ۽ نه پنهنجي شرار ۾. هن نقط جيون جي اڌار لاءِ داهه سروپ ڌارڻ ڪيو آهي، پر پنهنجي گهر (ست داهه) جو ستر هو هر روز ڪندا آهن. جيئو پدارتن ۽ پنهنجي شرار جي موهه ۾ ڦاٿا پيا آهن. جيڪي انهن مان، پنهنجو ٺن، من، ۽ ڌن، ستن جي شيوا ۽ ٺهل ۾ خرچ ڪندا، اهي چوراسيءَ کان ٻڃندا، پر جيڪي پنهنجي کاڌي پيئي ۽ عيش آرام ۾ عمر برباد ڪري رهيا آهن، اهي چوراسيءَ ۾ ويندا.

ڪڍوس جي اها حالت آهي جو هزارين وڻيا ڪمالي ٻڙ
 لڪي خرچي لکي کائي، پوءِ اهڙي شاهوڪار گيسٽ مان
 ڪهڙو نالندو؟ خبر ناهي نه پڇاڙيءَ جو اهو ڏن ڪنهنجي
 هٿ ڇڏندو؟ انهيءَ جو ڇا ٿيندو؟ جي انهن مهل انهيءَ
 جي واسن دل ۾ رهجي وئي، نه نالڪ جي جڙ وٺي اچي
 وهندو؟ ڏن جي واسن نه رهي، اها ڳالهه ڏکي آهي. ڏس
 نه ڪهڙي نه نيچ جڙ پاڻي چوراسيءَ جي چڪر ۾ ٽري ٿر!
 ساڳيءَ طرح اهي به انهن ۾ چوراسيءَ جي چڪر ۾ ويندا جي
 رڌاڻي پاڻي انهيءَ کي ستن جي پراڻ ۽ شيوا ۾ لٽا لڳائين.
 ۲۳۴. ويد مت وارن جون ٽي منزلون، گرم، اُپاسنا
 گيان، ستن جي صرف ڪرم استان ٽائين ختم ٿيو وڃن،
 اڪاڻ نه ستن جو گرم، لڙڪڻيءَ ٽائين پيڇڻ ڪانسواءِ ٻورو
 و ٿئي ۽ ست لڙڪڻن ستن جي اُپاسنا جي منزل آهي
 اڏامي پڌ ۾ گمان حاصل ٿئي ٿو. پر ست ڪڏهن به پاڻ
 گيان نه چوندا آهن، هو پاڻ کي پگت چوندا آهن.
 ڪي پاڻ کي گيان ڪوٺائين ٿا اهي سچ ٻچ وڇڪ گيان
 ، ڇاڪاڻ ته انهيءَ سوال جو جواب لٽا ڏئي سگهن نه
 اهو گيان ڪيئن پراڻ ٿيو، يعني بنا ڪرم ۽ اُپاسنا جي
 پراڻ ڪرڻ ناممڪن آهي، جنهن جو پڌ هو بلڪل
 ڄاڻن ڇاڪاڻ ته هنن (سچي گيان کي حاصل ڪرڻ جو)
 ۽ اُپاسنا ڪڙي ناهي، صرف ڪتاب پڙهي گيان جا
 سکيا آهن. تنهن ڪري هو ڪوڙا گيان آهن. جيڪي
 انهن جا وڃن وڃن ٿا اهي فقط پنهنجو لٽان ڪن ٿا.
 ۲۳۵ هر حالت ۾ وقت جو ستگرو مکيه ۽ ضروري آهي.
 ستگرو جي چرڻن ۾ سچي پراڻ ڪرڻ سان اسان لٽا
 صفا ٿيندي، لڏهن وڃي جهڙو اندر ۾ نام پڌ جي
 ٿيندو ۽ پوءِ نام جو سوکير روپ، ستگرو جو سوکير روپ
 سوکير روپ سڀ هڪ ئي روپ نظر ايندا پر اها

انت

الهن

ڪن

ست

من لٽا

پر پيڇو

جيو پڌار

انهن مان

خرچ ڪندا

لاڏي پيٽي

چوراسيءَ

ڳالهه ستگور جي پوري پرست ڪرڻ سان ئي حاصل ٿيندي. ۲۳۶. جن کي هيٺ ڏنل انسان جو جنم مليو آهي، اهي جيڪڏهن ستگور جي ڳولا نٿا ڪن ته هو چوراسيءَ ۾ ويندا. ۽ وري کين نرداهي نه ملندي. تنهن ڪري هيٺ ڏنل وجهه آهي پنهنجي ڪارج بڻائڻ جو يعني مڪتي حاصل ڪرڻ جو. جي اهو وجهه هٿن مان وٺو ته وري وجهه نه ملندو.

۲۳۷. باهرين شيوا ۽ ٺهل جا ماڻهو اڪثر ڪنٿا تنهن مان سڄي ۽ ڪوڙي جي پرڪ نٿي پنهنجي سگهي. سڄي پرڪ اها آهي ته جنهن کي شبد جو پيد ڏٺو ويو آهي، انهيءَ ۾ جيڪڏهن هنجي سرت اڳي وڃي ته پوءِ هنجي پرست سڄي سمجهڻ گهرجي.

۲۳۸. وقت جي ستگور کي ست لوڪ يا ٻئي ڪنهن استان لاءِ عرض نه ڪرڻ گهرجي. هن کي سدائين اها پراڻا ڪهي ته ”مونکي پنهنجي چرڻ ۾ رکڻ“ انهيءَ کان اوچو ۽ بهتر استان ٻيو ڪوبه ناهي.

۲۳۹. جيڪي ماڻهو سنساري پدارتن کي پوئين ٿا اهي انت ۾ چوراسيءَ ۾ وڃڻ جي لائق ٿين ٿا ۽ جيڪي ماڻهو انهن ئي پدارتن کي ست ستگور ۽ ساڌ جي اڳيان ڀيٽ ڪن ٿا اهي پرم پد جا اڌڪاري ٿين ٿا. ڇاڪاڻ ته ست جو نه انهن پدارتن ۾ موهه آهي ۽ نه پنهنجي شراب ۾. هن فقط جيون جي اڌار لاءِ ڏاهه سروپ ڌارڻ ڪيو آهي، پر پنهنجي گهر (ست ديش) جو ستر هو هر روز ڪندا آهن. جي پدارتن ۽ پنهنجي شراب جي موهه ۾ ڦاٿا پيا آهن. جيڪي انهن مان، پنهنجو تن، من، ۽ ڌن، ستن جي شيوا ۽ ٺهل ۾ خرچ ڪندا، اهي چوراسيءَ کان بچندا، پر جيڪي پنهنجي کاڌي پيئي ۽ عيش آرام ۾ عمر برباد ڪري رهيا آهن، اهي چوراسيءَ ۾ ويندا.

۲۳۱. ديا مهر سان ئي حاصل ٿيندي.

۲۳۱. انسان دڪء ۽ سڪ ڀرڻي ٿو، ڇاڪاڻ ته اڳين پائين
ڪري هن ئي اهدڪار روپي ميل چڙهي پيئي آهي.
هن هو وقت جي ستگور جي سامهون ايندو، کڏهن ستگور
جي ديا روپي جل سان، سندس انهيءَ ميل کي ڏوئي،
کي صاف ۽ نرم ڪندو ۽ جو سدائين سڪ جو اسٽان
ي آئي پوڄائيندو. پر شرط اهو آهي ته هو سدائين سندس
ڪم ۾ رهي ۽ جي هڪ ڏينهن آيو ۽ مهينو غير حاضر رهيو
تو ستگور ڇا ڪندو؟ اها ڳالهه انهيءَ کان ئي ٿيندي،
ان کي پرمات جي پياس هوندي. بنا پياس ۽ ٽڙڦ جي
ڪم نه بڻجن ٿا.

۲۳۲. ناستڪ، جي مالڪ جي هستيءَ کان انڪار ڪن ٿا
۽ اڪل غلط آهن. مالڪ اهڙي طرح اڪل آهي جيئن
ڪم ۾ اڳي پر ڇاڪاڻ ته هنن کي مالڪ نظر نٿو اچي تنهن
جي هو ناستڪ ٿي پيا آهن. جيڪڏهن ستگور کي ڳولي
سگهجي وئي، پنهنجي من کي قابو ۾ آڻي ڏسن ها ته
ڪر ڪين مالڪ جي درشن ڪرڻ جي درستي پراپت ٿئي
پوءِ هوند بي شڪريه جي پاپ کان بچي پون ها.

۲۳۳. جيئن چندن جي وڻ جي ڀرسان، جيڪڏهن ٻيو
وڻ ٺهڻ لڳو هوندو آهي تنهن کي چندن جو وڻ باغ
۽ خوشبودار ڪري ڇڏيندو آهي، تيئن جيڪو به ماڻهو،
جي سنگ ۾ آيو، اهو به هن سنسار جي باه کان بچي،
ڏينهن خود ساذ جو روپ ٿي پوندو. وڏاڳي اهي
جهڙو آهن جن کي ساذ جو سنگ مليل آهي ۽ هنن جي
هي سئل آهي. جن کي ساذ جو سنگ نه مليل آهي ۽ نه
۽ جو چاه اٿن، اهڙا جهڙو پسونءَ سمان آهن. انساني
مليل نه پوءِ ڇا ٿيو! پر انهيءَ جو ڦل نه مليل. جيئن

وٺڻ جي جڳتي، ستنن کي به هٿ نه آئي ڇاڪاڻ ته اهي
سنت بطبي پيا. پر اها جڳتي ڇيرون جي هٿ ۾ اچي وئي
آهي.

۲۲۹ جي ڪهر چاهي ته مان سنت ستگور جي پوڄا يا
سڃاڻپ ڪرمان ۽ جيڪي ڳالهون ڪرڻن ۾ لکيل آهن اهي
ستنن سان لڳائي پيڻيان، ته ستگور کيس هرگز نه ملندو ۽
نڪي هن کي سڃاڻي سگهندو. هن کي گهرجي ته ڪنهن
ڏينهن ستگور جو سنگ ڪري، تنهن کانپوءِ ئي کيس سڃاڻي
سگهندو. ٻيو ڪوبه اڀاءُ ستگور کي سڃاڻڻ جو ڪونهي.

۲۳۰. جنهن ماڻهوءَ هن منش ڏيکاري ۽ آتما جا انهيءَ
ڏيکاري ۾ اصل معنيٰ سڃي ورتو آهي تنهن کي ته پالو آهي
۽ سنسار جي پوڄن ۾ انهيءَ ڏيکاري کي برباد ڪيو ته اهو ماڻهو
پسئون آهي. شڪل انسان جي ٿي ته ڇا ٿيو؟ ڪرڻو ته
جانورن جا آهن! اها ڳالهه (آتما کي سڃاڻڻ) به پوري ستگور
کانسواءِ پراپت نه ٿي سگهندي. پهرين ته پوري ستگور جو
ملڻ مشڪل آهي ۽ جي ملي نه سگهي ته وري هن ۾ وشواس
نٿو اچي. ڇاڪاڻ ته اڄڪلهه جي پيڪي ساڌن جو اعر حال
آهي جو پاڻ کي پورن برهم سڏائين ٿا ۽ ماڻهن کي گيان
سيکاري پرمائين ٿا. جي هنن کان پڇيو وڃي ته توهان برهم
کي ڪهڙي جڳتيءَ سان پاتو ته ان جو جواب نٿا ڏين. تنهن
ڪري انهن جو پاڻ کي برهم چوڻ ڪوڙ آهي. هنن جو
مارگ، جو وڌيا ۽ ٻڌيءَ جي ويچار جو آهي، سو به من
جي حد اندر آهي، انهيءَ سان جيو جو اُڌار نه ٿيندو. اهڙي
وڏي ڀاڱي آهي، جنهن کي پورو ستگور ملي ويو آهي ۽ جنهن
کي ستگور پنهنجو پريم ۽ وشواس بخشيو آهي ۽ شيوا ۾ لڳاو
آهي. ڇاڪاڻ ته انسان کي طاقت ناهي جو هن ۾ وشواس
آڻي سگهي ۽ سندس شيوا ۾ لڳي سگهي. اها ڳالهه به ستگور

۲۲۷. جڏهن ڪانٺي انسان پيدا ٿيو، تڏهن ڪانٺي ڪال هن سان گڏ آهي، گویا هن سرت جي ڪال سان شادي ڪرائي ويئي آهي. جڏهن گهوت ڪنوار کي وٺڻ ايندو آهي، تڏهن رواجي طرح ڪنوار روئندي آهي. هن جي روئڻ جي اها مراد آهي ته کيس گهوت سان وڃڻ نه ڏين، پر کيس کير به روکي نه سگهندو آهي. اهڙيءَ طرح جنهن وقت ڪال ايندو تنهن وقت هيءَ سرت ڪٽي ڪيڙو به روئي پر کير به هن کي مدد نه ڏيئي سگهندو. ڪال هن کي اهڙي رستي کان وٺي ويندو جو رستو، وار کان به ٻارڪ آهي ۽ ڪٽيءَ جي به طاقت ناهي جو انهيءَ ئي هلي سگهي. سرتيون به روح انهيءَ رستي ويندي ويندي ٺڪر ٺڪر ٿي هيٺ جتي بي انت نرڪ آهن، اتي ڪريو پون. اتي جيڪا ٺڪليف ٿئي ٿي، تنهنجو بيان نثر ڪري سگهجي. تنهن ڪري سنت ستگور، ماڻهن تي دٻا ڪري ٻار ٻار سمجهائين ٿا ته وڃڻ جو رستو وار کان به ٻارڪ آهي جي انهيءَ جو خوف اٿو ته پوءِ پنهنجي اصليت کي سمجهڻ جي ڪوشش ڪريو، پر انهيءَ جو اُٻاءُ پوري ستگور کانسواءِ ٻئي ڪنهن وقت ناهي. جڏهن ستگور جي شرن وٺي تڏهن ستگور جيڪا مناسب ڪرڻي هوندي سان هن کان ڪرائيندو. اهڙي پيانڪ رستي کان هن کي بچائي، پنهنجي گود ۾ وهاري، نڃ استان ۾، جتي سدائين آندل ڳوٺيو آهي، اتي پهچائيندو. انهيءَ کان سواءِ ٻيو ڪوبه اُٻاءُ ڪونهي.

۲۲۸. اهو سچ آهي ته (اندروئن) نام جو پراڻت ٿيڻ ڏاڍو مشڪل آهي، پر نام جي پراڻتيءَ وارن جي شرن وٺڻ نه سولي آهي. هميشه کان اها چال هلندي پيئي اچي ته هر ڪنهن کي نام پراڻت نثر ٿئي، پر ماڻهو سنتن جي شرن وٺندا آيا آهن ۽ شرن وٺڻ به وڏو آند آهي. اها شرن

ٺٺن لوڪن جو ناٺ آهي، تنهن سان جهڳڙو ۽ ڪشمڪشا ڪرڻ
۽ ٺٺن بيماري آهي مورڪتا، ڇو ته انسان کي اها خبر ئي ناهي
ته مان ڪير آهيان، ڪنهن جو اُنس آهيان ۽ اهو مالڪ
ڪٿي آهي؟

اهو ٻڌرو پيو آهي، ته ڪتابن پڙهڻ سان، نه ڪا بيماري
ڇٽائي سگهجي ٿي ۽ نه ڪو جهڳڙو نيري سگهجي ٿو.
بيماري لاهڻ لاءِ ماڻهوءَ کي ڪنهن زندهه ڪير يا ڊاڪٽر
وقت روڙو وڃي، پنهنجو حال ٻڌائي دوا وٺي آهي ۽
جهڳڙي نيري لاءِ هن کي روڙو، ڪنهن حاڪم، جج يا
مڃستريت وقت وڃي پنهنجو جهڳڙو بيان ڪري، فيصلو
ڪرائڻو پوندو.

ستگور وقت جو حڪم ۽ حاڪم آهي ۽ انهن بيمارين کي
لاڳي سگهي ٿو. اهڙيءَ طرح مورڪتا يا بي سمجهائيءَ جي
بيماري گذري ويل مهاڻائن جي ٿيڪ يا آسري ٻڌڻ سان
نه لهي سگهندي. هن وقت جيڪو ستگور موجود آهي تنهن
جي شون وٺڻ سان، اها مورڪتا جي بيماري لهي ويندي
يعني نه جڏهن ستگور جيءَ کي اکيون ڏيندو تڏهن هن کي
پنهنجي ۽ مالڪ جي خبر پوندي. وقت جي ستگور جي
ستسنگ کانسواءِ، ٻيو ڪوبه علاج (انهن ٺٺن بيمارين جو)
ڪونهي.

۲۲۳. شبد سوڪيم آهي ۽ جيءَ جو سروب استول ٿي وڃي
هي. ٻوٽو جيءَ شبد ۾ هڪدم ڪيئن لڳندو؟ استولتا جي
تائڻ جو اُٻاءُ ستگور ڀڳتي آهي. جيستائين ستگور ڀڳتي
ريءَ طرح نه ٿيندي تيستائين هي جيءَ شبد لڳڻ جو لائق
ٿيندو.

۲۲۴. ستگور جي سڃاڻپ مشڪل آهي. جنهن ستگور کي
جانو سو نريءَ، يعني ٻي ٻوٽي وارو، ڇاڪاڻ ته جنهن جي

٢٢. جيڪو نام ٿوريءَ اپو ٿو ساڻ وٺندو رهي، اهو
گور ڀڳت آهي ۽ انهيءَ جي ئي اهڙي مهما يا دل ٻائي آهي.
ڪي ٻائي ۽ جنهن ڪي اهڙي پرست آهي انهيءَ جو نالو
هڙي هڙو گهو جي جهڙيءَ طرح چڪور ڪي ڏيک، مڇيءَ
سنگور جي درار مان انعام طور ملن ٿا. ليڪن سنگور ڀڳتي
ڏا، هٿ ٻڏي اچي بيهندا آهن. ڇاڪاڻ ته اهي هن ڪي
سي، تنهنجي ساهون وٺرائپ وغيره جهڙا ساڌن، سڀا

۲۲. جيڪو نام نروڙي کان زبردست آهي،
 سڄو نام ڪونهي. نام سڀ کان پوئو ڪري سگهي ٿو.
 اپوئو هجي، ته به نام انهيءَ کي پوئو ڪري جهڙو نه آهي.
 ڪٿي ڪهڙي به جاءِ يا هنڌ تي انهيءَ نام کي جهڙو نه هجي ته به
 ۾ ڪوبه هرج ڪونهي ۽ اها جڳهه ڪٿي اهڙو نام ستگورو وٽ
 نام جي پرتاب سان پوئو ٿي ويندي.
 آهي ۽ ٻئي ڪنهن وٽ ناهي.
 کان سواءِ ٻئي ڪنهن
 نام جي آهي ۽ ستگورو پڳتيءَ کان به انهيءَ جي آڻڻ

نام جي ڀر تاب سان پٿر جي
آهي ۽ ٻئي ڪنهن وقت ناهي.
۲۲۱. ڪاڇڳ ۾ نام ۽ ستڱور پڳڻي کان سواءِ ٻئي ڪنهن
ڪرم ڪرڻ جو حڪم نه آهي. جيڪو به انهيءَ جي آڻڙ
ڪندو يعني اڳين جڳن جي ڪرم ۾ پهچندو، اهو اهڪاري
ٿي پوندو ۽ نورل ۽ پٿور ٿيل جي بدوان ملين ٿي پوندو.
وڊ شاستر به ائين چون ٿا ۽ ست به اهو ئي فرمائن ٿا. وڊ
جي نام جي حد ٽن لوڪن ٿاين آهي پر ستن جو نام چرئين
لوڪ ۾ پهچائي ٿو.
بيمارن جي علاج ۽ ٻين ڳالهين جي بيان ۾ ٻيو ڪتاب آهي.

۲۲۲. انسان کي ٽي ظاهري ۽ ٽي ڳجهيون بيماريون لڳل آهن. انهن جو چٽاءُ سنڌ ستڙو ڏيڻ جو سنگ هلي وڃي نه پوءِ انهن کي دور ڪرڻ جو ارادو جنم مرڻ. ٻي بيماري،

وچن ٻڌي سنسڪار پون ٿا ۽ اهي ٻڌ آهستي آهستي چوراسيءَ جي چڪر کان ٻڌي وڃن ٿا. ڇاڪاڻ ته سنت کانسواءِ ڪير به چوراسيءَ کان نٿو ٻڌي سگهي ۽ نه جيءُ کي سندس پنج ديش به پهچائي سگهن ٿو.

۲۱۸. جن جو نام به وشواس ناهي پر پنهنجي اهران رهڻي چڱيءَ طرح ٺيڪ رکڻ ٿا ۽ ڪجهه اندر جي صفائي به ڪن پيا، اهي ڪڍي ڪيتري قدر به جب، ٽپ، سبڙ وغيره ۽ اڀياس ڪن، انهن کي پورو ڦل نه ملندو. پر جن کي پوري ستگور نام جي بخشيش ڪئي آهي ۽ هن ئي هنن جو سڄو ۽ پڪو نئڇو ٿي ويو آهي ته انهن کي جب، ٽپ ۽ سبڙ جو ڦل به ملندو ۽ هُو پنج ٻڌ به پائيندا.

دوهرو

نام ليو جن سب ڪيو جوڳ جگ آچار،

جب ٽپ سبڙ پوسرام سڀي نام کي لار.

اهو نام ستگور کان ملندو ۽ انهيءَ سان ماڻهوءَ جي سڀني وڪارن جي جڙ ڪٽجي ويندي ۽ آهستي آهستي من ۽ اندرون به وس اچي وينديون. پر جي ٻئي ڪنهن طرح ڪير اندرون کي روڪڻ جو ارادو ڪندو ته کيس ڏاڍي مشڪلات ٿيندي ۽ هڪ کي روڪيندو ته ٻي اندري زور وٺي ويندي. اهڙي حال پوئين جي نام جهڙ وارن جو به ڏسڻ به اچيو ته ڪيتري به جب ڪندي سندن وڪار دور نٿا ٿين، پر گورمڪ کان نام يعني ستن کان نام وٺي ان جي آواز ناڪن ته بيشڪ آهستي آهستي سندن وڪار دور ٿي ويندا. انهيءَ نام کان سواءِ، وڪارن کي دور ڪرڻ لاءِ هن ڪلجڳ به، ٻيو ڪو جتن يا آباءِ ئي ڪونهي.

۲۱۹. ستن جي ست به واراڳ جي ڪابه مهما ڪانهي،

صرف گور ڀڳتيءَ جي مهما آهي. جڏهن جي گور ڀڳتي پوري

اهو سمجهڻ گهرجي ته مانا، پٽا، پٽ استريءَ وار دوست،
 برادري ۽ ڏن وغيره انهن سڀني ۾ ڪو نه اسانجو سچو دوست
 ناهي بلڪه اهي سڀ دڪا ڏيڻ وارا آهن. پر سناري ماڻهو
 انهن کي سک روپ سمجهن ٿا، انهيءَ ڪري اهي اڀاڻي
 آهن. وڏ ڀاڳي اهي آهن جي پوري ستگور ۾ پور ۽ وشواس
 رکن ٿا ۽ سندس شيوا ۾ پنهنجو ٽن من ۽ ڏن لڳائين ٿا. جنهن
 هن جوانيءَ جي وقت ۾ ئي ستگور کي ڳولي لڌو آهي اهڙي
 عقلمند آهي پر جيڪو غافل رهندو انهيءَ کي پڇتائڻ پوندو.
 ۲۱۶. ستن ۽ پندڻ جو ميلاپ نه ڪڏهن ٿيو آهي ۽ نه
 ڪڏهن ٿيندو. ڇاڪاڻ ته هو ماڻهن کي ٻاهرين ڪرمانن ۾
 پڙڪائين ٿا ۽ سنت هنن کي اندرين پڳتيءَ ۾ لڳائين ٿا،
 پندڻ، ماڻهن کي پٿر ۽ پاڻيءَ جي پوڄا ۾ لڳائي، گمراه
 ڪن ٿا ۽ منجهائڻ ڪو ڪو، ماڻهن کي ورن آلمڪ نام ڏئي ٿو،
 پر ان جو پيد نٿو ڏيئي سگهي. ايڪن سنت ڏن آلمڪ نام
 ڏين ٿا ۽ انهيءَ جو پيد، سروب، ليلا ۽ ڌار، پوري وڏيءَ
 انوسار سمجهائين ٿا. جيڪڏهن جيءُ ستن جا وچن مڃي ته
 جيڪر سندس ڪارج بطجي، نه ته نه جنم جنم پٽڪندو رهندو.
 ۲۱۷. هن جيءُ جو ڌرم يا فرض اهو آهي ته پنهنجي پٽا
 جي شيوا ڪري، هنجو پٽا، ست نام ست پرش آهي ۽ هي
 جيءُ، جو انهيءَ جو انس آهي تنهن کي هي مليئي نٿو پوءِ
 هي سندس شيوا ڪيئن ڪري؟ هاڻ سمجهڻ گهرجي ته سنت،
 ست پرش جو اوتار آهن. هنن جي شيوا ڪرڻ، ست پرش
 جي شيوا آهي. پوئين ٽن چڱن ۾ سنت پرگهت نه ٿيا هئا. هاڻ
 ڪاڇڙ ۾ فقط جيون جي تارڻ واسطي، اوتار ورتو اٿن. پوءِ
 ڪوبه طالب هنن جو سنار ۾ اچڻ جو ڪوئي به جيڪي
 سنسڪاري جيءُ آهن اهي ستن جو روشن ڪن ٿا ۽ وچن ڏن
 ٿا ۽ سندن چوڻن ۾ لهڳي وڃن ٿا. ڪيترن ماڻهن کي هنن جا

تنهن ڪري اڀاڳي آهن ۽ لاچار آهن ڇاڪاڻ ته هن وقت
 ڀرمارت، آجيوڪا (روزگار) جي آڌان تي ٻيو آهي ۽ اڳئين
 وقت ۾ آجيوڪا ڀرمارت جي آڌان هئي. پر هيٺ ڪاڇو
 ۾ جيڪي سنت پرڳهت ٿيا آهن، تن اهڙي جڳتي ڪڍي
 آهي، جنهن موجب جيڪڏهن ڪير ڪمائي ڪري نه سڃو
 براهمن يا سڄو ڪري ٿي پوي. پر اهي ماڻهو پنهنجي اهنڪار
 جي ڪري سنتن جي وچن تي وشواس لڌا ڪن، بلڪ ننڍا
 ڪن ٿا. انهيءَ جو ڪارڻ هي آهي ته هي ماڻهو سنسار مان
 نڪرڻ لڌا گهرن ڇو نه گندگيءَ جو ڪينئون گندگيءَ ۾ ئي
 خوش رهندو آهي. تنهنڪري سنساري ماڻهن کي سنتن جا
 وچن اڙا ٿا لڳن پر سنت هنن جي ڀلي جي ئي ڳالهه ڪندا
 آهن.

۲۱۴. مالڪ انسان جي اندر آهي پر هيءُ مورڪ، کيس
 ٻاهر ڳوليندو وٺي. ڪاشيءَ ۽ پراگ جا رهواسي، اهوڏيا ۽
 بندراڻن ۾، هر دوار، بدري ناک، اهوڏيا ۽ بندراڻن جا
 رهواسي پراگ ۾ پڪندا وٺن ٿا. انهيءَ ڀرمن مان، پوري
 سنگور کان سواءِ ٻيو ڪير به نٿو ڇڏائي سگهي. تنهن ڪري
 سنگور جي کوچ ڪرڻ گهرجي. پنڊت ۽ بيڪي خود پاڻ به
 ڀرمن ۾ پيا آهن ۽ ٻن کي به پيا پومائين.

۲۱۵. هيءُ انساني سرار کڻ پنگر يعني ٿوري وقت لاءِ
 آهي. انهيءَ جي جوڀڻ تي ڪهڙو هٿ ڪبو! جهڙي طرح
 بنن چٽل جي موسم ۾، وڻن جا پن چٽي هيٺ اچي ڪرندا
 آهن، اهڙي طرح هيءُ جواني به ٿوري عرصي ۾ هلي وڃي
 واري آهي. تنهن ڪري مناسب آهي ته انهيءَ کي مٿس ۾
 برباد نه ڪجي ۽ پنهنجي ٻياري مالڪ جو پتو ڪري، پنهنجي
 حياتي هن جي شيوا ۽ ٺهل ۾ لڳائجي.

هي لوهان کي ستن جي پربت ناهي نه ڪال جي چار ۾ ڦاٿا
 رهندا. پر جيڪڏهن هي منهن جوڙا سٿل ڪرڻ چاهيو ٿا
 نه وڌايا ۽ اڏي ۽ جو اهنڪار ڇڏي، ست ستگورن جي
 اڳيان دانتا ڪرارو. هو سمرت آهن، لوهان کي ماڻا ۽ ڪال
 ٻنهي کان بچائي، لوهان کي سڄي گهر يا نچ استان ۾ پڇڻائي
 ڇڏيندا. باقي لوهان جي اعتبار آهي چاهي هنن وچنن کي مڃو
 يا نه، چيو. هي سڀ لوهان جي ڀلي واسطي چيو ويو آهي.

۲۱۲. ڪاڇڳ ۾ ست بادشاه آهن. جيڪي جهڙو عهد جي
 حڪم ۾ هاندا يعني جيڪو ڪرم ۽ آپاسا، ستن هن ڪاڇڳ
 ۾ ڪرڻ فرمايو آهي اهو ڪندا نه سگهي رهندا ۽ هنن جو آڌار
 ٿيندو. جيڪي هنن جي حڪم جي برخلاف هلت هاندا
 يعني اڳين ڳڻن جا ڪرم، آپاسا ۽ شاسترن ۽ پرائن ۾ جيڪو
 ڪيان لکيل آهي اهو ڪندا نه آهي ڪرم ڪائڻ وڌي ۽ پورو ڪ
 نه ٿي سگهندا، اهو سندن اهنڪار وڌندو ڇاڪاڻ ته اهي
 جيڪي اڳين زمانن جا قاعدا ۽ قانون آهن اهي هيٺ رڌ ۽
 خارج آهن. هيٺ جيڪڏهن ڪير انهن قانونن جي ٽيڪ يا
 آسرو وٺندو ۽ انهن موجب هلندو ته انهيءَ جو ڪارج هرگز
 راس نه ٿيندو ۽ هو چوراسيءَ کان نه بچندو. انهيءَ ڪري
 سڀني ماڻهن کي گهرجي ته ستن جو حڪم مڃين. ستن هيءَ
 ڪرم ۽ آپاسا مقرر ڪيا آهن. ستگور جو ستسنگ ۽ شيوا
 ۽ دوشن ۽ سندن ٻاڻيءَ جو پات ڪرڻ ۽ ٻڌڻ ۽ سندن پتال
 نام جو سمورڻ، اهو ڪرم آهي ۽ ستگور جي سروب سان
 پربت ۽ انهيءَ جو ڌيان ڪرڻ ۽ اندر ۾ سرت کي شيد سان
 لڳائڻ يعني شيد جي ٻڌڻ، اها آپاسا آهي.

۲۱۳. پراهمڻن ۽ ڪتران پٺڇو ڪرم ۽ ڌرم ڇڏي ڏاڍو
 پوڄا اهنڪار نه ڇڏيو اٿن. اڳين ڳڻن جا ڪرم هيٺ
 وڌي ۽ سان نه ٿا ڪري سگهن. آچاران جيڪي
 ڪرم فرمايا آهن اهي هي ٿيا ڪري سگهن

پنهجي دلا سان هن جو اُڌار ڪن ٿا پر جنهن کي ستڱور سان پريست آهي تنهن جي شيد ۾ به پريست ضرور هوندي. پهرين ستڱور جي ڏيهه سروي جي پريست ۽ ڀڳتي هٿ ڳهرجي، انهيءَ بنا ڪم نه هٽجن ٿو.

۲۱۰. ٺاردمني جنهن کي رام جو پرتڪش روشن ٿيو هو پر ايتري طاقت رام جي نه ٿي جو هن کي چوراسيءَ جي چڪر کان بچائي ڇڏي؛ هن کي نه پنهنجي گورو ٿي بچايو. اڄ ڪلهه جيڪي ماڻهو رام جو نالو چيئن ٿا، جنهن رام کي هنن ڪڏهن به پنهنجي اکين سان نه ڏٺو آهي ۽ نه ڪڏهن هو پوري گورو سان مليا آهن ته پوءِ اهڙا ماڻهو چوراسيءَ کان ڪيئن بچندا؟ تنهنڪري اهو ضروري آهي ته هو موجوده وقت جي ستڱور کي ڳولين ۽ هن جي شرن وٺن.

۲۱۱. ٺر ملا گيانين کان پڇڻ ڳهرجي ته توهين جيڪڏهن گورو نانڪ جي ڳهر جا آهيو ته گورو ۽ جيڪو گرنٿ ٺاهيو آهي تنهن تي عمل چونه ٿا ڪريو ۽ ويدن ۽ شاسترن جا غلام چو ٿيا آهيو؟ يعني ته گورو صاحبن جيڪا ڀڳتي بنائي آهي انهيءَ جي ڪمائي ۾ جيڪا دڀتا هنن ورتن ڪئي آهي، تنهن جي پيروي چونه ٿا ڪريو؟ جيڪڏهن توهين پاڻ کي گيالي سمجهو ٿا ته اها وڏي غلطي آهي. ڀڳتيءَ بنا توهان کي گيان ڪيئن پراپت ٿيو؟ اهو گيان ته پوئين جو گيان آهي. جنهن وقت مايا جو چڪر هلندو تنهن مهل توهانجو اهو گيان اڏامي ويندو. تنهن ڪري جڏهن پوري ستڱور جي ڀڳتي ڪندا ٿڏهن سچو گيان پراپت ٿيندو.

ولاس ۽ وسشت، جي پنهنجي مٿ ۾ پورڻ هئا، انهن تي به مايا پنهنجو حملو ڪيو، پوءِ توهين ڪيئن مايا کان بچي سگهندا؟ مايا کان فقط سنت ٿي اڇيل آهن يا اهي جيڪي سنتن جي شرن ۾ آيل آهن، پيو ڪير به مايا کان هرگز نه بچندو؟

ٺٽو سڃاڻي. هن جي ڏسندي به چيو ٻاٻ ڪن ٿا ته به
 ڪن منع ٺٽو ڪري، ليڪن چوراسيءَ جو چڪر پوڻائي ٿو
 پوءِ اهڙي رار مان ڪهڙو مطلب سڏ ٿيندو؟ جڏهن ستگور
 ماري ۽ ڏس ڏئي ته فطالتي سروب ۾ رار ٿو هائجي
 اندر ۾ وياڳ آهي ٿڌن وڃي ٿي هن چير کي خبر پوي ۽
 هو ارن ڪرڻ ۽ چوراسيءَ کان بچي وڃي ٿو. انهيءَ ڪري
 ستگور جي کوچ تمام ضروري آهي. ڇاڪاڻ ته هو پرگهت
 رار آهي ۽ جيڪو گهٽ رار آهي انهيءَ جي کوچ ستگور کان
 سواءِ ٺٽي ٿي سگهي. جيڪي انهن ٺٽا ڪن ٿا ڪن کي نه رار ملندو
 ۽ نه چوراسيءَ کان بچندا ۽ سندن هيءَ دراپ انساني دائمي
 عفت ۾ برباد ٿي ويندي. جيڪو سڄيءَ دل سان ايشور جي
 کوچ ڪندو تنهن کي ستگور ضرور ملندو ڇاڪاڻ ته ستگور
 لت اوتار آهي يعني سدائين هن دنيا ۾ موجود رهي ٿو.
 ۳۰۹. اندر ۾ جيڪو شيد وڃي پيو تنهن جي ٻڌڻ کي
 شيد ڀڳتي چئجي ٿو ۽ جنهن جي اندر ۾ اهو شيد پرگهت
 آهي، انهيءَ سان پُري ڪرڻ ۽ انهيءَ جي شيوا ڪرڻ، اها
 ستگور ڀڳتي ۽ شيوا آهي ۽ اهو ئي ستگور آهي ۽ هن جو ٻج
 سروب شيد آهي. هن جي وڃڻ کي مڃڻ ۽ انهن جي بيروي
 ڪرڻ، اها ستگور جي ٻاهران ڀڳتي آهي ۽ پنهنجو اندر ۾
 شيد کي ٻڌڻ، اها جي اندران ڀڳتي آهي. پر ڏاڪڻ جو پٿر اونه
 ڏاڪڻو اهو آهي نه جنهن سروب ساڻ ستگور اُڀدائش ڪري ٿو
 انهيءَ سان ضرور پُري ڪرڻ گهرجي. انهن کان پوءِ ئي ستگور
 جي شيد سروب سان پُري ٿيندي. جنهن کي ڏاڍو سروب
 ستگور سان پُري ناهي تنهن جي شيد سروب ستگور سان نه
 پُري نه ٿيندي. چاهي هو ڪيتري به محنت ڪري پر
 سندس شيد نه ڪندو. پر جنهن جي ستگور جي ڏاڍو سروب
 سان پُري آهي پر شيد ۾ اهڙي پُري ناهي ته ته ستگور

و چيندڙ خود برهما کي به معلوم نه ٿي سگهيا آهن. پوءِ پوري
ستگور کانسواءِ انهيءَ راز يا ڳڻجھ کي ڪير به کولي نٿو سگهي.
ننهن ڪري سڀني کي گهرجي ته ستگور کي سڀ کان مڪيه
سمجهن. هو گرنٽ جو راز به ٻڌائي سگهن ٿا ۽ ٻيا گرنٽ جي
اُڌار (مڪتي) ڪري سگهن ٿا. جيڪي ماڻهو وقت
جي ستگور جي کوچ نٿا ڪن اهي چوراسيءَ ۾ پڻ ڪندا رهندا.
۲۰۶. واپڪ گيانين کي مڪتي نه ماڻي آهي، اهي صرف
ڳالهيون ڪري ڄاڻن پر جيڪو سچو گياڻي آهي انهيءَ جا
استول ڪرم ڪڏهن ٿا پر سوکير ڪرم نٿا ڪڏهن. اهي
سنتن جي ٻڌ ۾ ٻهڻ کان سواءِ نٿا ڪڍي سگهن. اهو سمجهڻ
گهرجي ته هن جڳهه ۾ سنتن جي دواران ئي مڪتي ٿي سگهي
ٿي، ڇاڪاڻ ته استول ۽ سوکير ڪرمن جي ڪڍڻ کانسواءِ
مڪتي ڪيئن ٿيندي؟ ڪرم ڪاڻ جي جڳتي گيانين وٽ
نه آهي.

۲۰۷. گورمڪ انهيءَ جو نالو آهي جو ستگور کي
ڪل مالڪ سمجهي ۽ هنجي ڪنهن به ڪم تي هن ۾ سوال نه اُٿاري
۽ منجهس اُٻاڙ نه آڻي. ڪنهن جي گهر ۾ ڪو موت ٿي پوي
يا ڪو دڪاچي پوي يا ڪو نقصان ٿي پوي يا گرمي
زياده ٿي پوي يا سردي زياده ٿي پوي يا بيماري يا وبا ۽
پليگ يا ٻي ڪا مصيبت اچي پوي ته ان وقت ائين نه چوي
ته ائين نه ٿيڻ گهر ٿو هو يا اهو ٻي مناسب ۽ ٻرو ٿيو آهي.
بلڪ هو ائين سمجهي ته جيڪي ڪجهه ٿيو آهي سو مالڪ
جي مڙج سان ٿيو آهي ۽ ائين ئي مناسب هوندو ۽ انهيءَ ۾
ڪا چڱائي هوندي! اها ڳالهه ڪو ورتو گورمڪ ڪري
سگهندو، ٻئي ڪنهن جي جاءِ ناهي.

۲۰۸. رام سڀني جي اندر ۾ واپڪ آهي پر ڪو به کيس

تي جي رهيا آهن انهن مان ڪنهن تي نه الر ٿئي ها. انهيءَ
 مان ظاهر آهي ته نام پر شڪتي ڪانهي. شڪتي ستگور پر
 آهي. وڏيائي آهي جيتوڻيڪ ان جي ستگور جي شيوا ڪري
 ويا آهن. ڳڻگار به جيڪڏهن ستگور جي ليڪ ڳڻان ٿا
 ته ڪن معاملي منهندي پر جيڪي بي گناه آهن، پر انهن ستگور
 جي ليڪ نه ورتي آهي نه وڏن ڳڻگارن پر ڳڻيا ويندا.

۳. ڪيترا اهڙا ڪاري عزت چاهيندڙ ماڻهو، جي
 مستڪر پر انهن ٿا ٿن ڪي مستڪر مان رس ٿو اچي ڇاڪاڻ
 ته آهي دوش درشتيءَ يا عيب جوڻيءَ جي نظر سان اچن
 ٿا ۽ جيڪي ڪجهه سمجهتاو وڃي ٿو سو ٿا سمجهن. ٻاهران نه
 گرت جي وڏي عزت ڪن ٿا پر ان جو هڪ به وچن ٿا
 مڃن پر جيڪي ماڻهو اهي وچن مڃن ٿا ۽ پنهنجي طاقت
 انوار ڪمائي به ڪن ٿا ۽ ستگور کي سڀ کان مٿي سمجهن
 ٿا، انهن کي هو گهٽ ٿا سمجهن. اهڙن اهڙا ڪارنن کي ستن
 مان ڪڍڻ به ڪجهه ناڻدو نه ٿيندو. اهي گرت جا ليڪي
 آهن ۽ گرت پر جيڪو حڪم آهي ته ستگور کي ڳولڻ ۽
 سندس شيوا ڪريو نه توهان کي ڪجهه حاصل ٿئي، انهيءَ
 حڪم کي ٿا مڃن پر گرت کي گورو ڪري ٿا مڃن. اهڙا
 ماڻهو گورو ٿا ڪه صاحب جي وچن جي پرفايت ڪري رهيا
 آهن ڇاڪاڻ ته گرت گورو ٿو ٿي سگهي. اهڙو جو آهي ۽
 نه ٻيائي ٿو ۽ نه اُڀدڻ ٿي سگهي ٿو. اهڙو ڪر ستگور
 جوڻي آهي. جيڪڏهن گرت اُڀدڻ ڪري سگهي ته پوءِ
 ٿي ۽ اداسي ڪاشيءَ پر وڃي پڌر ٿي ٿيڻ ڪونه نوانهن
 ها ۽ گرت کي ويد شاستر کان گهٽ نه سمجهن ها ۽ ٿيڻ ۽
 ها ۽ پنهنجن چيلن کي اهو اُڀدڻ نه ڪن
 کانپوءِ سندن ڪرپا ڪور ٿي وڃي
 اهي راز سوال آهن جي وڌن جي

ستسنگ ۾ نه وڃن ۽ جي وڃن به، ته ڪپٽ سان نه وڃن
 ڇاڪاڻ ته ستن جي حاضريءَ ۾ پاڪند ۽ ڪپٽ لاءِ جاءِ
 ڏانهن. اُتي سڄيءَ طرح هلاڻ سان ئي ڪجهه حاصل ٿيندو.
 نه ته هو پنهنجو نرادر ڪرائيندا. جتي سنڌ پاڻ موجود
 آهن ۽ سندن دربار لڳي ٿي، اُتي وڃي ڪوڙ ۽ ڪپٽ جون
 ڳالهيون بطاڻن پنهنجي پري گت ڪرائڻي آهي ڇاڪاڻ ته
 سنڌ سمور ت آهن ۽ برداشت ڪري وڃن ٿا پر هنن جي
 ستسنگن کان اهي ڳالهيون نئين سنئون وڃن ۽ اهي هنن جي
 ڪپٽ کي ڪرايو ڇڏين ڇو ته انهيءَ ستسنگ ۾ رات ڏينهن
 سڄن جي ڇانڻي ٿيندي رهي ٿي، اهڙي هنڌ ڪپٽي ۽
 پاڪنديءَ جو گذارو ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟

۲۰۲. ايشور جي دربار جا دربان، برهما، وشو ۽ مهاديو
 آهن ۽ سنڌ ستگور جي دربار جا دربان سندن شيوڪ آهن.
 انهن جو درجو ايتري قدر مٿي آهي جو برهما، وشو ۽ مهاديو ۽
 خود ايشور، جو هنن جو مالڪ آهي، اهي سڀ ستن جي
 شيوڪن کي ووڪي نٿا سگهن ۽ نه هنن جو مقابلو ڪري ٿا
 سگهن. ڇاڪاڻ ته سنڌ سڀني کان وڏا آهن ۽ انهيءَ ڪري
 هنن جي شيوڪن کي به اهوئي درجو ملي ٿو، جنهن جي
 برابر ايشور ۽ ديوتاڻن به نٿا ڪري سگهن.

۲۰۳. ستن جي وچن جو ارت سنڌ ٿي نڪ طرح ڪري
 سگهن ٿا ۽ ٻئي ڪنهن کي به طاقت ناهي جو ستن جي باطنيءَ
 جو پورو مطالب سمجهائي سگهي. جي ڪير ڪندو به، نه به
 پنهنجي ٻڌيءَ انوسار ڪندو پر ٻڌيءَ جي آلي جاءِ ناهي
 ڇاڪاڻ ته ستن جي باطني انيوي آهي ۽ ان جو ارت به
 انيوي آهي. ودوان جي طاقت ناهي جو انهيءَ کي سڄيءَ
 ۽ پوريءَ طرح سمجهي سگهي.

۲۰۴. جي نام ۾ شڪتي هجي ها ته هزارين جيڪي انهيءَ

سگهن نه پوء سندن سوکير سروب کي ڪيئن سڃاڻي سگهند
گورمڪ کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي نه انهيءَ روي جي سڃاڻ
نه اچي سگهندي. جهڙيءَ طرح لوهه جڏهن پارس کي لڳند
آهي ته سون ٿي پوندو آهي پر لوهه کان سواءِ ٻيو ڪوبه ڌا
پارس کي لڳڻ سان سون نٿو ٿئي. ماڻهن جو اهڙو حال آهي
جو گورمڪ نه ٿيڻ چاهين ٿا پر گور پگتي جهڙي ڪوڙ ڪوي
اهڙي ٿي ڪن. انهيءَ ڪري ڪين گهرجي ته وقت جي سنگور
جي چڱيءَ طرح پگتي ڪن ته آهستي آهستي گورمڪ بطوري
پوندا.

ڪي مورڪ ماڻهو ائين چوندا آهن ته پورو سنگور ائين
ٿڌهن مڇون جڏهن هن ڪنهن ٻئي کي سنگور بڻايو هجي
هاڻ خيال ڪري ڏسو ته جي هنن ڪنهن کي سنگور بڻايو
به هوندو ته ان مان ڪين ڪهڙو فائدو ٿيندو. جي ڪين سنگور
ٿيڻو آهي ته پاڻ سنگور جي پگتي ڪن ٿڌهن ٿي هو اها ڳالهه
پاڻ ڏسي سگهندا. اهڙن ماڻهن کان پگتي نه ٿئي ڪونه ٿي،
اڃا پوءِ نرديهي برباد ڪري رهيا آهن. پر انهيءَ پر به مالڪ
جي مڃڻ آهي ڇاڪاڻ ته جي سڀ گورمڪ ٿي وڃن ته پوءِ
سنسار جي رچنا ڪيئن رهندي!

۲۰۱. سنسار ۾ بيڪڌارن ۽ براهمن جو آدر آهي پر انهن
کي وڏو اهميتي ٿا سمجهن جن کي پرمارت جو چاهه ڪونهي
ڇاڪاڻ ته اها جيڪي جنهن سان جيو پنهنجي نج اسٽان کي
حاصل ڪري ٿو سا انهن وٽ ناهي. هنن نه پنهنجي سوارت
لاءِ بيڪ ۽ وڌيا حاصل ڪيا آهن. جيڪو انسان پرمارت جو
سڪال آهي پنهنجي من ۾ انهن ٻنهي لاءِ عزت نه رهندي.
اهي هو انهن جي خاطري به ڪري ۽ ڏن به ڏئي
هنن کي نٿو ڏئي سگهي. تنهن ڪري پنهنجن
جي نه اهڙن ماڻهن يعني سچن پرمارتن جي

ٻڌون پوءِ آندو سڙو آهي ۽ ٺهڻو آندو وٺڻ چاهي ٿو. انهيءَ سبب ڪري هن کي مڙ جو دڪو، ٺٽو سٺائي. بلاڪ ساڌو، جيئري ٿي هون ٿا ۽ سٿور جي ٺٽي سڙو جي آندو ۾ مڱن رهندا آهن.

۱۹۸. سنڌ جي درٻار ۾ ڪوبه خاص قاعدو، شيوا، ڀڄن سٿنگ جو مقرر ناهي ۽ نه سٿنگ ڪنهن سان به زبردستي ڪندا آهن. هو فقط وڃن ٻڌائي ماڻهن کي سڏاريندا آهن. جيڪي چير اٿن انهن سي جلدي مڃين ۽ سمجهن ٿا ۽ جيڪي وڃولا آهن اهي ٿوري ٿوري مڃين ٿا ۽ جيڪي سنڌ جي وڃن کي، ٺٽي سمجهن ٿا، ٺٽي مڃين ٿا اهي سٿنگ ۾ ٺٽي نه سڳهندا آهن. پر سٿنگن کي مناسب آهي ته ڪنهن سان به اڳ ۾ نه ڪن ۽ نه اهو ارادو ڪن ته هر ڪو سڏن وانگر هلي، ٻيءَ صورت ۾ هليو وڃي. ڇاڪاڻ ته هلي وڃڻ ۾ انهيءَ جو ئي نقصان آهي ۽ سٿنگيءَ کي ڪوبه فائدو ناهي. پر جي هو سٿنگ ۾ ايندو رهندو ته سمجهندي سمجهندي هڪ ٽنهن سمجهي ويندو ۽ پوءِ ٻين سڀني وانگر ٻڌ هلا يا ورتڻ لڳندو.

۱۹۹. مالڪ جي ڀڳتي ڪندڙ ڌيءَ، مڙ ۾ ڪن کان بهتر آهي ڇاڪاڻ ته اهڙي ڀڳت استري ٻنهي ڪلن جو اڌار ڪري ٿي يعني ٻئي ڪل، ٻيڪو ۽ ساهرو ٿوري ٿي. مڙ ۾ ٻنهي ڪلن جو نقصان ڪري ٿو. انهيءَ ڪري وڏي ڀڳتي اهو ڪل يا ڪٽنب آهي جنهن ۾ ٻنهي خواه ڌيءَ ٻئي ڀڳت پيدا ٿين ٿا. جنهن ڪٽنب ۾ هڪ ڀڳت پيدا ٿئي ٿو ٺهڻجي اٺن ڪلن يعني ٻيڙهين جو اڌار ٿئي ٿو ۽ مڙ ۾ چاهي ڪيترا به هجن پر اهي ٺوڪ ۾ گهاري ويندا.

۲۰۰. جڏهن سٿنگور جي استول سڙو، جو هنن جيون جي اڌار لاءِ ڌار ڪيو آهي تنهن کي به ماڻهو سڃاڻي ٿا

ٻي وٽساءَ نه ايندو آهي، سنٽ جيڪي ڪجهه ڏسڻ لاءِ سولي
 ٻڌائين ٿا. پر هي نادان، ٻڌي ۽ پڙهي، ڪن ٿا ۽ پنهنجي
 عمل جي زور تي ڳالهينون ثابت ڪرڻ چاهين ٿا. جيڪڏهن
 کين اڀياس جي چڱي ٻڌائي وڃي ٿي ته سندن من، جو پڪندڙ
 ۽ امنڪاري آهي ۽ پوڳن جي چاه سان پورو پيو آهي، سو
 ان ۾ ٿور لڳي. هو ڪرامتن ڏسڻ جي خواهش رکڻ ٿا پر
 ڪرامتون ڏيکارڻ لاءِ سنٽن جي مٿي ٺاهي. ڇاڪاڻ ته ڪرامتون
 ڏسي جيڪو پرام ٿئي ٿو سو بي بقا آهي. ڪرامتون انهن
 لاءِ آهن جن کي پرمات جي سچي سک آهي ۽ جن پنهنجي
 آتما جي ڪلياڻ واسطي سنٽن ۾ پرام ۽ ڀروسو رکيو آهي.
 اهڙا هميشه ڪرامتون ڏسندا آهن. جن ماڻهن کي اصلي چاه
 سنار جي وڌائي ۽ پوڳن جي پراپتي ۽ جي آهي، انهن جي
 اندر ۾ پرمات جي سچي چاهندا ٺاهي. اهڙا ماڻهو ڪرامتون
 ڏيکارڻ ۽ ستسنگ ۾ لڳائڻ جا لائق ڪونهن. تنهن ڪري
 جيڪي پرمات جي ماڻهو آهن تن کي گهرجي ته اهڙن ماڻهن
 جي سنگ کان خبردار رهن.

۱۹۶. سنٽ جيڪڏهن ٻاهران لوپ يا ڪروڙ نه ڏيکارين
 ته انهيءَ ۾ جيو جو اڻڪار يا ڀلو آهي ۽ سنسارن جو ڪروڙ
 ۽ لوپ چوراسيءَ ۾ وٺي وڃڻ وارو آهي. پر هن ڳالهه جي
 ٻاڙڪيءَ ۽ اندرئين ڳجهه کي مورڪ ٿي سمجهن. اها ڳالهه
 به ستسنگي ٿي سمجهن ٿا پر مورڪ، ننڍا ڪن ٿا. پر سنٽ
 نهال آهن، هو پنهنجي دٻا سان انهن جو به آڌار ڪن ٿا.

۱۹۷. سنساري ماڻهو موت کان به ڇنڊا آهن ڇاڪاڻ ته هو،
 سنسار ۽ ان جي پدارتن کي چنڊ يا پيا آهن. جيڪو ساڌ آهي
 اهو مرڻ کان ٿور ڏي ڇاڪاڻ ته هو سنسار ۽ انهيءَ جي
 پدارتن کي ڏک، روپ ڏسي ٿو، سنسار کي پنهنجو گهر ڪري
 ٿو ۽ ان ۾ مسافرن وانگر رهي ٿو ۽ هر سنگور ۽

يوڳيندو ٺهڙو ٿي هو پوڳيندا، ڇاڪاڻ ته ٻئي يوڳن يوڳ
وقت ساڳيءَ طرح يوڳن کي ڇمڙي پنهنجو پاڻ (آتما) کي
ڀاڄي وڃن ٿا. ڏسڻ ۾ ايندو ته جڏهن اهڙن صاحبن جو ڪير
فراڊر ڪري ٿو ته کين شوڪ ٿئي ٿو، مٿن ڪو الزام لڳائي
ٿو يا جڏهن هو ٻئي ڪنهن جو مان ۽ وڏائي ٿيندي ڏسڻ ٿا
تڏهن کين ڪروڌ ۽ اڀرڪا اچي وڃن ٿا. جڏهن هنن جي ڪنهن
يوڳ جي آشا پوري نٿي ٿئي تڏهن هو ڏکي ٿين ٿا ۽ انهيءَ
يوڳ جي آشا پوري ڪرڻ لاءِ انيڪ ڪوششون ڪن ٿا ۽
هر ڪنهن کان مدد چاهين ٿا ۽ انهيءَ عرض ڪن ٿا.

هاڻ وڃار ڪرڻ گهرجي ته اها ڪيتري قدر نه ڪريل
حالت آهي! جن پوڻن کي هنن کانو جي وشتا سمان ٿي چيو،
نهن کي پوڻن لاءِ ڏاڪڻ جي سڀ کان هيٺين ڏاڪي تي
چي پيچن ٿا، جتان چوراسيءَ جو رستو کليو پيو آهي. تنهن
ڪري سنڌ ڏها ڪري هي وچن فرمائين ٿا ته جنهن کي
پنهجي آتما جي مڪتي ڪرڻي آهي تنهن کي گهرجي ته وڌيڪ
ليانين جي سنگ کان اچي جيتري قدر ٿي سگهي اوڀرو
ستور جي ڪوڇ ڪري ۽ هن جي چرڻ جو آسرو وٺي ته هنجو
ڪم بطور. ائين ڪنهن به اشت ذرايعي يا پنڊت يا بيڪڌاريءَ
تي سنگ ۾ چوراسيءَ کان نه اچي سگهيو. بيڪڌارين ۽ پنڊتن
جي ڪارائت پيارڻ ۽ جيڪي اچي سو ڏيڻ مناسب آهي پر
پنهجو ٿن ۽ من ستور جي چرڻ ۾ اڀرڻ ڪرڻ ضروري آهي.
ها ڳالهه انهيءَ واسطي آهي ۽ انهيءَ کان ئي وڃي ويندي،
تنهن کي مالڪ سان ملڻ جو چاهه آهي ۽ پنهنجي آتما جي
مڪتي ڪرڻي آهي. بيڪي ۽ پنڊتن ۽ سنساري ماڻهن کي
وڃن پيارا نه لڳندا.

۱۹۵. وڊاوان ۽ ڇالاک ماڻهو سنگور جي سنگ جي لائق ڇاڪاڻ ته اهي اهڙا ڪاري ٿيندا آهن ۽ کين سنگ سنگور

ڪروڙ ۾ اچيو. انهيءَ سان ثابت ٿيندو ته مان وڏائي
تماشي، ۽ مشهوريءَ جي ڪيتري نه زبردست خواهش
ندو پر پوري پئسي آهي. جي ڪير انهن ڳالهين يعني ظاهري
۽ وسراڳ ۽ ويچار وغيره ۾ لڳي رهڻ کي ۽ گمان جي
ن پڙهڻ کي ۽ مارت سمجهي ٿو ته اها به سندس ٻيل
ڇاڪاڻ ته انهن ڳالهين سان من تقو مري. من کي مارت
ڇڪتي يا طريقو هي آهي ته پوري ستگور يا پوري ساڌ
ٿيوا ۽ هن جو دستنگ ۽ رکڻ ڪو ڪر ڪائي،
۽ جي ڇڪتيءَ يعني سرت شبد مارڳ جي اڀياس ۾ من
ي. اهو آهي من کي مارت جو طريقو. جڏهن انهن ڳالهين
ڪر به ڪونهي ته پوءِ من ڪيئن وس ۾ ايندو ۽ مارت
ٻڌندو؟ اهڙن ماڻهن جو حال اهو آهي جو واه سان
من ٿا ته هن لوڪ ۽ پرلوڪ جا پوڳ اسانکي ڪانو جي
سمان آهن پر سندن من، پوڳن جي چاهه ۽ تلاش سان ٻرو
هي ته پوءِ ڪيئن ڪهڙو فائدو ٿيندو؟ ائسوس اهو آهي
اهڙا غافل آهن جو خبر نٿي پويان ته اسين ڇڪڻ ڇا ٿا
ٻڌون ڇا ٿا! پر دنيا جا ماڻهو انهن کان به وڌيڪ غافل
۽ اهڙن کي ۽ مارت سمجهن ٿا ۽ ٻڌندڙن جي پٺيان
اڳ به ٻڌندا وڃن ٿا.

۴. ڪي وڏوان ائين چوندا آهن ته پوڳن جي چاهه ۽

ڪروڙ وغيره من ۽ اندرين جو سڀاءُ آهن.

۵. مان جو سڀو پ انهن کان نيارو آهي ۽ جي الهيءَ ڳالهه
ڳئيءَ طرح ويچاري ڏسيو ته اهي آتما جو ڪجهه به نٿا
سگهن. هاڻ اهو سمجهڻ ڪهڙي نه هي وڏو ڊوڪر آهي.
پوڳ ۽ ولاس جي چاهه ۽ من ۽ اندرين جا وڪار
۽ سڀاءُ آهن ته پوءِ سنساري جيو ۽ گيانيءَ ۾ ڪهڙو
ٿيو؟ ڇهڙو سنساري انهن جو ٿل چوراسيءَ ۾ اچي

انهن ۾ ٽيڪ ٻڌي رهيا آهن ۽ کين پنهنجو اشت ڪري
 ليکين ٿا، انهن کي سمجهڻ گهرجي ته اهڙيءَ ٽيڪ مان جيو
 جو ڪاڄ (مڪتي) هرگز نه ٿيندو ڇاڪاڻ ته واپڪ روپ
 رام يا برهم ڊپڪ يا ڏاڏي وانگر آهي، جو سڀ کي روشني
 ڏئي ٿو. انهيءَ روشنيءَ ۾ چور چوري ڪري ٿو، شرابي
 شراب پيئي ٿو، وشئي وشءِ پوڙهي ٿو ۽ پرماتي پرمات
 ڪمائي ٿو، هو ڪنهن کي ڪجهه به نٿو چوي. تنهن ڪري
 اهڙي جي نالي جيئڻ يا اشت ڪرڻ سان چورائي نه ڇڏيندي
 ۽ من پنهنجو ناچ نچائيندو رهندو. پر جن کي مالڪ روپ
 سنگور جي ٽيڪ آهي ۽ هندن جو ستسنگ پراپت آهي ته
 وشئي وشءِ ڇڏي ڏن ٿا، چور چوريءَ کان هٽي وڃن ٿا
 ۽ ٻين ٻرن ڪمن کان دن بدن پري هٽندا ۽ نرمل ٿيندا وڃن
 ٿا ۽ هڪ ڏينهن هو پنهنجي نچ پند ۽ نچ روپ کي حاصل
 ڪندا. رام يا برهم يا ٻئي ڪنهن به نام يا اشت کي جهيندي
 جهيندي سڄي عمر گذري ويندي پر نه وڪار دور ٿيندا،
 ۽ نه ٻڍڻ جي آشا ۽ ترشدا جي جڙ ڪڍندي. پوءِ اڌار يا
 مڪتي ڪيئن ٿي سگهندي؟

۱۹۳. جي ڪير ائين خيال ڪري ٿو ته مون سڀ ٿيڻ
 ڪري ڇڏو آهي يا پوئين پڙهي وڃار ڪري مون سڀ
 ڇڏي ڏنو آهي ته اها سندس وڏي ڀل آهي ۽ پاڻ کي دوکو
 ٿو ڏئي. ڇاڪاڻ ته کيس اڃا پنهنجي من ۽ اندران جي پرک
 نه ٿي آهي. جڏهن نانا پرڪارن جا پوڙا اڳيان اچن يا ڪير
 مان ۽ آدر ڪري يا ڪو شاهوڪار يا آفيسر ڪا ڳالهه پڇي
 تڏهن ڏسڻ گهرجي ته ڪيئن نه من ڦرجي ٿو، هنجي طرف
 ڌيان ڏئي ٿو ۽ جڏهن نراڌر يا اي عزلي ٿئي يا پنهنجي
 مطلب جي ڳالهه حاصل نه ٿئي ته ڪئن نه من ڊڪي ٿئي ٿو

فائدي ۽ سک ڪالر جتي به سنت ستگور پرگهت ٿيا هجن
آئي وڃي جيتري قدر ٿي سگهي هنن جو درشن ۽ شيوا
ڪري پنهنجو پاڻ بند ڪن.

۱۹۰. ارداهي الهيه جي سڻي آهي جنهن کي وقت جي
موجوده ستگور جي شيوا پراپت آهي. شيوا جي ڦل جو پيد
هي آهي ته درشن لاءِ بند ڪرڻ سان پير پوئر ٿين ٿا ۽ درشن
ڪرڻ سان اکيون پوئر ٿين ٿيون ۽ هنن سان شيوا ڪرڻ،
جهڙوڪ پنڪر يا وچڙو هلائڻ ۽ پيرن کي زور ڏيڻ سان هڪ
پوئر ٿين ٿا ۽ پاڻي پوئر جي شيوا ڪرڻ سان سڄو سرار پوئر
ٿئي ٿو. ڏيان ڏيئي وڃن ٻڌڻ ۽ ويچارڻ سان جيتري قدر
ٿي سگهي، انهن موجب هلڻ سان، انتهائو ڪرڻ پوئر ٿئي ٿو.
اهڙيءَ ريت جڏهن جيئو شيوا ۾ لڳي ٿو ته پوءِ ستگور جي
دعا ۽ هن جي ستسنگ جو ڦل پاڻ کان پاڻهڙي ڏسندو رهندو
۽ جيڪو آندو جو درجو کيس پراپت ٿيندو الهيه جي مهما
بيان ڪرڻ کان ٻاهر آهي.

۱۹۱. اڇڪلهه گر هستي ۽ ايڪاري جڏهن پنهنجي گهران
ٻاڻا ڪرڻ لاءِ نڪرن ٿا ته هنن جي دل ۾ ٿيڻ ڏسڻ جي خواهش
هوندي آهي پر ستسنگ، جو سڀ جو سار آهي، تنهن جي
ڳولا ڪير ٿو ڪري ۽ نه انهيءَ لاءِ کين پيار آهي. اهڙا ماڻهو،
جنهن ڳالهه کي ستسنگ سمجهن ٿا، اهو اصل ۾ ستسنگ ئي
ڪونهي. ستگور جي سنگ کي ستسنگ چئجي ٿو. جتي
عسا، آکاڻيون، لڙائي، جهڳڙن ۽ وڌيا جون ڳالهيون هجن،
الهيه جو نالو ستسنگ ناهي. ستگور جو روپ، خود ستسڀر
جو روپ آهي تنهن ڪري هن جي سنگ جو نالو ستسنگ
آهي، باقي سڀ اجايون ڳالهيون آهن جن مان ڪڏهن به
وڃو اڌار نه ٿيندو.

۱۹۲. جيڪي ماڻهو راءِ ۽ برهم کي سرواڻڪ سمجهي

شواس نه ايندو.

۱۸۹. ساذ، برهمڻ ۽ ڪٽري اڄ ڪلهه اهنڪاري ٿي پيا
جنهن. نه ساذ به ساذ نا، نه برهمڻ به برهمڻا ۽ نه ڪٽري به وڃ
بل رهيا آهن، فقط اهنڪار پيا ڪن. پر وٽس ۽ شودر اڃا
ڪجهه پنهنجي چال تي پورا آهن. سنت فرماين ٿا ته ساذ
سو سنگ ڪرو پر جڏهن ساذ جو ملڻ ئي مشڪل آهي ته
سندس سنگ ڪٿان ملي؟ ۽ اها سنت ۽ ساذ جي اُڌار به
اترو ٿئي. تنهن ڪري هيئنتر سهجهڻ گهرجي ته اها سنسڪار،
سنت يا ساذ نٿا ملن. جنهن جو پاڳ- پلو آهي تنهن کي ضرور
ستگور يا ساذ ملي ٿو.

جيڪڏهن ڪير چوي ته سنسڪاريءَ کي ساذ جي سنگ
جي ڪٽڙي ضرورت آهي ته اها ڳالهه غلط آهي. ماڻهو چاهي
سنسڪاري هجي يا اسنسڪاري، انهي کي ساذ جي سنگ
جي ضرورت آهي. پر اترو تفاوت ضرور ٿيندو جو سنسڪاريءَ
ٿي وڃن جلدي اثر ڪندا ۽ هو انهن کي سولائيءَ سان مڃي
سگهندو پر اسنسڪاري سندن ڄا وڃن گهٽ مڃيندو ۽ انهن
موجب گهٽ هلي سگهندو، پر منجهس اڄ پوندو ۽ اڳتي هلي
هن کان ڪمائي بچندي. سنسڪاري انهيءَ کي چڱي ٿو
اڳين جنمن کان وٺي سنت ستگور يا ساذ سان ملندو
پر اڄ به نشوونو رکندو ۽ پڻي آڻي ۽ جهنگو پيا؟

دٻا سان آهستي آهستي بلند ٿيندو پيو وڃي.

ي دٻا سان اسنسڪاري به سنسڪاري ٿي سگهي
ستگور جي اهڙي مهما آهي جو جيڪو سندن
ٿو تنهن جو ڪجهه قدر اُڌار ٿئي ٿو ۽ چوراسيءَ
ي ٿو ۽ ڪيترن ئي دڪن ۽ ڪليشن کان سندس بچاءُ
جي دٻا سان هن جي اُڌار جو رستو آڻيندو
تنهن ڪري سڀني ماڻهن کي گهرجي ته پنهنجي

۱۸۷. جنهن کسي سنگور جي چوٽن ۾ بربت آهي انهيءَ کي سنگور جي مها کان سواءِ اتي ڪا به ڳالهه نٿي وڻي ۽ جنهن جو سنگور ۾ نشچو آهي اهو سنگور ۾ ڪوبه اوڳا نٿو ڏسي. پر جي ڪنهن ۾ اوڳا درشتي آئي ته سنگور ۾ سندس پاڻ يا ٻي ٻي نه رهندو. انهن ڪري سنگور بيمست ڪڏهن به اوڳا درشتي نه آيا گهرجي. جنهن جي اهڙي حالت آهي اهو ئي گورمڪ ٿيندو ۽ انهيءَ کي هڪ ڏينهن ٻي ڏينهن ملندو.

۱۸۸. چوندا آهن ته ايشور سڀ هنڌ، آڪاش توڙي بالال ۾ واپڪ آهي پر ڪنهن کي به ملي ڪونه ٿو. جيڪڏهن هڪجي روپ جو درشن ڪنهن کي به نٿو ٿئي ته پوءِ هن جي سر و واپڪ هجڻ مان جيءَ کي ڪهڙو فائدو؟ جڏهن مالڪ، سنگور جو روپ ڌارن ڪري اچي ٿو تڏهن انهيءَ روپ سان ماڻهن کي درشن به ڏئي ٿو ۽ هنن کي پيد سمجهائي، پنهنجي ڏاڍا مهر سان کائڻ پيئڻيءَ جي ڪمائي ڪرائي، کين لڄ گهر پنهائي ٿو ۽ پنهنجي انج. روپ جو درشن ڏئي ٿو. هاڻ غور ڪرڻ گهرجي ته سنگور روپ وڏو آهي يا واپڪ روپ؟ واپڪ روپ سان ڪنهن جو به ڪم نٿو بچي. سنگور روپ جو دستنگ ۽ هڪجي شيوا ڪري، جنهن وقت انسان کي هن ۾ نشچو پڌجي وڃي ته پوءِ سولائيءَ سان ڪم بچي ٿو. وقت جي سنگور جي مال کان سواءِ ڪنهن کي به مالڪ جو پورو نشچو نٿو ٿي سگهي ۽ جيستائين پورو نشچو نه آهي تيستائين پوري بربت ۽ بربت به نه ايندي ۽ جي بربت ۽ بربت ناهي ته اڌار ڪيئن ٿيندو. پوءِ جيڪي به بربت ڪم ڪيا آهن جي قل پوڳا لاه چوراسيءَ جي چڪر ۾ وڃڻو پوندو، پر سڄي مالڪ جي پڳي ڪڏهن به نه ٿيندي.

جنهن کي پوري ستگور جو درشن ۽ شيوا ۽ ستسنگ ۽ شبد جو اڀياس پراپت آهي، اهو ئي جيرو وڏيائي آهي.

سٺ دارا اور لڪشمي سب ڪاهو ڪي هروي،
ستگور سڀوا ساڌ سنگ ڪل ۾ دولاپ دوي.

۱۸۵. رام، جو ٽن لوڪن جو ڪرڻا آهي ۽ انهن کي ٻالي
پوشي ٿو ۽ ناس ڪري ٿو، سو آتما ئي دعوت رکندڙ آهي.
ڇاڪاڻ ته هن دنيا کي اصلي روپ کان جدا ڪري گرپ ۾
وڌو ۽ پوءِ انيڪ پرڪارن جا اندرمان ۽ ٻاهريان دشمن هن
کي ساڻ لڳائي ڇڏيا يعني اندر ۾ ڪام، ڪروڌ، لوپ، موه
۽ اهنگار ۽ ٻاهر، مالا، پتا، استري، دوست، ڌن، عزت
پرڳڻ ۾ ڦاسائي ڇڏيو. پوءِ اهڙن ڏڪن ڏيندڙ کي ڪيئن
مڃجي؟ تنهن ڪري ستگور کي ئي مڃڻ گهرجي، جنهن جي
پرڻاب سان اهڙي داعو-دار جي چار مان نڪري سدا سک
جو اسٿان پراپت ٿئي. ستگور کان سواءِ هن سنسار ۾ ٻيو ڪير
به ڪال جي چار مان بچائڻ وارو ڪونهي.

۱۸۶. سنت ستگور جنهن نام جو نرڻه ڪيو آهي، اهو نام
وڌن ۽ شاسترن ۾ ڪونهي ۽ سنت ستگور اهو ئي آهي جنهن
ومت اهو پورو نام آهي. ائين نه گهڻي بيڪ ڌاري پاڻ کي
ساڌ ۽ سنت ڪوٺائين ٿا پر هو ساڌ ۽ سنت نٿا ٿي سگهن.
سچن ۽ پورن سنتن جي پرڻاب ڪري کين روڻي نصيب
ٿئي ٿي. پر سنتن جو پد اهو ئي پائيندو جو هنن جو پيارو
هوندو ۽ پيارو اهو ئي ٿيندو جو هنن جي چرڻن ۾ ٻولم ۽
وشواس رکندو. پرلم ۽ وشواس، هنن جي مهر ۽ شيوا ۽
ستسنگ مان پراپت ٿيندا. نرالوڪي جي نات جو نام ۽
پد به سنتن جي دٻا ۽ هنن جي بتامل اڀياس ڪرڻ سان
ملندا ۽ اهي به، هن ڪاڇي ۾ ٻي ڪنهن به طرح سان
نه ملندا.

اها دعويٰ ڪري ته بنا ستگور جي پرڻ ٻڌ يا ٿيندس ته اهو
 سراسر غلط آهي. ڇاڪاڻ ته وقت جي ستگورو جي ملڻي ٻڌ،
 پرڻ ٻڌ ٻائڻ ناممڪن آهي. چاهي پرهي هجي يا نه هجي،
 ٻڌي کي ستگور جي ضرورت آهي. پر اهو ڪجهه قدر سچي
 نه هجي ۽ ان وقت پورو ستگور نه ملي، پر اڌورو گورو
 ملي وڃي ته اها پرڻ به وڃندي رهندي. پوءِ جي پورو
 ستگورو ملي به وڃي ته اها چاهه نٿي رهي. جي ڪنهن کي
 پرڻ ۽ پرڻر ٺاهي پر هو پوري ستگور جي شرن پر اچي وارو
 آهي ته مهربان ستگورو، پنهنجي ٻڌا سان هنن جي پرڻ ۽
 پرڻر کي وڌائي، هن جو ڪارج راس ڪري ڇڏيندو. پر
 جيڪو اڌوري (Imperfect) گورو سان گڏوگڏ سو پنهنجي
 اهوڪار پر رهندو ۽ سندس ڪم به پورو نه ٿيندو. هر طرح
 سان مڪمل ڳالهه، پورو ستگور آهي. انهيءَ مان سمجهڻ گهرجي
 ته پوري گورو ۽ جي ملڻ کان سواءِ ڪنهن جو به ڪارج پورو
 ٿي نه سگهندو.

۱۸۴. ستگور جي شرن وٺڻ جو درجو تمام اتم ۽ ڪلن
 آهي. ائين نه هرڪو ٿو چوي ته مون شرن ورتي آهي.
 پوري شرن وٺڻ واري جي اها حالت هوندي آهي جو
 هن کي ستگور کان وڌيڪ ٻيو ڪير به پيارو نه لڳندو آهي.
 جنهن جي اهڙي حالت آهي تنهن لاءِ ائين چوڻ درست آهي
 ته هن شرن ورتي آهي. ائين وقت پر جيڪي منٽ ٿي
 ويا آهن، تن جيون جو نستانين اڏار نه ڪيو جيستائين ڪ
 هنن پنهنجو ٿن، من ۽ ڌن اڀرن نه ڪيو هو پر هيٺس
 راڌا سوامي ديال، ماڻهن کي ڏکي ۽ تڙيل ڏسي،
 هنن جي ٿورڙيءَ پريٽ ۽ دينتا تي راضي ٿي
 ٿيندو يا سان سندن اڏار ڪن ٿا. انهيءَ ڪري

ٻڙڪڻ يا سڃاڻڻ چاهي سو ائين پرڪ هرگز نه ڪري سگهندو
 سڀ انسان نادان ۽ انڌا آهن، انهن کي ڪهڙي طاقت آهي
 جو سنت ستگور، جيڪو سجاڳو (Wakeful) آهي تنهن کي
 پرڪين ۽ پڪڙين؟ اُندو ڪڏهن به سجاڳي يا سڃي کي نه
 پڪڙي سگهي پر سجاڳو جنهن کان چاهي تنهن کان پاڻ پڪڙائي
 سگهي ٿو. تنهن ڪري، دنيا جي جيون کي طاقت ناهي
 جو ستگور کي پرڪي سگهن. پر ستگور پنهنجيءَ مڙج سان،
 جي چاهين ته هن اڳيان پاڻ کي ظاهر ڪري سگهن ٿا. پر ٻهراڻ
 ايتري ڄاڻ يا سڃاڻپ ڪافي آهي ته جيڪو اندر جو پيد
 ٻڌائي ۽ شيد مارڻ جو اُپدڻش ڪري، تنهن کي ستگور
 سمجهجي. ايترو ضرور ڏسجي ته هو پاڻ شيد پر رڻو پيو آهي
 يا نه؟ اهو معلوم هئڻ گهرجي ته اندر جو پيد، سنت ستگور
 کانسواءِ ٻئي ڪنهن وقت نه هوندو آهي يا انهيءَ وقت هوندو
 آهي جنهن کي پاڻ سنتن اهو بخشي هوندو. سنت ستگور
 ڪنهن به باطنيءَ يا وچن يا ڪنهن به گرنٽ تي آڌار نٿا وڪن.
 هو پاڻ مالڪ جو روپ آهن. جيستائين مظهر ستگور جي دٻا
 مهر سان، اُندروون اڀياس نه ڪندو، تيئن هن کي نه ڀند
 ٻڙايت نه ٿيندو. سنت ستگور، پنهنجيءَ مڙج سان جنهن کي
 چاهين تنهن کي ڀار ڪري سگهن ٿا پر انهيءَ لاءِ ٻوڙ ۽
 وشواس مڪيه ضروري آهن. ٻوڙ هو چاهي ٻهراڻن ستنگ
 ڪرائين يا شيد جو اڀياس ڪرائين، چاهي ٻهراڻن شيوا پر اڳائين.
 هو سڀ طرح سمور آهن ۽ جي راضي ٿي وڃن ته هڪ ڪن
 پر جيڪي وڻين سو بخشي ڇڏين. پر سندن راضي ٿيڻ
 ضروري آهي.

۱۸۳. جيڪڏهن ڪنهن کي، ڪنهن وقت مالڪ جي ملڪ
 جي ترهه يا شوق پيدا ٿيو پر انهيءَ حالت ۾ جي کيس ٻورو
 ستگور نه مليو ته سندس ٻوڙ نٿي وٺندي. جيڪڏهن ٻوڙي

ڪيئن پرايٽ ٿيندي؟ سنت سنگور کان سواءِ ٻيو ڪير به
 نڙ پڻ يا ڪنهن منزل تي پهچڻ جو رستو نه ٻڌائي سگهندو
 ڇاڪاڻ ته، سنت ئي انهيءَ منزل جا واقف آهن؟ ٻئي ڪنهن
 کي به انهيءَ پيڌ جي خبر ناهي. اهڙا جيڪي سنت سنگورو
 آهن، انهن جي شيوا ۽ پگڙي سان انتهائين جي شدي ۽
 انهن جي ئي دٻا مهر سان مڪتي پڌ جي پرايٽي ٿيندي ۽
 اڀياس پڻ بطبعندو. انهيءَ کانسواءِ، اڌار جو ٻيو ڪوبه اڀاءُ

ڪونهي.

۱۸۲. پگڙيءَ جو اڀج، سواءِ سنت سنگور کان، ٻيو ڪير به
 نٿو وڃي سگهي. دٻا وارو سنت سنگور ئي هن چيو کي سڌو
 رستو ٻڌائين ٿا ۽ باقي سڀ ڀرمائڻ ۽ پٽڪائڻ وارا آهن ۽ پاڻ
 خود ڀرم ۾ پيا آهن. خيال ڪري ڏسو ته سون ۽ پٿرن جي
 ٺهيل مندر ۾ پٿر مان ٺاهيل مورتي جنهن کي پاڻ انسان وڃي
 ڳڻيو آهي، سا اُتي رکي انهيءَ کي پڳوان ڪري مڃيو وڃي
 ٿو ۽ ماڻهن کان انهيءَ جي پوڄا ڪرائي وڃي ٿي پر جيڪو
 مندر (انساني سرار) خود مالڪ جو ٺاهيل آهي ۽ جنهن ۾ هُو
 پاڻ اچي ويٺو آهي ۽ جتي گهٽ، سنڪ ۽ طرح طرح جا ٻاجا
 هر وقت وڃي رهيا آهن ۽ سدائين آر ٿي ٿي رهي آهي، انهيءَ
 جو پيڌ ماڻهن کي نٿو ٻڌايو وڃي پوءِ اهڙا جيڪي اڌا آهن
 اهي پاڻ ئي جڏهن پليا پيا آهن ۽ ائين کي به رستي کان پلائين
 ٿا، سي ماڻهن جو ڪارج سنوارڻ بدران انهن جو اڪاڇ ٿا
 ڪن. انڌو پلا انڌي کي ڪهڙو رستو ڏيکاريندو؟
 تنهن ڪري انهيءَ ڳالهه تي زور ڏنو وڃي ٿو ته سنگور
 کي ڳولندو. جيستائين سنگور نه ملندو جيستائين اندر جو پيڌ هروڻ
 حاصل نه ٿيندو ۽ سنگور اهو ئي آهي جنهن جو عشق شديد
 لڳو پيو آهي ۽ اندر جو پيڌ ۽ اڀج گهر پهچڻ لاءِ شديد جو رستو
 ٻڌائڻ ۽ جيڪڏهن ڪو ٻاهرين ڳالهين مان سنگور کي

گيائي چوراسيءَ ۾ ڀٽڪندا رهندا.

۱۸۱. ٻنهن شاسترن جون گهٽتايون ويدانت ڪڍيون ۽
 ويدانت جون گهٽتايون وري هيٺئر سنت ستگور ظاهر ڪري
 رهيا آهن. ست جڳ، ٿرپتا ۽ دواڀر ۾ انهن شاسترن جي ٺاهڻ
 ۽ سڪڙائي ظاهر نه ٿي هئي ڇاڪاڻ ته ٽڙهن سنت پرگهت نه
 ٿيا هئا. هاڻي ڪلجڳ ۾، جيون جي اڌار ڪرڻ واسطي سنت
 پاڻ لهي آيا آهن ۽ سڀني متن جي اوڻاڻن ۽ غلطي کي کولي
 ٻڌائين ٿا ۽ اڌار جو سچو ۽ سڌو رستو، ڏيکارين ٿا. پر ماڻهو
 ايتري ٿوريءَ مت وارا آهن، جو نه ستن جي وچن کي
 مڃين ٿا ۽ نه انهن ئي وشواس ڪن ٿا. چڱيءَ طرح وڃار ڪرڻ
 سان معلوم ٿيندو ته ماڻهن وڌيڪ جو نشو، به پڙهي يا ٻڌي
 ڪيو آهي ۽ انهيءَ جي ڪمائي ڪانه ڪئي آهي ۽ نڪر
 ڪري سگهندا، ڇاڪاڻ ته جو اڀياس وڌن ۾ لکيل آهي تنهن
 جي ڪمائي هن ڪلجڳ ۾ ٿي نٿي سگهي ۽ ڪمائيءَ واري
 ئي ماڻهن جو وشواس به نٿو ڄمي، نه ته جيڪر هن کان ستن
 جي ريت موجب، ڪمائيءَ جي جڳتي سڪي، اڀياس ۾ اڳي
 سگهن ٿا ۽ جيڪي صرف ٻوٽن جي آسري تي رهيا ۽ انهن
 کي پڙهندا ئي رهيا ته ڪمائيءَ جي جڳتي انهي ٻوٽن مان
 ڪن ڪڏهن به حاصل نه ٿيندي، انهيءَ پڙهڻ مان نه پاڻ
 ڪن وڌيا جو اهڪار ٿيندو جو سندن انتهڪرڻ يعني اندر
 کي وڌيڪ ملين ڪندو ۽ پوءِ ڪمائي ڪرڻ جي لائق به نه
 رهندا. اڄ ڪالھ اهڙي حال ڏسڻ ۾ اچي ٿو جو ٻالهيون
 وڏيون وڏيون ٿا ڪن پر ڪمائي ڪجهه به ناهي. تنهن ڪري
 پرمارڻي جيون کي مناسب آهي ته ستگور پڳتي ۽ ستگور جي
 کوچ کانسواءِ ٻيو ڪوبه ڪم نه ڪن. ڇاڪاڻ ته ٻئي ڪنهن به
 ڪم ڪرڻ سان، انتهڪرڻ جي شدي، هن ڪلجڳ ۾ ممڪن
 ناهي ۽ جيستائين انتهڪرڻ يا اندر صاف نه ٿيو آهي ته ڪتي

انهيءَ جو ورلن، سنت هن رات ڪن ٿا. گورو ڪ آهي
 جنهن کي سنت ستگور جو ڳالهائڻ منو لڳي ٿو ڇاڪاڻ ته
 انهيءَ کان زياده رس پري شيءِ اِي ڪانه ٺاهي ۽ ستگور جي
 وچن کي ٻڌڻ، هن کي ڏاڍو سلوڻو ٿو لڳي ۽ ستگور ۾
 وشواس رکڻ اها گورو ڪ جي پوشاڪ آهي. سڀ ڳالهه جو
 سار يا پورو آهي. پر اهو بيان ڪيل حال سڄي ۽
 نرمل ۽ مارتئيءَ جو ئي آهي. انهيءَ کي اهي ڳالهين (ستگور
 جا وچن ۽ ستگور ۾ وشواس وغيره) اهڙون ٻياريون لڳندون
 جهڙن هٿي چيل آهي، پر دنيا جي ماڻهن کي اهڙن ڳالهين مان
 نڪرڻ اڀري.

۱۸۰. اڄ ڪلهه جي ڳيائين موجب ويد پهرين آهن ۽ پوءِ
 سنت. اها ائين جي وڏي غلطي آهي، جنهن جو سبب هي
 آهي ته هُو سنت انهيءَ کي سمجهن ٿا جيڪو ويد پڙهي،
 انهن موجب هلي ٿو ۽ جن کي ٿوري ڳهڙي ساڌ جي اوستا
 حاصل ٿي آهي. پر اهي سنت، جي ويدن جي ڪرڻا ڇا به
 ڪرڻا آهن، انهن جي هنن کي بالڪل خبر ئي ڪونهي. جيڪي
 ويد پڙهي پاڻ کي سنت ڪوٺائين ٿا اهي هنن سنتن جي
 شهر ڪن جي برابر به نٿا ڪري سگهن. جهڙي طرح هڪڙي
 ماڻهوءَ وڌا ته پڙهي هٿي پر نوڪري نه ملي هئس ۽ ٻئي
 وڌا گهٽ پڙهي هٿي پر نوڪري وڏيءَ درٻار ۾ ملي هئس
 ۽ اها هوشياريءَ سان ڪري ٿو. تنهن ڪري جنهن کي نقط
 وڌا آهي سو هن جي برابر نٿو ڪري سگهي. اهو حال
 اڄ ڪالھ جي ڳيائين جو آهي جو وڌا ته خوب پڙهي اٿن،
 نوڪري نه ڪيائون. اهي ستگور جي ڳڻتيءَ جي پراڻي نه اٿن.
 سنتن جا شهر ڪ ڪٿي اڻ پڙهيل ۽ بالا ٻڌا به جنهن پوڄهن ۾
 هنن کي پوري ستگور جي ڳڻتي ۽ شرن پراڻ آهي، هُو
 هڪ ڏينهن ضرور پوري ٻڌ کي پائيندا. پر وڃڪ جوڳي ۽

ڪور پڳتي ٿي سگهي ٿي. سڄي پڳتي گرنٽ جي انهيءَ ۾
 آهي ته جيڪي وڃن ان ۾ لکيل آهن انهن تي عمل ڪجي،
 يعني انهيءَ ۾ لکيل آهي ته ستگور جي ڪوچ ڪري، هندي
 شيوا ڪجي ۽ شرڻ وٺجي. اهي وڃن مڇو گهرجن. پر جيڪڏهن
 انهن وڃن کي نه مڇو وٺو ته گرنٽ جي ٿيڪه ۾ ڪوڙي
 آهي. انهن جو به اهڙو ئي حال سمجهو گهرجي جهڙو مرندي
 پوڄا وارن جو آهي. پر انهيءَ غلطيءَ جو سبب اهو آهي جو
 ماڻهن کي ڪو سچو سمجهائڻ وارو نٿو ملي. انهيءَ ڪري سڀئي
 ڀرڻ ۽ ڀان ۾ پيا آهن ۽ جيڪي گورو کين ملن ٿا اهي پاڻ
 ڪڏهن چيلا نه ٿيا آهن ۽ هو جيون کي ڀرڻ ۽ پٽڪائين ٿا.
 ڇا پنڊت، ڇا پيڪ سڀني جو اهو ئي حال آهي. انهن مان
 ڪوبه ستگور ۽ ستگور پڳتيءَ جي مهما نٿو ڄاڻي. پاڻ ته انهن
 ڪتابن، ٻوٽن، پراڻين رسمن ۽ رواجن ۾ ٻڌا پيا آهن پر ماڻهن
 ي به انهن سان ٻڌندا پيا وڃن. ستگور پڳتيءَ جو اُپديش،
 پنهنجن مان جيءَ جو چوڻڪارو ٿئي ۽ پنهنجو نچ گهر ملي، سو
 ڪير به نٿو ڪري. اهو اُپديش صرف سنت يعني ست پُرش
 ۾ جڏهن سنسار ۾ پرگهت ٿئي ٿو تڏهن ڪري ٿو، ڇاڪاڻ
 ته هي سڀ کان اتم مارگ آهي ۽ انهيءَ ۾ جيءَ جو جلدي
 ڌار ٿئي ٿو. پر سنسڪاري جيءَ ئي انهيءَ اُپديش کي مڃيندا
 ستگور جي ڪوچ به اهڙي ڪندا. پر جيڪي ماڻهو اهرئين
 ل ۽ چمتڪار ۾ خوش ٿين ٿا انهن کان ستگور پڳتيءَ جي
 ڪمائي، جنهن ۾ ٽن، من ۽ ڏن جي چوٽ ٿي لڳي، سا نه
 سڃاڻي سگهندي. اتم سنسڪاري اهڙي آهن جيڪي ستگور
 نام کي مکيه سمجهن ٿا.

۱۷۹. سنساري جيءَ مانا ۽ سلوڻا ۽ وڃن کائي ۽ سنا ڪپڙا
 ي خوشيءَ ۾ مڱن رهن ٿا. اهو سڀ اجاڙو آهي. پر گورو ۾
 ڪهڙي شيءِ مني ۽ سواڊي ۽ ڪپڙا ڪپڙا پيارا اڳن ٿا،

اڄ ڪلھ جا پنڊس ۽ گياني نه سورا وڃڪ گياني ۽ آھن ۽
کين سڄي پنڊتائي ۽ سڄو گيان به پراپت ناهي. اهي سڀ
چوراسيءَ جا لائق آھن ڇاڪاڻ ته وقت جي سنگور کانسواءِ
ٻئي ڪنهن کي به طاقت ناهي جو جيون کي چوراسيءَ کان
بچائي، نه گھر ۾ پهچائي.

۱۷۸. ڪال پنهنجي چار دنيا ۾ اهڙي خوبصورتِيءَ سان
وڃائي آهي جو جيڪي ماڻهو برمارت ڪري رهيا آھن ۽
سمجهن ٿا ته اسين وڏا برمارتي آھيون ۽ ٻيا ماڻهو به سندس
تعريف ڪن ٿا ته هو وڏو برمارت ڪمائي رهيا آھن. انهن
جو حال جيڪڏهن غور سان ڏٺو وڃي ته منجهن برمارت جو
ذرو به نه ٿيندو. يعني هو نيرٿن، ورٿن ۽ چپ ۽ مورتِي پوڄا
۾ ئي مشغول آھن ۽ چڱيءَ طرح نير ۽ آچار ڪري رهيا آھن.
انهن ڳالهين مان اھڻڪار کان سواءِ ٻيو ڪجهه به حاصل نٿو ٿئي.
هن وقت اهي ڪم مالڪي منظور ناهن ۽ نڪر اهي چوراسيءَ
کان بچائي سگھن ٿا. تنهن ڪري سڀيئي جيو چوراسيءَ ۾
هلندا پيا وڃن. جنهن کي چوراسيءَ کان بچڻو آهي تنهن کي
گھر جي نه وقت جي سنگور جي پگتي ڪري. انهيءَ کانسواءِ
ٻيو ڪوبه اپاءُ، بچڻ جو ناهي. پر ڇا چئجي! ماڻهن کي ٻين
سائنائن جي محنت ڪرڻ قبول آهي پر سنگور جي پگتي
قبول نٿا ڪن. ڪيترا نه گرنٿ وغيره جي ٽيڪ ۾ ٻڌا پيا
آھن ۽ ان کي گورو ڪري مڃين ٿا. هاڻ غور سان واپارڻ
گھر جي نه گرنٿ کي گورو ڪري مڃڻ مان ڪهڙو دائدو ٿيندو
۽ ڪٿي اهو حڪم لکيل آهي؟ گرنٿ نه جڙ آهي، انهيءَ جي
ڪا به شيوه ٿي نٿي سگھي. پوءِ اهڙن جيون کان ڪهڙي

۰ جو ڪتابن مان پڙهيل ۽ ٻڌل گيان جيون بچڻ ڳالھيون
ڪندو هجي.

انهن ۾ ڪا ثابتي ڪونهي ۽ پر ڪال اهڙي ڇالاڪي ڪيڏي
 آهي جو پنهنجي مطلب جا وڃن، جيون کان بچائي وٺڻو پر
 سنت دينا ڪري جيون کي جيڪا چڱيءَ طرح سمجهاڻي ڏان
 ٿا سا هو نٿا مڃين ۽ ان جي ثابتي گهرن ٿا. انهيءَ مان ظاهر
 آهي ته اهي ڪال جا جيو آهن ڇو ته بنا ثابتيءَ جي سنتن
 جا وڃن نٿا مڃين ۽ ڪال جا وڃن بنا ثابتيءَ جي مڃين ٿا.
 اهڙن ماڻهن ڏانهن سنت به خيال نٿا ڏين.

۱۷۶. پران لوگ ۽ اهڙي لوگ، پنهنجي جي حد آڪاش
 ڏانهن آهي. انهيءَ کان اڳتي، سرت فقط شبد جي آڌار تي
 رهي سگهي ٿي ۽ اتي پهچي عجائب پرش جو درشن پراپت
 ٿي سگهي ٿو، جو سنجڳ، ٿرپتا ۽ دواپر ۾ گهٽ رهيو ۽
 ڪنهن کي به انهيءَ جي پيد جو پتو نه پيو پر هاڻي ڪلچر
 سنتن انهيءَ کي ظاهر ڪيو آهي. جن کي سنتن جي وڃن
 ي وشواس آهي اهي ئي انهيءَ عجائب پرش جو درشن
 ٿيندا ۽ مڪتي بد کي پراپت ڪندا.

۱۷۷. اڄڪلهه انٽري نه موڪلتا ۽ اڻڄاڻي آهي جو ڪيترا
 ٿورو، بندت ۽ ساڌو ٿيڻ جي خواهش رکي ڪاشيءَ ٿا وڃن
 پندڻن جي سنگ ۾ پنهنجو جنم ٿا وڃائين. انهن کي گهرو
 نه، جڏهن هو ساڌو ٿيا ٿڏهن پهرين پوري ستڙ جي کوچ
 ڪري، هن جي شيوا ۽ ستسنگ ڪري ڪجهه الترمڪ اڀياس
 ڪري ساڌنا ڪن ها جنهن ڪري ساڌ بڻجي پون ها ۽ پنهنجي
 ڪمستان کي به پائين ها ۽ وڌيا پڙهڻ ۾ پنهنجو جنم نه گنوان
 . پندڻن جي سنگ مان ڪير به جنم مرڻ کان پوءِ
 ٺهي ڇاڪاڻ ته برهما جهڪو وڌن جو ڪرڻا آهي، اهو
 ئي چوراسيءَ جي چڪر مان نٿو نڪري سگهي ته پوءِ
 ان کي ڪهڙي طاقت آهي جو انهيءَ چوراسيءَ کان بچي؟

۱۷۰. جيو ۽ برهم ٻئي ڀائر آهن. فرق صرف ايترو آهي، جو برهم کي ڪاروبار هلائڻ جي اختيار تي مليل آهي ۽ سڀ جيو سندن حڪم ۾ آهن. ديهه ۽ جسم کي ٻاهڻ ۽ ڀاڻڻ وغيره برهما، وٺڻو ۽ مهاديو جو ڪم آهي ۽ جيون کي سنسار ۾ ڦاسائڻ به انهن جو ڪم آهي پر مڪتي ڏيڻ، سنڀالڻ سواءِ ٻئي ڪنهن جي هٿ ۾ ناهي. ڇاڪاڻ ته مالڪ، پنهنجن جا، هيءَ آتما ۽ برهم، انهن آتما، انهن مالڪ جا فقط منت ٿي شريڪ يا ڀائيوار آهن يعني خود هو پاڻ مالڪ آهن. هيءَ مالڪ پاڻ، جيون جي اُڌار ڪرڻ لاءِ، سنڀالڻ جو سڙو ڀاڙو آهي ۽ انهيءَ روپ ذريعي ئي جيون کي اهو اسٽان پڊ ڏيڻ ٿا، جو برهما، وٺڻو، مهاديو کي به پراپت ڪونهي. ڪن سنڀالڻ جي چوڻن ۾ سڄي پراپت ۽ ڀڪو وٺڻا هٿ ۾ رهي.

۱۷۱. شروعات ۾ هڪ هو، پوءِ ٻه ٿيا، پوءِ ٽي پوءِ ڪهڙو ۽ پوءِ هزارن، لکن ۽ آخر بيشمار ٿاڻين پراپت ٿي. اهي جنهنڪي پورو ستگور، جو انهيءَ هڪ سان هڪ ٿيل ٿي ۽ انهيءَ هڪ جو ئي سڙو ڀاڙو آهي، سو جڏهن ملي، تنهن هيءَ جيو انهيءَ جي ڏاڍا سان، اڻڪٽا يعني ڪثرت ۾ ٿيڻ کان اڇي ٿو ۽ پنهنجي انهن اسٽان ۾ پوئجي ٿو.

۱۷۲. سنسار جا جيڪي به ڪم آهن انهن جو ڦل يا نتيجو ان کي پُرڪش نظر اچي ٿو، انهيءَ سبب ڪري هو سنسار ملڻي ڦاسي پوي ٿو، ليڪن پرمات جو ڦل يا نتيجو، هوندو آهي يعني ظاهري طرح ڏسڻ ۾ نه ايندو آهي، ڪري انهيءَ ئي نشوونو جلدي نظر اچي. نشوونو پهرين ڦل ضروري آهي ڇاڪاڻ ته نشوونو بنا ڪم نٿو بڻجي ۽ ٿاڻين ڪم نه ٿيو آهي ٿيستن ڦل ڪيئن ملندو ۽ ٿيڻ ۾ ٿيندي؟

ندا ڪرڻو انهيءَ جو نشان ٿيندو ۽ انهيءَ جي لاءِ
ماني ناهي.

۱۶۱. نائڻو، اندر ۾ ٻڌڻ ۽ مڃڻ سان ٿئي ٿو. جيڪي
اهران مٽاڇرو ايندڙ ڪن ٿا، تن جي وچين ۾ اثر نه هوندو
هي. ڪيترائي بدبخت ۽ بيڪڌاري ٻين کي پوڻيون پڙهائين
۽ ٻڌائين ٿا پر انهيءَ جو سندن من تي ذرو به اثر ڏسڻ
نٿو اچي.

۱۶۲. جيستائين ستگور جي دٻا نه ٿيندي ليستائين جيڙو
ي وشواس ٿي نه ايندو. جيئن کي ستگور جي چرڻن ۾ پوءِ
نٿو آهي، انهيءَ کي دٻا جو لائق سمجهڻ گهرجي. ڪيترائي
ماڻهو ائين چاهيندا آهن ته اسانجي مٿن ماڻهن ۽ ڪٽنبين کي
ستگور جي چرڻن ۾ نٿو ٿئي. اها سندن خواهش پري ناهي
پر ايترو سمجهڻ کپي ته جيستائين ستگور جي دٻا دوشي
ٿي ٿئي تيستائين پوءِ ۽ وشواس اچڻ مشڪل آهي. اها ٻااله
ستگور جي موج تي ڇڏي ڏيڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته جڏهن
هو چاهيندا ٿڏهن هڪ ڪن ۾ پوءِ ۽ وشواس بخشي ڇڏيندا
۽ سنار جي چار مان ٻاهر ڪڍي ڇڏيندا.

۱۶۳. ستن جي ستسنگيءَ يعني شش کي موت وقت تڪليف
نه ٿيندي آهي، بلڪه هو موت جو ڏهن سان مقابلو ڪندو
آهي ڇاڪاڻ ته هو اڳيئي موت کي ياد رکيو ۽ دنيا ۾ نالي
مانر هلي ٿو. هن جي دنيا جي نائن جي جڙ، اڳيئي ڪٿي
بيٺي آهي. جهڙيءَ طرح ڪپيل ۽ ڪيرال وٽ جي لازمي ۽
ساواڻ ٿورن ڏينهن لاءِ رهندي آهي، اهڙيءَ طرح ستن جي
ستسنگيءَ جو دنياوي وهنوار سمجهڻ گهرجي.

۱۶۴. ستن جي ستسنگ ۾، ماڻهن جو ٿڪڻ مشڪل آهي.
ڪن جو هيءَ حال آهي جو ستسنگ ۾ ويٺا هوندا آهن پر اتي

هوندا ئي ڪونهن معنيٰ ڏسڻ ۾ ائين ايندو آهي ته وڃن ٻڌڻي رهيا آهن پر من سان هڏڻاڻ واسطي نه ٻڌي رهيا آهن پوءِ اهڙن کي ستسنگ مان ڪهڙو فائدو ٿيندو؟ ٻڌڻ ۽ سمجهڻ انهن ماڻهن جو نڪ آهي جن جي دل تي اثر ٿئي ٿو ۽ انهيءَ موجب ٿورو گهڻو هلن به ٿا.

۱۶۵. گرڻن ۽ پستڪن ۾ ٿورو گهڻو مونجهارو (Confusion) رهي ٿي ٿو. ساڳيءَ ڳالهه جو ڪٿي ڪنڊن (Criticism) ٿيل آهي ۽ ڪٿي وري منڊن معنيٰ انهيءَ کي ساراهائڻ وڌو آهي. ماڻهو واپارا ڪنهن کي مڃين؟ ڪنهن کي نه مڃين؟ ٽنهن ڪري جيستائين پورو ستگور نثر علي ليستائين جيو کي اها طاقت ناهي ته صحيح ۽ غلط جو فيصلو ڪري سگهي. گرڻن ۽ پستڪن مان ثابتي برابر ملي سگهي ٿي پر مارگ يا رستو نٿو ملي سگهي. انهيءَ اندرئين مارگ يا رستي جا پيڊي سنت ستگور ئي آهن ۽ اهو رستو هنن کان ئي ملي سگهي ٿو ۽ ٻئي ڪنهن کان نه ملي سگهندو.

۱۶۶. ساڌ اهو ئي آهي جنهن بيا سڀ آسرا ڇڏي، فقط هڪ ئي ستگور جو آسرو ورتو آهي ۽ سڀني سائن جو مول مت، جو شهد آهي ٽنهن کي پڪو جهليو آهي ۽ جنهن ڪم مان سندس گور ڀڳتيءَ ۾ گهٽتائي پوي ٿي، اهو نٿو ڪري. ٽنهن ڪري اهو ئي گور ڀڳت آهي ۽ اهو ئي ساڌ آهي.

۱۶۷. جن کي پرامت جو شوق ۽ چوراسيءَ جو خوف آهي، اهي ئي ماڻهو ستگور سان پرامت ڪندا ۽ انهن ئي ماڻهن کي ستگور ۾ وشواس ايندو ۽ جيڪي ڪرامتون ڏسڻ چاهين ٿا ۽ بنا ڪرامتن ڏسڻ جي ويساهه نٿا آڻين سي سڃا پراماڻي ناهن. انهن کي ستگور ئي وشواس نه ايندو ۽ ڪرامت ڏيکاري

لندا ڪرڻو آهي ۽ جو نشان ايندو ۽ انهيءَ جي لندا لاءِ
ماني ناهي.

۱۶۱. نالو، اندر ۾ ٻڌڻ ۽ ڇڻ سان ٿئي ٿو. جيڪي
ٻاهران ڪنڊو آندڻ ڪن ٿا، تن جي وچن ۾ اثر نه هوندو
آهي. ڪيترائي بددوت ۽ بيڪڙاري ٻين کي پوڻيون پڙهائين
ٿا ۽ ٻڌائين ٿا پر انهيءَ جو سندن من تي ڏرو به اثر ٿيڻ
۾ نٿو اچي.

۱۶۲. جيستائين ستگور جي دٻا نه ٿيندي نيستائين جيءُ
کي وشواس ٿي نه ايندو. جنهن کي ستگور جي چرڻن ۾ پرم
۽ شچو آهي، انهيءَ کي دٻا جو لائق سمجهڻ گهرجي. ڪيترائي
مڙهي ائين چاهيندا آهن ته اسانجي من مائن ۽ ڪنهن کي
ستگور جي چرڻن ۾ شچو ٿئي. اها سندن خواهش پري ناهي
پر ايترو سمجهڻ کپي ته جيستائين ستگور جي دٻا دوشتي
ٿئي ٿي نيستائين پرم ۽ وشواس اچڻ مشڪل آهي. اها ڳالهه
ستگور جي عروج تي ڇڏي ڏيڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته جڏهن
هو چاهيندا آهن ته ڪن ۾ پرم ۽ وشواس بخشي ڇڏيندا
۽ سنار جي چار مان ٻاهر ڪڍي ڇڏيندا.

۱۶۳. ستن جي ستنگيءَ يعني شش کي عرصي وقت تڪليف
نه ٿيندي آهي، بلڪه هو موت جو همت سان مقابلو ڪندو
آهي ڇاڪاڻ ته هو اڳيئي موت کي باد رکيو ۽ دنيا ۾ نالي
ماتر هلي ٿو. هن جي دنيا جي نائن جي چٽ، اڳيئي ڪئي
پيئي آهي. جهڙيءَ طرح ڪپيل ۽ ڪيرال وٽ جي لازمي ۽
ساواٽ ٿورن ڏينهن لاءِ رهندي آهي، اهڙيءَ طرح ستن جي
ستنگيءَ جو دنياوي وهنوار سمجهڻ گهرجي.

۱۶۴. ستن جي ستنگ ۾، ماڻهن جو اڪثر مشڪل آهي.
ڪن جو هيءَ حال آهي جو ستنگ ۾ ويٺا هوندا آهن پر اتي

آئي، ستگور جي کوچ ڪندا، اهيئي جيءَ ستگور جي لائق آهن ۽ انهن کي ئي ستگور ملندو ۽ پنهنجي دٻا سان انهن جو ڪم راس ڪندو ۽ پوءِ اهيئي جيءَ، جنم مرڻ کان پئي ويندا.

۱۵۷. به شينهن، هن جيءَ جي پٺيان پيل آهن، هڪ ڪال ايو من. جيستائين، اهي اتي نه ماريا ويندا تيستائين پرمارڻ نه بچندو ۽ ستگور کانسواءِ ايو ڪير به انهن کي مارڻ وارو ناهي. تنهن ڪري جيڪو سٺ ستگور جي شرڻ وٺندو، اهوئي انهن (ڪال ۽ من) تي سوڀ پائيندو ۽ اهوئي ٻار ويندو.

۱۵۸. جيڪو ستگور جي در جو منگتو يا بيڪاري آهي انهيءَ جو مان ۽ مرڻو نٿو گهٽجي ڇاڪاڻ ته سڀ هن جي در جا منگتا آهن. سڄيءَ رڌا ۾ ڪير اهڙو ناهي جو ستگور جو منگتو نه هجي. جيڪو ستگور کان گهرو ۾ لڄ ۽ شرم ٿو ڪري، انهيءَ کي ڪال جي اڳيان پاڻي ٺيڪو نواڻو پوندو ۽ ان جي سزا پوڳڻي پوندي. وڏاڳي آهي انهن جي ستگور جي در جا منگتا آهن.

۱۵۹. جن کي ويدن ۽ ٻران ۾ نشچو آهي، اهي چوڻا نه هڪ کن جي ستسنگ ڪرڻ سان، انسان جا پاپ دور ٿي وڃن ٿا. پوءِ سنڌن جي ستسنگ جي ڦل جو ڪهڙو بيان ڪجي! جنهن جي مهمو ويد ۽ ٻران به بيان نٿا ڪري سگهن. جيڪي سنڌن جي ستسنگ ۾ وڃن ٿا، انهيءَ ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته سندن سڄي ڏمهن جا پاپ ضرور ناس ٿيندا هوندا. اهو ڦل ته انهن کي پرايٽ ٿئي ٿو جيڪي رواجي طرح نت نير سان ستسنگ ۾ اچن ٿا ۽ وڃن ٻڌن ٿا پر جن جو سنڌن ۾ نشچو آهي ۽ وقت جي ستگور سان پرايٽ ڪن ٿا، انهن کي جيڪو ڦل ملي ٿو تنهنجو بيان نٿو ڪري سگهجي.

۱۶۰. سنڌن جي جيڪو ساراه يا جيڪو ننڍا ٿو ڪري،

انهي جو اڏار ٿيڻو پر جيڪو سٺ جو شيوڪ ٿي ۽ پوءِ به

۱. رواجي ماڻهو هنن کي ڪيئن سڃاڻي سگهندو؟ انهيءَ جواب هي آهي ته اهي سڀ پنهنجي پنهنجي اهڪار ۾ هئا ۽ ڇاڪاڻ ته هنن جو سنگور ۾ نشچو ۽ اعتقاد نه هو، ڪري سنگور نه پاڻ کي هنن وٽ پر گهٽ نه ڪيو. اهي دنيا جي وچ ۾ ڪاروبار جي لائق هئا ۽ هنن کان بي ڪم وٺڻ منظور ڪيو ويو. جتي هنن کي سنگور ۾ سو ۽ اعتقاد ٿي وڃي ها ته وري کائڻ دنيا جي وچ ۾ نه ٿي سگهي ها ۽ سنتن کي دنيا کي بالڪل قتل يا ماري ماريو. اهي سڀ سنساري ماڻهن جي سنڀال تي پيدا ڪيا ويا آهن. سنگور جو اُهديش هنن لاءِ ناهي ڪي هو انهيءَ کي مڃيندا ۽ نه سمجهندا ۽ سنگور لاءِ ۽ پاڻ رهندو. هاڻ سنگور پڪاري چون ٿا ته ڏهن وڏا وڏا، جن ۾ هزارن ماڻهن جو نشچو ۽ پروسو آهي، به ترڪ جي باهم کان نه بچيا ته پرو رواجي ماڻهو ڪيئن ٿين؟ پر هنن وچن تي انهن کي ئي اعتبار ايندو جن جي ۾ پرمارت آهي ۽ جن جو چوراسيءَ جي چکر کان جلدي ڪارو ٿيڻ وارو آهي يعني جن کي سڄي مالڪ سان ملڻ سڄي ۽ نرمل چاهه آهي. جن ۾ سمنسار جون اليڪ واشنائون ۽ ٻيون آهن، اهي سنگور جي وچن تي ڪڍن ته پروسو ٿيڻ نه ڪري سگهندا. پر اهو هر ڪنهن کي معلوم هوندو آهي ته جنم مرڻ کان بچائڻ وارو، سدا سک جي اسٿان جي ۽ وارو ۽ نه زام ۾ پهچائڻ وارو صرف سنگور ئي آهي. ما، وشو، مهاديو، اوتار، ديوتا، پير، پيغمبر ۽ اولياءَ سڀ ئي بنا گورو آهن يعني انهن کي سنت سنگور ڪونه ملندو ڪو هو پاڻ چوراسيءَ جي چکر کان بچيا آهن ۽ نه هو امن بچائي سگهن ٿا. جيڪي جيڪي هنن وچن تي وشواس

من چو ٽن گڻن سان ملو پيو آهي، اهو به هن جيءَ کي اهڙيءَ طرح ڏسي ٿو جيئن ٻلي گئي کي ڪاٺ جي ارادي سان ڏسندي آهي. جهڪي ڪال جا جيءَ آهن ۽ هن جو حڪم مڃين ٿا يعني من جي چوڻ موجب هلن ٿا، ٽن کي به ڪال ٽڪليف ڏئي ٿو. اهڙيءَ طرح سڀئي جيءَ ڏکي آهن، پر جيڪي ستگور جا جيءَ آهن، انهن جي مٿان ستگور جي دٻا رهيتي ۽ ڪال به هنن کان ڊڄي ٿو ۽ هنن جي سهائتا ڪري ٿو. ٽنهن ڪري سڀني کي گهرجي ته وقت جي موجوده ستگور جي شرمن وٺن جيئن هتي ۽ هتي به سندن بچاءُ ۽ سنڀال ٿيندي رهي.

۱۵۵. جڏهن ڪو شخص، هزار به هزار آدمي ڀرلي ڪرڻ چاهيندو آهي ته هزارين آميدوار اچي گڏ ٿيندا آهن. انهن مان پنجاهه يا سؤ لائق هوندا آهن ۽ باقي گهٽ لائيتي وارا هوندا آهن. انهن ۾ ڪي نه بلڪل نڪما هوندا آهن. اهڙيءَ طرح جڏهن سنڌ ستگور پنهنجو ستسنگ جاري ڪندا آهن ته گهڻي ماڻهو انيڪ واسناتون ۽ خواهشون ۾ رکي اتي ايندا آهن. جن کي نج ڀرمارت جي چاهه هوندي آهي انهن کي ستگور چونڊي پسند ڪندا آهن ۽ باقي بچيلن کي آميدوار ڪري رکندا آهن. جن جي پاڳ ۾ ڀرمارت آهي اُهي ستن جي سنگ ۾ رهن ٿا، باقي ٻيا پاڻي هليا وڃن ٿا. اهي ستسنگ ۾ (سچ جو) ڌڌڪو ٿي سگهن ڇاڪاڻ ته سندن هردي ۾ سچي ۽ نرمل ڀرمارت جي چاهه ڪانهي. ٽنهن ڪري سنڌ به هنن کي زور نه ڪندا آهن پر آئينده لاءِ مٿن دٻا ڪندا آهن.

۱۵۶. هزارين ارهما، هزارين گورڪ، هزارين نات ۽ هزارين پيغمبر، ترشنا جي باهه ۾ چلي رهيا آهن ڇاڪاڻ ته هنن کي ستگور نه ملو آهي. جهڪڻ ڪو ڪٿي اهو سوال پڇي نه.

سڪل ٿاه جي ڏار کي جڏهن هڪ ڇنگ به لڳائجي ٿي
 ته ڪن به سڀ پسر ٿيو وڃي. اهڙيءَ طرح ئي سنسڪ آهي.
 انهيءَ به جنم جنم جا ڪرم ڪٽجي ٿا وڃن ۽ انسان جا سنسڪار
 روز بروز بداجدا ٿا وڃن.

۱۴۹. سنتن جي وچن کي جيڪي ماڻهو وڃن سان ملائي
 پيئين ٿا اهي پايل آهن. خود ويدن جو وچيندڙ به جڏهن
 سنتن جي مڙها نٿو ڄاڻي ته پوءِ ويد ڇا ڄاڻندا؟ سنت ڪڏهن
 جا به قيدي ٺاهن. جنهن به وقت جيڪو به رستو صحيح ۽
 مناسب سمجهن ٿا، اهو جاري ڪن ٿا. جيڪي قبول ڪن ٿا
 سي فائدي به آهن ۽ جيڪي نه وڃيندا سي اڀاڳي ۽ بد قسمت
 رهجي ويندا. ڇاڪاڻ ته دنيا به جنهن راجا جو راج هوندو
 آهي اهو پنهنجو قانون هلائيندو آهي ۽ جيڪي اهو قانون
 مڃين ٿا تن کي فائدو ٿئي ٿو ۽ جيڪي حڪم جي انحرافي
 ڪن ٿا سي پنهنجو نقصان ڪن ٿا ۽ انهيءَ قانون جي
 ڀڃڪڙيءَ جي سزا پوکين ٿا.

۱۵۰. دالو سنت هن چيو کي وڏي واڪي چوڻ ٿا ته
 تون ست پرش جو پتر آهين. اهڙا ڪم نه ڪر جو توکي جر
 جي سزا ڪاٽي پوي. پر هي چيو اها ڳالهه نٿو مڃي ۽ هڪي
 سنتن جي وچن تي وشواس نٿو اچي ۽ اهيئي ڪم ڪر پتر
 جنهن مان ڪيس جر جي سزا پوکي پوي. سنتن کي ايتري
 نه طاقت آهي جو جيڪو هو چاهين ته ماڻهوءَ کي زبردستيءَ
 مڃائي سگهن ٿا ۽ جر کي به هٽائي سگهن ٿا. پر هو پنهنجي
 دٻالتا جو سياڻو ٿا جڏهن معنيٰ زبردستي ٿا ڪرڻ چاهين.
 وچن کانسواءِ هو ٻيءَ ڪنهن به طرح، جيئو کي ٿا جيتڪن
 يا چينين. جيڪي وڏي پاڳي آهن اهي سندن وچن کي مڃين
 ٿا ۽ جيڪي اڀاڳي آهن اهي ٿا مڃين.
 ۱۵۱. جيئو کي سمجهائڻ ۽ ڀڄيائڻ به سنتن جو اهڙوئي مطلب

آهي ۽ جي ڪنهن ڪارڻ اچي به وٺو نه به سندس ستسنگ
۾ اڪڻ ڏکيو آهي. ڇاڪاڻ ته جنهن وقت سنت، ويد، پراڻ
قران وغيره جو ڪنڊن ڪري پنهنجي مت يعني سنت مت
کي سڀني متن کان اوچو ۽ نيارو ورتن ڪندا انهيءَ وقت
اهڙي ماڻهوءَ کان اٿي ترسيو نه ٿيندو. ڪو وراڻو ڪوچي يا
(مالڪ جو) سڪايل اٿي رهندو. ويد مت جو نشچو به ماڻهن
کي ٻڌڻ سان ٿيو آهي، ڏٺو ڪنهن ڪجهه به ڪونهي. پندڙن
۽ براهمن جي چوڻ تي ماڻهن وٺڻ ۽ پڙائڻ ۾ نشچو ڪيو
آهي. ساڳئي نموني، سنتن جي وچن تي وشواس رکي،
جن اندروني استادن يا منزلن جو سنت بيان ڪن ٿا ان جي
هستيءَ ۾ يقين ڪرڻ گهرجي ۽ پر اها ڳالهه ڪوچيءَ
(True Seeker) کان ئي سگهندي، ٿيڪيءَ کي ان تي ڀروسو
نه ٿيندو.

۱۴۷. ستگورو ۽ ستسنگ انهيءَ ماڻهو کي پيارا لڳندا
جيڪو هن دنيا مان ڏکي آهي. پر اهو نيم مقرر
ڪونهي. ڪيترا هن دنيا ۾ ڏاڍا ڏکي آهن پر کين ستسنگ
لاءِ ٻاڪل چاهه ڪونهي. پرماتئين جو نه قسم ئي علحدو آهي.
اهي ئي پرمارٿي آهن جن کي ڪيترا به سنسار جا سک، ڀليءَ
پر ڪار پراپت هجن پر ستگورو ۽ ستسنگ کان سواءِ، اهي
سڪ کين ڏک، روپ نظر اچن ٿا. سنساري ماڻهو اهي آهن
جي دنيا جي سڪن کي چاهين ٿا ۽ انهن سڪن جي نه مان يا
چڏڻ ۾ ڏکي ٿين ٿا. کين اها خبر ئي ڪونهي ته سنسار جا
سڀ سڪ، ڏک، روپ آهن ۽ ڀڄاڙيءَ جو ڏوڪو ڏيندا.

۱۴۸. ماڻهوءَ جي من جي ميل دور ڪرڻ لاءِ، ستسنگ
کان سواءِ ٻيو ڪوبه اڀاءُ ڪونهي. جهڙيءَ طرح صابن ۾ اها
طاقت آهي، ته ڪپڙو ڪيترو به ميرو هجي پر جڏهن ان
کي صابن لڳائي ڌوئجي ٿو ته هڪدم صاف ٿيو وڃي يا

پروڊو وڌائيندا رهن ته هڪ ڏينهن کيس سڄي راز جي خبر پئجي ويندي.

۱۴۳. مکيه اڀاءُ يا جتن، وقت جي ستگور جي شيوا آهي. انهيءَ مان ئي انسڪرپٽ يعني اندر صاف ۽ نرمل ٿيندو. جڏهن اندر نرمل ۽ ڀرڻ ٿي ويو تڏهن ئي (اندرئين) نام جي بخشيش ٿيندي؛ انهيءَ ڪري جيڪي ستگور جي شيوا ۾ لڳا پيا آهن تن ئي مالڪ جي ڪرپا آهي.

۱۴۴. اندران ۽ ٻاهريان صفائي شبد بنا نه ٿي سگهندي. تنهن ڪري ٻاهريان صفائي ٿيڻ کانپوءِ ئي اندران نرمل ٿيندي. انهيءَ واسطي پهريان (ستگور جا) ٻاهريان وچن هٿ گهرجن ۽ جيسيتائين ٻاهريان وچن نه مڃيا ويندا تيسيتائين شبد اندر ۾ ڀرڻ نه ٿيندو.

۱۴۵. پڳتي ڇهن قسمن جي آهي. تن، من، ڌن ۽ وچن جي. وچن جي پڳتي هر ڪو ڪري وڃي ٿو. بندوبست ۽ بيڪڌاري (ستگور وٽ) اچن ٿا ۽ چون ٿا، ”ٺوهين پورا سنڌ آهيو ۽ هن وقت ٺوهانجي برابر ٻيو ڪوبه سنڌ ڪونهي.“ پوءِ هار به پائين ٿا، پر جڏهن اهڙي هار کين هٿ پراسادي ڪري موٽائي ڏنا وڃن ٿا تڏهن پنهنجو ڪنڌ ڦيرايو ڇڏان. انهيءَ مان ظاهر آهي ته جيڪي به وچن هنن چيا آهي ڪوڙا هئا. پنهنجي براهمن ۽ بيڪڌاري هٿ جو اهڪار ٿيا ڇڏان ۽ ستگور کي گرهستي ٿا سمجهن. اهڙي وچن جي پڳتي، اڪل ڪوڙي آهي. سڄي پڳتي انهيءَ جي آهي جنهن پنهنجو تن، من ۽ ڌن ستگور کي اوڀر ڪيو آهي يعني انهن ٽنهي ٻوڪارن جي شيوا ڪري رهيو آهي. باقي ٻيا سڀ ڪهڙي آهن. انهن ۾ پاڻ يعني وشواس ڪڏهن به نه ايندو ۽ وڳو ڳالهيون ٺاهيندا آهن.

۱. سنڌ ستگور جي سسنگ ۾ انسان جو اچڻ مشڪل

مرشد يا پورو ستگور ملندو ۽ هو جيڪڏهن پنهنجي ستگور کي خود خدا يعني مالڪ سمجهندو ته پوءِ وڃي هن جو ڪم راس ٿيندو پر اهي ڪنهن به طرح کيس ڪجهه به حاصل نه ٿيندو. ڪتابن يا مولون جي بتايل پراڻي راءِ تي ڪير ڀلي هلي پر ائين ڪرڻ سان ڪنهن جي دل ۾ عشق پيدا نه ٿيندو ۽ جيستائين عشق نه هوندو تيستائين وصال (مالڪ جو ميلاپ) مشڪل آهي ۽ اهو عشق پوري ستگور جي شيوا ۽ مڃهوس نشي وڪڻڻ سان حاصل ٿيندو. عشق حاصل ڪرڻ جو ٻيو ڪوبه طريقو ڪونهي.

۱۴۱. پهرين ماڻهوءَ کي سڌو ۽ صحيح رستو ملڻ ڪپي، لڏهن هو پنهنجي منزل مقصود تي پهچي سگهندو. پوري ستگور کانسواءِ سنئون ۽ سڌو رستو نه ملي سگهندو. پر ستگور جي ڳولا نه ڪير ڪرڻي ڪونه ٿو، انهيءَ جي بدران سڀ ٿيڻ، مڙڻ، ورڻ، نمازن، روزن، حج ۽ ڪتابن پڙهڻ ۾ مشغول آهن. انهن ڪمن مان سواءِ اهڪار جي ٻيو ڪوبه فائدو نه ٿيندو. سڄي رستي ۽ سڄي گهر جو پيڏ پوري ستگورو کان هليٿو.

۱۴۲. جيڪي ماڻهو شريعت يعني ڪرم ڪانڊ جا ٻائيندڙ آهن انهن هميشه سسار ۾ ٻڌا ٻيا هوندا ۽ ڪڏهن به مالڪ جي درٻار ۾ پير نه ٻائيندا ۽ جيڪي ٽن، من ۽ ڌن سان ستگور جي شيوا ڪندا آهن ٽي سڄي مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿيندا. ستگور پاڻ خود برعالم آهي، هن جي شيوا مالڪ جي شيوا آهي. جيڪي ستگور کي ڇڏي مالڪ کي ڳولين ٿا انهن کي مالڪ ڪڏهن به نه ملندو پر جيڪي ستگور جي شيوا ۾ لڳا ٻيا آهن انهن کي مالڪ ملي ويندو آهي. جڏهن سندن اندر مان اڪه ڪلهي لڏهن سڃاڻي وٺندا ۽ جيستائين اڪه نه کلي تيستائين سنت ستگور جي وچن تي وشواس رکي، شيوا ۾ لڳا رهن ۽ ستسڱ ڪندا رهن ۽ ستگور جي چرڻن ۾ پور ۽

هوء ستگور ۽ هن جي ستسنگ جي شرن وٽندي ٿڌهن هن سنسار جي چار مان اڪرندي.

۱۳۹. هن وقت من کي نرمل ۽ پوسر ڪرڻ ستگور ۽ نار ڀڳتيءَ کان سواءِ ٻيو ڪوبه اپاءُ يا طريقو ڪونهي ۽ جيڪي ماڻهو من کي نرمل ڪرڻ لاءِ تيرت، ورت ۽ ٻيا چئن ڪري رهيا آهن، انهن مان ڪين ڪجهه به فائدو نه ٿيندو. اهو سچ آهي ته پوري گوروءَ جو مان مشڪل آهي پر ڪوچيءَ ۽ سنسڪاريءَ کي ستگور سولائيءَ سان ملي ٿو.

۱۴۰. ڪي مسلمان ائين چون ٿا ته مرشد يعني ستگور کي ڪنهن کان پيري پوائنٽ نه گهرجي، ڇاڪاڻ ته مرشد کي ته سڀ ۾ خدا نظر اچي ٿو، انهيءَ ڪري خدا کان پاڻ کي پيري پوائنٽ مناسب ناهي. اها هنن جي بي عقلي آهي. مرشد جو خدا داناءُ يعني سياڻو آهي ۽ مرشد جو خدا نادان آهي. اهڙيءَ حالت ۾ نادان خدا لاءِ داناءُ خدا کي پيري پوڻ يا سجدو ڪرڻ واجب آهي. مرشد پاڻ کي خدا نه چوندا آهن، هو ته پاڻ کي مالڪ جو بندو يا غلام سمجهندا آهن. پر مرشد يا شش جو اهو فرض آهي ته پنهنجي مرشد کي خدا سمجهي ۽ جيستائين کيس خدا ڪري نه سمجهندو تيستائين سندس ڪارج راس نه ٿيندو. مولوي روبر ٽرمپو آهي:

چونڪ ڪردي ذات مرشد را قبول،

هر خدا در ذاتش آمد هر رسول.

يعني مرشد جي ذات ۾ خدا ۽ پيشمر ٻئي اچي ٿا وڃن. هي ابدش طريقت وارن لاءِ آهي ۽ نه شريعت وارن لاءِ ۽ معلوم ڪرڻ گهرجي ته جنهن وقت ۾ پيشمر صاحب زنده هئا تڏهن وقت پنهنجن شيوڪن کي انهيءَ درجي جو موڪلڻ يا نجات ڏيئي سگهيا ٿي جنهن ئي هو پاڻ پهتل هئا پر هينئر ڪجهه به نٿا ڪري سگهن. هينئر جنهن انسان کي ڪامل

منهنجي ڪل يا نسل کي ياد ڪري ڇاڪاڻ جو جوڙا بدلائي
ي، پر انسان جو ڪل نٿو بدلائي. اهو هڪ ئي آهي يعني
سڀ انسان ست نام جي ڪل يا نسل مان آهن. پر اها ڳالهه
ستگور جي ڀڳتيءَ بنا ٻئي ڪنهن به جتن سان حاصل نه ٿيندي.
۱۳۶. جيڪو آخرين آستان ٿي وڃي پهتو اهو ئي اٿي جو
هواسي آهي ۽ اهو ئي سنو رهواسي آهي ۽ جيڪو انهيءَ
آستان ٿي وڃي رهيو، جتي سڀ جي آخر آهي، انهيءَ کي
ميشه بسنت (آلند) آهي.

۱۳۷. رڃو ڳڻ، اهو ڳڻ ۽ ستر ڳڻ، انهن ٽنهي کي ڇڏي،
مار ڳڻ کي وٺجي، ڇا ڀڳتي آهي. ٽڏهن ئي ڳيان حاصل
پوندو. ڪتابن مان حاصل ڪيل ڳيان ئي ڀروسو نٿو ڪري
سگهجي. ستگور ڀڳتيءَ جي ڪمائي ڪرڻ سان جيڪو ڳيان
رابط ٿئي ٿو، اهو ئي سچو ۽ پورو ڳيان آهي.

شيواڪ جو ستگور کان سوال

۱۳۸. جڏهن سنتن جي مت موجب شيد سڀ هنڌ موجود
هي ۽ هو ست جو بڻائيندڙ آهي، باڪ آتما شيد جي انس
هي، پوءِ آتما شيد کي ڇو نٿي ڀڳڙي؟

ستگور جو جواب

حقيقت ۾ شيد هر هنڌ موجود آهي پر جڏهن کان سرت
مٿي آيو، پيدا يعني هن شرار ۾ هيٺ ٿئي آهي ٽڏهن کان
اهرمڪي ٿي پئي آهي ۽ ٻاهران آوازن ۾ لڳي ويئي آهي.
بيڪڏهن ٻاهران آواز ۾ نه لڳي نه دنيا جو ڪاروبار ڪيئن
ٿئي؟ هاڻي جيستائين هن کي پورو ستگور نه ملندو ۽ هيءَ
ن جي شرن نه وٺندي تيستائين اندرئين شيد کي نه ٻائي
سگهندي. جهڙيءَ طرح مائو ۽ پٽا جي شرن وٺڻ سان، آتما
سرت، سنسار ۾ ڦاسجي ويئي آهي. اهڙيءَ طرح جڏهن

جن جو اکيون کليل آهن انهن کي ئي
ندو.

درشانت

جنو لقمان حکيم جي ساراه ڪرايو ۽
ڊاڪٽر جي ننڍا ڪرايو. انهيءَ مان ظاهر
ڪي ڪا بيماري يا درد ڪونهي. جي
ها نه وقت جي حکيم بنا ڊاڪٽر جي
نه لقمان ڪٿي تمام هوشيار حکيم هو پر
ڪو بيمار چاهي نه لقمان جو نالو وٺي
نه هن جي بيماري ڪڏهن به نه ٿيندي.
حکيم يا ڊاڪٽر وقت نه ويندو جيستائين
نٿي. اهڙي طرح جهڪو پرمارت جو
سو سنسار جي سڪن کي زهر سمان ڏسي
تي چاه رکي ٿو. هو جيستائين وقت
نه ويندو جيستائين کيس آرام نه ايندو
گورو جو قدر ڄاڻندو. جيڪي ڪوڙا
۽ عروئي ٻيو ڇا ۽ گذري واپس جي
ر جي مهم نه ڄاڻندا.
يا ٻئي گڏو گڏ هان ٿيون. ديا کانسواءِ
ٻي کانسواءِ ديا نه ٿيندي. جو رڳو
۽ آلي ٿي پوندا ۽ پوءِ ڪوئي نه

جو ٽين پوڳي جهڙو کي ڳانءَ جي چوڙ
ٿي چولو ملي ٿو. انهيءَ انساني چولي
ڪم ڪندو نه هن کي برابر انساني
ستائين سندس ڪم اس ٿئي ٿو.

جيئن ٿو هان جي چم ۾ ورتو نه اچي سگهي. پر اها ڳالهه جلد حاصل نه ٿي سگهندي. جڏهن هر روز ستسنگ ڪندا ايندا ۽ سدائين اندروني اڀياس ڪندا رهندا ته ڪنهن وقت اها ڳالهه ضرور حاصل ڪندا.

۱۲۰. شروع کان وٺي آخر تائين، سڄي ڪائنات، ماس مان ٺهيل آهن، پر انهن ۾ نام اُٿل آهي. جيڪي سنگور کي سڀ ڳالهه کان مٿي سمجهن ٿا اهي ٻچي ويندا باقي سڀ چرواسي ۽ جي اڪٽي ۾ ائين پڇايا ويندا جيئن جانورن جو ماس باهه ۾ پڇايو ويندو آهي.

۱۲۱. اندر ۾ رس جو پيار، جو بار بار ٽرڪن ۾ وٺي وڃڻ وارو آهي، انهيءَ ڏانهن هي من کيندڙي وڃي ٿو ۽ نام ۽ سنگور جو پيار، جو سدائين سک ڏيڻ وارو آهي، انهيءَ کان هي من پري پڄي ٿو.

۱۲۲. سنت ڪرامتون ڪونه ڏيکاريندا آهن. هو هميشه پنهنجي مالڪ جي مڙج ۾ رهن ٿا ۽ پاڻ کي لڪائيندا رهن ٿا. جڏهن مالڪ کي پنهنجي ڀڳتن کي پرڳڻت ڪرڻو هوندو آهي ته هو ڪرامت ڏيکاريندا آهن ۽ جي پنهنجي ڀڳتن کي ڳڻپ رکڻو هوندو ائس ته ڪرامت نه ڏيکاريندا آهن. ڇاڪاڻ ته ڪرامت ڏيکارڻ سان سنتن کي جلد ئي دنيا ڇڏي پوندي آهي. ڪرامتن جي ڪري سچن کي ٽڪليف ۽ ڪوڙن جي ڀيڻ ٿئي ٿي. هن وقت ڪرامت ڏيکارڻ جو حڪم ناهي جيڪي ڪرامتن ڏسڻ جي چاهه رکن ٿا اهي پرمارٽي به ڪونهن.

۱۲۳. هندو ۽ مسلمان ٻنهي ۾ جيڪي (روحانيت کان) انڌا آهن، انهن لاءِ ٽيڙن، مندرن ۽ مسجدن جي پوڄا آهي ۽ جن کي (روحانيت جون) اڪيون آهي انهن لاءِ فقط وقت جي سنگور جي پوڄا آهي. هيءَ ڳالهه هر هڪ لاءِ ڪانهي.

ڪيڏو نه وڏو ڀاڳ آهي. سنساري ماڻهو نه خوب پيٽ پري
 ائين ٿا ۽ نند ڪن ٿا اها خبر به نه اٿن ته پرمات جا
 بندو آهي.

۱۲۳. ڪن ماڻهن جي ستگور جي چران ۾ اهڙي پرام
 هي جو جڏهن ستگور کان پري آهن ته پري ئي آهن پر جڏهن
 ستگور جي سمڪ اچن ٿا ته سندن من هڪدم نشچل ٿيو
 جي معنيٰ هڪ هنڌ ٽڪيو وڃي ۽ اهڙو لڳي ٿو وڃي جيئن
 ڪي جي مک اڏامندي پيئي ٿيندي آهي پر ڇهن وقت
 بس ماکي ملي ٿي تڏهن ماکي ڪي اهڙو جهٽي ٻوندي آهي
 وري نه ڇڏيندي آهي. انهن ڪي اهڙي پرام جو قل
 ملي ٿو. باقي نه گهڻي پيا اچن ۽ وڃن، جيتوڻيڪ قل
 هن ڪي به ملي ٿو پر گهٽ.

۱۲۴. ستسنگين جي پاڻ ۾ پرام هئڻ گهرجي پر جي
 وڌا هوندين ته ستسنگ مان ڪين ڪجهه به آندڻ نه ايندو.
 ستسنگ ۽ ڀڄن جو پورو آندڻ تڏهن مائي سگهندا جڏهن
 سندن هڪ ٻئي سان پيار هوندو.

۱۲۵. ستن جو ڪروڙ دائي (اندريون پيار) آهي ۽ سنسارن
 و ڪروڙ گهائي آهي پر انهيءَ ڳالهه ڪي سنساري ماڻهو ٿا
 اٿن. هو سمجهن ٿا ته ست ڪروڙي آهن. پر ڪين اها
 جه ٿي ڪانهي ته ستن جي ڪروڙ ۾ نه ذات (اندريون
 ار) آهي ۽ مورڪن جي ديا ۾ به گهات (نقصان) آهي.

۱۲۶. دوست ۽ دشمن ٻنهي ۾ مالڪ پاڻ ويٺو آهي تنهن
 ڪري دوست جي دوستيءَ ۽ دشمن جي دشمنيءَ جو خيال
 ڪرڻ گهرجي. ٻنهي ۾ مالڪ موجود آهي. پر اهڙي درشتي
 ۾ ڪنهن جي نٿي ٿي سگهي! جيڪي پنهنجي اندر ۾
 ڪو درشن ڪن ٿا انهن جي اهڙي درشتي آهي. تڏهن
 سنگ ٻڌندڙن ڪي به اهڙي عادت پاڻ ۾ وجهڻ گهرجي

ٻيو آهي ۽ ڪار، ڪروڙ، اوڀ، موه ۽ اهنڪار روڻي ٿي
 ۾ گندو ٿيو ٻيو آهي تنهن کي صاف ڪري ڇڏيندا ۽ نام
 جو رس به بخشيندا پر جي اهو علاج يا اڀاءُ نه ڪيو وڃي ته
 جيئو چوراسيءَ جي سزا جو لائق ٿيندو.

۱۲۳. گروه ۽ پتا جي ڪاوڙ پاڻيءَ وانگر آهي. جڏهن
 اها ڪاوڙ ٿئي ٿي تڏهن فائدو ٿئي ٿو. پاڻي ڪيترو گرم
 هجي پر جيڪڏهن باهه جي مٿان وجهبو ته باهه وسامي ويندي.
 پر سنساري ماڻهن جو ڪروڙ باهه وانگر آهي، جتي ڪرندو
 اتي باهه لڳائي ڇڏيندو ۽ ان کي ساڙي ڇڏيندو.

۱۲۴. پنهنجي وقت جي ستگور سان اهڙي پرست هئڻ
 گهرجي جهڙي پرست ٻار جي ماءُ سان ٿيندي آهي. جڏهن
 هو ماءُ جو کير پيئندو آهي تنهن وقت جيڪڏهن کير کيس
 انهيءَ کان ڇڏائي نه ڇو ڪيترو نه واپاڪل ٿئي ٿو ۽ ڪيتري
 به شانت ڪرائڻ تي شانتي نٿو ڪري. پر جيڪڏهن دير
 گروهه کي ڇڏي وڃي ۽ هن جو ذرو به خيال نه ڪري ۽
 پنهنجي پٽ ۽ زال کي هڪ ڏينهن به نه ڇڏي ۽ گروهه کي
 مهينن جا مهينا وساري ڇڏي، اهڙي ٻار جو ڪهڙو ملهه ٿيو!
 اهڙي جيئو ڪي نام ڪهڻ ملندو ۽ هن سنسار مان هن جو
 چوڻڪارو ڪهڻ ٿيندو؟ تنهن ڪري جنهنڪي پنهنجو چوڻڪارو
 ڪوٺ منظور آهي تنهنڪي گهرجي نه ستگور سان پوري پرست
 ڪري نه هن جو سڀ ڪم راس ٿي ويندو.

۱۲۵. ماڻهو ائين سمجهن ٿا ته ستسنگي ۽ ساڌو، جي
 ستگور جي چوڻن ۾ واهي ستسنگ ٻڌن ٿا، آهي روڻي
 کائڻ لاءِ واهي رهيا آهن. پر آهي اهو خيال نٿا ڪن ته هو
 چار ڇهه، ڪلاڪ روز ستسنگ ٻڌن ٿا ۽ هنن کان جيترو
 ٻڌي سگهي ٿو اوترو ٻڌن به ڪن ٿا ۽ هو پوري زندگي به نٿا
 ڪن ۽ چرنامرت ۽ برساتيءَ جي آڌار تي هلن ٿا. اهڙن جو

مئلاني وٺي وٺا ۽ وڃي راند راند ۾ لڳا، انوس ۽ جڏهن راند
 پروري ٿي تڏهن اهيئي ڇوڪرا کيس پيٽجي گهر ڀڄائي وٺا.
 اهڙيءَ طرح ڪنهن بهي وس ٿي جيئو ڀاءو آهي ۽ ڪنهن بهي
 هن کي سڃاڻ ڪن ٿا.

۱۲۱. هن زماني ۾ گور ڀڳتي ۽ سرت شبد جي ڪمائي
 کانسواءِ ماڻهوءَ کان ٻيو ڪجهه به نٿو ٿي سگهي يعني ٻار ٻهڻ
 لاءِ ٻيو ڪو به دستور ڪارگر ناهي، ٻيا جيڪي به آباء آهن،
 نانگ جي ٻن مٿن لٽ هٿن مٿل آهن. انهن ڪرڻ سان نانگ
 ڪڏهن به ماري نه سگهيو. انهيءَ واسطي نانگ کي ٻڪڙن
 غروري آهي، جو ستگور ۽ شبد جي اڀاڻا سان ٻڪڙي
 سگهيو ۽ ٻئي ڪنهن به آباء سان ان کي ٻڪڙي نه سگهيو.
 جيڪي هنن وچن کي نه مڃيندا آهي خالي رهجي ويندا ۽
 ڪن ڪجهه به حاصل نه ٿيندو ۽ جي ماڻهو وري اهڙن جو
 اڀاڻا مڃيندا، اهي به ٽڪليف ۾ ايندا.

۱۲۲. سنت فرمائن ٿا ته نام جو رس منو آهي پر ڪير
 چڪي نٿو. منائي ڪنهن کي ڪارار نه جلد ٿي کائي ٿو وڃي.
 سبب هي آهي ته جهڙيءَ طرح بيمار ماڻهوءَ کي منائي ڪوڙي
 لڳي ٿي پر سچ ٻچ منائي ڪوڙي ناهي، پر بيماريءَ جي
 ڪري، ڪوڙي لڳي ٿي. انهيءَ مان ظاهر آهي ته دنيا بيمار
 آهي. هاڻ اهڙو آباء ڪرڻ گهرجي جو منائي مٺي لڳي. اهو
 آباء هي آهي ته حڪم جي شون وانجي. هو هڪ ڏينهن
 سندس اها بيماري چٽائي ڇڏيندو ۽ پوءِ اها منائي جا هن
 کي پهرين ڪوڙي ٿي لڳي سا هاڻ کيس مٺي لڳندي. ساڳيءَ
 طرح ٻي مارت ۾ جيڪي نام جو منو رس چاهين ٿا، انهن کي
 گهرجي ته ٻيا سڀ آباء ڇڏي هڪ ستگور جي ٿي شون وٺن.
 ستگور جن سرت آهن ۽ جيئو کي ليڪ ۽ نرمل ڪري ڇڏن
 ٿا يعني انتهائين ڪرڻ يا اندر، جو پورن جي واسن سان ڀرندو

۱۱۷. ماڻهو دنيا جي شين جو جهڙو مهتاڄ آهي اهڙو
پرمارت جو مهتاڄ ڪونهي ۽ جيئن دنيا جي ٻين لاءِ دنيا
ڪريو يعني پاڻ کي نجي نواڻي ٿو، نام واسطي اهڙو دنيا ۽ ناما ٿو
ٿئي، جيڪڏهن دنيا ڏيکاري به ٿو نه ڪوڙي. پر ستگور
انترامي آهي ۽ اهڙي ماڻهو کي نام ڪيئن ڏيندو؟ سڄي
دنيا نه اچڻ جو سبب هن جي ٻي غرضي ۽ ٻي پرواهي آهي.
حقيقت هيءَ آهي ته جيستائين جيءُ، سڄي دنيا سان، ستگور
جي سامهون پيش ٿو پوي تيستائين خود مالڪ نه کيس ٿاڙڻ
چاهي، نه ٿو ٿاري سگهي.

۱۱۸. جيڪي ماڻهو ٻاهر مڪي آهن اهي اندر جو حال ٿا
ڄاڻن ۽ جيستائين پنهنجي اندر ۾ شيد جي اڀاڻا نه ڪبي
تيستائين ڪارج راس نه ٿيندو يعني مڪتي نه ملندي. ٻاهر
ستگور جي اڀاڻا ۽ ستسگ ۽ اندر ۾ شيد جي اڀاڻا،
اهي ٻئي ڳالههون برابر ڪرڻ ضروري آهن.

۱۱۹. جيڪي ويد جي مت کي ڇڏين ٿا ان کي ويد جي
استان جي پراڻي به، موجوده ستگور کان سواءِ نه ٿيندي.
نهن ڪري وقت جي ستگور جي ڳولا ضروري آهي ۽ انهيءَ
گوروءَ جي ڪيتري به اُست ۽ سااھ مناسب آهي. جيڪڏهن
پاڻ سان سچو گورو ملي وڃي ته هن جي هٿا جو انت ئي
ڪونهي. جيڪڏهن انهيءَ سچي گورو کي، برهما کان وٺي
جيترا به ٿي ويا آهن، انهن سڀني کان وڏو ڇڏجي نه انهيءَ
۾ ڪو هرج ڪونهي. هر ڪنهن طرح سان وقت جو ستگورو
وڏو آهي، ڇاڪاڻ ته جيڪي گذري ويا آهن سي جيتوڻيڪ
پورن هٿا پر انهن مان اسان کي هينئر ڪجهه به حاصل نه ٿي
سگهي، جيڪي ملندو سو پنهنجي وقت جي ستگور کان ملندو.
۱۲۰. ڪرم ئي انسان کي ٻڌائڻ وارا آهن ۽ ڪرم ئي
ڄاڻائڻ وارا آهن. جهڙيءَ طرح ڪنهن ڇوڪر کي ٻيا ڇوڪرا

پورا ڪري سگهي ٿو.

۱۰۶. جهڙيءَ طرح پيمهر ارسات جي بولند لاءِ ٿڙي ٿو ۽ مالڪ انهيءَ جي ٿڙف ڏسي ٻاڏن کي حڪم ڪري ٿو ته وڃي ارسات وسارو ۽ پونهي جي پياس ٻجهايو، ٿڏهن ٻاڏل ارسات وسائين ٿا ۽ هن جي پياس ٻجھائين ٿا. اهڙيءَ طرح جن جيون کي نام روپي امرت جي پياس آهي ۽ ان کي حاصل ڪرڻ لاءِ ٿڙن ٿا، سندن ٿڙف کي ڏسي، انٿراپي مالڪ، ستگور کي حڪم ڏئي ٿو ته ”تون وڃي پنهنجي امرت روپي وڃن سان، اهڙن جيون جي ٿڙف ٻجھاء.“ ٿڏهن ستگور جن پرگهت ٿين ٿا ۽ جيون کي پنهنجا امرت روپي وڃن ٻڌائي سندن ٿڙف ٻجھائين ٿا. مالڪ ٻاڏ انهن جي آڱ کي نٿو وسائي سگهي. انهن ڪري ستگور جي مهما وڏي آهي. اهي جيو وڏياڳي آهن جن کي نهج وقت جو ستگور ماري ٿو ۽ هنن جو انهيءَ ستگور ۾ پڪو وشواس ٿئي ٿو. اهڙن جيون جو جبر سڌو آهي.

۱۰۷. شبد جي رستي هيءَ جيو هن بدبخاني ۾ اچي ڦاٿو آهي ۽ جيستائين هنکي ڪو شبد چيو پيڏي اعليٰ شبد جي ڄاڻ وارو گورو نه ملندو تيستائين هي پنهنجي نهج اسٽان ۾ نه پهچي سگهندو. ڇاڪاڻ ته شبد رستي ئي هو اتي پهچي سگهي ٿو ۽ ٻيو ڪوبه رستو انهيءَ بدبخاني مان نڪرڻ چو ڪونهي.

۱۰۸. ڪيترا ماڻهو ستمگ ۾ اچن ٿا پر دل ۾ ڪپت رکي اچن ٿا. ٻاهران ڳالهون وڌائون ڪندا آهن پر اندر ۾ ذري به پگڙي نه هوندي اٿن، ائين نه هئڻ ڳوڙهي. دنيا ۾ ماڻهو ڇاهي ڪيتري به ڪپت سان هليدا هجن پر ستگور سان ڪن به ڪپت جي هائ ڳوڙهي. پرست ڀلي ٿوڙي ئي هجي پر جي اها سچي هوندي ته هڪ ڏينهن وڏي پڪي ٿيندي.

۽ مالڪ راضي ٿي ويٺو. پر ڪپٽ جي ڀڳتي ڪيتري به ڪريو اها قبول نٿي ٿئي.

۱۰۹. جڏهن انڌڪار (طوفان) ٿئي ٿو تڏهن ڪجهه به ڏسڻ ۾ نٿو اچي. اهڙيءَ طرح پنڊت ۽ بيڪي، جن کي دنيا ڀرمار ٿي ۽ وڏو سمجهي ٿي، انهن جي اندر ۾ لوپ روپي انڌڪار ڇانيو پيو آهي. هنن کي اها خبر ئي ڪانه آهي ته ڀرمارت ڇاڪي ٿو ڇٽجي؟ اهڙن ماڻهن تي مالڪ ڪيئن راضي ٿيندو؟ تنهن ڪري اهي پاڻ ۽ سندن شيون ڇو راسيءَ جي ڇڪر ۾ ويٺا.

۱۱۰. اڀڻس ڪرڻ ٿيڪ آهي پر نرڳش يعني بيطرنداريءَ سان اڀڻس ڪرڻ گهرجي. ڇاڪاڻ ته پهرين اها خبر نه پئجي سگهندي ته سنتن جي اڀڻس جو لائق ڪير آهي پر اڀڻس ڪرڻ سان ئي اهو پتو پئجي سگهندو. جيڪو لائق هوندو سو سنتن جا وڃن مڃيندو ۽ جو لائق نه هوندو سو تڪرار ۽ اڃا به بهت ڪندو، انهيءَ مان ئي پتو پئجي ويندو. اهڙن ماڻهن سان ضد نه ڪرڻ گهرجي. اڀڻس ڪرڻ جي مع ناهي ڇاڪاڻ ته اڀڻس بنا سنتن جو مت ڪيئن ظاهر ٿيندو؟

۱۱۱. مالڪ کي دڻتا يعني ٺٺائي پياري لڳندي آهي. تنهن ڪري مناسب آهي ته پهرين اهي ڪم ڪجن جن مان دڻتا اچي ۽ اها دڻتا سنتن جي سنگ مان ملي ٿي. پنڊت ۽ بيڪي جيڪي پوڄن ۽ ڌن کان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه ٿا چاهين، انهن جي سنگ مان نه دڻتا ملندي ۽ نه مالڪ راضي ٿيندو. جنهن کي دڻتا گهرجي تنهن کي جهڳائي نه موجوده وقت جي ستڙو جي تلاش ڪري، هن جي ڀڳتي ڪري تڏهن مالڪ راضي ٿيندو. جيسيتائين کيس دالو سميت نه ملي تيسيتائين ڪنهن کي به پنهنجو گورو نه ڪري.

۱۱۲. جي ڪنهن کي نصيحت ڏجي ٿي ته هن کي ڀرو

پورا ڪري سگهي ٿو.

۱۰۶. جهڙيءَ طرح پيهو ارساٽ جي بوند لاءِ ٽڙ ٿي ٿو ۽ مالڪ انهيءَ جي ٽڙ ٽڙ ڏسي بادلن کي حڪم ڪري ٿو ته وڃي ارساٽ وسار ۽ پيهي جي پياس ٻجهاو، تڏهن بادل ارساٽ وسائين ٿا ۽ هن جي پياس ٻجھائين ٿا. اهڙيءَ طرح جن جيون کي نام روپي اهرت جي پياس آهي ۽ ان کي حاصل ڪرڻ لاءِ ٽڙن ٿا، سندن ٽڙ کي ڏسي، انٽراپي مالڪ، سنگور کي حڪم ڏئي ٿو ته ”نرون وڃي پنهنجي اهرت روپي وڃن سان، اهڙن جيون جي ٽڙ ٽڙ ٻجھاء.“ تڏهن سنگور جن پرگهت ٿين ٿا ۽ جيون کي پنهنجا اهرت روپي وڃن ٻڌائي سندن ٽڙ ٽڙ ٻجھائين ٿا. مالڪ پاڻ انهن جي اک کي نٿو وسائي سگهي. تنهن ڪري سنگور جي مهما وڏي آهي. اهي جيرو وڏياڻي آهن جن کي ٽڙ ٽڙ وقت جو سنگور ماري ٿو ۽ هنن جو انهيءَ سنگور ۾ پڪو وشواس ٿئي ٿو. اهڙن جيون جو جنم سڦارو آهي.

۱۰۷. شيد جي رستي هيءَ جيرو هن بددخالي ۾ اچي ڦاٿو آهي ۽ جيستائين هنکي ڪو شيد چرو پيڊي يعني شيد جي ڄاڻ وارو ڪرو نه ملندو تيستائين هي پنهنجي ٽڙ ٽڙ ۾ نه پهچي سگهندو. ڇاڪاڻ ته شيد رستي ئي هو اتي پهچي سگهي ٿو ۽ ٻيو ڪوبه رستو انهيءَ بددخالي مان نڪرڻ جو ڪونهي.

۱۰۸. ڪيترا ماڻهو سندس ۾ اچن ٿا پر دل ۾ ڪهت رکي اچن ٿا. ٻاهران ڳالهيون وڌائون ڪندا آهن پر اندر ۾ ڏري به ڳڻتي نه هوندي اٿن، ائين نه هئڻ گهرجي. دنيا ۾ ماڻهو چاهي ڪيتري به ڪهت سان هليدا هجن پر سنگور سان ڪن به ڪهت جي هئڻ گهرجي. پرست پلي ٽوڙي ئي هجي پر جي اها سچي هوندي ته هڪ ڏينهن وڏي پڪي ٿيندي

ڪم ڪڍي ٿا وڃن ۽ آئينده ۾ نام جو لائق ٿيو پوي .
 ۱۰۱. پهرين اهڪار يعني هومي جي ميل کي پاڻ مان
 ڪڍڻ ضروري آهي . اڄ ڪلھ ڪي ماڻهو پنهنجي سمجھ
 سان آهي ئي ڪم ڪن ٿا جنهن سان نام پراپت ٿئي ۽ اهڪار
 جي ميل لهي پر ڇاڪاڻ ته هو آهي ڪم پنهنجي سر پاڻيهي
 اهڪار سان ڪن ٿا ۽ ستگور جي آڌار يا آسري کان سواءِ
 ڪن ٿا، سندن اهڪار اڃا به زياده ٿيو وڃي، يعني نه من
 جي چٽي ٿي هلن ٿا ۽ ستگور کي مکيه ۽ ضروري نٿا سمجهن .
 ۱۰۲. ستن جي مت انوسار آتما کي مالڪ جو انس يعني
 جزو سمجهيو وڃي ٿو . پر ويدانتي نقطو برهم کي ئي ڇڏين
 ٿا ۽ آتما کي ليکين به ڪونه ٿا .

۱۰۳. جنهن کي ستگور سان برمت آهي ۽ ستگور کي ئي
 چاهي ٿو، اهو هڪ ڏينهن نچ گهر ۾ بيهجي ويندو ۽ جيڪو
 ست نام ۽ ست لوڪ جي چاهه رکي ٿو پر ستگور سان برمت
 نٿو ڪري، انهيءَ کي نه ستگور ملندو ۽ نه ست نام پراپت
 ٿيندو ۽ هو ستگور جو سنگ به نه ڪري سگهندو .

۱۰۴. ست گيان جو ڪندن نه ٿا ڪن پر چون ٿا ته پهرين
 انٺڪرڻ شڌ ڪرڻ گهرجي يعني اندر صاف ڪرڻ گهرجي
 تڏهن گيان جو اڌڪاري بڻجيو . انهيءَ ڪري واچڪ گيائين
 کان سدباجي ۽ ستگورو ۽ سرت شمد مارگ جي پڳتي
 ڪندو رهجي . ائين ڪرڻ سان اندر به صاف ٿيندو ۽ نام به
 حاصل ٿيندو .

۱۰۵. ستسنگين کي گهرجي ته جڏهن ڪو شيوڪ يعني
 سندن گور پاڻي ڪا اهڙي همت جي ڳالهه ڪري ته هنجي
 مدد ڪن ۽ هنجي دل نه لاهين . جيتوڻيڪ اهي وڃن سندس
 پهچ کان ٻاهر به هجن ته به سندس همت افزائي ڪرڻ گهرجي
 ڇاڪاڻ ته ستگور پنهنجي موج سان اها ڳالهه يا هن جا وڃن

ڪندا ٿيستن ٿين نام ڪڏهن به پراپٽ نه ٿيندو. ٿيندو ڪري
جب آهي ته جيئري قدر ٿي سگهي اوتري قدر ٿي، من
ن سان، موجوده گروهه جي شيوا ڪجي، جيئن سندس
ڪرپا سان هڪ ڏينهن سڀني جي پراپٽ هتي وڃي ۽ هڪ
ستگور جي پراپٽ اچي وڃي. پوءِ اهڙي اوستا اچي واري
جو ڪيترن ٽڪايفن ۽ آفتن هوندي به ڏک نه ٿيندو ۽ ڪيترن
خوشين هوندي به خوشي نه ٿيندي. جڏهن اهڙي اوستا
اچي وڃي ته جيئري ٿي مڪتي ملي وڃي. هاڻي باقي ڇا
وڃي رهيو!

۹۷. جنهن کي مرڻ جو ڏپ ۽ مڪتيءَ جي خواهش هوندي
انهيءَ کي ٿي ستسنگ ۽ ستگور پيارا لڳندا ۽ جنهن کي دنيا
جي چاهه ۽ مرڻ جو ڏپ ناهي انهيءَ کان ستسنگ به اچڻ نه
ٿيندو ۽ نه هن کي ستگور سان پراپٽ ٿيندي.
۹۸. نام نه سڄو سنسار ڇڏي رهيو آهي ۽ ڪوبه انهيءَ کان
خالي ڪونهي پر فائدو ڪيئن ڪي به نٿو ٿئي. ڇاڪاڻ ته
ستگور کان اهو نام نه ورتل آهي ۽ پنهنجي من موجب نام
ڇڏي رهيا آهن.

۹۹. جي انسان ستن جي سنگ به اچي به وڃي ۽ کيس نام
جو پيڊ به مليو آهي، اهو ائين آهي جيئن فقط ٻيڄڪ (Invoice)
ملي پر جيستائين اهو قبول نه ٿو ٿي جيستائين نام جو ڏن نه ملندو.
۱۰۰. جڏهن ڪو ڄير ستسنگ به ايندو آهي ته ست پرکي
وندا آهن ته هن کي ڪال جو ڪيترو قرض ڏيڻو آهي. جي
ڏنائون ته هن جو قرض ٿورو آهي ۽ هن ٿي ڄير به ادا ٿي
سگهندو ته پوءِ هن کي ست پنهنجن چرن به وٺڻ ٿا يعني
نام ڏيڻ ٿا پر جي ڏنائون ته هو اڃا ڪال جو ڪاڇ آهي يعني
مٿس ڪال جو قرض تمام گهڻو آهي ته پوءِ ست کيس نٿا
قبولين. ليڪن ست جي

له نه ٿي سگهندي. پهرين سنگور ڀڳتي ڪرڻي پوندي تڏهن
ي هري ملندو. اهو قاعدو مالڪ پاڻ مقرر ڪيو آهي ته
بيڪر گورو جي دواران مون کي ملندو تنهن کي ٿي مان
بلندس. نگر و منهنجي درواز ۾ نٿو اچي سگهي. پر گورو
ورو هٿ ڳهرجي.

۹۳. جيڪڏهن انسان کي پورو گورو ملي وڃي ۽ انهيءَ
هن جو وشواس ڄمي وڃي ۽ سچي ديتا ۽ نماڻائيءَ سان
بلندس شرن وٺي نه اچ هن کي اهو ٻڌ پرايٽ ٿي سگهي ٿو
تو برهما، وشو، مهادي، کان وٺي ڪنهن کي نه نه مليو آهي،
ملي سگهي ٿو.

۹۴. ڪنهن جي نه ننڍا يا ساراه ڪرڻ ٻئي پاپ آهن،
پاڪاڻ نه جهڙو ڪير آهي، هن جو اهڙو پورو بيان ٿي نٿو
سگهي. انهيءَ ڪري اهو مناسب آهي ته ساراه ڪجي ته
منهنجي سنگور جي ۽ ننڍا ڪجي نه خود منهنجي. انهيءَ ۾
منهنجوئي پلو آهي. ٻئي ڪنهن جي ننڍا چاهي ساراه ڪرڻ
منهنجو وقت اجاڻو وڃائڻو آهي. پر اها ڳالهه هڪ هنڌ چومت
آهي. جيڪڏهن ڪو منهنجو دوست يا متر ٻئي ڪنهن جي
غلطائي ۾ ڦاسي پيو آهي يا ڦاسڻ وارو آهي ته انهيءَ کي اهو
چوڻ ضروري آهي ته هتان توکي ڪوبه فائدو نه ٿيندو پر
تو ڪو ڪائيدن. انهيءَ ۾ پاپ ڪونهي، پر هر ڪنهن کي انهن
چوڻ ضروري ناهي.

۹۵. جيستائين آتما منهنجي نج استان ٿي ته منهنجي
جيستائين سڪي نه ٿيندي. انهيءَ لاءِ اهو مناسب آهي ته سڀ
جهڳڙا ڇڏي، منهنجي سچي ۽ اصلي گهر جو فڪر ڪجي.
پاڪاڻ نه هن انساني چولي ۾ ٿي منهنجي اصلي گهر جو رستو
ملي سگهي ٿو. ٽپن ڪري هينئر تڙڪڻ بلڪل ٺيڪ ناهي.
۹۶. جيستائين موجوده گروهه جي شيوا، نام جو ڀڄڻ سمورن

۹۰. ستگور جي شيرا ۽ شبد جي ڪمائيءَ سان هڻي
روبي ميل کي دور ڪرڻ گهرجي. ٿڌن مالڪ راضي ٿيندو.
مطلب هي آهي ته پاڻ مان آهنگار کي ڪڍي، انهيءَ جي
جاء تي ديتا ۽ نمر ٿا آڻڻ گهرجي. ڇاڪاڻ ته مالڪ دن دال
آهي جڏهن انسان دن (نماڻو) ٿئي ٿو ٿڌن ئي هڻ دال
آهي ۽ ٿڌن ئي ڪارج راس ٿئي ٿو، پر ديتا ۽ نمر ٿا
اچڻ ٿاڍي مشڪل آهي.

۹۱. جيڪڏهن ڪير پنهنجي ستگور جي ڊڪر انوسار
ڪم ۽ اپاءَ نه ڪندو انهيءَ کي نه ڪجهه فائدو ٿيندو پر
جيڪو پنڊتن جي ٿسائڻ ۾ ڦاسي، ويدن ۽ ٻين ڄڻ
ڪرناون ڪندو انهيءَ کي ڳواڻو ٿيندو.

۹۲. ستگور جي پوڄا، مالڪ جي پوڄا آهي ڇاڪاڻ ته
مالڪ خود چويٿو ته ”جيڪو ستگور جي معرفت مون کي
پوڄيندو تنهن جي پوڄا مان قبول ڪندس ۽ جيڪي گورو
کي ڇڏي ٻيون ٻيون پوڄائون ڪن ٿا، مان ان کي نه ملندس.“
جيڪڏهن ڪير گوهان کان بچي نه پوي گورو جون نشانين ٻڌاءِ
جيئن اسان کي ٿين ٿي ته اسين به هن جي پوڄا ڪريون.
توهين هن کان پڇو ته توهين مالڪ جي پوڄا ڪريو ٿا، ٻڌايو ته
ڪهڙين نشانين سان توهان هن کي سڃاڻو آهي؟
جو مالڪ کي سڃاڻڻ جو طريقو آهي، اهو ئي ستگور کي
سڃاڻڻ جو طريقو آهي. ڇاڪاڻ ته هري ۽ گورو ڊڪ آهن،
پر ڪوبه فرق ناهي. هريءَ جي پوڄا ڪرڻ سان هري مليو
ٿئي ٿو پر گورو جي پوڄا ۽ شيرا ڪرڻ سان هري مليو
ٿئي ٿو. خيال ۾ رکڻ کپي، جي ڪم ٿين چوي ته ”جيڪڏهن
هي ۽ گورو ڊڪ آهن ته پوءِ ڇو ته هريءَ جي پوڄا ڪجي
گوروءَ جي پوڄا ڪرڻ جو ڪهڙو ضرور آهي؟“ سو اهو

نج ڏام ۾ پئجي ويندو. جيڪڏهن هنن وچن تي وشواس
نٿو اچي ته ٺاهيءَ طور اڳين ستن جي ٻاڻي پڙهي ڏسو پر
جيڪڏهن هنن وچن تي وشواس نه اٿو ۽ نه اڳين ستن جي
ٻاڻيءَ تي نه پوءِ چوراسيءَ جو رستو ڏليو پيو آهي، هايا وڃو!
۸۷. گرنٽن ۽ پوئين ۾ جيڪو نام لکيل آهي تنهنجي پڙهڻ
۽ جپ ڪرڻ سان ڪجهه به حاصل نه ٿيندو. ساڌ جي سنگ
ڪرڻ سان ئي نام جو رستو ملي ٿو. پر هيءَ چوڻ انهن لاءِ
آهي جيڪي سڄا ڪو جي آهن، سنساري ماڻهن لاءِ هيءَ اپدش
نه آهي.

۸۸. سنسار جي ابتدئن جي جڙ، اهنڪار آهي. جهڙيءَ
طرح مالها ۾ مکيه ڊاٽو سمير ٿيندو آهي ۽ سمير ڊاٽي کي
جهڙڻ سان، مالها جا سڀئي ڊاٽا هٿ ۾ اچي ويندا آهن ۽
جڏهن سمير ڊاٽي مان ڏاڍو ڪڍي ڇڏبو آهي ته سڀ ڊاٽا
جدا ٿي ويندا آهن ساڳيءَ طرح، جن جي مٿان ستگور جي
دٻا مهر آهي، انهن اهنڪار جي جڙ کائي ڇڏي آهي ۽
سنسار جي سڀني پوڻن جي واسنائن کان هٽي، فقط هڪڙائي
موجوده ستگور سان نالو جوڙيو آهي. اهڙن جي منهن ڏاهي
سڦل آهي پر جن کي اها ڳالهه حاصل نه ٿي آهي، انهن جي
شڪل انساني آهي نه ڇا ٿيو، پر آهن پسون! پر هي وچن
فقط ستسنگين جي واسطي آهن. سنساري ماڻهو انهن وچن
کي مڃڻ بدران اٿو جهڙي لاءِ تيار ٿي ويندا.

۸۹. دنيا جي ماڻهن جي حالت جي ڪهڙي ڳالهه ڪجي
۽ انهن کي ڇا ڇهجي؟ جڏهن سوامي ۽ شيوڪن ۾ ڪو ورار
سوامي، نرلويي هوندو ۽ شيوڪن ۾ ڪو ورار شيوڪ نرلويي
نڪرندو! هيءَ ڳالهه هر وقت ياد رکڻ جي لائق آهي ڇاڪاڻ
ته ائين ڪرڻ سان پنهنجي من جي ورليءَ جي، وقت به
وقت تپاس ڪري سگهجي.

١٨٥
١٨٥. جهڙي طرح شيشو باهه ۾ ڳري وڃي ٿو اهڙي طرح
هي منس داهي ۽ سنسار جي پوڄن زولي باهه ۾ ڳري رهي
آهي. وڏاڳي آهي جيو آهن جن کي ڀورو ستگور مڻي وار
آهي ۽ هن جي ستنگ ۾ پنهنجو ٿن ۽ ٽن ڇوڄ ڪري
رهن ٿا آهن.

٨٦. سڌ جي سنگ ۾ ڪروڙن جنمن جا پاپ، پاء جهڙي
۾ ڪٽجي ٿا وڃن پر جي اهو سڌ ڀورو هجي. اول ۽ سڄو
سڌ ملڻ مشڪل آهي، پر جي پاڳ سان سڄو سڌ ملي به
وڃي ٿو ته ان جو سنگ ٿو ڪيو وڃي. جيستائين هن جو
سنگ نه ڪيو جيستائين وشواس نه ايندو ۽ جيستائين وشواس
ناهي جيستائين ڀر ڪيئن ايندو؟ جيستائين آهي نه ڳالههون يعني
وشواس ۽ ڀر ٿا آهن، جيستائين سند جي دڀا ڪيئن ٿيندي؟
جي سڌ ستگور جي دڀا نه ٿي آهي ته ڪارج به راس نه
ٿيندو. تنهن ڪري سڌ جو سنگ مڪيه ۽ ضروري آهي.
جيڪڏهن جيو جو سڄو جنم ستگور جي ڳولا ڪندي هليو وڃي
ته به ڪجهه نقصان ناهي بلڪه انهيءَ ۾ وڏو فائدو آهي ڇاڪاڻ
ته اهڙو جيو آئينده جنم ۾ وري به منس داهي جو حقدار ٿي
وڃي ٿو. پر جي ٿيڻ، ورن، ڀورن، پوڄا، پرڻا، سڌي شڪي،
نيم آچار، ڪرم ڪانڊ، ڀرهم ڪيان وغيره جي جهڳڙن ۾ پنهنجو
وڃي ٿو ته هي منس داهي به وڃائي ويندو ۽ وري چوراسي
جا دڪ پوڳڻا ٻولندس. جڏهن ٻه ٻه وڃي وڃن ٿا ته
ڪروڙ ۽ ٻولائون، جن هن سڄي سنسار جو پيارو پڪڙيو آهي
اهي به جنم ۽ مرڻ جي ڦير ۾ پيا آهن ته هيءُ نيل ۽ ڪو
جنم ڪيئن بچي سگهندو؟ پر جي پاڳ سان هن کي
ستگور مڻي وڃي ته اهي مٿي لکيل سڀ ڀولائون جنم
۾ ئي پيا هوندا، پر هي ستگور جي دڀا مٿس سان پيا

جيسٽائين کيس چڱا وڃن ڇڏجن ٿيسٽائين خوش رهي پر جڏهن کيس ڪا چينپ ملي نه ٿيڙ ٻڌي وڃي لاءِ ليار ٿي بيهي، اهڙو ماڻهو ساڌ نه ٿي سگهندو. ساڌ ٿڌهن بڻجندو جڏهن ڪا ڳالهه سڻ ڪندو.

۸۳. جيسٽائين ماڻهو پنهنجي همت ستن جي حڪم پٽاندو نه ٺاهيندو ٿيسٽائين سندس من ٺرمل نه ٿيندو. ۽ جيسٽائين ستڙو ۽ شيد جي شيوا نه ڪندو ٿيسٽائين سندس چٽ نشچل (اسٽر) نه ٿيندو. جيسٽائين ڪمائي ڪري انهن ٻنهي اوسٽائن (من جي ٺرمل ۽ نشچلتا) تي نه پهتو آهي ٿيسٽائين سڄي گيان جو لائق نه ٿيندو. گيان حاصل ٿيڻ کان پوءِ ئي آتما جي مٿان جيڪو ستول ٿه آهي سولهي وڃي ٿو. اڄ ڪلهه جي گيانين جو هي حال آهي جو کين انهيءَ ڳالهه جي خبر به ڪانهي نه سندن من ٺرمل ۽ چٽ نشچل ٿيو آهي يا نه! ڪتاب پڙهي گياني ٿيا آهن ۽ جيڪي ماڻهو وٽن وڃن ٿا انهن کي گيان جو اُپديش ڏين ٿا. اها اوجھه ڪونه اٿن نه هن ڪاڇڙي ۾ ڪو به گيان جو اڌ ڪاري ڪونهي. انهيءَ مان ثابت آهي ته هو انڌا آهن. پاڻ به چوراسيءَ ۾ ويندا ۽ جيڪو سندن قبضي ۾ ايندو تنهن کي به گهلي ويندا. جنهن کي چوراسيءَ جي چڪر کان بچڻو آهي سو ستن جا وڃن ۽ پنهنجي هن ٺرمل ۽ سٺو ڪري سٺو ڪري. ڇاڪاڻ ته هيءَ منهنجي وڏي مشڪلات کان پوءِ ملي آهي، ان کي اڃا به نه وڃائڻ گهرجي. جيڪو ٺٽو مڃي تنهن کي جيئن وڻي ٿيئن ڪري.

۸۴. وقت جي ستڙو کانسواءِ ڪجهه پراپت نه ٿيندو. جڏهن هي جيو وقت جي زندهه ستڙو جي شيوا ڪري هن کي راضي ڪندو ٿڌهن وڃي کيس ڪجهه پراپت ٿيندو. جيڪڏهن ڪنهن کي نام حاصل ڪرڻ جي چاهه آهي، اهو ڪيتري به ڪوشش ڪري پر ٿيسٽائين نام حاصل ڪونه ٿيندس.

طاقت ڪونهي جو ڀڳل ڪڪ کي سڄو ڪري
 کي جيئاري سگهي. جيڪو سنگور سان پرڻت ڪر
 ۾ شرڌا رکي ٿو تنهن جو ڀڳل ڪڪ ۾ سڄو
 مردي کي ۾ جيئارين ٿا. مطلب هي آهي ته سنساري
 آهن جن کي وقت جي سنگور سان پرڻت آهي اهو
 ۽ انهن جو ڀڳل ڪڪ سڄو ٿيل آهي.

۸۰. مرڻد معنيٰ مرڻو. يعني مرڻد (شش) کي
 ٿيڻ گهرجي. جيڪي ڪجهه سنگور چوڀس سو ڪر
 عقل نه هلائي. جيستائين سندس اها حالت نه ٿيندو
 پاڻ کي جيئرو ۽ سنساري ماڻهو سمجهي ۽ پاڻ کي
 سمجهي. پر ڪوشش ڪندو رهي ۽ سنگور جا و
 رهي يعني سنگور جي شيوا، ستسنگ ۽ اڇن ڪ
 هو ضرور چرڻن ۾ پرڻت ۽ پرڻت وڌائيندو رهي پوءِ
 هو ضرور مرڻد بڻجي ويندو.

۸۱. جيڪڏهن ڪير ستسنگيءَ کان اهو سرا
 ٺوڪي ستنن ۾ ڪهڙيءَ طرح نشچو آيو ۽ ڪيئن ته
 سنگور کي پورن سمجهيو. جواب هيءُ آهي ته
 جي سنجو ڪرڻ جو هيءُ نتيجو آهي جنهن ڪري
 ساڌنا ڪرڻ جي سنگور جي وڃڻ ٻڌندي ٿي
 نشچو ٿيو جهڙو چڪور کي چنڊ جو ۽ پتنگ کي

۸۲. جنهن مايا سڄيءَ دنيا کي پنهنجي
 رکيو آهي تنهن مايا کي سندن ٿي پنهنجي
 ۾ رکيو آهي. جنهن کي مايا کان الڳ ٿيڻ جي
 انهن کي ستن جو سنگ ڪرڻ گهرجي. ڇهنپ، نه
 لڪايف سندس وامت ۾ اڇن نه انهن کي ستن ڪر
 وڃي هو ساڌ بڻبو. پر جيڪو ستن ٺٽو ڪري

صاحب ۽ ٻيا سنت فرمائين ٿا ته جيڪڏهن ست نام ۽ سڃڪندڙ جي پراپتي چاهيو ٿا ته ستگور جي ڳولا ڪرايو. هنن ڪٿي ته چيو آهي ته گرنتن ۽ پوئين پڙهڻ سان يا انهن جي ليک وٺڻ سان سڃڪندڙ ۾ وڃبو. جيستائين هڪ هن جنم ۾ اوهين پاڻ کي ستين جي گهر جو پوئلڳ ۽ پاڻ کي انهن جو ٽوڪي سڏايو ٿا ته جي هنن جو چوڻ نٿا مڃو يعني وقت جي ستگور جي روج نٿا ڪريو ته چوراسيءَ جي چڪر ۾ ويندا. هيءَ سمجهاڻي هڪ اهڙن لاءِ آهي جيڪي گذري وال ستين جا پوئلڳ آهن ته جيڪي پندڙن جا غلام آهن سي ستين جا پوئلڳ ٿي نٿا سگهن. انهن کي ڪجهه به چوڻو ناهي پوءِ چاهي مڃين چاهي.

”ستگور کوجوري پياري - جڳت ۾ درٻار ڏن ٻهي“

۷۸. جيڪي دنيادار آهن انهن جو ڏن ۽ ڪٽب ۾ موه ٿئي ٿو ۽ انهن مان ئي کين خوشي پراپت ٿئي ٿي. انهيءَ ڪري کين سنساري چئجي ٿو، پر جن کي پنهنجي ستگور جي درشن ۽ وچڻ مان خوشي حاصل ٿئي ٿي ۽ رس ملي ٿو، انهيءَ کي گورمڪ چئجي ٿو. ستگور سان برابر ڪرڻ وارا ٿورا هنن ۽ دنيادار گهڻا آهن. پر انهن مان جيڪي ستگور جي سمڪ - اچن ٿا انهن کي هو هڪ ڏينهن ضرور گورمڪ ٿاڻي ڇڏي ٿو.

۷۹. ڪي ماڻهو ستگور کي چوندا آهن ته ”جي توهين وارا ستگور آهيو ته اسين هڪ ڪڪ پڇون ٿا توهين وري هيءَ کي سڄو ڪري ڏيکارو!“ ستگور پنهنجي جواب ڏن ته ”جنهن کي توهين برهم سمجهو ٿا انهيءَ کان اهو پڳل ڪڪ سڄو ڪرايو ۽ جي هن سڄو ڪيو ته اسين به سڄو ڪندا اسين.“ ڇاڪاڻ ته ستگور ۽ برهم هڪ آهن پر برهم کي

۴. جهڪو هن کي ڪال جو من (ٻاهر اڏڻ) سمجهائي
 ٿو، من به انهيءَ به سندس مدد ٿو ڪري ڇاڪاڻ ته ان نه واري
 هو ڪال جي حد اندر ئي رهي ٿو. جڏهن سنت ديال جي
 من جو اُپديش ڪن ٿا تڏهن ڪال جو وڪيل من، ماڻهن کي
 ڀلائي ڇڏي ٿو ۽ ڪن سنتن جي وچين تي وشواس ڪرڻ نه
 ٿو ڏئي.

۷۶. خواهشن جي چڙ ڪاٺ گهر جي ڇاڪاڻ نه جڏهن انسان
 جي ڪا خواهش پوري ٿئي ٿئي تڏهن هو ڏاڍو ڊڪي ٿئي
 ٿو. جيڪو ڪم ڪجي، سو مالڪ جي موج تي ڇڏجي ۽ نه
 پاڻ تي. پر هنن اکرن جو راز چڱيءَ طرح سمجهڻ گهرجي ته
 نه انسان پنهنجي آدم ۾ ڀلو پنهنجي ويندو، مالڪ جي موج
 تي پاڻ کي ڇڏڻ تڏهن حاصل ٿيندو جڏهن مالڪ جو پراڻڪش
 درشن ٿيندو يعني جڏهن کيس اندر ۾ آهون سامهون ڏسبو.
 بنا انهيءَ درشن جي اها حالت ڪڏهن به نه ايندي. اها
 سنتن جي اوستا آهي جو هو سڀ مالڪ کي ظاهر ڏسڻ
 ٿا. اهو جڳت جو تماشو سنتن کي ئي چڱيءَ طرح ڏسڻ ۾ اچي
 ٿو، ائين ڪنهن جي طاقت ناهي.

۷۷. جن ماڻهن کي گورو نانڪ صاحب جن يا ائين ڪنهن
 سنت جي ٿيڪ آهي ۽ هنن جي وچين ۾ وشواس آهي تن
 کي گورو گهر جو سمجهي، ستگور فرمائين ٿا ته توهين گورو
 نانڪ صاحب جن يا ائين ڪنهن سنت کي پنهنجو پتا سمجهو
 ۽ سندن وچن ۾ پتا جو فرض آهي ته پنهنجن ڀارن جي
 سنڀال ۽ پرورش ڪري. جيئن پتا پنهنجي ڌيءَ کي ڀالي ٿو
 ۽ سندس هر طرح سنڀال ڪري ٿو پر جڏهن سندس چاهيا
 ٿئي ٿي ته هن کي سنتان پيدا ٿئي تڏهن سندس لاءِ ڀستي
 ٿوري کيس انهيءَ جي حوالي ڪري ٿو، ڇاڪاڻ ته جي گهر
 ۾ کيس سنتان نه ٿيندو. ساڳيءَ طرح سري گورو نانڪ

لڳاڻو آهي، جنهنجو ميوو هو کائين ٿا ۽ جيڪو نام جو کوجي ۽
پرهي وٺن ويٺو تنهن کي به اهو نام جو ميوو ڏهن ٿا.

۷۱. جن کي نادي يعني شمد اڀياسي ستگور ملو آهي
اهي انهد شبد کي ٻڌن ٿا. ٻئي ڪنهن کي به انهيءَ رستي
جي خبر ناهي. هن وقت ۾ اهوئي ڀاڳوان آهي جنهن جو هن
مارگ ۾ ڀروسو ٿئي ٿو ۽ ان جي ڪمائيءَ ۾ لڳي وڃي ٿو.
۷۲. جيڪو ستسنگ ڪري ٿو ۽ وچن ٻڌي ٿو تنهن کي
گهرجي ته هو جيڪي ٻڌي انهيءَ کي من ۾ هڻدائي جيئن هو
اڀياس جي ڏاڪڻ تي پهچي. پر جيڪو ستسنگ کي من ۾
نه هڻدائيندو تنهن کي ڪجهه به فائدو نه ٿيندو ۽ ڇڙو آهي،
ٽٽو ٿي رهندو.

۷۳. جنهن کي ستگور جهڙڪي، ستسنگين کي انهيءَ
جي ستگورو وٽ سفارش ڪرڻ واجب آهي ۽ جنهن کي
ستگور آدر ڪري، تنهن جي هنن کي خاطري يا عزت ڪرڻ
گهرجي.

۷۴. جڏهن ڪير، ڪنهن ساز کي ڀاو بنا ڪارائي ٿو ته ان
۾ کيس نه فائدو آهي پر سازو ۽ جو نقصان ٿئي ٿو.

۷۵. ٻاهران پوڄا يا ڌيان ڪرڻ واسطي ستن جي اڪال
مورٽ آهي ڇاڪاڻ ته سنت به اندر ۾ انهيءَ اڪال پرش
جي ڌيان ۾ سمايا پيا آهن. پر دنيا جا ماڻهو جڙ (ٻاڙ) کي
ڇڏي نارن جي پوڄا ڪن ٿا جنهن ڪري کين جڙ به هٿ
نه ٿي اچي ۽ نارن به سڪيو وڃن. نارن پوڄائڻ جو مطلب
اهو هو ته هڪ ڏانهن پوڄڻ وارا جڙ تائين پهچي ويندا پر هنن
نارن کي اهڙو پختو جهليو آهي جو ڇڏائيندي به نٿا ڇڏن
يعني پنڊتن جي بهڪائڻ تي ايڪه نمونن جون پوڄائون ڪري
رهيا آهن ۽ ڪرڻ لاءِ تيار ٿيو وڃن. انهيءَ جو ڪارڻ هي آهي
ته هن جيءَ جي اندر ڪال جو وڪيل يعني من موجود آهي

هو ٻارو آهي، سڀ ناس ٿي ويندا. مٿس سڄا سنت ۽ سندن
شيرڪ وڃي پئندا. انهن ڪري اهو ضروري آهي ته ٻارو
ٻار ڳڻائي، ستن سان ٻار وڌائو. ستن جو ٻار سڌاڻڪ
آهي ۽ ٽن، مان، استري ۽ ٻين جو ٻار ڏکڻاڻڪ آهي.

۶۵. پندارن ۽ بيڪين مان هن جيءَ جو ڪڏهن به اڌار نه
ٿيندو. جيستائين ڪو ڏيار سنت نه ۽ نه ئي جيستائين ڪنهن
صورت ۾ جيءَ جو ڪاٺيا نه ٿيندو. سو جيستائين ٿي سگهي
ڪنهن ڏيار سنت جي ڳولا ڪري، هن جي شرن واجي نه
ڏيک ٿي جنم ۾ اڌار ٿي ويندو.

۶۶. جيڪي سنت گرهستي آهن اهي ڪيترن ئي جيون
کي ٻار پڄائين ٿا پر جيڪي بيڪي آهن انهن مان ڪنهن جو به
اڌار نٿو ٿئي. پر ڏيار سنت اڪثر گرهستي هوندا آهن.

۶۷. مالڪ اهو فرمايو آهي ته ساڌ ۽ پرامني جن، منهنجي
پروا آهن. جيڪو منهنجي شيوا ڪرڻ چاهي سو منهنجن ساڌن
پروا آهن جي شيوا ڪري. پيوڻوڻ ماڻهو پاڻيءَ ۽ پٿر جي
چاڪڻا. گور ڀڳتيءَ، ستسنگ ۽ ساڌن جي شيوا، جي
پروا آهن، سي ڪير به نٿو ڪري.

۶۸. هن زماني جي ماڻهن لاءِ اول گور ڀڳتي ۽ ستسنگ
وري آهن، انهن کان سواءِ ڪم نه ٿيڻو.

۶۹. رڳو ستسنگ ۾ اچي وهڻ سان ڪم ٿيڻ ڪڏهن
سنگ ۾ جيڪي ٻڌجي ان ئي عمل ڪرڻ سان ئي ڪم
ٿيڻ ٿا.

۷۰. نام جو سمن نه هر ڪو ڪري ٿو پر انهن ۾ ڪا تبديل
نظر اچي. سبب انهيءَ جو هي آهي ته سڀ پوڙين ۾
نام کي چيئن ٿا. ڪنهن سنت جي بنال نام جو چپ
نه هوند نام جي رس جي خبر پويان. ڇاڪاڻ ته ستن
ي هر ڏي رولي زمين کي ڪڙي انهيءَ ۾ نام رولي وڃي

۵۹. سنتن، هن ڪلڄڳ. ۾، دسرون دوار، جيڪو هن
 شرار ۾ گهٽ ۾ آهي، ان کي شبد جي رستي ڪرڻ جو اُپاءُ
 بنايو آهي.

۶۰. جي ڪوروءَ جي ڀڳتي ڪرڻي اٿو ته دنيا جي ڀڳتي
 ڇڏي ٻوندو ۽ جي دنيا جي ڀڳتي ڪرڻي اٿو ته ڳور ڀڳتي ۽
 ۾ پٺتي ٻوندا، پر ٻئي ڪم نه ٿي سگهندا. پر اهو نير مقرر
 ناهي. جن جا سٺا سنسڪار آهن ۽ جن تي ستور جي ڪرپا
 ٿيڻي انهن جا ٻئي ڪم ٻيا ڪنهن ٽڪايف جي ليڪ طرح
 سان ٿيندا رهندا پر جن جا سنسڪار نڪشت آهن، انهن کان
 هڪ ئي ڪم ٿيندو.

۶۱. جنهن کي شبد مارڳ جي چاهه آهي ۽ جي کيس شبد
 پيڊي سنت ملي وڃي ته هن کي گهرجي ته پنهنجو ٿن، هن
 ۽ ٿن، ڪنهن نه هڪ کانسواءِ انهيءَ سنت کي اربط ڪري
 ڇڏي.

۶۲. نام جي برابر ٻي ڪا به وسائن ڪونهي. جنهن اها وسائن
 ناهي ڇڏي تنهن وٽ سڀئي وسائنون هت جوڙي پيڻ ٿيون.

۶۳. هڪٻئيءَ نسبت دنيا ۾ جدا جدا وسچار آهن. ڪي
 نير ٿن تي وڃن ۽ ورتن رکڻ ۾ هڪٻئي سمجهن ٿا. ڪي ڇپ
 ٿپ ڪرڻ ۾ هڪٻئي سمجهن ٿا ۽ ڪي وري ٿياڳ ڪي هڪٻئي
 سمجهن ٿا. اهي سڀئي غلطيءَ ۾ پيا آهن. سنت فرمائين ٿا ته
 جيستائين سرت يعني آتما، پنهنجي نج گهر نه ٿي پهچي تيسين
 سچي هڪٻئي نٿي ملي.

۶۴. ويدن کانوئي جيڪي نه شاستر آهن، ڪت درشن ۽
 چندراين کان وٺي جيڪي به ورت آهن ۽ جيترو هن دنيا

* ڇپ کان وٺي سچو مهر ورت رکيو ويندو آهي.

ٻنهنجي اندو ۾ پڄاڻي ۽ ڪوشش ڪندو رهي. ائين ئي
سمجھائڻ جي ڪت پٽ ۾ نه پوي. سمجھائڻ وارو ٻنهنجي ڪر
ڀاڻ ڪري ٿو، هن کي گهرجي ته ٻنهنجي ڪر ڪري.

۵۴. هن ڪاڄڪ ۾ ستن، جهونن ٿيڻن ۽ وڻن جي اڍان
اهو مقرر ڪيو آهي ته ستگور جي ڪم ۾ هلاڻ وڌو ورت
آهي ۽ ستگور ۽ ساڌ جو سنڱ وڌو ٿيڻ آهي. انهن مان ئي
جهڙو جو ڪلياڻ ٿيندو باقي ٿيڻن تي وڃڻ ۽ وڻن رکڻ
مان، اهڙڪار ڪانسواءِ ٻيو ڪجهه به پرايٽ نٿو ٿئي.

۵۵. هيءُ من، ست هاڻيءَ وانگر جيڏانهن وڌيس اڏانهن
ٻيو ٻوڙي ۽ جهڙو کي ڀاڻ سان وٺي ٻيو ڦري. جيئن جهنگلي
هاڻيءَ کي سڌي ڪرڻ لاءِ ٻيلوان جي ضرورت آهي تيئن
هن من روڊي هاڻيءَ کي ستگور جي ضرورت آهي. جيستائين
ستگور جو سؤٽو هن ست من جي مٿان نه هوندو تيستائين
من جي مستي نه ٿيندي. هن جهڙو کي جهڪڻ ٻنهنجي
حاصل ڪرڻ جي چاهيا آهي ته هن لاءِ ستگور ڪرڻ ضروري آهي
ڇاڪاڻ ته ستگور ڪانسواءِ ٻيو ڪڏهن به حاصل نه ٿيندو. هن
وڃڻ کي سڄو ڪري مڃو ته ته چوراسيءَ جي ڇڪ ۾ ويندا.
۵۶. ست ستگور جو ست، سرڱ ۽ سرڱ ٻنهي کان
ٺيارو آهي. ست لوڪ ۾ جيڪا رچنا آهي اها به ست
(هميشه. ٿاڻ) آهي ۽ انهيءَ جي رچڻ وارو ست پرش به
ست (هميشه. ٿاڻ) آهي.

۵۷. ست ۽ فقير مالڪ جو سروب آهن. جيڪو هندي
شيو ڪندو ۽ ساڻن ٻنهنجي ڪندو ۽ مڃڻ وٺڻ ڪندو،
سو به مالڪ جو سروب ٿي ويندو.

۵۸. گورڪ ٻڌڻ مشڪل آهي پر شبد جو ڪلڻ مشڪل
ناهي. اهو به ستگور جي مڃ سان ٿئي ٿو. هن جي دٻا بنا
ڪجهه به نٿو ٿي سگهي.

انت وٺل فقط ستگور سهاڻ ٿئي ٿو. هيءَ منهن ڏاهي، ٺڏهن
سڦلي ٿئي ٿي جڏهن بار بار ستگور جو سنگ ڪڍي. ان
ڪري انهن سمي تڪليف نه ٿيندي، جي ستگور جي ٻاهران
سنگ نه ٿي سگهي ته هن کي پنهنجي اندر ۾ سدا سنگ
رکجي.

۵۱. جهڙيءَ طرح وڇڪ ڳاڻي بنا پرام جي خالي پيا ٿرڻ
ساڳيءَ طرح اهي ستگور پڳت به خالي آهن جن ۾ پرام ڪونهي.
جيستائين پرام ناهي تيستائين ڪجهه به پراپت نٿو ٿئي. پر
ايترو فرق ضرور آهي ته وڇڪ ڳاڻيءَ پرام جي ڇڙ ٿي
ڪپي ڇڏي آهي جنهن ڪري هن کي ڪجهه به حاصل نه
ٿيندو، پر ستگور پڳت کي هڪ ڏينهن ضرور پرام جي
بخشيش ٿيندي.

۵۲. نام يا شبد وڏي شيءِ آهي پر ڪنهن کي به ان جو
قدر ڪونهي. نام جي مهما هيءَ آهي. ڪنهن سمجھيل ماڻهوءَ
کي سندس نالو وٺي سڏ ڪراو ته هو ڄاڳي ٻوندو، پر جو
(مالڪ) سدائين ڄاڳي پيو، تنهن جو نالو وٺي کيس سڏ ڪيو
ته ڪيئن نه ٻڌندو؟ پر هو توهانجي (پروسي جي) پڪاڻي
۽ سڃاڻي وٺو ٿو سڀي. جڏهن توهانجي اکين کي ڏسڻ جي
لائق ۽ توهانجي هر دم کي پنهنجي وهڻ جي لائق ڪريو،
ٺڏهن ئي پاڻ پرگهت ٿئي ٿو. ايتري ۾ جڏهن ڪير
گهٻرائجي (اڀياس) ڇڏي ٿو ٺڏي ته هو به چپ رهي ٿو پر
جنهن اهو محڪم ارادو ڪيو آهي ته جيئين جان ۾ پرام آهي
تيئين نام کي نه ڇڏيندس، تنهن کي هو ضرور ملي ٿو.

۵۳. جنهن ماڻهوءَ کي ستگور ملي ۽ پنهنجي ڪرپا سان هو
کيس نام به ان جو پيد بخشڻ نه انهيءَ ماڻهوءَ کي گهرجي ته
نام جي ڪمائي ڪري ۽ ستگور لاءِ پرام به هن ۾ وشواس
وڌائيندو رهي. جيڪڏهن کانئس ائين نه ٿي سگهي ته هو

پگتيء سان ئي صاف ٿيندي ۽ ان کانپوءِ ئي پوئو پيدا ٿيندو ۽ ڇڏڻ پوئو پيدا ٿيو ڏهن ئي ڪاڙج واس ٿيندو.

۴۷. شش جو مرض آهي ته ستگور کان سواءِ ٻين سڀني جي ٽيڪ ڇڏي ڏئي ۽ پنهنجي ستگور جي ئي پنهنجو سڀڪجهه سمجهي. جيڪو شش ائين ٿيو ڪري ٽپڻ کي ستگور پاران ڏنا ڪري سڌو ٿو ڪري. پر ان ۾ شش کي ڪجهه اڪيٽ ٿيندي.

۴۸. چيٽن جي شيوا ڪرڻ سان چيٽن ماري ٿو ۽ ڇڙ جي شيوا ڪرڻ سان ڇڙ ماري ٿو. سنڌ ستگور کان سواءِ سڀڪجهه ڇڙ آهي. هڪ سنڌ ستگور ئي سسار ۾ چيٽن آهي. ٽپڻ ڪري جيڪي ماڻهو پنهنجو ڀلو چاهين ٿا ۽ چيٽن سان ماري هڪ ئي وڃڻ چاهين ٿا تن کي گهرجي ته ستگور جي شيوا ۾ لڳي وڃن.

۴۹. پيرن ڏور مڪتا (ستگور پگتيءَ ۾ پاڻ اڍاڻ) هڪڙو گهرجي ٽپڻ کانپوءِ نام ملندو، جيستائين گور مڪتا نه هوندي تيستائين ڪڏهن به (اندرواي) نام پراپت نه ٿيندو، ٽپڻ ڪري سڀ ڪڏهن کي گهرجي ته گور مڪتا بطبقت جي ڪوشش ڪري.

۵۰. سساري ماڻهو، جي پنهنجي سڄي عمر، سساري ڪمن ۾ برباد ڪن ٿا سي ڪرڻ مهل اڪيلا رهڻ ٿا. مسائن ٽائين سڀ مت مانت ساڻ هوندا آهن پر ٽپڻ کانپوءِ ڪير نه سندن سنگي ساڻي ڪونهي. پر جيڪي دستسنگي آهن انهن سان هميشه ستگور ساٿ آهي. اها ڳالهه پرست آهي ته دنيا ۾، چاهي اٽڪ واري، اڪيلي کي هميشه اڪيٽ ٿئي ٿي. هن دنيا ۾ ته استري ۽ پٽن مان سک آرام ماري ٿو پر

• جنهنجو روزي گورو کان نام ورتل آهي.

ٿي وٺو. جهڙي طرح ڪو ٻار پيءُ جي آڱر
۽ وٺو پر مٿي ڏسڻ ۾ غاڻان ٿي، پيءُ جي آڱر
گورڙ ۾ پلجي وٺو. نه کيس مٿي جو مڙو آيو،
هڪ هنڌان پٽي هنڌ پٽڪندو رهيو. ساڳي
بچي وقت جي سنگور جي آڱر جهلي آهي،
سڪي آهي ۽ سندس پرمارت بڻيو رهي ٿو ۽
سنگور جي شرن نه ورتي آهي، اهي هٿ به
پٽڪن ۽ اُٺ ۾ به چوراسيءَ جي چڪر ۾

ڪي شبد جو رس ولڻ جي چاهه هجي نهن
قت کاڌو کائڻ گهرجي. جيڪو هر روز به
کائيندو نهن ڪي شبد جو رس هرگز نه

حياتي سڦلي آهي جا سنگور جي شيوا ۽ مالڪ
ري ۽ اهوئي ڏن سڦلو آهي جو سٺ سنگور
۾ خرچ ٿئي. انسان جو سڄو اولاد ۽ سڄا
آهن جي پرمارت ۾ سات ڏين.

سنگور سان پرامت ۽ هن ۾ پورو ڀروسو رکندو
بد ملندو پر جنهن کي سنگور ۾ ڀروسو ناهي
لي رهندو.

ڪروڌ، لوڀ موهه ۽ اهڙڪار جي جڙ ۽ آشا
انهڙڪوڙ ۾ پيئي آهي ۽ اها مٿس سنگور

س انهن واسطي آهي جيڪي پنهنجو سڄو وقت
ڳاڻڻ چاهين ٿا ۽ جن کي ٻيا دنيا ۾ ڪم نه
بد جو رس ۽ پورو اهو نه ٿو ڏهن سڪ آه ۽

۳۶
اهي، ڪار، ڪروڙ، لوپ، موه، ۽ اهڙا ڪارائين جي وڃندڙ
۽ لٽا وڃن.

۳۹. مالڪ سڀني سان هروقت موجود رهيتو. چڱو يا ڏرو
هڪو ڪم ڪرڻون لا سوسپ هو اڻڌاڻت ڪرائتو. ڪڏهن
اهي ماضي ٿيندي ٿڌهن ڇيو ڪان اهو ڪم نه ڪرائيندو.
ڪنهن جي چوڻ سان ڪير به نٿو هجي. پوءِ ڇو ائين جي
ڪرڻو هجي؟ پر جنهن کي ٿوهان سان پٿر ۽ ٿوهان ۾ ٿروسو
ڪرڻو هجي، ڪي سڃاڻڻ ۾ ڪو دوش ناهي ۽ اهوئي ٿوهانجي
ڪرڻو هجي.

ڪم ڪاندي، شوعي ۽ گيان، ڪڏهن به ستن جي
ڪم ڪندا آهن. اهي سنساري خواهشن ۽ ٻڌي
ڪم ڪن ٿا. انهن کي ستن جي سنگ ۾ اچڻ به
ڪم ڪندي، سياسي، گيان، ويدانتي، نهنگ ۽ مورلي
ڪم ڪن ٿا. ورتن وارا ۽ جيڪي جيڪي ويدن
ڪم ڪن ٿا جا قيدي آهن ۽ جن ۾ پٿر مارڻ جي چاه
ڪم ڪن ٿا. سڀ اهڙائي آهن ۽ ستن کي منجهان،
ڪم ڪن ٿا. ڪجهه نٿو ڪري ڇاڪاڻ ته هُو سنگور
ڪم ڪن ٿا. عرف ٿيڪي آهن.

ڪم ڪن ٿا. ٽن ڳالهين سان ڇيو هو اڏار ٿئي ٿو.
ڪم ڪن ٿا. (۲) ستن يا ساڌ جي سنگت،
ڪم ڪن ٿا. باقي سڀ ڳالهيون انسان ڪي
ڪم ڪن ٿا. سواءِ انهن ٽن ڳالهين جي
ڪم ڪن ٿا. وقت اڃا پٿر باد ٿئي ٿو.

ڪم ڪن ٿا. ٿي سنسار ۾ ٺاهي ٿو سٺ واسطي
ڪم ڪن ٿا. ڪي هونڪ ڪي ٻاجي وار ۽ بنا

ڪم ڪن ٿا. جيڪا به ڪم ڪن ٿا.

۽ اوتار وٺڻون ۽ عملدارن مثل آهن ۽ سنڌ بادشاهه آهن.

۳۵. ستسنگ مکيه ۽ ضروري ڳالهه آهي ۽ جيڪو به ستسنگ ۾ لڳو رهي ٿو تنهن کي گهڻيئي فائدا ٿين ٿا. جيتري طرح پٿر جيڪو پاڻيءَ ۾ پيو هوندو آهي اهو سیتل رهندو آهي. جيتوڻيڪ سیتلنا ان جي اندر کي اثر نٿي ڪري تنهن هوندي به اهو پٿر، ٻين پٿرن کان بهتر آهي جيڪي پاڻيءَ کان ٻاهر رهندا. ساڳيءَ ريت ڪي ماڻهو ٻاهرين طرح ستسنگ ۾ اچي وهن ٿا پر کين اندر ۾ اثر نٿو ٿئي. انهيءَ ۾ ڪو هرج ڪونهي. ستسنگ ۾ نه اچڻ وارن کان آهي وري نه بهتر آهن. آهستي آهستي، انهن جي اندر ۾ به اثر ٿيندو ويندو.

۳۶. جيستائين سراسر آهن نيستائين گور ڀڳتي ڪندو رهجي. گور ڀڳتي مالڪ جي ڀڳتي آهي ۽ اها ڪنهن به ڦل جي لڳا ڪانسواءِ ڪرڻ گهرجي. ستگور سرو شڪتيموان آهي ۽ جڏهن ڪنهن کي لائق ڏسي ٿو تڏهن هن کي جيڪي وڻي ٿو سو بخشي ٿو.

۳۷. ستگور کي دڀتا معنيٰ نمرتا پسند آهي. شش ۾ جيڪڏهن اها نمرتا سڄي آهي، ته نه من جي چڻوڻا جو فڪر ڪري، نه رستي لاءِ ٺوشي جو. هڪ ئي ستگور جي شرن ۾ پڪو رهي ۽ هن جو ئي اوت ۽ آسرو وٺي، نه سندس ٻيو ڀار ٿي ويندو.

۳۸. جن ماڻهن جي جڙ ۽ چيٽن ۾ هي ڳنڍ اڃا ٻڌل آهي، اهي ڪار، ڪروڙ، لوپ، موهه ۽ اهڪار ۾ پيل آهن. جيڪڏهن ڪنهن مهل شيل، ڪميا ۽ ستوڪ جو ورڻاءُ ڪن به ٿا ته اهو ٻاهروني آهي. اندر ۾ هو انهن جا رس وٺي رهيا آهن. پر اهي، جن جڙ ۽ چيٽن جي ڳنڍ کولي ڇڏي

وڃن ٿي جو ٿا ڇهن؟ سبب هي آهي ته ماڻهن ۾ مالڪ جو خوف ۽ مالڪ کي پاڻ جو شوق ڪونهي. جنهن کي مالڪ جو خوف آهي انهيءَ کي هن سان پاڻ جو شوق پڻ هوندو پر مالڪ جو خوف ضروري آهي.

۳۲. اڄڪلهه جا گورو، ڇڏا ڪندا ٿا وڃن پر انهن کي گورو ٻڌائي ۾ لڳائڻ بدران ٿيڻ ۽ مورتن جي پوڄا ۾ لڳائڻ ڇڏين. اهي واپارا به ڇڏا ڪن! جي پاڻ گورو سان پرست ڪئي ڇهن ته پنهنجن شين کي به پاڻ سان پرست ڪرائين! اهڙا جهڪي گورو آهن، انهن کي گورو نٿو چئي سگهجي.

۳۳. جنهن کي پرمارت جي چاهه ۽ چوراسيءَ جو خوف آهي انهيءَ کي گهرجي ته پهرين پوري گوروءَ وٽ وڃي. ڇاڪاڻ ته جيئن متگور سان پرست نه ٿيندي تيئن انتهائين متگور نه ٿيندو ۽ جيستائين انتهائين متگور نه ٿيندو تيستائين شڏ نه ٿيندو ۽ جيستائين انتهائين متگور نه ٿيندو تيستائين نام ناندو نه ڪندو. جهڙيءَ طرح هاري اڃ پوکڻ کان اڳ هر جهڙي زمين تيار ڪرڻو ۽ جيئن زمين تيار ڪرڻ کان سواءِ اڃ پوکڻ مان ڪجهه پيدا نٿو ٿئي، ساڳيءَ طرح هردي روڻي زمين کي تيار ڪرڻ لاءِ متگور جو پرست ضروري آهي.

جيستائين گوروءَ لاءِ ڀريم نه ٿيندو تيستائين نام ڦاڏو نه ڪندو. اڄ ڪلهه اهو دستور ٿي وڃي آهي ته ماڻهو گهر ۾ وڃي نام ٿا ڇهن ۽ گوروءَ سان ڪوبه مطلب نٿا رکن. اهڙا ماڻهو پنهنجي کان خالي رهڻا يعني کين نه گورو مليو، نه نام، ڇاڪاڻ ته نام گوروءَ جي اختيار آهي نه جي گوروءَ سان پرست نه ڪيائون ته نام ڪيئن ملندو؟

کان وٺي جهڪي نه ڏيوانئون آهن ۽ رام ۽ ڪرشن به اولاد آهن، انهن سڀني جو درجو ستن کان وٺي گورو جو درجو سڀني کان مٿي آهي. ڏيوانا

ٿورو ڪري، پر سڃاڻيءَ سان ڪري ۽ نه ڪپٽ سان. انهيءَ مان ڪوبه فائدو نه ٿيندو.

۲۹. جهڙيءَ طرح هيرو، هونءِ کي ڪاٺي ٿو ۽ نه پٿر کي، ساڳيءَ ريت ستن جا وچن اڌ ڪاريءَ لي اٿر ڪن ٿا ۽ ٻئي تي ڪوبه اثر نٿو پوي. پر جيڪڏهن اهو اڌ ڪاري به لڳاتار ستسنگ ڪندو رهندو ته ڪنهن نه ڪنهن ڏينهن هو ستسنگ جي لائق ٿي پوندو. پر مشڪل اهو آهي ته اهڙو اڌ لائق، ستسنگ ۾ جٽاءُ ڪري نه سگهندو.

۳۰. شروعات ۾ جڏهن پرش (مالڪ) سن سمانڊ ۾ هو تڏهن ڏند ڪار هو. ان وقت نائين ڪا به رچنا نه هئي. پوءِ جڏهن (مالڪ جي) موج ٿي تڏهن شبد پرگهت ٿيو، جنهن مان سڄي رچنا ٿي. ست پرش جي ڪلا سان پهريون ست لوڪ، پوءِ ٽي لوڪ ۽ باقي سڀ ڪجهه بڻيو.

۳۱. ٻار برهم پرماتما سڀني جيون ۾ موجود آهي. پر هو ڪنهن کي به سنسار روپي ٻيو ساگر مان پار نٿو ڪري سگهي ۽ بچاءُ پار ڪرڻ جي روز بروز وڌيڪ ڦاسائيندو ٿو وڃي. جڏهن اهو ٽي پار برهم پرماتما، ستگور جو روپ ڌاري، دنيا ۾ اچي اُپديش ڪري ٿو تڏهن ئي هو جيون کي سنساري بندن مان ڇڏائي سگهي ٿو. پر ماڻهو اهڙا انڌا آهن جو انهيءَ اُڌار ڪرڻ واري سروب کي نه مڃي، هن جي گپٽ روبرو جي ڌيان ۾ لڳا پيا آهن، جو ڌيان مالڪ وٽ قبول نٿو پوي. ڇاڪاڻ ته مالڪ اهو قاعدو مقرر ڪيو آهي ته جهڪو

مون کي ستگور جي معرفت ملندو، مان انهيءَ کي ئي ملندس، نگر و منهلجي درٻار ۾ نٿو اچي سگهي. هاڻ جيڪڏهن ڪير انهن ٻنهي نه ماڻهو ستن جي

کي هُو ”ويچار مالها“ ڪتاب پاڙهي ڳيائي پڙائين ٿا.
گورو ۽ چيلا، ٻئي ڀر ۽ غلطيءَ ۾ آهن ۽ سواءِ اهڙڪار
ڪين ڪجهه به برابرت نه ٿيندو. جيڪي گورو نانڪ
صاحب جن جا پوئلڳ آهن انهن جو حال هي آهي جو گرنٽ
صاحب کي رومان ۾ واڙهي ان جي آڙهي ڪن ٿا ۽ ان کي
ٽيڪين ٿا. ڪيترا ڏينهن ائين ڪندي به، ڪڏهن گرنٽ
صاحب مان اهو آواز نه نڪتو ته ”شل نام چمت اچيو ۽ سڪي
هو.“ اهو خيال ٺهڻا ڪن ٿا. گرنٽ صاحب ۾ جيڪا سنڀال
تنگور جي مهما ٿيل آهي ان ڳالهه جي به ڪا ڪوچ ڪرڻون.
جيڪي وڃن گورو صاحب جن هن وقت لاءِ فرمايا آهن، انهن
ي ٺهڻا هجن. اها ويچارڻ جي ڳالهه آهي ته، جڏهن گورو
نانڪ صاحب جن پرڳهت ٿيا هئا تڏهن گرنٽ صاحب ڪٿي
هو؟ هنن پنهنجن وڃن سان ئي جهون ڪي سمجهاريو هوندو.
انهيءَ مان اهو ظاهر آهي ته گرنٽ ۾ ڪنهن کي سنڀال
جي طاقت ناهي ۽ سنڀال گرنٽ (ڪنهن به ذريعي بستڪ) جي
آسري ٺهڻا رهن. سنڀال کي ئي سنڀال بدائت جي طاقت آهي
۽ هو جڏهن چاهين تڏهن گرنٽ رڇي سگهن ٿا. اهڙا گهڻيئي
ماڻهو آهن جن سو سو دفعا گرنٽ صاحب جو پاٽ ڪيو آهي
پر گرنٽ صاحب ۾ ڇا آهي اهو اڃا سمجهه ۾ نه آيو اٿن. اهڙن
پاڻن ڪرڻ سان ڪجهه نه بڻجن ٿو. سنڀال روءِ کي ڳولڻ لاءِ
ضروري آهي ڇاڪاڻ ته هُو سڀ ڀرم مٽائي ٿو ۽ هن کانسواءِ
ڇو راسيءَ جي چڪر کان ڇڻڻ جو ٻيو ڪوبه آپاءِ ڪونهي.
۲۸. چوندا آهن ته ڪلپترو وڻ هر ڪا واشيا پوري ڪندو
آهي پر اڃ تائين اهو وڻ ڪنهن کي نظر نه آيو آهي. پر سنڀال
جو ستنسنگ، اهڙو ڪلپترو آهي جو سڀ واشياون ناس ڪيو
ڇڏي. سنڀال جو سڱ سڄو ڪلپترو آهي تنهن ڪري هر ڪوڙيءَ
هنن جو ستنسنگ ڪرڻ گهرجي. جي گهڙو نه ٿي سگهي ته

قيرو نه آيو آهي. جيڪي اُڀرڻ ٿا، يا نام جيئن ٿا يا روشن ڪن ٿا سو سڀ مٿاڇرو. جي ڪن پورو سنگور ملي رهي نه سندن سڀني دوارن يعني اندران کي انتر مک ڪري. يا سنگور جي ٻئي ڪنهن کي به طاقت ناهي جو اندران کي انتر مک ڪري سگهي.

۲۵. جيستائين توهين پنهنجي وقت جي سنگوروءَ جي ٿيڪ ٻڌندا يعني هن ۾ پورن وشواس نه رکندا جيستائين ڪڏهن چوراسيءَ کان بچي نه سگهندا. جيڪڏهن گذريل ستن جي ڪ ٻڌندا ۽ انهن ۾ اندر وشواس رکندا پر پنهنجي وقت جي ري گوروءَ سان پري نه رکندا ۽ هن جي وڃڻ موجب نه ٻڌندا ٿڏهن به چوراسيءَ کان نه بچي سگهندا ڇاڪاڻ ته گذريل ستن جو به اهوئي حڪم آهي ته وقت جي سنگور جي شرن ۾ نه توهان جو ڪم واس ٿئي.

۲۶. هن مست من کي اهوئي وس ۾ آڻيندو جنهن مالڪ سان ملڻ جي سڃي چاه هوندي. جهڙيءَ طرح مست ٿي جهنگل ۾ گهمندو ڦرندو آهي ۽ جيڏانهن مرضي پورس ٿانهن هليو ويندو آهي، کيس ڪير به نه روڪيندو آهي، جيڏهن ٻيلوان جو سوڻو کيس لڳي ٿو ته اهوئي مست هائي شاهه جي سواريءَ لاءِ ڪم اچي ٿو ۽ هو سک ۾ رهي ساڙيءَ طرح گرم ٿي مالڪ جي محل ۾ گهڙي سگهن ۽ جن جو پورو ڳورو ڪيل ناهي سي چوراسيءَ ۾ ويندا. ڪري، جيتري قدر ٿي سگهي، گرم ٿي سگهي ۽ شش ڪرڻ گهرجي، پر ڳورو ڳورو ڪرڻ گهرجي.

۲۸. جيڪي ڪجهه اسين (سنت) چئون ۽ سيکارين ٿا ماڻهن جي لاءِ ٿئي ۽ موجب آهي. هر وقت ڪوبه پورو ڪاري نظر نظر اچي. جيڪي پاڻ کي وڏا پراماني چوائين سوان چيلا ٿا ڪن، اهي چاهي گرهستي هجن يا بيڪي،

سمجهي وٺا آهيون ۽ انهيءَ جا بدارت به ناهي يا نالي
 آهن ٿي ڪي ٻيا سمجهي وٺا آهيون ۽ جيڪي سمج ۽ ٻيا
 آهي تنهن جي ڪا به خبر نه اٿون! پوءِ ڪيئن هن جيو جو
 گذارو ٿيندو ۽ ڪيئن هيءُ ستنگ ۾ اڳندو؟

۲۰. جيئو ڪي ستن جي ستنگ جو اذڪار نه آهي.
 ڪجهه وقت ستنگ ڪري لڏهن ستن وٽ رهڻ جو
 اذڪاري ٿئي. ڪيترو به سمجهائيندي هو پنهنجي ٻڌيءَ
 جي چترالي ڏيکارڻ بنا ٿو رهي. پر هٿ ٻڌي ۽ چترائيءَ جو
 ڪم ناهي. هي مارڪ نه برابر جو آهي. برابر بنا ستنگ
 ڪيئن ٿيندو! ستنگ ۾ ڪال لڳڻ ئي ٿو ٿئي، انسان به
 لاچار ۽ بيوس آهي.

۲۱. ستن سان اهڙي پرڻ ڪرڻ گهڻو جي چٽو ٿي پرڻ
 ۽ ٻيءَ جي ٻاڙيءَ سان آهي. جيڪو ستن سان اهڙي پرڻ
 ڪري ٿو سو هن جو نيارو ٿئي ٿو ۽ دنيا کان نيارو ٿئي ٿو.
 ۲۲. من ۽ ڳورو ڪي پنهنجي ساهون رکڻ. انهيءَ وقت
 جي ستڱو جو ڪم ۽ ڇيندا نه من مري ويندو پر جي من
 جو ڪم ۽ ڇڏو نه ڳورو ڪان اي مک ٿيندا. سو چدين ڪي
 ستڱو جي برابر جو درد آهي اهو نه ستڱو جو ئي ڪم
 ۽ ڇيندو ۽ چين ڪي ٻڌو (ستڱو جي ناراضهي ۾) ناهي سو
 من جي ٿورن ۾ لڙهي ويندو.

۲۳. ستن جي ٻاڙيءَ جو پاڪ ڪرڻ يا اٽا ڪٽ ڪرڻ
 مان ڪجهه به نه ورتندو جيئن ڪ ڪمائي (اڀاس) نه هوندو.
 تنهن ڪري جيڪي وڃن ٻڌو، انهيءَ موجب ڪمائي ڪرڻ
 نه ٿو ٻڌڻ ۽ سمجهڻ اجازت آهي.

۲۴. اڇڪاڻه ماڻهن جي جيتري پرڻ، ورتن، دوران ۽
 ٻين سان آهي انهيءَ جو چوڻون ڪرڻ به سندن پرڻ ستڱو
 جي چوڻن ۾ ناهي. اهڙي سبب آهي جو سندن اندر ۾ ڪو به

۵. گرم (شرعيت)، اڀاشا (طريقت)، گيان (معرفت) ۽ وگيان (حقيقت)، انهن چئن مان هڪ به سستگر بنا حاصل نٿو ٿي سگهي. جيڪڏهن پورو گورو ماري وڃي ته جنهن کي جنهن جو لائق ڏسي ٿو تنهن کي ان ۾ لڳائي ٿو ۽ جي ڪو پاڪندي گورو ماري ويو ته هو اهڙي اڀدش پنهنجي شش کي ڪندو جنهن ۾ اهو شش راضي ٿئي. انهيءَ ۾ ڪوبه فائدو نه، پر نقصان آهي ڇاڪاڻ ته اهو شش پوءِ وري ڪنهن ڪم جو نٿو رهي.

۶. برهما کي جڏهن ڪميو صاحب سمجهايو تڏهن هن کي ست پرش جي کوچ جو شوق ڄاڳيو پر ڪال کيس ڀلائي ڇڏيو. پوءِ رواجي ماڻهوءَ جي ڪهڙي مجال آهي جو سستگر جي مدد کانسواءِ ست پرش جي ڳولا ڪري سگهي.

۷. نرمائين ٿا ته مالڪ کي سڃاڻڻ وارو ڪو سچو ڀڳت هجي ته هن جي سڃاڻپ ماري سگهي ٿي پر ايتري قدر ڀڳتي ڪنهن جي نه ناهي جو مالڪ جي سڃاڻپ ماري. جو ڪجهه ٽوهين ڪري رهيا آهيو اهو سڀ نٿل آهي. پر چنتا نه ڪريو. هن وقت مڙج ٿي اهڙي آهي ۽ اها ئي مڙج سڀني کي پار پهچائيندي.

۸. شرڻ ۽ ڪرڻي، ٻنهي لاءِ برهم ضروري آهي ۽ ٻئي برهم کان سواءِ نٿا ٿي سگهن.

۹. جيئريءَ طرح، کير ۾ گيهه ۽ ڪاٺ ۾ باهه آهي پر بنا گيهه ڪڍڻ جي، کير گيهه جو ڪم نٿو ڏئي ۽ نڪي ڪاٺ، باهه جو ڪم ڏئي سگهيو. اهڙيءَ طرح برهم اسانجي اندر ۾ آهي پر جيڪي پنهنجي اندر ۾ برهم کي پرڳهت ڪرڻ کانسواءِ، پاڻ کي برهم ڪو لپندا ڦرن ٿا - اهي ڪوڙا آهن.

۱۰. بهرامن ۽ مکيه ڳالهه گورو ڀڳتي آهي. جيستائين اها نه

هوندي تيستائين ڪجهه به حاصل نه ڪري سگهيو. جيترو ٿي سگهي اوترو پوري ۽ سچي گورو ڀڳتي ڪرڻ ضروري آهي.

سار وچن (ڀاڱو ٻيو)

واڌا - رامي ڪي ديا، واڌا سوامي سڀاء

حضور ٻاراج، پرم پورش پرون ڏٺي واڌا سوامي صاحب
جن جا مک واک وچن جي هنن سسنگ وٽس فرمايا جن
مان ڪي سسنگين جي هدايت لاءِ ڏجن ٿا.

۱. گولت صاحب ۾ هر ڇڪهه ۽ هر ساوڪ ۾ اهڙي لکيل
آهي ته سکر ڪي ڪوڄيو پير ائسوس آهي ته ماڻهو سکر
ڪي ٿا ڳولين ۽ گولت پڙهڻ ۾ ئي پورا آهن.

۲. پهران مکيه ڳالهه آهي سکر سان پيرت، جيڪو سکر
ڪي پيار ڪري ٿو تنهن کي سڀ ڪجهه پرايت ٿئي ٿو پر
جيڪو نام ۽ ست لوڪ جي ڳولا ۾ لڳو رهيو ۽ سکرءَ سان
پيرت نٿو ڪري سو ڇالي رهجي ويندو. سکرءَ جي پيرت
مکيه ۽ ضروري ڳالهه آهي. اها ئي ڳالهه اسان کي ڏيا جي
سڀني دکن ۽ بدنن کان آزاد ڪندي.

۳. پنهنجي حالت کي اندر ۾ ڄاڻيندو رهجي ته پنڃ
وڪار، ڪار، ڪروٽ، لوپ، موٽه ۽ اهڪار، پنهنجي وس ۾
آهن يا نه؟ جي رهي وس ۾ ناهن ته پنهنجي اڀياس ۾ لڳو
رهي گهرجي ۽ ڪنهن سان به اجازت وٺڻ بجاءِ نه ڪرڻ
ڄڻائي. اها صلاح هميشه ياد رکڻ گهرجي.

۴. سکر وچن فرمائين ٿا، ”منهنجو ۽ شش چر لاءِ ڇڻ
پرمارٽ چر آهي ۽ جيڪو به من جي وڪارن ۾ لڳو رهندو
مان تنهنجو سڳي يا سالي نٿو ٿي سگهان.“

آهي يعني هن کي ويدن جي چوڻا انوسار هلڻو پوندو پر
جڏهن ماڻا ۽ ٽن گڻن جي حد کان ٻاهر وڃيڻو تڏهن هن ۽
چون ويدن جي سر مٿان آهن يعني هو ويدن جي ڪرڻا جو
پر ڪرڻا آهي ۽ سندس حڪم، ويدن جي حڪم کان مٿي
آهي. اهو سلوڪ هي آهي:

ورنا شرم ما ڀماني نه سرت داس پويف نره
ورن اشرم پينسچ سرت پا دوده مورڌني
ساڳيءَ طرح مسلمانن ۾ به ڪامل فقير شرع جا پابند ناهن
بلڪ شرع جي حڪم تي، هنن جو حڪم آهي.

۶۹. هي وچن انهن سنتن ۽ پورن عاشقن جا آهن جي ست
لوڪ ۾ پهچي، سڄي مالڪ ۽ خدا سان ملي، اُتان هيٺ،
بیشمار ترلوڪيون يعني دنياڻون، انيڪ برهمند ۽ هر هڪ
برهمند ۾ جدا جدا برهم ۽ اشور ۽ ماڻا ۽ شڪتي يعني
دنياڻون جو خدا ۽ انهيءَ جي قدوس، بیشمار اوتار، بیشمار
برهما، وشنو، مهيش، دنواڻون، پيغمبر، اولياءَ، نبي، قطب،
فرشتا، لوگيشور، گياني، رکيشور، ميشور، سڌ، جوڳي، اندر،
گدروب وغيره ڏسڻ ٿا. اهڙا ست، ڪيئن انهن دنواڻن،
اوتارن، پيغمبرن وغيره جو حڪم مڃيندا يا ڏانهن نهاريندا.
هر هڪ ترلوڪيءَ جو هڪ هڪ ڌڻي يا مالڪ آهي جنهن
کي برهم ۽ اشور يعني ماڻا سيل چون ٿا. انهن جو اسٿان
ترڪتي ۽ سهس دل ڪنول آهي. اهڙا بیشمار برهم ۽ اشور
انهيءَ ۾ ڀرم پڌ يعني ست پرش راڌا سواميءَ جا پيدا ڪيل
آهن. فقط سنت انهيءَ ڀڌ ۾ پھتل آهن، ٻئي ڪنهن کي به اتي
پهچڻ جي طاقت ناهي. پر جيڪو به سنتن جي وچن تي نشو
ڪري هنن سان پراڻ ڪري ٿو ۽ هنن تي ڀروسو رکي ٿو ۽
هنن جو سڻسنگ ڪرائو، انهيءَ کي سنت پنهنجي ڪرڻا سان
ماڻا جي چار مان ڪڍي، ست پرش راڌا سواميءَ جي چرڻن
۾ پهچائين ٿا.

ڪٿي ڪٿي آهي ۽ سڀني ڪٿي به نرين واندا نروائيءَ جي ڪٿي
 ڪٿي آهن. انهيءَ ڪري ستن ۽ سڄي ڏينهن جي نالي ۽
 وڃن، وڌن، شاستر، ڦران ۽ ٻين کان اتر آهن. وڌ، ڦران
 ۽ ڦران، دنيا جي بندوبست واسطي قانون طور آهن. انهن
 جو مکيه مطلب ڀرور ٿي يعني دنيا جو بندوبست، پرورش ۽
 سلسلو جاري رکڻ جو آهي. نٺا ٿورو ڏڪڻ انهن ۾ ڀرور ٿي
 يعني موڪش جو اچڻو. پر ستن جي وڃڻ جو مکيه مطلب
 ڀرور ٿي يعني موڪش ۽ ڪٿي آهي. ان سبب هنن جا وڃڻ
 ۽ نالي، انهن آسماني ڪتابن کان مٿي آهن. اها سڀ وڌائي
 ستن جي آهي، ڇاڪاڻ ته وڌ ۽ ٻيا سڀ آسماني ڪتاب،
 انهيءَ استان تان پرڳهت ٿيا آهن جتان ئي ڪٿي ۽ ٻيڄ ڪٿي پيدا
 ٿيا ۽ جتان ماڻها يعني قدره ظاهر ٿي. ستن جا وڃڻ انهيءَ
 استان تان پرڳهت ٿيا آهن جتي ماڻها جو نالو نيشان نه ڪونهي،
 انهيءَ ڪري آهي نٺا ڀرور ٿي يعني موڪش جو بيان ڪن
 ٿا. وڌ ۽ شاستر، ڀرور ٿي ۽ ڀرور ٿي، ٻيڄي جو بيان ڪن ٿا
 بلڪه ڀرور ٿي ۽ جو بيان منجهن وڌڪ آهي. وڌن ۾ اسي هزار
 سلوڪ، ڪرم ڪانڊ يعني ڀرور ٿي ۽ جا آهن، سورهان هزار
 سلوڪ، اڻاڻا ڪانڊ جا آهن ۽ صرف چار هزار سلوڪ ڪيان
 ڪانڊ يعني ڀرور ٿي جا آهن. اهڙو ئي حال ٿورو ڪيڻو، ڦران
 ۽ اٺن آسماني ڪتابن جو آهي. منجهن هزارهڪي احوال ڪهڙو آهي
 ۽ آنياس جو ڄاڻو ۽ ڪل مالڪ جي سڃاڻپ جو بيان تمام گهٽ
 آهي. سري ڪرشن مهاراج خود ارجن کي گيتا ۾ چيو آهي ته
 وڌن جي عدد، جا اٺن ٽن سان مليل آهي ٽنهن کان پوري وڃ يعني
 وڌن جي حد کان مٿي وارو استان حاصل ڪر. اهو سلوڪ هي آهي:

”توکن وشيا ويدا، بس توکن پونٽ ارجنا“

اهو ٻڌ چيو اٿس ته جيستائين انسان ورن اشرو جي ڪرم
 ۾ يعني پوڄا ۾ ڦاٿل آهي تيئن هو وڌن جو داس

آهن، سي سڀ مالا ۽ ڪال جي حد کان ٻاهر نه نڪتا آهن
۽ جنر مرڻ جي ڦيري کان بچي نٿا سگهن.

۶۷. سنت ستگور جو مارگ سڀني کان اوچو مارگ آهي.
سنت، سڄي مالڪ يعني ست پرش رازا سوامي، جو برهم ۽
پاربرهم کان پري آهي، تنهن جي آپاسا يا پگتي سيڪارين ٿا
جيئن انسان مالا جي حد کان پري ٿي وڃي. سڄي ساڌ جي
پهچ يعني حد دسوين دوار يعني سن پد ٽائين آهي ۽ اهو
ٿي سڄو برگشور گيان آهي. ٻيو جيڪو به هن اسٽان کان هيٺ
پهتل آهي ان جو درجو پوري ساڌ کان گهٽ آهي. انهيءَ
ڪري جيڪو پنهنجو سڄو آڌار چاهي ٿو تنهن کي گهرجي ته
سنتن جي اشت يعني ست پرش رازا سواميءَ کي پنهنجو اشت
ڌارن ڪري. اهو رازا سوامي نالو، ڪل مالڪ بط ظاهر ڪيو
آهي. جي ڪنهن کي انهيءَ نام جو پيد ملي وڃي ۽ هو رازا
سواميءَ جي شرن وٺي، سنتن جي بتايل چڱيتيءَ يا طريقي
موجب انهيءَ نام جو جپ ڪري يا اندر ۾ سمون ڪري يا
پنهنجي اندر ۾ نام جي ڌن ٻڌي ته ضرور هنجو آڌار ٿيندو.
اها ڳالهه ٿورن ڏينهن جي آپاس بعد هن کي بائيبي پنهنجي
اندر ۾ معلوم ۽ ثابت ٿي ويندي.

۶۸. انهيءَ ڳالهه جو مٿي ذڪر ٿي چڪو آهي ته سڀ
اولا، برگشور گيان، پيغمبر، برگي گيان، وغيره دسوين
دوار يا ٽرڪٽي يا سھس دل ڪمول مان پرگهت ٿيا آهن.
چار ويد يا ناد پراڻ مان، ٽرڪٽيءَ وقت پرگهت ٿيا آهن. برهما،
وشنو ۽ مهادي جهڙا دواڻائون، سھس دل ڪمول جي هيٺان پرگهت
ٿيا آهن. انهيءَ ڪري انهن سڀني جو درجو سنتن ۽ ست
پرش جي درجي کان هيٺ آهي. مطلب ته سنتن جي وڏائي
انهن سڀني کان زياده آهي. اهي سڀ سنتن جي آڌان يعني

۶۵. مڪن رهي ٿو ۽ اُهي ٺوڪريءَ جي ڳولا ۾ ريل ۽ پٽڪل
 ڇڏي ٿو ڏئي. اهي ڪهڙا برهم سروب ڳيالي آهن جي پاڻ
 کي برهم ۽ آتما ٿا ڪولائين ۽ کين ايترو به انهيءَ برهم ۽ آتما
 جو آند نه مليو آهي جو هو به چار سال هڪ هنڌ ويهي، انهيءَ
 جو وس وٺڻ ۽ ميلن ۽ لاشن، راغ بغيچن، مڪانن ۽ ملڪن جي
 سُر لاءِ نه پٽڪن. هنن جي انهيءَ حالت مان صاف ظاهر ٿئي
 ٿو ته سيدن ڳيان، وڌيا ڳيان يا ڳالهين جو ڳيان آهي. اهو
 سچو ڳيان ناهي. اتم آند يا برهم آند، جنهنجي هو ايتري
 صفت ۽ وڌائي ڪن ٿا، اهو هنن ڌرو به پراپت نه ڪيو آهي.
 ۶۵. اصلي ڳيان انهيءَ جو نالو آهي جنهن ۾ برهم جو
 ساڪيات درشن ٿئي ۽ انهيءَ ۾ اهڙو وس ۽ آند ملي ٿو جو
 ستن بادشاهتن جي راڄ کي ٺوڪاري ڦٽو ڪجي، ڪرهنس
 آشرم جا سڪ نه ڪنهن لکي ۾ ٿي ڪولهن پر جي اهو وس
 ملي نه. ست ست ۾ ايشور جي ۽ لکش سروب کي برهم
 چٽجي ٿو ۽ اهو لکش سروب ئي مايا • سبل آهي پر ويدالتي
 برهم جي لکش سروب کي شڌ ۽ ايشور سروب کي °واچ ۽
 مايا سبل چون ٿا. پر سميت، جي انهن ٻنهي سروبن کان پري
 ۽ اڳتي پهتل آهن، فرمائين ٿا ته برهم جا ٻئي سروب واچ ۽
 لکش، مايا سبل آهن يعني هڪ سروب ۾ مايا ظاهر يا برگهت
 آهي ۽ ٻئي يعني لکش ۾ پاراک ۽ گهٽ آهي.

۶۶. هاڻي اها سڌ هٿ ٿورجي ته سڀ مڙين درجي جا اوتار،
 يوگيشور ۽ ڳيالي ۽ سڀ هيٺئين درجي جا ڊيوتاڌرن، پيغمبر ۽
 اوتار، ايشور جي لکش سروب يعني برهم مان يا واچ سروب
 مان برگهت ٿيا آهن. انهيءَ ڪري جيڪي برهم يا واچ
 سروب جي پرڄا ڪن ٿا يا سدس لکش سروب جا ڳيالي

* جو ڏسڻ ۾ نه اچي. • جنهن ۾ مايا مليل هجي.
 • ماياوي.

کي سڀني کان نيارو سهجڻ ۾ مان نه من آهيان، نه سرور
 آهيان، نه اندرون ۽ نه ٻڌارڻ. مان ماڻا کان عاهدو آهيان،
 نه ڄاڻو آهيان ۽ نه اڀرو آهيان ۽ هيٺين آهيان ۽ هونئن آهيان.
 اهڙن خيالن جي ڪرڻ کي هو اڀياس ٿا سهجڻ ۽ اهڙن خيالن
 ڪندي ڇا ٿوري گهڻي من جي اڀاڱا ٿا ٿئي ٿي تنهن کي
 هو ڀلجي آتم آندو سمجهن ٿا. اهڙو آندو نه شيخ چليءَ کي نه
 حاصل ٿيو هو، جڏهن هو خيال ڪري رهيو هو ته مان فلاڻي
 ديش جو راجا آهيان، هٿڙو هٿڙو منهنجو مهلات آهي ۽ هيڏو
 منهنجو شان ۽ ڏيڍو آهي..... پر جڏهن اک کوليائين ته
 ڪجهه به ڪونه هو.

۶۵. ڏيان سان ڏسجي ٿو ته اهوئي حال انهن ڳيائين جو
 معلوم ٿئي ٿو جيڪي پاڻ کي برهم سروب ۽ ست چٽ آندو
 سروب چون ٿا ۽ جي ڪنهن کين ڪوڙو لفظ چيو يا طعنو
 هيو ته جهٽ ڪروڙ ۾ پرچيو وڃن ۽ جي ڪا سڻي وستو يا
 ٻڌارڻ ڏنائون يا ٻڌائون ته انهيءَ کي حاصل ڪرڻ يا ڏسڻ
 لاءِ تيار ٿيو وڃن ۽ جي ڪنهن سندن ساراهه ڪئي ته ڏاڍو
 خوش ٿا ٿين ۽ جي ڪنهن سندن ننڍا ڪئي ته ٻاڪل ناراض
 ٿي، لڙائي جهڳڙي واسطي تيار ٿيو وڃن. پنهنجي من جي
 چنڊاڻا جي ڪري، ڪڏهن به هڪ هنڌ ۽ هڪ شهر يا ديش
 ۾ نٿا اُڪي سگهن. جيڪڏهن کين آتم آندو حاصل هجي ها
 ته سندن اها دوشا نه هجي ها جو سڄو وقت هڪ هنڌان
 ٻئي هنڌ وڌي ۾، ستر ۽ اٺاڻا ڏسڻ لاءِ هر ڪنهن کان خرچ بند
 ۾ ۽ ايتري ۽ مندرون ۾ سنساري ماڻهن سان پنڪڙ ۾ گذارين ها!
 هڪ شخص جنهن وقت ڪجهه به پئسو نه آهي، تنهن کي جڏهن
 ڪي هزار رپيا ملي ٿا وڃن ته هو اهي واپار ۾ سڙائي آندو
 سان، هڪ هنڌ واپسي پنهنجي ڪاروبار هلائي ٿو. جيڪڏهن
 ڪنهن کي ڪا سڻي نوڪري ملي ٿي ته هو انهيءَ جي آندو

پوڄائون نٿل آهن ۽ انهن ۾ ڪجهه به نٿو ٿئي. سو
ماڻهو، اها اڀاسا ۽ اڀاس، جنهن ۾ سڙار ۽ من کي ڊانڊو
پوي، تنهن جي ڏولا گهٽ ٿا ڪن ۽ نڪر اها محنت ۽ اڪليف
ڪم سهي ٿو سگهي. انهيءَ ڪري سڀني عتن جا وڏوان
يعني پڙهيل، گيان مت کي پسند ڪن ٿا ۽ انهيءَ ۾ اعتبار
ڪن ٿا. اهڙيءَ طرح، واچڪ گياني، صوفي ۽ برهم گياني
وڏندا پيا وڃن. هو پنهنجي حالت جي پاڻ ڏوي نه پرڪ
نٿا ڪن ۽ نه ٻين کان پرڪ ڪرائين ٿا. هو وڏا ٻڌيءَ ۽ عقل
جي دليل سان، ماڻهن کي مڃائڻ لاءِ هميشه تيار رهن ٿا. اها
ڳالهه سوچڻ جهڙي آهي نه جيستائين، ڪار، ڪروڙ، لوپ،
موهر اهڪار انسان ۾ موجود آهن تيستائين پورن برهم ٻڌ
ڪيئن ٿو برابرت ٿي سگهي؟ جيڪڏهن به چار ڪتاب پڙهڻ
۽ سمجهڻ جو ٺار برهم گيان آهي نه اهڙي برهم گياني پنهنجي
۾ ڪهڙي اڪليف آهي؟ هر ڪو شخص، جنهن کي ٿوري
گهڻي وڌيا ۽ ٻڌي حاصل آهي، سو گيان جا ڪتاب پڙهي
سگهي ٿو پر من ۽ اندوان کي روڪي، اندر جي نرمي ۽
صفائي حاصل ڪرڻ اڀي ڳالهه آهي، اها حالت، ٻا يوگ
اڀاس ڪرڻ جي برابرت ڪرڻ ناممڪن آهي.

۶۳. اهڙن گيائين کي جي ڪٿي ڪير چوي ته اڀاس ۾
وهو ۽ اندر ۾ پنهنجي سڙوپ ۾ ڌيان لڳايو ته سندن چنچل
من، کين هڪ ڪن به وهڻ نٿو ڏئي. ستن جي سکيا اوسار
جيڪڏهن سرت شبد يوگ جو اڀاس ڪن ها ته کين پنهنجي
پرڪ ٿئي ها ۽ پنهنجي من جي چنچل جي سد پوي ها.
هنن کي نڪر سرت شبد يوگ جي خبر آهي ۽ نه کين يوگ
اڀاس جي چاهه آهي، بلڪه هو ان جي ضرورت ئي نٿا سمجهن.
انهن مان ڪيترن پنهنجي لاءِ اهو اڀاس مٿس ڪيو آهي ته
جيڪي ڪجهه ڪتابن ۾ پڙهيو اٿن انهيءَ کي وڃاڙڻ ۽ پاڻ

جي پوڄا ڪندڙن جي وچ ۾ ڪهڙو تفاوت ٿيو. اڪ اهي
 نيرڻن ۽ مورن جي پوڄا ڪرڻ وارا بهتر آهن ڇاڪاڻ ته هو
 اڻڄاڻ آهن ۽ سمجهائڻ سان سمجهي سگهن ٿا پر جيڪي پاڻ
 کي گياني ٿا ڪوٺائين سي ڄاڻي ٻڌهي به مايا جي طرف
 جهڪندا وڃن ٿا ۽ سمجهائڻ واري کي نادان ۽ حاسد چئي،
 ان جو چيو نٿا وڃي. انهيءَ جو سبب هي آهي ته ٻنهي مان
 ڪنهن کي به پورو ڳورو نه مليو آهي. جيڪڏهن ڪن پورو
 ڳورو ملي ها ته کائن پڳتي مارڻ جي طريقي، سرت شبد
 يوگ جو اڀياس ڪرائي ها ته ڪن اندروني طرح حقيقت جي
 خبر پئجي وڃي ها يعني پهرين ڪنهن مان جي نه ملتا ۽ پهرين جي
 پراپتي ٿئي ها ۽ پوءِ اندر ۾ پنج سروپ جو درشن ڪري،
 ان جو آند وٺن ها. ان کان پوءِ هن مريد لوڪ جي پوڄن جون
 واسنائون ۽ آشائون، سندن اندر ۾ نه اٿن ها ۽ جن جهڳڙن ۽
 بکيڙن ۾ اڄ ڦاٿل ڏجن ٿا، تن ۾ نه پون ها.

۶۱. اهرئي حال انهن گرهستين جو ڏسڻ ۾ اچيو جن کي
 اڙن وڇڪ گيائين جو سنگ مليو آهي. پنهنجي زبان سان
 پاڻ کي ڪولين اوهه ٿا، پر جڏهن سندن ورائاءِ ۽ رهڻي
 ڏسجي ٿي ته سنساري ماڻهن کان ڪنهن به حالت ۾ گهٽ
 ڪونهن. ڪن پنهنجي سمجهه ۽ عقل جو، اندر ۾ وڏو اهنڪار
 آهي. اهو اهنڪار ئي سڀني ٻارن جي جهڙو آهي. جنهن کي
 اهنڪار آيو سو هيٺ ڪريو. اهڙا ماڻهو پاڻ ۽ ڪنهن سڀڪاريءَ
 استاد پيڪ ۽ پندت، سڀ، ڪال، ڪرم ۽ مايا جي چڪر
 ۾ پيل آهن ۽ آئينده ۾ پنهنجي پنهنجي ڪرڻيءَ جو ڦل پوڄو
 پوندين. انهيءَ ريت سندن اڌار يا مڪتي نٿي ٿي سگهي.

۶۲. اڄ ڪالھ دنيا ۾ وڏا گهڻو ڦهائجي وئي آهي. عقل
 ۽ علم حاصل ٿيڻ سبب، ٻاهر مڪي پوڄا هر ڪنهن کي مشغول
 ۽ اڃائي ٿي نظر اچي. انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ ناهي ته اهي

کان آزاد ٿي، آواگون يعني جنر مرن جي ٿيڻ کان هميشه
 لاءِ بچي وڃن. اهي واپارا ڪيائي نه ڇڏ ڪن! جن پنهنجي رڻي
 ڪلياڻ ڪرڻ ڪيو آهي سي ان جو ڪهڙو ڪلياڻ ڪندا؟
 خير ناهي نه ڪهڙي دڪ، يا گهرو جهڳڙي يا آلس ۽ سستي
 ڪري، هنن گهر ٻار ڇڏيو آهي ۽ مٿس ۾ کاڌو ڪهڙو حاصل
 ڪرڻ لاءِ ۽ پنهنجي مان وڌائي ۽ پاڻ پوڄائڻ جي آس رکي،
 هنن اهو وس اختيار ڪيو آهي؟ جڏهن کين الهه ۽ ۾ ٿوري
 گهڻي نتيجا ملي، تڏهن هو پاڻ کي وڏو ماڻهو، اتم پرش
 يا خود برهم سڏي سمجهڻ لڳا ۽ وڌيڪ ناموس حاصل ڪرڻ
 لاءِ، هنن ماڻهن کان ڌن وٺڻ، ڪوٺيڻ هلائڻ يا رڻيا جمع
 ڪري واپار ڪمائڻ ۽ واپار ڪرڻ شروع ڪيو. پنجاه سو ساڌن
 کي پنهنجي چوڌاري ڪٺو ڪري ۽ کين کاڌا کارائين ٿا، الهه
 واسطي نه هو سندن شيوا ڪن ۽ جڏهن هو ميلن ۾ هاڻي گهوڙا
 پالڪيون ڪندا ڪري ۽ هتان هتان جهنڊا ۽ نغاڙا وٺي، شاهي
 سرگسون ڪڍن ٿا، تڏهن ساڻن گڏ سندن اردلي ٿي هجن.
 هاڻ اها غور سان سوچڻ جهڙي ڳالهه آهي نه جن جي من ۾
 اهڙا حرص ۽ هوس پرايا آهن سي ڪيئن برهم ڪيائي ٿي
 سگهن ٿا. جڏهن سندن اهي خواهشون پورا ٿين ٿيون
 تڏهن هو ڏاڍا خوش ٿين ٿا ۽ ٻين ٿي طعني بازي ۽ اهڻڪار
 ڪن ٿا ۽ پاڻ کي مهاتما، پندت، ودوان ۽ مهنت سڏائين ٿا.
 گرهستين کان مدد وٺي، شان ۽ بدلي ۽ ڏيکدار سرگسن سان
 پنهنجن مخالفتين ٿي روپ ڄمائين ٿا. اهڙي طرح مان ۽ اهڻڪار
 ۾ ٻاهي، من ۽ مايا جي چڪر ۾ اهڙا ڦاسجي ويا آهن جو ان
 مان نڪري نٿا سگهن. جيڪڏهن ڪير سندن اهي گهٽتائون
 کين ٻڌائي ٿو ته ناراض ٿي، جهڳڙي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي وڃن
 ٿا، ۽ ان کي ڀڳتي هين، ناستڪ ۽ ٻيا گهٽ وڌاڪر ڳالهائين ٿا.
 ۶۰. هاڻي سوچڻ گهرجي ته اهڙن ڪيائين ۽ ٿيڻ ۽ مرن

سگهن ٿا. گرمي سردي به ٿوري گهڻي سهي سگهن ٿا ۽ گيان
جي ڪتابن جي پڙهڻ ۽ ويچارڻ وقت ڪڏهن ڪڏهن ٻڌندڙن
۽ من کي روڪي سگهن ٿا. گيانين سان ڳڻجڻ ۽ گيان جا ڪتاب
پڙهڻ ۽ پڙهائڻ جي شوق کي هو مموڪشتا سمجهي وٺندا آهن.
جن کي سمجهه ئي ايتري آهي ته لاء وڌيڪ ڇا چئبو. سندن
اهڙيءَ مورڪتا تي افسوس ٿو ٿئي جو ميلا ۽ تماشا ڏسڻ، ملڪن
جا سير ڪرڻ، ناموس لاء پندارا ڪرڻ، پنهنجا جهنڊا ڪٽڻ
ڪري چوڌاري ڇيلا ڪڍي ڪرڻ جي کين اهڙي ٿوري لڳل
آهي جو هو رات جي پاڙي ۽ پندارن جي خرچ واسطي، ادنيٰ
گهرستين جي اڳيان ويچارا ٿي ۽ راجائن ۽ شاهوڪارن کان
روپيا وٺي جمع ڪن ٿا. انهيءَ کان پوءِ به پاڻ کي ويراڳي ڪوٺين
ٿا. انهيءَ مان ظاهر آهي ته کين ويراڳ جي ذري به خبر
ڪونهي. ڪتابن پڙهڻ ۽ پڙهائڻ جو شوق منجهن نه وڌندو
رهي ٿو. عجب اهو ٿو لڳي ته اهو ڪهڙو برهم آندڙ کين
حاصل ٿيو آهي جنهن سان سندن من ڌرو به نه بدليو آهي.
جي ڪانئن پڇو ته چون ٿا ته اهو سڀ ڪم هو ٻين جي ڀلي يا
اڳڪار لاءِ ڪن ٿا. هنن جي ائين چوڻ مان ثابت ٿئي ٿو ته
کين اها به خبر ڪونهي ته سچو اڳڪار ڇا ڪي ٿو ڇڏجي
گيانيءَ کي جيون جي ڪلياڻ ڪرڻ جي طاقت هئڻ گهرجي.
ماڻهن کي من ۽ ٻڌندڙن جي قيد کان ڇڏائي، موڪل ٻڌ به
پهچائڻ، انهيءَ جو نالو آهي اڳڪار. وڌيا پڙهائي، ماڻهن کي
اهڪاري بهائڻ يا کاڌا ڪارائڻ يا مدد، باغ ۽ ڌرمشالاون
ٺهرائڻ ۽ سدورس هلائڻ، اهو سچو اڳڪار ناهي. اهڙي نموني
ڇا اڳڪار ڪرڻ، راجائن ۽ شاهوڪارن جو ڪم آهي ۽ نڪي
برهم گيانين جو! برهم گيانين کي گهرجي ته ماڻهن کي من ۽
ٻڌندڙن جي ٻڌڻن کان ڇڏائي، کين سندن نج سروي ڏيکاري
۽ ان نج سروي ۾ پهچائين، جيئن هو دنيا جي دڪن ۽ ڪليشن

چون ٿا ته هنن اڳئين جنم ۾ ساڌنا ڪئي آهي. جيڪڏهن
اها ڳالهه سچي هجي ها ته کين انهيءَ ساڌنا جي ڳڻتيءَ
هيٺسره خبر هجي ها يعني اها ڳڻتي هيٺسره کين ضرور
هئي ڳهرجي ڇاڪاڻ ته پرهر ڳيانيءَ ۽ پرهر ۾ ڪوبه فرق
آهي. سنسڪرت ۾ چيل آهي ته ”پرهر وٽ پرهميو پوئي
يعني پرهر ڳياني پرهر آهي. عربيءَ ۾ پڻ چيل آهي ”ذالهم
الفر هو الله“ يعني جيڪو فقر (پوڪ) ڪر اهو سو الله ٿئي
ٿو. تنهن ڪري صوفيءَ يا ڳيانيءَ کي سڀني حالتن جي جان
هئڻ ڳهرجي. انهن پرهر ڳيائن جو اهو حال آهي جو کين پٺڻ
جي من ۽ اندرون جي به خبر ناهي ته اهي (من ۽ اندرون)
ڪهڙا ڪهڙا ڪم ڪائڻ ڪرائي رهيون آهن. اهڙيءَ حالت ۾
پاڻ کي ڳياني چوڻ ۽ پرهر سمجهڻ اها هن جي وڏي ڀل
آهي. ان جو ڦل کين اهڙي ملندو جيڪو ٻين ڪومن ڪرڻ
وارن کي مليندو يعني کين به چوراسيءَ جو چڪر پوڳڻو پوندو.

۵۹. پراڻي زماني ۾ جيڪي ڳياني ٿي ويا آهن، جهڙوڪ
ولاس، وسشت، رام ۽ ڪرشن، اهي سڀ پرهميو ڳيالي هئا
۽ سندن اندر به پرڪاش ٿيل هو. انهن جا چارئي ساڌن پورا
ڪيل هئا. تنهن ڪري هو اهو قاعدو ڪري ويا ته جڏهن
ڪنهن اهي چارئي ساڌن پورا نه ڪيا آهن تيسين ڳياني نٿو
ٿي سگهي، بلڪ ڳيان جي ڪتابن پڙهڻ جو به کيس حق ڪونهي.
اهي چارئي ساڌن هي آهن: پهرين ويراڳ، ٻيو وروڪ، ٽيون
ڪت سمپتي (جنهن ۾ وري ڇهه ساڌن آهن ۱. سر ۲. د ۳.
اڀري ۴. لتڪشيا ۵. شرڌا ۶. سماڌانتا) چوٿون هموڪشتا. اڄ
ڪلهه جي ڳيائن ۾ انهن مان هڪ به ساڌن نظر نٿو اچي. ڳهر
چڏڻ کي، هنن ويراڳ سمجهيو آهي ۽ ڪتاب پڙهڻ ۽ ويراڳ
کي هو وروڪ سمجهن ٿا. ڪت سمپتي به هو سمجهن ٿا ته
سمجهن آهي ڇاڪاڻ ته هو گهڻي دير تائين بک ۽ اڄ سوي

مٿي نٿي ٿي سگهي. انهن مان جنهن جنهن جي ڀڳتي ۽ آپاسنا
 ڪبي، نئين جي لوڪ ۾ وجيو يعني سورج لوڪ، چنڊر لوڪ
 سورگ، لوڪ، شڙ لوڪ، وشنو لوڪ، شڪت لوڪ، ارهم لوڪ
 ۽ وٽڪن لوڪ وغيره ۾ پهچي، اتي ڪجهه عرصو رهي
 وري هت ۾ ليو لوڪ ۾ جنم وٺو ۽ پوئو ۽ وري چوراسي جي
 چڪر ۾ اچڻو پوئو. جيڪي اڃا به ندين دٻو تائين جي ڀڳتي
 ڪري رهيا آهن اهي نه ڪنهن ايڪي ۾ ناهن. هـ و هن ئي
 ۾ ليو لوڪ ۾ پنهنجي ڀڳتيءَ جو ڦل پائي معدي ڪجهه مايا
 جو سامان يا سڌي ۽ شڪتي حاصل ڪري، وري چوراسيءَ
 جي چڪر ۾ ايندا.

۵۸. اڄ ڪالھ اهڙا گهڻي ماڻهو آهن جي پاڻ کي برهم
 گياني ڪوٺائين ٿا ۽ پاڻ کي سڀ کان اوچ سمجهن ٿا. حقيقت
 ۾ مٿي ذڪر ڪيل سڀني اڀياسن کان برهم گيان گهڻو وڏو
 آهي، پر جي سچو برهم گيان هجي ته ڪتاب پڙهي جيڪو
 گيان حاصل ٿيو هجي ان جو نالو وڌيا گيان آهي. ان مان
 ڪڏهن به موڪش حاصل نٿو ٿئي ڇاڪاڻ ته گيان جي ڪتابن ۾
 جڳهه، جڳهه ئي لکيل آهي ته ”تو گيان منو هاشا ناش“ يعني
 جيستائين من ۽ واشا ناس نه ٿيندا تيستائين تڏهن يعني ماڪ
 جو گيان حاصل نه ٿيندو. پرگ اڀياس کانسواءِ من ۽ واشا جو
 ناس ٿيڻ ناممڪن آهي. تنهن ڪري جيستائين پرگ جي ساڌنا
 نه ڪبي تيستائين اهو واچڪ گيان يا ڪتابي گيان آهي. اهڙي
 نموني هر ڪو ماڻهو جنهن کي اها وڌيا حاصل آهي اهو گيان
 جو بيان ڪري سگهي ٿو يا سمجهي سگهي ٿو. انهيءَ ۾
 ڪهڙي وڌائي ٿي؟ من ۽ اندر ۾ جو ڪهڙو دمن ٿيو؟ اڄ
 ڪالھ جيڪي پاڻ کي برهم گيالي ٿا ڪوٺائين انهن کان چيڪ
 ٻڌيو وڃي ته ٻڌارو توهان ڪهڙي ساڌنا ڪري برهم گيان
 پائو آهي؟ نه هر انهيءَ سوال تي ناراض ٿين ٿا يا ڪي وري

ٻن ٻن ٿئي جو هن کي پنج ڏاڍ ۾ وٺي وڃي، جيئن هميشه
 مند پراڻت ٿئي ۽ آواڙن جي دکن سکن کان هميشه واسطي
 ٿئي پئجي. هن جي اندر ۾ الهي ۽ کانسواءِ ابي ڪار چاهه
 ئي رهي. ڪٿي، پاڪندي ۽ سوارٿي ۽ جو هي حال آهي ته
 و جهڪو ڪم ڪندو سو انهيءَ مطلب سان ڪندو جيئن
 سدس مان، مشهوري ۽ پوڄا ٿئي ۽ کيس ستا، ڏن ۽ پوڄا
 اصل ٿين ۽ سڀ ماڻهو سدس ساراھ ڪن ۽ کيس وڏو ڪري
 ٿين. ڪٿي هن لوڪ جي سکن ۽ مان جي چاهه هجي يا سرڳ
 ٽڪن ۽ برهم لوڪ جي، برق انهي ۾ ٿورو آهي ڇاڪاڻ
 هن لوڪ جا سک ۽ خوشيون جلد ناس ٿي وڃن ٿا ۽ سرڳ
 غيره لوڪن جا سک ۽ پوڄا دير سان ناس ٿين ٿا. چاهي
 ڪير هن مڙيو لوڪ ۾ رهي، چاهي سرڳ وٽڪن ۽ برهم لوڪ
 پهچي ۽ انهي هنڌ هو ڪال ۽ ماڻا جي علائقي ۾ آهي جنهن
 ڪري هن کي سڄو موڪش ٿئي ملي سگهي. کيس بار بار ڄمڻو
 ٿو ۽ دڪ سک پوڳڻو پوندو. ڪرشن مهاراج هڪ دفعي ارڄن
 هڪ ماڪوڙي ۽ ڏانهن اشارو ڪري چيو ته ”اها ماڪوڙي
 ڪئين دفعا اندر ٿي چڪي آهي ۽ ڪئين ڀيرا برهما ۽ اڳوڻ
 ڏاون وڏاڻون گهڻيون ٻائي چڪي آهي هاڻ هن جنم ۾ ماڪوڙي
 ۾ آهي.“ هاڻي سمجهڻ گهرجي ته جڏهن برهما ۽ اندر جهڙا
 چوراسي ۽ جي ڇڪر کان ڪونه ٻڌيا آهن ته اهي ماڻهو
 ڪي انهيءَ جي اسٿان جي آشا رکي اڀياس ڪن ٿا، اهي
 ڪهڙي طرح سان اعر رهندا ۽ ڪيئن چوراسي ۽ جي ڇڪر
 ن چهندا؟ انهن ڪري جيڪي ماڻهو، هوم ۽ اگني، نيرت
 ورت، مورتي پوڄا ۽ ڇئن ڏامن جي پرڪرما ڪري رهيا
 هن، جيڪي ماڻهو، سورج ۽ چندرما، ڳڻيش ۽ شو، وشنو،
 هما ۽ شڪتي يا اوتار سڙوڻ انهن جي پڳتي ڪري رهيا
 هن، انهن سڀني جي گهڻي انهن لوڪ يعني وٽڪن کان

۾ يا هنن جي چرڻن ۾ رهي سندن پاڻي ۽ وچن ٻڏي ۽ درشن
ڪري يا هنن جي بتال اڀياس ۾ من ۽ سرت کي جوڙي،
ان ڳالهه جي پرڪ ڪري ڏسي. جيڪو به اهڙي پرڪ ڪندو
تنهن کي پاڻيهي انهيءَ ڳالهه جي سچائيءَ ۾ ڀروسو ٿي ويندو
۽ هو پاڻ ڏسندو ته ٿورن ڏينهن جي سنگت مان ٿوري وقت
اندر ستن جي بتال طريقي موجب ڪهائي ڪرڻ سان ڪيترو
قل حاصل ٿئي ٿو!

۵۷. وڏي انسوس جي ڳالهه آهي ته اڄ ڪلهه ڪيترا
ماڻهو اهڙن جي وڏي مهما سمجهن ٿا، جي ٽپ ڪن ٿا،
جهڙوڪ پنجن اگلين جي وچ ۾ بيهي جان ٿا، يا پاڻيءَ ۾ کڙا
رهن ٿا، يا شيخن ۽ ڪلين تي وهن ٿا، يا ڏينهن ۽ رات ڪٿي
ميدان ۾ ننگا ٿي وهن ٿا يا بيهي رهن ٿا، يا ٻيءَ ڪنهن طرح
پنهنجي سرور کي دڪ ۽ ڪشت ڏيئي تماشو ڪري ٿا ڏيکارين
يا ان کان ڇڏي فقط کير پين ٿا يا سڄو ڏينهن ۽ رات پاٽ
ڪن ٿا، يا ڪنهن غنا ۾ ويهي سمون يا ڌيان ڪن ٿا، يا
جهنگلن ۽ ٻيڙن تي وڃيو رهن يا مڙن ورت ڌارڻ ڪن ٿا
۽ ڪنهن سان ڳالهائين ٿا يا ٻين انيڪ نمونن جا پائڪڊ ڏيکارين
ٿا. اهڙن ماڻهن جي ٻاهران حالت بلڪل حيرت جهڙي لڳي
ٿي. انهن کي ڏسندڙن جي دل ۾ سندن لاءِ عزت پيدا ٿئي
ٿي، پر ساڻن ٿوري بات چيت ڪرڻ سان ئي معلوم ٿيو وڃي
ته ڪهڙو مطلب يا ڪهڙي چاهنا اندر ۾ رکي، يا ڪهڙي
هڙي واسطي يا ڪهڙي ڪارڻ، هنن اهو طريقو اختيار ڪيو
آهي. ٿڌهن هنن جي اصلي حالت جو پتو پوي ٿو ته هو سچا
ڀرمارڻي آهن ڪين ڪپڙي ۽ پائڪڊي. هاڻي سمجهڻ ٿيو جي
ته سچو ڀرمارڻي ڪير آهي ۽ ڪپڙي سوار ٿي ڪير آهي؟
سچو ڀرمارڻي اهو آهي جو سڀ ڪم انهيءَ عراد سان ڪري ٿو
ته سچي مالڪ جو درشن ملي ۽ اهو مالڪ هن ئي اهڙو

سان مایو پیر هجي. انهيءَ کي ئي سنت چڙهي ٿو ۽ جڏهن
اهڙو سنگور ماري ٿو تڏهن هو سواءِ سرت شيد مارڻ جي ٻيو ڪو به
اڀدائش نٿو ڪري. هو اندر وڃي جو رستو ۽ استان جو پيد
اڏائي ٿو. هو آليا يا سرت کي، سنگور جي سروب ۽ شيد
جي آسري، اندر ۾ مٿي چاڙهي جي لاکيد ڪندو آهي.
هن جي ستسنگ ۽ پاڻيءَ ۾ ٻڻ ساڳئي پيد جو ذڪر ۽ سنگور
ست پرش ۽ هن جي شيد سروب جي مڙها، اندر وٺي رستي
جو حال، انوراڳ، پرام ۽ واراڳ وغيره جو ورن هوندو.
پر جتي به ستسنگ ۾ قصا، ڪهاڻيون ۽ گذري وٺن جي ليلائن
جو ذڪر هجي يا فقط واراڳ، ئي زور ڏنو وڃي ۽ اندر جي
پيد ۽ من کي اسٽر ڪرڻ ۽ مٿي چاڙهي جو ذڪر به نه هجي
نه سنتن جي وچن جي انوسار، ان جو نالو ستسنگ ناهي.
چاڪا نه ستسنگ جي معنيٰ اها آهي نه جتي ست يعني
ست پرش جو سنگ هجي. سنت خود ست پرش جو سروب
آهن ۽ انهن جو سنگ، ستسنگ آهي. سندن پاڻيءَ ۽ وچن
۾ يا نه ست پرش رڌا سواميءَ ۽ هن جي سنت سنگور سروب
هو ورن هوندو يا هن جي نج سروب ۽ نج ڌام جي پراڻيءَ
جي چڱي هوندي يا هن جي چنن جي پرام ۽ پراڻيت يا
پيد ڌن جو ذڪر هوندو يا نه اڀاسيءَ کي رستي ۾ جدا جدا
وٺن تي پوڄڻ وقت جيڪا خوشي ٿئي ٿي، تنهنجو ورن
ندو. اهڙي پاڻيءَ ۽ وچن کي ٻڌڻ ۽ واپارڻ ۽ ان کي
ڪرڻ ۽ من ۽ سرت کي سنگور جي چرن يا شيد ۾
ڦاڙ، اهو ستسنگ آهي. اها ڳالهه سمجهڻ گهرجي نه هر ڪنهن
جي اڳين گهرڻن ۾ ڳڻهه ڳڻهه ئي ستسنگ جي مڙها ڪيل
نه ٿوري ستسنگ ڪرڻ سان ڪروڙن جنمن جا پاپ
ٽپي وڃن ٿا ۽ جيئو جو ڪاٺيا ٿئي ٿو. جيڪڏهن ڪنهن
ٿوريءَ ڳالهه جي خاطري ڪرائي هجي نه سنگور جي ساڳ

اچي سگهي ۽ نه ان جو احوال شاسترون ۽ ڪتابن ۾ لکيل آهي . ڪتابن ۾ فقط انهن ڳالهين جا اشارا ڪيل آهن جي ثبوت لاءِ ڪافي آهن، باقي ٻيو سڀ گورو ۽ ٻيا مرشد ئي ڇڏيو ويو آهي . ڪتابن پڙهڻ سان وڌيا ملي ٿي پر سچي مالڪ سان ملڻ جو رستو نٿو معلوم ٿئي . انهيءَ ڪري پوڻيون ۽ شاستر فقط مددگار آهن ۽ انهن جي پڙهڻ ۽ سمجهڻ سان ڪجهه قدر وهندار ٿيڪ ٿي سگهي ٿو يعني اها خبر پوي ٿي ته هي ڪم ٻرو آهي ۽ هي ڪم چڱو آهي ۽ جيڪو دل جو نرم ۽ پرمارئي هوندو اهو ٻرا ڪم ڇڏيندو ويندو ۽ چڱا ڪم ڪرڻ شروع ڪندو پر پوري ستگورو جي دٻا ۽ مهر کانسواءِ من کي وس ڪرڻ ۽ سڀني وڪارن جو ناس ٿيڻ، ناممڪن آهي . جيستائين من نه مٽو آهي تيستائين ٻراڻن ۽ وڪارن جو ٻج موجود رهي ٿو . جيڪڏهن انهيءَ وڻ جون ٿاڙيون ۽ پن ڪري نه پيا ته ڇا ٿيو، جيستائين ڇڙ موجود آهي ! جڏهن ماڻا جي پوڻن ۽ ان جي سوانن جو رس مليو تڏهن پن ۽ ٿاڙيون سڀ ساوا ٿي پوندا ۽ وري نئون نئون ٿاڙيون پيدا ٿي وينداون . تنهن ڪري سمجهڻ گهرجي ته ويندڙ شاسترون ۽ پوڻن مان، مالڪ جو ڪجهه پيدا، ستگور جي سڃاڻپ لاءِ ٺاهڻي ۽ ڪجهه قدر ٻرائي پلائي ۽ ٻاٻ ۽ ٻج جي سمجهه ملي ٿي . انهيءَ کان سواءِ ڪتابن مان وڌيڪ فائدو نٿو ٿي سگهي . اصل ۽ سچو پرمارٽ عرشد يا پوري ستگور کان سواءِ حاصل نٿو ٿئي . سچي ڪوچيءَ لاءِ اهڙي گورو ۽ جي ڳولا ڪرڻ ضروري آهي . جيڪي گذريل مهالمان، اوتارن ۽ بيغمبرن جي ٿيڪ وٺي مات ڪري ويهي رهيا آهن انهن کي مالڪ جي ملڻ جي سچي خواهش ڪونهي . تنهنڪري هو سندس درشن نه ڪري سگهندا .

۵۶. بالڪل پوري کوچ ڪرڻ کان پوءِ ستگور ٿاڙو ڪرڻ

گهرجي ۽ ٻرو ستگور اهو آهي جو ست اوڪ ۾ ٻيچي ست برش

انهن ڪري جيستائين انسان پوري ستگورو ۽ ٻي شين ۽ ستنسگ
 ڪري، سندس دٻا ۽ ٻيو حاصل نه ڪندو جيستائين اهو پاڪل
 نامهڪن آهي ته هن کي ڪو اچ سروب جو گمان حاصل نٿي
 يا هن جا وڪار پاڪل دُور ٿي وڃن. ابترا ته شڪ ۽ مونجهارا
 آهن جو وقت جي ستگورو ۽ بنا، انسان کي انهن جي خبر
 نه ٿئي ٻڌجي سگهي. پر هو پنهنجي من ۾ ائين ٿو سمجهي ته
 هاڻ منهنجي من ۾ ڪو به شڪ يا منجهيل ڏاڍو نه رهي آهي.
 پر جڏهن هو ستن جي ستنسگ ۾ ايندو تڏهن کيس سڌ
 پوندي ته منجهس ڪيتري قدر شڪ ۽ مونجهارا رهيل آهن
 ۽ سڄي برابر ۽ ڀروسو جو حاصل ٿيڻ ڪيتري قدر نه مشڪل
 آهي ۽ آخري اسٽان يا پنڌ کان هو ڪيترو نه پري آهي.
 ٿوري ۾ ڪٿي ڇڏجي نه سڄو برابر ۽ پرمات، پنهنجي وقت
 جي زندهه گورو جي ڪرپا ۽ مدد کان سواءِ، ٻيءَ ڪنهن به
 طرح، پراپت ٿيڻ نامهڪن آهي. اولار، جي هن دنيا ۾ آيا
 تن کي به گورو ڪرڻو پيو. سڪندرو جهڙي گيانيءَ جنهن کي
 ماءُ جي پيٽ ۾ گيان پراپت ٿيو هو، اهو به گورو جي اڀياس
 بنا هڪ قدم به اڳتي وڌي نه سگهيو. خود نارد مني جنهن
 کي وئڪنٽ ٽائين اچڻ وڃڻ جي طاقت حاصل هئي اهو به
 بنا گورو ڪرڻ جي، اتي رهي نٿي سگهيو. پوءِ هن انسان
 کي ڪهڙي طاقت آهي جو زندهه ۽ پوري گورو جي مٿس
 بنا سڄي پرمات جي رستي ۾ هڪ قدم به اڳيان هلي سگهي!
 ۵۵ ڪي ماڻهو ويدن، شاسترن ۽ گرنٽ صاحب کي گورو
 ڪري ڇڏين ٿا. انهيءَ ۾ ڪو شڪ ناهي ته انهن جي پڙهڻ ۽
 ٻڌڻ سان ڳوڙو ڪجهه معلوم ٿئي ٿو. پر جيڪو رڳو انهن جي پڙهڻ
 ۽ ٻڌڻ ۾ ئي لڳو رهي ٿو ۽ ستگور جي ڪوچ نٿو ڪري سو به
 مورڪ ۽ نادان آهي ڇاڪاڻ ته اڀياس جو پيد ۽ طر ٿو جيڪو
 وقت جي ستگورو کان معلوم ٿي سگهي ٿو، اهو لکڻ ۾ نٿو

۵۴. اها ڳالهه سمجهڻ گهرجي ته سنت ستگورو ۽ جيڪو انساني روپ ڌاري آهي اهو انهيءَ لاءِ نه ماڻهو ڏسي سگهن پر سندس اعليٰ سروپ مالڪ جي سروپ سان مليل آهي. انهيءَ ڪري هو هر وقت سڄي مالڪ يعني ست پرش جي آندڙ مڱن رهي ٿو. سڄي کوجيءَ کي جيستائين پنهنجي اندر ۾ نج سروپ جو درشن نه مليو آهي تيستائين هو پنهنجي ستگور جي ئي سروپ کي مالڪ جو سروپ سمجهي، سندس چرڻ ۾ پربت ۽ ڀروسو وڌائيندو رهي. جڏهن هن کي اندر ۾ نج سروپ جو درشن ٿئي ٿڌهن سمجهي ته هو سڄي مالڪ يعني پوري ستگورو جي چرڻ ۾ ملي وڃي خود ستگور جو روپ ٿي وڃي سندس ڪم پورو ٿيو. انهيءَ مان سمجهڻ گهرجي ته جنهنجو به ڪم ٿيو آهي يا ٿيندو آهي پنهنجي وقت جي موجوده ستگورو جي پربت، شيوا ۽ ستنگ مان ٿيو آهي. گذريل سنه، گورو، اوتار، ٻيغمبر ۽ ديوتاڻون ماڻهن کي اڀرندڙ نٿا ڪري سگهن ۽ نه هو پنهنجو نج سروپ کين ڏيکاري ٿا سگهن. انهيءَ ڪري کوجيءَ کي انهن سان سڄي پربت ۽ منجهن سچو ڀروسو نه ٿي سگهندو ۽ جي ڪنهن کي انهن ۾ سڄي پربت ٿي به، ته به هو جهڙو جو ٿڙي ٿي رهندو. البت سندس اندر جي ٿوري صفائي ٿيندي. پر هن جي روح يا آتما جو استان يا هنڌ نه بدليو يعني سندس سرت جي چڙهائي نه ٿيندي. تنهن ڪري ايتري محنت ۽ ڪليش وٺڻ کان پوءِ به جيڪي ڪجهه پربت ٿيو يعني جيڪا صفائي يا نرمي حاصل ٿي سا قائم نه رهندي ڇاڪاڻ ته سرت يا آتما، پنهنجي دستور موجب هيٺئين استان تي بيٺي هوندي. جيئن ته انهيءَ استان تي مانا جو چڪر هلي رهيو آهي جنهن جو زور جڏهن وڌندو ٿڌهن اهو شخص پنهنجي پربت ۽ ڀروسي ٿان ڪري ٻوندو ۽ پوڙن جي سواد ۽ وزن ۾ ڦاسي ٻوندو.

نٿي ٿي سگهي. سائڻو حال ائين جو سمجهڻ ڪٿي جيڪي ستن ڪي
 است اٿن ٿا. جيڪي جيڪي ماڻهو ستن جي وقت ۾ وٺن
 آيا ۽ هنن جي چوڻن ۾ شيوا ۽ ڀڳتي ڪٿي ۽ ڪالڻن اٿندڙن
 (نام) ورتو، پيشه مڪتيءَ جا حُدار ٿيا. پوءِ جن ستن جي
 گذاري وڃڻ کانپوءِ سندن ٿيڪ ورتي ۽ ڪين است سمجهڻو
 پر پنهنجي وقت جو پورو ڪورو يا سميت يا پورو ساڌ نه ڳوليو
 ۽ جيڪو اڀياس جو مارگ، رستو يا طريقو ستن مقرر ڪيو
 آهي، ان موجب نه هليا نه آهي ۽ ٻين مٿن وانگر مڪتيءَ جا
 حُدار ٿي سگهن. جيئن اڃا ماڻهو مورتن، ٿيڻن، پوئين ۽
 ڳرڻن جي پوڄا ۾ لڳا پيا آهن تيئن ستن جا پوئلڳ به جي
 سماڏين، جيئڻن، ڳرڻن وغيره جي پوڄا ۾ لڳي ويا ۽ ستن
 جي ٽچ سروب ۽ بند جو پيدءَ مارڻ جي حال ۽ اڀياس جو
 طريقو معلوم نه ڪيائون ۽ ٻاهر مڪي لوڪن وانگر فقط سماڏين، ڳرڻن
 وغيره جي ٿيڪ ٻڌائون نه پوءِ آهي ۽ ٻين مٿن جي ٻاهر مڪي
 پوڄا ڪندڙن وانگر ڪرم ۽ ڀرم ۾ اٽڪي ويندا. مڪتي ائين
 ڪي به برابرت نه ٿيندي. سچو سنت پنهنجي آهو آهي جو ستن
 جي حڪم موجب اڀياس (ڪرني) ڪري ۽ رستي جون منزلون
 پار ڪري ست پرش راڌا سواميءَ جي اسٿان تي پهچي يا
 ستن جي حڪم انوار انهيءَ رستي تي هلاڻ شروع ڪري
 نه هڪ ڏينهن اهو ضرور سچي مڪتي برابرت ڪندو.
 ٿوري ۾ مطلب هي آهي ته جيڪر گذريل مهاڻائن يا اولادن
 يا پيغمبرن يا دارقائن کي فقط پنهنجو است ٻڌي ائين سمجهندو
 ته مون ائين جو سم اختيار ڪيو آهي انهيءَ جو ڪڏهن به
 چوڻ ڪارو نه ٿيندو.

۵۳. جيڪر مالڪ جو سچو ڪوچي يا ڳولائو آهي ته جيڪي
 ڳوٺ جي نه پنهنجي وقت جي (Contemporary) ٿوري سميت
 يا ٿوري ساڌ جي ڳولا ڪري يعني کيس جتي ٿورو سڳورو

علي، انهيءَ جي سنگت ڪري ۽ سڀني گذريل دوستائين،
 اوتارن، مهاٿمائين، سنتن ۽ ساڌن کي، هن ۾ موجود سمجھي
 ٿن ۽ من سان سندس شـيروا ڪري. منجهس پريم ۽ وشواس
 رکي اُن کان ئي پنهنجو ڪم راس ڪرائي. جهڙيءَ طرح گذري
 ويل راجائون چاهي ڪيترا به نياءَ ڪاري ۽ وڏيءَ دل وارا
 هئا پر انهن جي ڳالهين ٻڌڻ يا نالو وٺڻ سان، اسان کي نياءَ،
 عهدو يا دولت نٿي ملي سگهي. جيڪڏهن اسان کي انهن
 ڳالهين جي چاهه آهي ته اسان کي جڳائي ته موجوده وقت
 جي زنده راجا کي ملڻ لڏهن البت اسانجو ڪجهه ڪم ٿيندو
 نه ته نقصان ۽ مونجهاري کانسواءِ ٻيو ڪجهه به حاصل نه ٿيندو.
 مولوي روم صاحب فرمائين ٿا:

چون ڪردي ذات مرشدرا قبول
 هم خدا در ذاتش آمد هم رسول

يعني پوري ستگور ۽ مالڪ ۾ ڪوبه تفاوت ڪونهي.
 مرشد يا ستگور ۾ مالڪ ۽ اوتار سڀ اچيو وڃن. جو مالڪ
 سان ملڻ چاهي ٿو تڏهن کي گهرجي ته سڄي فطرت يا سنتن ۾
 ستگور جي ڳولا ڪري. رڳيل ڪپڙن پائڻ واري کي سنت
 نٿو چئجي. پر سنت اهو آهي جو ست لوڪ ۾ پوئجي، سڄي
 مالڪ سان ملي ويو هجي. پوءِ ڪٿي هُو گرهستي هجي يا نياڳي،
 برهمڻ هجي يا ابيءَ ڪنهن به ذات جو. مالڪ جو ديدار،
 دنيا ۾ ٻيو ڪٿي به ملي نه ٿو سگهي، سواءِ پنهنجي اندر جي
 يا پوري سنت يا ساڌ ۾، ڇاڪاڻ ته هُو ڪل جڳت جا قدرتي
 گورو آهن. ڳوليندڙن کي فقط انهن ٻن هنڌن (پنهنجي اندر
 يا سنت ۾) ئي مالڪ جو درشن راپت ٿي سگهي ٿو. مورتن
 نيرتن، ورتن، چئن ڌامن ۽ مندرن وغيره ۾ ڪٿي به هن جو
 پتو يا نشان نه ملندو. مولوي روم صاحب فرمائين ٿا:

نٿي ٿي سگهي. ساڳيو حال انهن جو سمجهڻ ڪڍي جيڪي سنڌن کي
 اشت ٻڌن ٿا. جيڪي جيڪي ماڻهو سنڌن جي وقت ۾ وٺن
 آيا ۽ هنن جي چوڻن ۾ شيوا ۽ ڀڳتي ڪٿي ۽ ڪاٺن اڀدڻش
 (نام) ورتو، پيشڪ مڪتي ۽ جا حقدار ٿيا. پر جن سنڌن جي
 گذاري وڃڻ کانپوءِ سندن ٿيڪ ورتي ۽ کين اشت سمجهڻو
 پر پنهنجي وقت جو پورو گورو يا سنت يا پورو ساڌ نه ڳوليو
 ۽ جيڪو اڀياس جو مارگ، رستو يا طريقو سنڌن مقرر ڪيو
 آهي، ان موجب نه هليا نه آهي نه ٻين مٿن وانگر مڪتي ۽ جا
 حقدار نٿا ٿي سگهن. جيئن اڃا پيا آهن تيئن سنڌن جا پوئلڳ به جي
 گرڻن جي پوڄا ۾ لڳا پيا آهن ڀڳتي سنڌن جي پوڄا ۾ لڳي ويا ۽ سنڌن
 سماڏن، جهنڊن، گرڻن وغيره جي پوڄا جي حال ۽ اڀياس جو
 جي نچ سروي ۽ پد جو پيد ۽ مارگ جي وانگر فقط سماڏن، گرڻن
 طريقو معلوم نه ڪيائون ۽ ٻاهر مڪي لوڪن وانگر فقط سماڏن، گرڻن
 وغيره جي ٿيڪ ٻڌائون نه پوءِ آهي نه ٻين مٿن جي ٻاهر مڪي
 پوڄا ڪندڙن وانگر ڪرم ۽ ڀير ۾ اٿڪي ويندا. مڪتي انهن
 کي نه پراپت نه ٿيندي. سڄو سنت ٻڌي اهو آهي جو سنڌن
 جي حڪم موجب اڀياس (ڪرني) ڪري ۽ رستي جون منزلون
 پار ڪري ست پرش رادا سوامي ۽ جي اسٿان تي پهچي
 سنڌن جي حڪم انوسار انهي رستي تي هان شروع ڪر
 نه هڪ ڏينهن اهو ضرور سڄي مڪتي پراپت ڪند
 ٿوري ۾ مطلب هي آهي ته جيڪر گذريل مهاڻائن يا اول
 يا پيغمبرن يا درٿائن کي فقط پنهنجو اشت ٻڌي انهن سمجهڻو
 نه ڪيون انهن جو مت اختيار ڪيو آهي انهيءَ جو ڪڏه
 ڇو اڪارو نه ٿيندو.

۵۳. جيڪو مالڪ جو سڄو ڪوچي يا ڳولاڻو آهي ته
 (Contemporary) پوري
 گهرجي ته پنهنجي وقت جي
 يا پوري ساڌ جي ڳولا ڪري يعني کيس جتي پورو

ايترو چوڻ ڪافي آهي ته دنيا جي رچنا ٿيڻ بعد، ڪو دواڀر
 به ڪو ٿرڻا جڳهه به پيدا ٿيو. هاڻ چڱيءَ طرح سوچڻ گهرجي
 ته هنن جي پرگهت ٿيڻ کان اڳ ست جڳهه به ڪنهن جي پوڄا
 ڪئي ويندي هئي ۽ ڪهڙي طريقي سان ماڻهو ڀرم ڀڊ پرايت
 ڪندا هئا. انهيءَ وقت به هنن گريپ، جنهن کي پرنڌ يا اونڪار
 به چوندا آهن، ان جي اڀاشا ڪئي ويندي هئي. اهو احوال
 وڌن ۽ اڀڻڻ به لکيل آهي. پوءِ ڪهڙو ڪارڻ آهي جو
 ماڻهو اها پوڄا ڇڏي هن وقت مورتن ۽ نيرتن به قاسي ويا آهن.
 گنگا جي به نه ڀاڳيرت جي وقت کان وٺي جاري ٿي. جڏهن
 گنگا جي نه هئي تڏهن ڪهڙو نيرت هو؟ مطلب ته جيتريون
 به پوڄائون هن وقت جاري آهن سي سڀ دواڀر، ٿرڻا ۽
 ڪاڇڳهه به نيون شروع ٿيون آهن. سڄي ۽ اصلي پوڄا نه ڪل
 مالڪ جي آهي جا ست مت پٽاندڙ هر ڪو ڪري سگهي
 ٿو. پر اوتارن ۽ پيغمبرن جي پوڄا انهن ئي ديسن يا ملڪن
 به جاري رهي ٿي جتي هو پيدا ٿيا پر ٻين ملڪن به نه ڪير کين
 سڃاڻي ٿو ۽ نه مڃي ٿو.

۵۴. اوتارن ۽ پيغمبرن، پنهنجي وقت به، پنهنجي اصلي
 اسٽان يعني جتان هو پرگهت ٿيا هئا، اُتي جي مالڪ کي
 وڏي به وڏو ڪوٺيو ۽ پاڻ کي انهيءَ جو موڪليل يا پيارو سڏايو
 ۽ ماڻهن کي سيکاريو ته اهي کين اشت ڪري پوڄين. اها
 ڳالهه غلط نه هئي. پر انهيءَ حالت به فقط انهن ماڻهن جو ڀلو
 ٿيو، جي انهن اوتارن ۽ پيغمبرن جي وقت به موجود هئا ۽
 کين، انهن اوتارن ۽ پيغمبرن پنهنجي ڀڌ يا اسٽان جي ڪٽي
 بخشِي. پر انهن جي گذاري وڃڻ کانپوءِ جيڪي ماڻهو هنن
 جي مت به آيا ان صرف انهن اوتارن ۽ پيغمبرن جي نالي جي
 ٿيڪ ڪٽي ورتي پر هنن جي من ۽ وهنوار ڪهڙو نموني به ڪا
 تبديلي نه آئي. اهڙي ٿيڪ ذرا مڃي ڪڏهن به مڪتي پرايت

انرڪا ڪرڻ گهرجي بلڪست پرش واڌا سواميءَ کي پنهنجو
 اشت ڪرڻ وارن کي به رستي ۾ ايندڙ هر هڪ بد جي ڌارا
 يا ڌيان ڪرڻو پوندو ۽ انهن ڪرڻ کان سواءِ بدن يا اسٽان
 کي ٻار ڪونه ڪري سگهيو. پر انهيءَ رستي تي هلڻ کان
 پهرين اهو ضروري آهي ته پنهنجو اشت ڌر ۽ نچ بد يا اسٽان
 کي ڪرڻ گهرجي ۽ هر هڪ اسٽان جو حال ۽ رچنا چڱيءَ طرح
 سمجهي ڇڏڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته دنيا ۾ اهڙا گهڻائي پيا آهن
 جي خدا، پرميشور، برعالم، برهم، ٻار برهم، شد برهم ۽
 ست نام جا نالا وٺي ماڻهن کي منجهائين ۽ پنڪائين ٿا، پر
 حقيقت ۾ کين اهي بد ۽ اسٽان، جي رستي ۾ اچن ٿا، انهن
 جو پورو ۽ سربستو علمي (Theoretical) ڳيان به ڪونهي. اهڙا
 شخص هميشه ڊوڪو کائين ٿا ۽ کين خبر ئي ڪانهي ته هو
 ڪهڙي اسٽان جي ڌڻيءَ يا مالڪ کي برهم، خدا ۽ ست نام
 چون ٿا. انهيءَ ڪري سنت ڏا ڪري، پنهنجن شيون کي
 پهرين هر هڪ اسٽان جي بالڪل چڱيءَ طرح واقفيت ڪرائي،
 پوءِ ست پرش واڌا سواميءَ جو اشت، جيڪو سڀ کان اوچو
 ۽ آخري آهي، پڪو ڪرائين ٿا. ان بعد انهن اسٽانن کي ٻار
 ڪرڻ لاءِ اڀياس جو طريقو سيکارين ٿا. اهڙيءَ طرح سان اڀياسي
 پنهنجي منزل تائين پهچي سگهي ٿو ۽ سڀني اسٽانن جي حالت
 ۽ حقيقت به ڄاڻي سگهي ٿو. پنهنجي پوري ۽ سچي مالڪ
 جي نڪ نڪ سمجهه وٺي ۽ جيتري قدر سندس پهچاڻ ٿي
 سگهي ٿي، اها حاصل ڪري، پنهنجو اڀياس شروع ڪري
 سگهي ٿو. جيڪڏهن هن کي پيدا نه مليو ۽ پهچاڻ ۽ سمجهه نه
 آئي، ته مالڪ جي چرڻن ۾ سچي پراي پيدا ٿيندي ۽ نه روز
 بروز ترقي ٿيندي ۽ نه ڌر تائين پهچڻ جي طاقت رهندي.
 رستي ۾ ڪنهن هنڌ ڊوڪو کائي پيهي رهندو.
 ۵. اوتار ۽ ديو تارون سڃا مالڪ نه آهن. انهيءَ نسبت

۴۹. و بدن، شاسترن، پاڳوڪ ۽ پرائن ۾ شو، وشدو ۽ برهما ۽ ٻين ديو تائن جي عمر جو بيان ڏنل آهي. اوتار به دنيا مان ڪڍ ڪري ويا. ان مان ثابت آهي ته اوتار ۽ شو، برهما وغيره به ناسونٽ ۽ فاني آهن. جڏهن اهي روپ به ناسونٽ ثابت ٿيا ته پوءِ سندن ناسونٽ سروب جي نقل يعني مورتن ۽ بتن کي انساني سمجهڻ ۽ انهن ۾ ويساهه يا عقيدو ٻڌڻ ڪيتري قدر درست ٿي سگهي ٿو؟ جيڪڏهن هنن جي نجه روپ جو پيد حاصل ڪري ان جو تان ڪن ۽ ان ۾ نشچو بدن نه هوند ڪجهه فائدو ٿئين ها پر نقلي بتن ۽ مورتن مان ڪجهه به حاصل ٿيڻو ناهي. انهيءَ مان عام ماڻهن جي غلطي صاف ظاهر ٿئي ٿي. پر جڏهن سنٽ انهيءَ غلطيءَ کي دور ڪرڻ جي ڪوشش ڪن ٿا ته دنيا پنهنجي مورڪتا ۽ اهڪار سبب انهن کي ننڍڪ ٿي ڪوئي. خاص ڪري پندت ۽ بيڪٽاري، جن ٽرم کي پنهنجي روزگار جو وسيلو بڻايو آهي، اهي سنتن جي پرائي ۽ ننڍا ڪن ٿا.

۵۰. جيڪڏهن ڪي ائين چون ته اسين اوتارن جي انهيءَ روپ ۽ پندت جي پوڄا ڪريون ٿا جي سندن اصل روپ آهن يعني جتان اوتار پرگهت ٿيا ته اهو سندن چوڻ برابر آهي. پر انهيءَ ڳالهه کي اڃا به وڌيڪ وڃاڙڻ گهرجي ته انهن جي روپ (Form) يا پند (Region) جي پوڄا بدوان ڇو نه انهي روپ ۽ پند يعني گل مالڪ جي پوڄا ڪجي جنهن مان خود اوتارن جو اصل پند پيدا ٿيو. محنت ۽ طريقو ٻنهي بدن جي پوڄا جو ساڳيو آهي پر انهن جي ڦل ۽ فائدي ۾ فرق آهي. انهيءَ ڪري سڀ کان وڏي ۽ اوچي جي پوڄا ۽ ان کي پنهنجو اشت ڪرڻ جڳائي ۽ اهڙي اشت سنتن جو آهي ۽ انهيءَ جو ئي سنت اُپديش ڪندا آهن. ان اُپديش جو اهو مطلب ڪونهي ته ٻين بدن ۽ استائن جي ڏٺين سان ڪو وار يا

خيال رکڻ ٿا ته جيئن سندن شيوڪ ناراض نه ٿين ۽ سندن
روزگار ۽ آجيوڪا به خال نه پوي. ٻڌي طرف سنڌ جي ڪل
مالڪ جا سڃا ۽ پورا عاشق آهن سي انهيءَ ڳالهه جا خواهشمند
آهن ته نه نڀاڏار ستسنگ به نه گهڙڻ ۽ پنهنجو پاڻو سندن
شهرڪن تي به نه وجهين. انهيءَ ڪري سنڌ واپس ۽ ننڍا ڪي
بيارو سهڻا ٿا ڇاڪاڻ ته اهي ڇوڪيڏار جو ڪم ٿيون ڏين
۽ اهڙن سنڌاري ماڻهن کي سندن درٻار کان پري ٿيون رکڻ.
۴۸. اها ڳالهه معلوم هئڻ گهرجي ته ستن جو اهو دستور
آهي ته جڏهن ڪير وٽن ويندو آهي ته هن کي فقط ست
وستو يعني ست پرش رازا سواميءَ جو اُپدش يا ذڪر ڪندا آهن
۽ باقي جيڪي ڪجهه آهي تنهن کي ٺاڻي ۽ هيٺئين درجي جو
ڪوٺين ٿا. انهيءَ ڳالهه کي دورڪ ۽ نادان ماڻهو، دوتائن،
اولارن ۽ پيغمبرن جي ننڍا سهڻي، ستن کي ننڍڪ ڪوٺين
ٿا. پر اهو خيال نٿا ڪن ته جي ستن برهما، وشنو، مهيش،
دوتائن، اولارن ۽ پيغمبرن کي هيٺئين درجي جو ٺهرايو ته
ساراهه ڪنهن جي ڪٿي ۽ سڀ کان وڏو ڪنهن کي ٺهرايو؟
جي هن ست پرش ۽ ٻرم پرش پورن ڌڻي رازا سواميءَ جي
تعريف ڪئي، اهاڻي ڳالهه ته مڃڻ جهڙي ۽ اڪل ليڪ آهي
ڇاڪاڻ ته جيڪو سڀ کان وڏو ۽ سڀ جو مالڪ آهي، ان
جي تعريف ڪرڻ ۽ سندس چرلن به لڌڻ ۽ وشواس ڪرائڻ
۽ هن جي شيوا ۽ ٻوجا جو اُپدش ڪرڻ، اهو اڪل مناسب
۽ ضروري ڪم آهي. ڇاڪاڻ ته هن بنا، انسان جي هڪڙي
يا اڌار ناممڪن آهي. اهو به سهڻو گهرجي ته ڪل مالڪ
جي تعريف ٻڌي ناراض ٿيڻ ۽ پنهنجي بيوترونيءَ ڪري،
ڳالهه جو اصل مطلب نه سمجهي، ستن جي وچن جو قدر
ڪرڻ بدران انهن جي برعلاف ٿيڻ ۽ کين برو سمجهڻ ۽
نه ٺهرائڻ، اها ڪيتري قدر نه شرر جي ڳالهه آهي.

ماڻهو د نيوي فائدين لاء پنهنجي ڪرم ۽ ذرڻ ڪري
 ان ۽ ٻرلوڪ جي نقصان کان به نٿا ڊڄن ته مالڪ جي
 جي سڃي چاهه ڪهڙي ۽ طرح ثابت ٿئي جي هُو
 يا بيوقوفن جي طعنن جو خوف ۽ خيال ڪري ستن
 ٻار به حاضر نه ٿين. انهيءَ مان اهو ثابت ٿيندو ته کين
 اهم ناهي ۽ هنن دنيا جي ڪاروبار به ايترو دڪ ۽
 ڏٺو آهي ۽ نه دنيا کي پنهنجو ايتري قدر دشمن سمجهيو
 هُو ان کي دور ڪرڻ جو ڪو علاج ڪن. هنن کي
 جي درشن ڪرڻ جي ايتري قدر پياس نه لڳي آهي
 ٽوڪ لڳا ۽ سنساري ماڻهن جي ٽوڪن ۽ طعنن کي نه
 هڙا ماڻهو ستن جي ستنگ جا لائق ناهن ڇاڪاڻ
 ڇا پوري غرض نه آهي جو ستن جي حاضريءَ ۾
 ۽ نمروا سان پيش پون ۽ پنهنجي دڪ جي دوا وٺن.
 ان ڳالهه جي ڄاڻ ضروري آهي ته طعن ٽوڪون ۽
 جي گلا، شيوڪن کي به ٻڪر ۽ ٺيڪ ٿي ڪري. جي
 ناهي نه ٿئي ته هُو ڪڇائي رهجي ويندا. ننڍا ۽ بدنامي
 وارا چون نشانين آهن. عاشقن معنيٰ سچن پڳتن کانسواءِ
 ستنن کي طاقت ناهي جو دنيوي بدناميءَ کان بي پرواه
 پارسِيءَ ۾ چيل آهي:

ملاست شهنشاهه بازار عشق است

ملاست صيقل زنگار عشق است

ليا جي ڪل، بازار جي ڪوٽوال
 جيءَ جي صفائيءَ ڪرڻ واري آهي. جيڪي
 اهو وارا آهن سي دنيا ۽ دنيا دارن سان گهڻي
 انهن کي پيار ڪن ٿا ۽ انهن جي هر طرح
 ترقي ۽ عزت چاهين ٿا. ان جو وڏو

عقل ٻڌجي نهڻو سگهي. انهيءَ سبب ڪري، ڪيترا ماڻهو
ٻڌهجي ناداني، ڪم عقلي ۽ ڪم ذهنيءَ کان ستنن جي چال
۽ هلڪي تي آياو آهي، مفت ٻڌهجو نقصان ۽ هرج ڪن ٿا
يعني هنن جي سنگت کان پري هليو وڃن.

۴۳. سنت نٿا چاهين ته سندن درٻار ۾ دنيا دارن جو وڏو
انداز ۽ گهڻي ٻيڙ هجي. هو صرف اهڙن ماڻهن کي چاهين ٿا
جن کي ٻرم ٻڌ حاصل ڪرڻ جو سچو شوق آهي. پر هنن کي
اهڙن ماڻهن جي صحبت کان نهايت نفرت آهي جن کي دنيا
جي چاه آهي. انهيءَ سبب ڪري هو، ڪابه شڪتي يا
ظاهري ڪرامت اڪثر نه ڏيکاريندا آهن. ڇو ته اهي ڪرامتون
ڏسي گهڻي سنساري ماڻهو ڇڪجي ايندا جنهن ڪري ستنن
۽ سندن سچن شيوڪن جي ستسنگ ۽ اڀياس ۾ خال پوندو.
جيڪو سندن وچن ۽ گيان کي ٻڌي وشواس ڪريڻو انهيءَ
کي البت اندرولي ڪرامت يعني سچي مالڪ جي روشن ۽
جمال جو نور ۽ پرڪاش ڏيکارين ٿا ۽ هن جي سچي ڪاروبار
۾ هو هميشه اندرولي ڌيان ڏيندا رهن ٿا. تڏهن ئي هو ستنن
جي ڪرامت چڱي طرح ڏسي ۽ سمجهي ٿو ۽ پوءِ هن جو
يُروسو به بڪر ٿيندو ٿو وڃي ۽ سندس ستنن جي چرلن ۾
روز بروز ٻرامت وڌندي رهي ٿي.

۴۴. جتي سنت ستگور عام طور ستسنگ جاري رکڻ
ٿا اُتي هنن جي درٻار ۾ اڪثر فقير ۽ محتاج به اچن ۽ وڃن
ٿا انهيءَ ڪري جائز آهي ته پراڻي شيوڪ جيڪي ڏن ۽
سامان پيٽ ڪن سو انهن غريبن ۽ محتاجن کي ڏيئي سئل
ڪيو وڃي ڇاڪاڻ ته سنت شيوڪن جي ڏنل سامان ۽ ڏن
کي پاڻ وقت نه رکندا آهن.

۴۵. جتي سنت ستگور ٻڌهجي موج ۾ ستسنگ فرمائين
ٿا، اتي هو ڄاڻي ٻڌجي به چار اهڙيون ڳالهيون ڪندا آهن

حڪومت جو فخر (۴) اڃا حياءَ ۽ دنيا جي ليکيءَ ۽ ٻڌيءَ جو ڊپ (۵) استري، اولاد، ڌن ۽ مال جي محبت (۶) ڪوڙن ۽ سڪڻن مٿن جي پاستاڻاري (۷) آشا، ترشنا ۽ دنيا جي پوک ۽ ولاس جي چاه (۸) خودي يا اعنڪار.

۴۲. جنهن مڙها جي ستنگ ۽ شيوا سان اهي ٻڌن روز بروز ڏلا ۽ گهٽ ٿيندا وڃن ۽ سڄي مالڪ جي چرلن ۾ دن ۽ دن ۾ ٻيڙي پروسو وڌندو رهي ته پڪ سمجهڻ گهرجي ته اهو سنڌ آهستي آهستي سڀني ٻڌن کان ڇڏائي، اڃا پڌ ۾ پهچائيندو. انهيءَ ڪانسواءِ ٻي ڪا به پروسي ۽ اعتبار جوڳي سياڻپ، سنڌ ۽ ساڌ جي ڪونهي. جيڪڏهن ڪير ارادو ڪري ٿو ته ستن جي اچڻ ۽ چال چلن جي حال کي ڏسي، انهن کي ڪتابن ۾ لکيل ڳالهين سان ڀيڻي يا سندن ڪرامتون ڏسڻ چاهي يا سندن ڪنهن ٻيءَ طرح پرڳڻا ۽ امتحان وٺي ته اها سندس بالڪل وڏي غلطي ۽ ناداني ٿيندي. ڇاڪاڻ ته هن عيبن سان ڀريل ٿيڻ جو ڪي به طاقت آهي جو پنهنجي ٿوري ٻڌي ۽ محدود عقل ۽ سمجهه سان، ستن جي چال ۽ آهڪ پوڄ کي پرکي سگهي. منهنجي ته پهرين پنهنجي گهرج جي ڳالهه ڏسڻ گهرجي يعني کيس ڏسڻ گهرجي ته سنڌ جي درشن ۽ وچن سان سندس دل ۾ ڪيتري قدر مالڪ جي مان جو شوق پيدا ٿئي ٿو. کيس چڱائي ته سڄي امرتا ۽ ٺهڻائيءَ سان ستن جي اڳيان وڃي. هن سان ٻڌا اعنڪار ۽ چترائيءَ جي ور تاءُ ڪري. سندن وهنوار ۽ حالت کي پنهنجي ٿيڻ عقل سان نه پرکي، نه داخل ٿئي ۽ نه پنهنجي راءِ ڏئي. ڇاڪاڻ ته سنڌ جيڪو ڪم ڪن ٿا سو ٻاهران ڪٿي ٻارائو ڪيل ڏسڻ ۾ اچي پر اهو ڪڏهن به مطلب کان سواءِ نه هوندو ۽ ضرور ان ۾ سڀني جيون جو لاپ هوندو. اسان جو سچو فائدو ۽ نقصان ڇا به آهي، انهيءَ حد تائين اسان جو

ڏجن ٿا. ڪبير صاحب، ناسي صاحب، جڳڄيون صاحب،
غريب داس جي، پلٽو صاحب، گورو نانڪ صاحب، دادو جي،
نلسي داس جي، ناپاڄي، سواهي هرداس جي، سورداس جي ۽
روداس جي. مسلمانن ۾ شمس نيراز، مولوي روم، حافظ، سرمد،
مجدد الف ثاني. انهن صاحبن جي وچن ۽ پاڻي مان سندن
پهچ ۽ منزل جو پتو پوي ٿو.

۴۰. سچن سندن ۽ فقيرن جي سڃاڻپ اها آهي ته هو
هميشه، سچي مالڪ کي اندر ۾ حاصل ڪرڻ سڃاڻيندا آهن
۽ ٻاهرين مورتن، نيوتن، پوئين ۽ ڪتابن ۾ نه پڙهيندا آهن ۽
نه هو ڊيموٽائن اوتارن ۽ پيغمبرن جي پوڄا ۾ لڳائين ٿا. سنت
سهج ڀوگه معنيٰ سرت شيد جي اڀياس کانسواءِ ٻيو ڪوبه
رستو مالڪ جي ملڻ جو نه ٻڌائيندا آهن. هو پنهنجي وقت
جي (Contemporary) ڪامل مرشد يا پوري ستگور جي شيوا
۽ خدمت ۽ پرمت جو اُپدش ڪندا آهن. هو استري، اولاد
ڌن، مان ۽ مرتمي جو پيار روز بروز گهٽائي، ڪوچي ۽ جي
هردي ۾ سچي مالڪ لاءِ پيار ۽ پيار وڌائين ٿا. هو پاڻ به
هر وقت ڀڄن ڌيان ۾ رهندا آهن ۽ پنهنجن شيوڪن کي به
انهيءَ ڪم ۾ لڳائين ٿا. هو، گذريل وقت جي ڌرم، ڪرم،
پرمن، شڪ شيوه ۽ ٻين ائين کان دور رکي، هڪ ئي
سچي ۽ ڪل مالڪ کي اُشت ڪرڻ جي هدايت ڪن ٿا. آهستي
آهستي سڀني اندروني ۽ ٻاهروني بدن جي چڙ ڪاٽي،
چيٽري ٿي اچي هن ئي شرار ۾ مالڪ جي چران ۾ پوڄائين
ٿا، پر شرط هي آهي ته ماڻهو هنن جي شيوا ۽ ستنگ کان
هٽي نه وڃي ۽ روز بروز سندن چران ۾ پيار ۽ ڀروسو
وڌائيندو رهي ۽ جهڙن هو فرمائين ٿين ڪندو رهي.

۴۱. رشي وسشت اندوسار ائن قسمن جا بدن آهن.
(۱) مانادن يا وئش جو نڪر (۲) ذات جو نڪر (۳) عهدي يا

نگ، تماشا ۽ عيش جاري ڪري ڇڏيا آهن. سڄي
جا مکيه ڳالهه هئي، پنهنجو ڪوبه خيال نٿو ڪيو وڃي. پوڄا
ڪندڙن کي خوش ڪرڻ لاءِ نوان نوان ونڊر جا طار بنا اختيار
ڪيا ۽ مددگارن کي سڀڪارڻ چالو ڪيو. اهڙي طرح اڄ ڪلهه
پيرن ۽ ورڻن مان انهن جي اصلي مطلب ۽ مقصد جي ورد
نتيجو نڪري ٿو. استائين جو جيڪڏهن ڪو ماڻهو اهڙن
پيرن تي نٿو وڃي ۽ پنهنجي گهر ۾ رهي مالڪ جو نام جوي
ٿو ته هو ڪيترن ئي ٻارن ۽ ڪڪرن کان بچيو رهي ٿو. اهڙو
ماڻهو انهن کان بهتر آهي جيڪي پيرن کان ٿا ۽ اهڙن ئي فائدي
تي چڱا چڱا طاقتور کاڌا کائي تماشا ڏسن ٿا ۽ پيرن ڪرڻ جو اهڪار
ڳالهين ۽ پنهنجو وقت خراب ڪن ٿا ۽ پيرن جي وقت ۽ ماڻهن جي
پنهنجي دل ۾ رکن ٿا. اهڙي حالت، اڄ جي وقت ۽ ماڻهن جي
ڏسي، سندن کي ڏاڍي دٻا آئي ۽ جيتوڻيڪ هنڪي سڄا پرماني
۽ ڪو جي ٿورڙو ڏسڻ ۾ آيا، تڏهن به هنن پنهنجي دٻا مهر
ڪري، وڃن ۽ پاڻي وسيلي سڀني کي پرم پد جو اُپديش
ڪيو. جن جن انهن جي وقت ۾ سندن وڃڻ کي چٽ سان
ٻڌو ۽ سمجهيو ۽ ان تي وڃڻ کي ڪيو ۽ اڀياس ڪيو، انهن
کي سندن پرم پد ۾ پهچايو. باقي ٻين ماڻهن واسطي سندن جي
پاڻي ڪٿي ڪري رکي وئي ته جيڪو ان کي پڙهي
سمجهي، اهو به سندن جو قدر ڄاڻي ۽ سڄي مالڪ جي پراڻي
لاءِ پوري سٺ ستگر جي ڳولا ڪري. ڪرم ۽ پرم پد
مورلي، پاڻي، جالرون، وطن، داوتائن ۽ اولادن جي پوڄا
پري رهي، هڪ سڄو مالڪ، جو سڀ جو ڪرڻ ۽ سڀ
مهي آهي، تنهن ۾ ٻڪو پرم ۽ پروسو رکي، هن جي
جو درجن حاصل ڪندو.

۴۹. گذريل سٺ سؤ سالن ۾ جيڪي پورا ۽ سڄا
سڄا ساڌ ۽ بشير پرگهت ٿيا آهن، انهن مان ڪن جا نالا

وڃائي رهيا آهن ۽ سهج ٻوڱ جي اڀياس ۽ ستگرور ڀڳتيءَ کان بلڪل بي خبر ۽ اڻ ڄاڻ آهن اهي ٻرم بسد کي ڪيئن پهچي سگهندا؟ اها به حقيقت آهي ته گسائين ۽ ٻوڱاريءَ کان وٺي ماڻهن ۽ ٻوڱڻ وارن تائين ڪو وراڻو سڄيءَ دل سان موروٽ ۾ سڄو ۽ ٻڪرو ڀروسو رکي ٿو ته ته دنيا جي موروٽ معنيٰ آهي ته ان جي پدارتڻ کي ئي سڀ ماڻهو ٻوڱڻ ٿا ۽ ٻين کان ٻوڱا ڪرائين ٿا.

۳۷. اهوئي حال هاڻ تيرڻ جو به ٿي ويو آهي. اڳين مهائمان، ستسنگ، دان پڇ ۽ امڪانت ۾ ڪجهه ڏينهن گهر کان دور رهڻ واسطي، اهي تيرت اسٽان مقرر ڪيا پر اهي اڄ مڃي ۽ تماشي جا اسٽان ٿي ويا آهن. هر ڪو اتي پهچي من جي آند ولاس، دوستن جي ملاقات، سير ۽ تماشي، سوکڙين ۽ ٻين سامانن خريد ڪرڻ لاءِ ڀڳو پيو آهي. سمور ۽ ڀڄڻ جو اتي نشان به ڪونهي. هاڻ اهڙن ئي ماڻهن کي سمجهائجي ٿو ته پاڻي ذرا غور سان واپار ڪري ڏسو ته اهڙي حالت ۾ تيرت ڪيئن مڪتي ڏئي سگهندا. ورتن جو به ٿورو گهڻو ڪري اهوئي حال آهي. اهي خوشين ماڻهائو جا ڏينهن ٿي پيا آهن. اڳين مهائمان اندرين ۽ من کي ظابطي ۾ آڻڻ لاءِ، جائزو ڪرڻ لاءِ، ٻوڱا ۽ ستسنگ لاءِ اهي ڏينهن مقرر ڪيا هئا. پر اڄ ڪلهه انهن ڏينهن کي شطرنج ۽ چوڙ واند ڪرڻ، رات ڏينهن سمهڻ ۽ ورت ٽوڙڻ مهل سٺن سٺن کاڌن ۽ طرح طرح جي ميون ۽ ڪيرٽين کانڀ ۾ گذارڻ ٿو وڃي.

۳۸. مورلي ٻوڱا اصل ۾ ڏيان کي اسٽر ڪرڻ ۽ چٽ کي اندر ۾ اٽڪار ڪرڻ واسطي مقرر ڪئي ويندي هئي. پر اڄ ڪلهه، اصلي مطلب کي وساري، ماڻهو نالي ماتر مدورن ۾ اچڻ ۽ وڃڻ، هار گل ۽ چل چاڙهڻ ۾ ئي پورا آهن ۽ ٻوڱارين ان کي پنهنجي روزگار جو وسيلو سمجهي مدورن ۾ ڪيل، ناچ

د ٻا هور جي درشتي پوي نه جيڪر هن جو ڪر سولائيءَ
 سان پنهنجو شروع ٿي وڃي! پر ان ڳالهه پر نه اها مشڪل آهي
 نه اهڙي سگور کي ٻين هونءَ مطابق لکڻ، اوهين ۽ دغا بازن جهڙو
 سمجهي، انسان سندس شرن قبول نٿو ڪري. دنيا جي ماڻهن
 کي پهرين ۽ پليل ٿي، ڪي ماڻهو، جي حيثيت پر پوري
 ۽ عيشي ۽ دنيا جا غلام آهن، پاڻ کي مرشد يا گورو بڻائي،
 پنهنجو روزگار خوب جاري رکي وٺا آهن. جهڙي قدر ٿي
 سگهين انهن غريب ۽ پليل انسانن کي ڏن، استري اولاد،
 مدرستي ۽ ناموس حاصل ڪرڻ جي لالچ ڏئي، جا چاهه سچ
 ٻچ انهن جي اندر بر لڳل رهي ٿي، کين پور ۽ دوکي پر وڏو
 يعني ڪائنات پٿر، پاڻي، وڻن ۽ جانورن جي پوڄا ڪرائي پنهنجو
 مطلب نه ڪيو ۽ نيرتن، ورتن، هون ۽ بگهه پر پرمانيو ۽
 انهن کي وڏي واڪي ٻڌايو ته هڪ ئي ورڻ ۽ نيرت ڪرڻ
 سان کين مرڪش ملندو. جي ڪٿي اهو روزگار نه ڪيو اٿن ته
 انهن واپارن پلين کي گهٽ پر گهٽ سڌو رستو نه ٻڌائين ها
 جڏهن پر هن جو به ڪجهه ناندو ٿئي ها. پر سڄي مارڪ ۽
 جهڳٽيءَ جي کين ٿي خبر ڪونهي، باقي پڙهيل، پڙهائيل ۽ ٻڌائيل
 پر سڀ استاد ۽ هوشيار آهن. شري ڪرشن مهراج اوڏو کي
 جيڪو اُبدش ڪيو انهيءَ مان صاف ظاهر آهي ته جهڙي ٿيڪ
 اوڏو ڪرشن مهراج جي صحبت ۽ خدمت پر هيترا سال گذارايو
 ته به هن کان اهو نه ٿي سگهيو جو اوڏو کي پاڻ سان پورم پڻ
 پر وٺي وڃي. سو اوڏو کي هدايت ڪيائين ته پهرين ٽون
 پورگ اڀياس ڪر تڏهن پورم پڻ جو لائق ٿينداسين. هاڻ اهو
 سوچڻ گهرجي ته سڄي ڪرشن مهراج جي شيوا، ٽيل ۽ سنگت
 ۽ اوڏو جهڙو پراڻي نه هئا اڀياس پورم پڻ کي پنهنجي لائق
 نه ٿيو ته پوءِ اهي ماڻهو جي ڪرشن مهراج جي سروب جو
 نئل پٿر يا ڌاتوءَ جو ٺاهي ان جي شيوا ۽ ٽيل پر پنهنجو وقت

رڳو رڳو ائين
 ڪم ڪندڙ
 رڳو رڳو ائين
 ڪم ڪندڙ

يعني ٿيڻ، ورتن ۽ مور ٿي پوڄا ۾ ڦاٿل آهن، سي نه ويچارا
ڪنهن ڳڻپ ۾ ٿي ناهن. مطلب ته هو ٻاڪل اوندهه ۽ غفلت
۾ پيا آهن ۽ جيڪڏهن هو انهن ٿي ڳالهين ۾ پيا هوندا ۽ اصلي
مالڪ جي کوچ نه ڪندا ته سڄي مالڪ جو پتو ۽ درشن هرگز
نه پائيندا.

۳۵. گدا ڇڪر کان وٺي سهس دل ڪمبول جي هيٺ
ٿاين ڇهه ڇڪر آهن. اها انوس جي ڳالهه آهي، جو مالڪ
۽ پائيندڙ، جو اڏو مهر بان ۽ دال آهي ۽ جنهن هيءَ سڀ
رچنا پيدا ڪئي آهي ۽ انسان کي اُتر ڏيئي آهي ۽
قسم قسم جا سامان ۽ صورتن پيدا ڪيون آهن تنهن کي
ماڻهو، پٿر يا ڌاتن مان ٺهيل بتن ۾ يا پاڻيءَ جهڙو ڪنگا، جمنا
۽ ٺرندا يا وٽن جهڙو ڪلسي ۽ پير ۾ يا جانورن جهڙو ڪنگا،
هدومان يا نانگ جي صورت ۾ ٿا پوڄين ۽ ڳولين. انهن
سڀني کان نه پر ڪش سڄ، چند ۽ خود انسان وڏو آهي.
مالڪ جي پيدا ڪيل شين کي خدا يا مالڪ سمجهي پوڄڻ ۽
اصل مالڪ جي کوچ نه ڪرڻ، بلڪ پنهنجي هٿ جي ٺهيل
شين کي پاڻ ٿي پوڄڻ، اهو ڪيتري قدر نه پنهنجي غفلت،
بيوقوفِي ۽ بيپرواهي ظاهر ڪرڻي آهي. اُتر ڏيئي حاصل
ڪري ان کي مفت ارباد ڪرڻ ۽ نيچ گتيءَ کي پاڻ ۽
چوراسيءَ جي نيچ جوڻين کي پاڻي نرڪن ۾ وڃڻ، انهيءَ کان
وڏو گناهه ۽ پاپ انسان لاءِ ڪهڙو ٿي سگهي ٿو! جيڪڏهن
سڄي مالڪ جي انسان کي خبر هجي ها ته سندس دل ۾ مالڪ
جو ڪجهه پيار ۽ پڻ پيدا ٿئي ها. جيڪي شيون انسان خود
پنهنجي هٿن سان ٺاهيون آهن، انهن سان سندس پيار يا انهن
مان ڪيس خوف ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟

۳۶. جي ڪنهن کي پررو ستگرو، جو سڄي مالڪ سان
مليل آهي، يا سچو ساڌ يا ڏيڻ ملي وڃي ۽ انهيءَ جي هن ٿي

۱
وڌو ۽ ٻين چڪر ٽائين ۽ ڪو خاص خاص سٺس دل ڪنول
ٽائين ٻڌي، جوڳي يا جوڳيشور جي گتي حاصل ڪندو هو.
پر هاڻي سٺ اڀياس، شروع ئي سٺس دل ڪنول کان
ڪرائين ٿا ۽ اڻٽانگ يوگ يا پراڻاڀام جنهن ۾ ساهه روڪڻو
ٻوندو آهي، ان جي بدران سهج يوگ يعني سرت شبد جو
سولو رستو جاري ڪيو اٿن. اهو اڀياس ڪهر به ڪري سگهي
ٿو. هن جو فائدو، پراڻاڀام، مدر، هٽ يوگ وغيره کان بالڪل
گهڻو آهي. ٻين سڀني يوگن جا فائدا، سرت شبد مارگ تي
هلق واري کي رستي ۾ ئي حاصل ٿيندا وڃن ٿا جنهن جو
وڌيڪ احوال اڳتي ڏنو ويندو.

۳۴. هاڻي اهو سوچڻ گهرجي ته جيڪي ماڻهو ٺاڻي يا هرڌ،
چڪر ۾ ڌيان لڳائين ٿا اهي اصلي استان کان ڪيتري قدر
پري آهن! جي ڪير انهن هيٺين استان تي سوچ به ڪئي ٺاڻي
ته به جيڪي ڪجهه هن کي حاصل ٿيندو سو اصلي استان جو
ٻاڇو يا ڇاڀا آهي. اڄ ڪلهه ٺاڻي ۽ هرڌ، چڪر تي فتح پائڻ
به تمام مشڪل ۽ ڪڻن تي پيو آهي ڇاڪاڻ ته پراڻاڀام يا مدر
جو اڀياس ڪنهن کان به ٿي نٿو سگهي. جڏهن هنن کي عاري
يعني آسماني استان جي بلڪل ڄاڻ ٿي ڪونهي ۽ سڀئي يعني
هيٺين استان کي ئي هو آسماني استان يا سڌانت سمجهي وٺن
آهن ۽ پوءِ هو ڌر يعني اصلي استان تي ڪيئن پهچي سگهندا
۽ ڪل مالڪ جو ٻڌ ڪڏهن حاصل ڪري سگهندا؟ انهيءَ
ڪري سٺ، جي سڀ کان اوچي ۽ مٿا ٺهرل ۽ پوٽر استان
سٺ نام ۽ واڌا سواءِ ۽ ۾ بهتل آهن، ٻرمائين ٿا ته سڀ دنيا
جا ماڻهو غلطيءَ ۽ ڏوڪي ۾ آهن. مالڪ سندن ڪٿي آهي ۽
هو ڳولائينس ڪٿي پيا! اهو آهي حال انهن جو جيڪي ٿوري
گهڻي انٽرميڪ پوڄا، شيرا ۽ ڌيان ڪن ٿا يا چئن چڪرن ۾
الدر وڃڻ جي ڪوشش ڪن ٿا. پر جيڪي ٻاهر مڪي آهن

ڪارڻ آهي جو هو پنهنجي ذموي ڪتابن، جي ڪيترا به دلچسپ يا پوائنٽا آهن، انهن جي وچن تي جهڙو اعتقاد هئڻ ڪري، اهڙو نٿا ڪن ۽ نڪر اهڙا ماڻهو ذموي يا مذهب جي اهڙي پوري تهئيلا ڪن ٿا جهڙي سڄي عمر دنيا جي ٻين ڪمن جي. هر ڪو پنهنجي من انوسار يا ٻين کي ڏسي ڪنهن نه ڪنهن اشت ۾ ڀروسو ٻڌي ٿو پر پنهنجي عقل سان تهئيلا نٿو ڪري. اهڙي اشت جو ڀروسو فقط نالي ۾ آهي. ان ڪارڻ ئي دنيا ۾ روز بروز ٻرن ۽ ٻڙڻ ڪمن جي ترقي ٿيندي رهي وڃي. ڇاڪاڻ جو ڀڙ رهيو ڪونهي ۽ نه ڪنهن کي اتي ڪنهن جي حال جي پرواهه آهي. الهي ۽ ڪري ماڻهو روز بروز نيچتا ڏانهن گهلبا پيا وڃن.

۳۲. پنڊت، سياسي، ساڌو ۽ مولوي، جن ويد مت ۽ ڦران مت جي شروعات ۽ اڳواڻي ڪئي سي پاڻ هن روحاني دولت کان خالي آهن ۽ هو پاڻ ٻين کان وڌيڪ دنيا جي ڀوڳ وٺڻ، لوپ ۽ وڏائيءَ جي چاهه ۾ ڦاٿل آهن. هاڻي ڪير هنن سڀني پنڊتن، ليکڪن ۽ گرهستين کي سندن غلطيون ٻڌائي، ڪين سڌي رستي تي لڳائي؟ اهو ڪم فقط سندن جو ئي آهي. جيڪو به هن وقت سندن جي وچن کي چڱيءَ طرح سمجهي ان جو اڀياس يعني ساڌا ڪندو اهو بيشڪ من جي فريب ۽ ماما جي چار کان بچندو. نه، نه هر ڪنهن کي اختيار آهي ته جهڻ وٽيس ٿيڻ وڃي ڪري، هن ڳالهه ۾ زور زبردستي نٿي ٿي سگهي.

۳۳. سندن جي دٻا ۽ مهر ۾ ڌرو به شڪ ناهي جو هنن اڄ ڪلهه جي ماڻهن واسطي ٿوري به سڄي مت ۽ مارگ جو نت ۽ مالڪ جي ملڻ جو سولو رستو ظاهر ڪيو آهي. اڄيڪن وقت ۾ اڀاسي پنهنجو اڀاس مول چڪر يعني گڏيا چڪر کان شروع ڪندا هئا ۽ تمام گهڻي مشڪلات ۽ عرصي کانپوءِ ڪو

جو عمل هن منهن کي سمجهي ٿو سگهي ڇاڪاڻ ته پنهنجي ۽
 ٻيکي اهڙن ماڻهن کي ٻه چارن ۽ پرائمين ٿا ٿين ڪري هو
 ستن جي منهن ۾ ٻڪر لڌو ٿا اڏي سگهن ۽ پنهنجي پراڻي
 اسٽ کي ڇڏي ستن کي پنهنجي اسٽ ڪرڻ ۾ هنن کي
 ٿيڻاڻي ٿي ٿئي. ستن جي اها مرضي نه آهي ته ٻيا لڏجي
 ۽ بنا ٻوريءَ ريت منهن کي سمجهڻ جي، ڪو عام ماڻهو
 هيءَ منهن اختيار ڪن. ڇاڪاڻ ته اهڙو انڌو شواس وري
 اڃا ئي ڪرڻ حالت پيدا ڪندو، جهڙي اڄ ڪالو ڏي-وڻان
 ۽ اولادن جي پوڄا ۾ آهي. ظاهري طرح ته ماڻهو رام، ڪرشن،
 مهاداو، وشنو، شڪتيءَ ۽ ٻيهر کي اسٽ وٺن ٿا پر اندر ۾
 هو ڏن، استري، اولاد ۽ ناموس جا عاشق آهن ۽ انهن جي
 آڏن آهن. کين پنهنجي اسٽ جي حڪم جي ڪار پيواده،
 ڪونهي، نه وري انهن جو ڪو ٻي اٿن. سندن دلين ۾ هنن
 لاءِ ڪا به محبت يا پيار جي جڳهه نه آهي. اهڙي ڳڻتيءَ مان
 ڪرڻ آهه ڪا به لاپ ٿو ٿي سگهي ٻيو ڪٿي اها ڳڻتي، ڪڏهن
 اولاد، ڏاڍا، سمن، ست پيش يا ٻيو پيش پورن ٿئي ۽
 رازا سواميءَ جي هجي.

۳. جيڪو شواس، ڪرامتن ۽ شڪتين کي ڏسي ٿو
 ٿو سو جٽاءُ ٿو ڪري ڇاڪاڻ ته جيستائين ڪڏهن منهن
 عقيدتي کي عثماني ۽ مذهبي دليان سان ٻوريءَ وٺي ته سمجهيو
 وارو آهي جيستائين ان تي ٻڪو پيو سو ۽ ٻين نه ٿو ٿئي. اها
 ڳالهه اڄ ڪلهه صاف ظاهر پئي اچي ته ڪيترا ماڻهو، جي
 ظاهري طرح هندو يا مسلمان وغيره آهن پر اندروني طرح
 هنن جو مذهب ۾ ڪوبه شواس ڪونهي. انهيءَ جو ڪارڻ
 هي آهي ته هنن پنهنجي منهن يا مذهب جي ڪتابن کي غور
 ۽ خيال سان لکي ٻڌيو آهي، نه سمجهيو آهي ۽ نه وري
 ڪو به باب ڪا تهذيب ڪئي آهي. اهڙي

سڌي رستي کان گهڻو پري نڪري ۽ نهايت ڀلي ويا آهن،
 ست پرش راتا سواميءَ کي ديا آئي ۽ هو ڪرپا ڪري سنت
 سنگورو جو روپ ڌاري سنسار ۾ پرگهت ٿيا ۽ سڄي مٽ ۽
 مارگ، جو پيد صاف صاف ٻاڻي ۽ وچن ۾ کولي ظاهر ڪيو.
 جڏهن هنن ڏٺو ته براهمن پنهنجي آجيو ڪا يا روزگار واسطي
 ڀرمارت جون گهڻيون چالاڪيون ڪيون آهن ۽ اصلي ڪتابن کي
 سڀني جي نظر کان لڪايل وٺي آهي تڏهن هنن ديا ۽ مهر ڪري
 سمورو پيد، تمام سولي ٻولي ۽ تمام سولي نموني ۾ ظاهر
 ڪيو ۽ جيون کي اُپدش پڻ ڪيو. جيتوڻيڪ براهمن جي چار
 اهڙي ڀلي نه هئي جو سنتن جو اُپدش سولو جاري ٿئي پر
 وري به آهستي آهستي ڪيترائي جيو، جن ويچار ڪري،
 اصل ڳالهه کي سمجهيو ۽ حقيقت پڙ ڙي، تن اهو اُپدش مڃي
 سنت مٽ اختيار ڪيو. اهڙا سنت هئا، ڪبير صاحب، گورو
 نانڪ صاحب، جڳجيو صاحب، ڀلڙو صاحب ۽ غريب داس
 جي، جن ٻولين سنتن صدين ۾ جدا جدا هڏن ۽ وڃن تي
 پرگهت ٿي سنت مٽ جو پرچار ڪيو.

۲۹. پنڊت ۽ ٻيڪي هر ڪنهن سنت جي وقت ۾ زور ۽ شور
 سان سنتن جي مخالفت ڪندا رهيا آهن ۽ وس پڇندي
 ڪوشش ڪندا آيا آهن ته سنتن جو اصلي مٽ، جو ٻرڻو يعني
 ٻرهم ٿاڻين ويد مٽ موجب ساڳيو آهي سو نه ڦهلجي ڇاڪاڻ
 ته انهن کي پنهنجي روزگار وڃڻ جو خوف هو. انهن پنڊتن
 ۽ ٻيڪن بيوقوف ۽ سنساري ماڻهن کي گهڻن ئي نمونن سان
 ڀرمارو ۽ پٽڪارو. انهيءَ ڪارڻ سنت مٽ جو، جهڙو ڇڄجي
 اهڙو واڌارو ۽ ترقي نه ٿي.

۳۰. اها به حقيقت آهي ته سڀ ماڻهو سنت مٽ جي لائق
 نه آهن. جيڪي وشتي ۽ ڀوڳي آهن ۽ جن کي مالڪ سان
 ملڻ جي ۽ پنهنجي اڌار جي سڄي چاه ڪونهي، اهڙن ماڻهن

جي ٿورڪن، وقت جي حالت انوسار دنيا جي ڇوڪرن کي
 مورڪ ۽ اڻڄاتل سمجهي ڪن اولارن ۽ ديوتائن وغيره جي
 ٻاهران پوڄا ۾ لڳايو. انهيءَ خيال کان ته اهي نالا ۽ روپ جي
 اصل اندر ٻن استائن ۽ انهن جي مالڪن جا هئا، تن کي ماڻهن
 ياد ڪن جيئن سندن ڌار ٿا پهرين ٻاهر مڪي ٿي، پوءِ اندر ۾
 لڳي. پر عام ماڻهن کان اهو ڪم به نڪر ۽ پورو نه ٿيو. پوءِ
 ڪن پرامين اڀياس کي سولي ڪرڻ لاءِ ۽ خيال ۽ درستيءَ کي
 هڪ هنڌ ڄمائي لاءِ اعليٰ درجي جي اولارن ۽ ديوتائن جي
 مورتن جو ڌيان ڪرائڻ شروع ڪيو. پر ڌرم جي واپار ڪندڙ
 روزگاري پنڊتن اهو موقعو پنهنجي مطلب سڌ ڪرڻ لاءِ سٺو
 سمجهي، شاهوڪارن کي پنڊتائي کائڻ وڌڻ وڌڻ اولارن ۽
 ديوتائن جا مندر ٺهراڻا چالو ڪيا. اهڙي طرح پنهنجي روزگار
 واسطي انهن جي پوڄا تمام زور شور سان چالو ڪرائي ۽ پوڄا
 ڪتاب جن ۾ اڀياس ۽ آپاشنا جا پيد لکيل هئا تن کي لکائي
 شروع ڪيو. اهڙي طرح آهستي آهستي اولارن ۽ ديوتائن
 جي پوڄا عام جاري ٿي ويئي. حقيقت اها آهي ته اهڙي
 پوڄا ڪرڻ ۾ ڪنهن کي به ڪجهه تڪليف نٿي ٿئي ۽ هر ڪو
 اها سولائيءَ سان ڪري سگهي ٿو. ان ڪارڻ سڀ ان پوڄا
 ۾ لڳي ويا ۽ اندروني اڀياس جو پيد روز بروز گم ٿيندو ويو
 ۽ سڀ نقلي پرماتمي ٿيندا ويا. آهستي آهستي سڄي دنيا
 ۾ اها چال بازي ٿي ويئي. سنساري ۽ پوڄي ماڻهن کي اها
 پوڄا ڏاڍي پسند آئي ڇاڪاڻ ته اها سندن من جي موافق
 هئي ۽ انهيءَ ۾ به هو مالا جي پوڄي ۽ والاس جو رس وٺڻ لڳا.

۲۸. هن وقت ڪاڇر جو گهڻو زور ۽ شور ڏسي، جيون
 جي انيڪ نمونن جي دڪن جهڙوڪ غريبي، بيماري، پاڻڪ
 جهڳڙن، بکڙن، جي وري پاڻ ۾ حسد ۽ ورڙو سبب پيدا
 ٿين ٿا، انهن ۾ گرفتار ڏسي ۽ اهو پڻ ڏسي ته سڀ جيون،

سڌي رستي کان گهڻو پري نڪري ۽ نهايت ڀلي ويا آهن،
 ست پرش راڌا سواهيءَ کي ديا آئي ۽ هو ڪرپا ڪري سنت
 ستگورو جو روپ ڌاري سنسار ۾ پرگهت ٿيا ۽ سڄي مت ۽
 مارگ جو پيد صاف صاف ٻاڙي ۽ وچن ۾ کولي ظاهر ڪيو.
 جڏهن هنن ڏٺو ته براهمن پنهنجي آجيو ڪا يا روزگار واسطي
 ٻه مارڪ جون گهڻيون چالاڪيون ڪيون آهن ۽ اصلي ڪتابن کي
 سڀني جي نظر کان لڪايو ويو آهي تڏهن هنن ديا ۽ مهر ڪري
 سمورو پيد، تمام سولي ٻولي ۽ تمام سولي نموني ۾ ظاهر
 ڪيو ۽ جيون کي اپدش ٻڌ ڪيو. جيتوڻيڪ براهمن جي چار
 اهڙي ڀلي نه هئي جو سنتن جو اپدش سولو جاري ٿئي پر
 وري به آهستي آهستي ڪيترائي جيو، جن ويچار ڪري،
 اصل ڳالهه کي سمجهيو ۽ حقيقت پڙهي، تن اهو اپدش مڃي
 سنت مت اختيار ڪيو. اهڙا سنت هئا، ڪبير صاحب، گورو
 نانڪ صاحب، جڳجیون صاحب، ڀٽو صاحب ۽ غريب داس
 جي، جن ٻن ستن صدين ۾ جدا جدا هنڌن ۽ وقتن تي
 پرگهت ٿي سنت مت جو پرچار ڪيو.

۲۹. پندت ۽ ٻيڪي هر ڪنهن سنت جي وقت ۾ زور ۽ شور
 سان سنتن جي مخالفت ڪندا رهيا آهن ۽ وس پڇندي
 ڪوشش ڪندا آيا آهن ته سنتن جو اصلي مت، جو پراڻو يعني
 پڙهم ٿاڻين ويد مت موجب ساڳيو آهي سو نه ڦهلجي ڇاڪاڻ
 ته انهن کي پنهنجي روزگار وچ ۾ خوف هو. انهن پنڊتن
 ۽ ٻيڪين بيوقوف ۽ سنساري ماڻهن کي گهڻن ئي نمونن سان
 پرمارو ۽ پٽڪايو. انهيءَ ڪارڻ سنت مت جو، جهڙو ڇڏجي
 اهڙو واڌارو ۽ ترقي نه ٿي.

۳۰. اها به حقيقت آهي ته سڀ ماڻهو سنت مت جي لائق
 نه آهن. جيڪي وشي ۽ يورگي آهن ۽ جن کي مالڪ سان
 ملائجي ۽ پنهنجي اڌار جي سڄي چاهه ڪونهي، اهڙن ماڻهن

هن ئي جڳهه ٿان سڄي سراز يا ٻنڊ جو انتظام ٿي رهيو آهي. پر اها ٻالو سمجهڻ کپي ته هت ٻنڊ يعني سراز جو مطلب سوکڙ سراز آهي ۽ سڀ سڪاپ ۽ وڪاپ انهيءَ اسٽان ٿان ٻنڊا ٿين ٿا. راجه ۽ خوشي، شريف ۽ اميد، دڪ ۽ سک جو اثر به هن ئي هنڌ ٿئي ٿو.

۲۲. چوٿون چڪر لائي ڪڍڻ آهي جو دن وقت آهي. هن هنڌ وڻندو ۽ اڪسميءَ جو واسو آهي. سراز جي پرورش (Nourishment) هن جڳهه ٿان ٿي رهي آهي. اسٽول پرائن جو ٻنڊار هن جاءِ تي آهي.

۲۳. پنجون چڪر، اندري ڪڍڻ آهي. انهيءَ جاءِ تي برهما ۽ ساواريءَ جو واسو آهي. اسٽول سراز جي پيداش، اُن جي طافت ۽ ڪام وغيره جي ظاهر ٿيڻ جو اسٽان هي آهي. ۲۴. ڇهون گڏا چڪر، گڏا وقت آهي. هن جاءِ تي ڪٽيش جو واسو آهي. پراچين زماني ۾ پراڻا نام يعني اسٽانگ روڪ جو اڀياس انهيءَ هنڌ ٿان شروع ڪيو ويندو هو. انهيءَ ڪارڻ هر ڪنهن ڪم جي شروع ڪرڻ وقت ڪٽيش جي پوڄا مقرر ڪئي وڃي ٿي.

۲۵. هاڻ اها ٻالو، ڏهان ۾ رکڻ کپي ته اهي سڀ علوي ۽ مذهبي اسٽان، انسان جي اندر ۾ آهن. ٻاهر سان انهن جو ڪوبه واسطو ناهي. هيٺيان مذهبي اسٽان، گڏا چڪر کائڻي اکين جي هيٺان ختم ٿيا. اُن ڪري سراز يعني ٻنڊ جي حد اکين تائين آهي. انهيءَ کي سراز جي ٽون دروازن جو پٿارو به چوندا آهن. اهي ٽون دروازا آهن — به اکيون، به ڪن، به ناسون، وات اندري ۽ گڏا.

۲۶. سڄي دل ڪڍڻ جو ميدان، اکين جي مٿان شروع ٿئي ٿو ۽ اتان ئي پرهماند جي حد جي شروعات ٿئي ٿي، جا وڃي ناسون ۽ دوار جي هيٺان ختم ٿئي ٿي يعني نرڙو اسٽان

ٽائين. پر نهؤ استان کان مٿي واري استان کي ٻار ٻرهر چون ٿا. سنت مت موجب، سفلي (هينيان) استان، استول سرگڻ ۾ اچي وڃن ٿا ۽ سهس دل ڪمول ۽ ٽرڪٽي، اهي ٻئي نرمل سرگڻ ۾ اچن ٿا. انهن ٻنهي استانن کان مٿي سن استان آهي جو خالص ٽرگڻ ڪونجي ٿو. ان کان به ٻريان سنتن جو ديش شروع ٿئي ٿو. انهيءَ ڪري ئي چيو ويندو آهي ته سنتن جو استان سرگڻ ۽ ٽرگڻ جي ٻار آهي. اهوئي سبب آهي جو ڪرشن مهاراج ارڃن کي اُڀديش ڪيو هو ته ”ويندن جي حد کان (جي ٽرگڻ آتمڪ معنيٰ سرگڻ آهن) جڏهن ٻار ٿيندين تڏهن اصلي مقام تي پهچين.“ رڃا جو راز ۽ نمونو وغيره ۽ جا جا شڪتي ۽ قدرت، انهن استانن ۾ رکي وئي آهي سا بي انت آهي. اهو سڀ حال سچي اڀياسيءَ کي پوري ستگوروءَ کان معلوم ٿئي ٿو ۽ اڀياس ڪندي اهو سڀ ڪجهه هو پاڻ ڏسندو ويندو.

۲۷. هاڻ اها ڳالهه ظاهر ڪرڻ ضروري آهي ته جڏهن پراچين سائنس، جو ڪيشورن ۽ ٻين مهاتمانن ڏٺو ته علوي معنيٰ آسماني استانن جو پيد ٿام ٻار ۽ مشڪل آهي ۽ هر ڪنهن کي ان جي سمجهڻ جي طاقت نه آهي ۽ انهن جو اڀياس پراڻا ٿام وسيلي ٿام ڪنن آهي، خاص ڪري پراڻي وقت ۾ جڏهن پراهمڻن کانسواءِ ٻئي ڪنهن به ورڻ کي ڌرمي ڪتابن پڙهڻ جو حڪم نه هو، تڏهن انهن مهاتمانن پهرين فقط سفلي معنيٰ هينين استانن جو پيد ظاهر ڪيو ۽ مٿين آسماني استانن جو پيد ڳجهو رکيو. مطلب ان جو اهو هو ته آهستي آهستي جيئن اڀياسي مٿي منزلون چڙهندو ويندو ٿين هن کي اڳتي وڃڻ جو پيد ٻڌايو ويندو. پر اهو رستو ۽ ان جو اڀياس ايترو نه ڏکيو ۽ ٽڪائيندڙ هو جو انهن هينين استانن جا اڀياسي به ڪي بلڪل ٿورا وڃي پچيا. پوءِ آهستي آهستي، انهيءَ وقت

هن ٿي جڳهه ٿان سڄي سرار ٿا بند جو انتظام ٿي رهيو آهي. پر اها ڳالهه سمجهڻ کپي ته هت بند يعني سرار جو مطالب سوکڙ سرار آهي ۽ سڀ سنگاپور ۽ وڪاپ انهيءَ اسٽان ٿان پيدا ٿين ٿا. رانجه ۽ خوشي، خوف ۽ آهيد، دک ۽ سک جو اثر به هن ٿي هنڌ ٿئي ٿو.

۲۲. چوٿون چڪر ناپي ڪمڊل آهي جو دن وقت آهي. هن هنڌ وشدو ۽ اڪشميءَ جو واسو آهي. سرار جي پرورش (Nourishment) هن جڳهه ٿان ٿي رهي آهي. استول پٺان جو پندار هن جاءِ تي آهي.

۲۳. پنجنون چڪر، اندري ڪمڊل آهي. انهيءَ جاءِ تي برهما ۽ ساوٿريءَ جو واسو آهي. استول سرار جي بيداش، اُن جي حالت ۽ ڪار وغيره جي ظاهر ٿيڻ جو اسٽان هي آهي. ۲۴. ڇهون گڏا چڪر، گڏا وقت آهي. هن جاءِ تي ڪڙيش جو واسو آهي. پراچين زماني ۾ پراڻا نام يعني اسٽانگ اڙڪ جو اڀياس انهيءَ هنڌ ٿان شروع ڪيو ويندو هو. انهيءَ ڪارڻ هر ڪنهن ڪم جي شروع ڪرڻ وقت ڪڙيش جي پوڄا مٿس ڪئي ويندي هئي.

۲۵. هاڻ اها ڳالهه ڏيان ۾ رکڻ کپي ته اهي سڀ عاري ۽ سڻاي اسٽان، انسان جي اندر ۾ آهن. ٻاهر سان انهن جو ڪوبه واسطو ناهي. هيٺيان سڻاي اسٽان، گڏا چڪر ڪالولي اکين جي هيٺان ختم ٿيا. اُن ڪري سرار يعني بند جي حد اکين تائين آهي. انهيءَ کي سرار جي ٽون دروازن جو بسارو به چوندا آهن. اهي ٽون دروازا آهن — ٻه اکيون، ٻه ڪن، ٻه ناسون، وات اندري ۽ گڏا.

۲۶. سڀس دل ڪمڊل جو ميدان، اکين جي مٿان شروع ٿئي ٿو ۽ اٺان ٿي برهماڻڊ جي حد جي شروعات ٿئي ٿي. جا وڃي ڏيسون ڏوار جي هيٺان ختم ٿئي ٿي يعني پرتو اسٽان

استان آهي .

۱۸. جهڙي طرح ست لوڪ کان وٺي سھس دل ڪنول تائين ڇھ مقام علوي يعني آسماني استان آھن، اھڙي طرح ان جي هيٺان پند ۾ به ڇھ سفلي استان آھن، جي سڄي ڀڄي مٿين علوي استان جو عڪس يا پاڇو آھن. انھن جا نالا ۽ استان جدا جدا آھن. حضور رازا سوامي دال انسانن تي بيحد دٻا ڪري جيڪو سولو طريقو اڀياسين لاء ظاھر ڪيو آھي تنھن موجب انھن ھيٺين استانن کي ٻار ڪرڻ جي ضرورت ڪونھي، تنھن ھوندي به اھو واجب آھي ته انھن استانن جو مختصر احوال، شڪ شوبھ دور ڪرڻ لاء ڏنو وڃي. انھن چڪرن کي ڪٽ چڪر چئجي ٿو. اھي سڀ استان پند يعني شرار سان واسطو رکن ٿا. جيڪي علوي يعني آسماني استان آھن انھن جو واسطو برھمڊ ۽ ان کان پري وارن استانن سان آھي.

۱۹. پھريون چڪر ٻنھي اکين جي پٺيان آھي. ھت سرت يعني روح يعني چير آتما جي ٻيٽڪ آھي. انھيءَ استان کان، آتما شرار ۾ آھستي آھستي ھيٺين پنجن چڪرن ۾ پکڙجي ٿي. ھن جو نالو پرماتما آھي ۽ گھڻن مٿن ۽ مذھبن جو خدا يا برھم يا ڀڳوان اھوئي آھي. جاڳرت اوستا ۾ آتما جي ٻه آئيئي ٻيٽڪ آھي. ڪي پيغمبر، اولار، ولي، جوڳي ۽ سڌ، ھتان پرگھٽ ٿيا آھن.

۲۰. ٻئي چڪر جو استان ڪنڪ يعني گلي ۾ آھي. سرت جو پاڇو يا عڪس جڏھن ڪنڪ چڪر تي پوي ٿو تڏھن سڀن جي رچنا ڏيکاري ڏئي ٿي. ڪيترن ئي مٿن ۽ مذھبن جو وراثت سروب ڀڳوان ۽ آتم پد اھوئي آھي ۽ شرار جي پزالن جو استان به اھوئي آھي.

۲۱. ٽيون چڪر ھر دٻا ۾ آھي ۽ اھو دل يعني پندي من جو استان آھي. شو شڪتي جي پاڇي جو واسو به ھت آھي.

چيئن آڪاش جو ظهور آهي يعني سڄي هيٺين ۽ وچيا کي اهو
چيئن آڪاش شڪتي ڏاڻي رهيو آهي. استائن، درجات
عاليٰ يعني مٿين استائن (Higher Regions) جو احوال پورو
ٿيو. هن استائن جي هيٺان پوهما، وشنو ۽ مهاده، ڇا استائن
آهن. جتي انهن ديوتائن جو اصل روپ ڏسڻ ۾ اچي ٿو.
سنت ۽ فقير، سرت کي اکين جي استائن تان ڪڍي پهران هن
استائن طرف، مٿي ڇاڙهيوندا آهن. هن رستي کان سواءِ ٻيو
ڪوبه رستو مٿي ڇڙهڻ جو نه آهي.

۱۶. استائن شبد يا ناد جا درجا مقرر آهن يعني جيترا
استائن آهن اوتراڻي شبد آهن. ست لوڪ کان وٺي هيٺ مٿس
دل ڪنول تائين پنج استائن آهن. ۽ پنج شبد آهن. اهي پنج
شبد ڪامل مرشد يا پوري سنت ستگور کان معلوم ٿي سگهن
ٿا. هر هڪ استائن تي جدا جدا شبد آهي ۽ انهيءَ جو پيد ۽
جدا جدا آهي. پنجن شبد ست لوڪ ۾ آهي ۽ انهيءَ جي
پريان جيڪا شبد جي ڌارا آهي انهيءَ جو بيان ٻڌائڻ يا لکڻ
۾ تقريبن سگهي ۽ نڪو ان جهڙو نمونو هن دنيا ۾ آهي،
جنهن سان ان جي پيٽ ڪٿي وڃي. اهو شبد انهيءَ منزل
يا استائن تي پهچڻ وقت اڀياسيءَ کي معلوم ٿيندو آهي. اهي
پنج شبد انهن پنجن استائن جا نشان آهن. انهن جي ڌن کي
پڪڙي سرت هڪ استائن کان ٻئي استائن تائين درجي بدرجي
مٿي يعني ڌر استائن تائين پهچي سگهي ٿي. ٻئي ڪنهن به
طريقي سان خاص ڪري هن ڪاڇڙ ۾ سرت جو مٿي
ڇڙهڻ بلڪل ناممڪن آهي.

۱۷. اهو سمجهڻ گهرجي ته آخر ان استائن رازا سرامي بد
آهي. انهيءَ جو نه روپ آهي، نه رنگ آهي نه رنگ. بلڪه
اٽي شبد ۽ گپت آهي. اتي جو حال چوڻ ۽ لکڻ ۾ تقريبن
سگهي. هي ڪامل فقيرن ۽ پورن سنتن جي آرام ڪرڻ جو

شڪتي، اهي اٿان پرگهت ٿيا. اعليٰ درجي جا اوتار جهڙوڪ
 رام ۽ ڪرشن، جوگيشور جهڙوڪ وياس ۽ وسنت ۽ سڙوگين
 جو رڪب ديو، اهي سڀ هن استان مان پرگهت ٿيا آهن.
 مهاآڪاش به هن استان جو نالو آهي. چوٿن پٿر (Conscious
 Life Force) به هتان پرگهت ٿيو. هن استان جي مالڪ کي
 پٿر پٿر ۽ خدائي عظيم به چئجي ٿو. سنٽ هن کي
 برهمڊي من چون ٿا.

۱۵. هن کان هيٺ سڀس دل ڪنول جو استان آهي.
 لرنجن جوٽ، شو شڪتي، لڪشمي نارائڻ، نارائڻ جوٽي
 سڙوٿ، شيام سندور، عرش ۽ خدا، اهي سڀ نالا هن استان
 جا آهن. سنٽ مٿ ۾ اڀياسين کي پٿر پٿر هن استان جي ساڌنا
 ڪرائي ويندي آهي. ٻئي درجي جا سڀ اوتار، اعليٰ درجي
 جا پيغمبر، اولياءَ، جوڳي وغيره هن استان مان پرگهت ٿيندا
 آهن ۽ وري انهيءَ استان ۾ ئي سمائجي ويندا آهن. سنٽ ۽
 فٿر هن استان کي نڄ. من ڪري چون ٿا. هن ئي استان مان،
 تون جي ٽن ماترا پيدا ٿي. انهيءَ بعد استول ٿئي، اندر پوئڻ
 پٿر ۽ پٿر پٿر پٿر پٿر. هن استان جو پاڇو يا عڪس،
 پٿر پٿر سڙوٿ يا تل (ڪارو ٿر) جو اکين جي پٺيان آهي،
 ٽنهن ۾ پٿر پٿر ۽ وري ٻنهي اکين ۾ پٿر پٿر. جاڳرت اوستا
 ۾، جيو آتما جو استان انهيءَ تل ۾ آهي. سڀس دل ڪنول
 مان، چڊاڪاش يا چيٽن آڪاش، جنهن کي اعزي گياني برهم
 چوندا آهن، سو پرگهت ٿي، سڄي شرار يا پٿر ۽ ٻي سڄي
 وچنا، جا هن استان کان هيٺ آهي، ٽنهن ۾ ڦهلاجي وٺو. سڀس
 دل ڪنول جي هيٺان جيڪا سڄي وچنا آهي ٽنهن ۾ انهيءَ

۽ اهو سوکيم مادو جنهن مان پٿر، هوا، پاڻي، ٽرٽي
 ۽ آڪاش پيدا ٿيا.

پهجي ٿو اهڙي رازا سوامي اسٿان ۾ پهجي سگهندو، پر اهيءَ طرح سان پهجي نه سگهندو. انهيءَ ڪري ستن جي اُٺا سڀا يا ڀڳتي تي ست پرش رازا سواميءَ جي ڀڳتي آهي ڇاڪاڻ ته انهن جو رشتو مالڪ ست پرش رازا سوامي آهي. هن اسٿان تي پهچڻ واري جو نالو سنت ۽ سنگور آهي. پير ڪوبه سنت ۽ سنگور بدويءَ جو لائق يا اڌڪاري ناهي.

۱۳. سنت لوڪ جي هيٺان به اسٿان ڇڏي، سن اسٿان يعني دسوون دوار آهي جتي سرت يا آتما ست لوڪ مان لهي اچي ترسي ۽ وري اتان برهمند ۾ آئي ۽ برو پند ۾ آئي. ستن جو آتم پند ۽ فقيرن جو مٿم هاهوت اهڙي آهي. جڏهن سرت، پنجن تن، ٽن ڳڻن، ڪارڻ، سوکير ۽ اسٿول دنيا کان جدا يعني نرمل ٿي، هن اسٿان تي پهچي ٿي تڏهن ئي پنهنجي مالڪ جي ڀڳتيءَ جي لائق ٿئي ٿي. برو هتان سڄي پريم جي ايل ذريعي اڳتي وڌي، ست لوڪ ۽ رازا سوامي اسٿان ۾ پهچي ٿي. رازا سوامي يا سنت مت ۾ انهيءَ اسٿان ۾ پهچڻ واري کي پورو ساڌ چئجي ٿو. هن اسٿان تي سرت هنس يعني پريمي سرلين جون مددليون رهن ٿيون ۽ اهرت آهار ۽ طرح طرح جي آند ولاس ۾ مگن رهن ٿيون. پرش ۽ پرڪرتي هن ئي اسٿان تان ظاهر ٿيا. هن اسٿان کي پار وهره چئجي ٿو.

۱۴. سن اسٿان يا دسوون دوار کان هيٺ ترڪي آهي جنهن کي گڻن ٻڌ چئجي ٿو. هن کي وهره ۽ پوڏو يعني اونڪار پند به چئجي ٿو. ستن فقيرن انهيءَ مٿم کي عرش عظيم ۽ عالم لاهوت ڪري ڪرنيو آهي. بونگيشور ۽ سچا پورن گياني هيستائين بهتا آهن. هتان مها سوکير ٿي ڳڻ، پنڊت، ويد ۽ قرآن ۽ سواڳين جو آد پراڻ ۽ ٻيا ذرمي بستڪ ۽ سڄي رچنا يا پيدائش جو سوکير مادو يا اهروري مالا يا

۽ شڪتي انش روپ ۾ ڪم ڏيئي رهي آهي. شروع شروع ۾ انهيءَ ڌر اسٽان ٽان موج آئي ۽ شيد روپ ۾ بطجي هيٺ لٿي. هي اسٽان پرم سنتن جو آهي. ڪنهن وري سنت کان سواءِ هت اهو ڪير به نه پهتو آهي ۽ جيڪو هت پهتو انهيءَ جو نالو پرم سنت آهي.

۱۲. راڌا سوامي اسٽان کان هيٺ به اسٽان وچ ۾ ڇڏي پوءِ ست نام جو اسٽان يعني ست لوڪ آهي. اهو ها پُر ڪاش وان، پاڪ پور ۽ نورمل آهي، جو چيئن ئي چيئن آهي ۽ انهيءَ کان هيٺ جيڪا به رچنا آهي تنهن جو آءٌ ۽ انت اهو ئي آهي. هن اسٽان ٽان وري به ڌارائون نڪتيون ۽ سڀني هيٺين اسٽائن ۾ واپاڪ ٿي واپون. ست مت ۾ هن اسٽان جي مالڪ کي سڄو مالڪ ۽ ڪوٺا (پيدا ڪندڙ) چوندا آهن. ست شيد هن ئي اسٽان مان پُرگهت ٿيو جنهن کي مهاناد ۽ سار شيد به ڪوٺجي ٿو. ست پرش ۽ آءٌ پرش به هن جو نالو آهي. هو اُجر، آمر، آباسي ۽ سدائين هڪ جهڙو آهي. ست انهيءَ پرش جا روپ (اوتار) آهن. هي اسٽان دال پرش جو آهي. هت هميشه دلا ۽ مهر ئي مهر ۽ آند ئي آهي آند آهي. هن اسٽان ۾ بيشمار هنس يعني پُرامي آتماون يا پڳت، جدا جدا دلچن ۾ رهن ٿا ۽ ست پرش جي درشن جو آند ماڻهن ٿا ۽ اُمرت جو آهار ڪن ٿا. هت ڪال يا موت، ڪرم، ڪروڌ، سزا، پاپ ۽ پاڇ ۽ دڪ-سڪ جو نالو نيشان به ڪونهي. انهيءَ ڪري هن اسٽان جي مالڪ کي دال ۽ رحمان چئجي ٿو ۽ سچن ۽ ڪامل فٽيرن هن اسٽان کي هوٽ ڪري سڏبو آهي. راڌا سوامي پڌ ٽان سرت هيٺ لهي پهرين انهيءَ اسٽان ئي اچي ٿرسي، جتان پوءِ وري هيٺ لٿي. جيڪو شخص راڌاسواميءَ کي پنهنجو اُشت ڪوي ۽ سندس چرڻن ۾ پورو ڀروسو رکي، سڀني اسٽائن کي پار ڪري هن اسٽان يعني ست لوڪ ٽائين

۽ شڪتي انش روپ ۾ ڪم ڏيئي رهي آهي. شروع شروع ۾ انهيءَ ڌر اسٽان ٽان موج اُٿي ۽ شيد روپ ۾ بطجي هيٺ لٿي. هي اسٽان پرم سنٽن جو آهي. ڪنهن ورلي سنٽ کان سواءِ هٿ ٻيو ڪير به نه پهتو آهي ۽ جيڪو هٿ پهتو انهيءَ جو نالو پرم سنٽ آهي.

۱۲. راڌا سوامي اسٽان کان هيٺ به اسٽان وچ ۾ ڇڏي پوءِ ست نام جو اسٽان يعني ست لوڪ آهي. اهو مها پر ڪاشوان، پاڪ پوٽر ۽ نرمل آهي، جو چيٽن ٿي چيٽن آهي ۽ انهيءَ کان هيٺ جيڪا به رچنا آهي تنهن جو آءٌ ۽ انت اهو ئي آهي. هن اسٽان ٽان وري به ڌارائون نڪتيون ۽ سڀني هيٺين اسٽانن ۾ واپاڪ ٿي واپون. سنٽ مٿ ۾ هن اسٽان جي مالڪ کي سڄو مالڪ ۽ ڪوٺا (پيدا ڪندڙ) چوندا آهن. ست شيد هن ئي اسٽان مان پرگهت ٿيو جنهن کي مهاناد ۽ سار شيد به ڪوٺجي ٿو. ست پرش ۽ آءٌ پرش به هن جو نالو آهي. هو اُجر، آمر، اُبناسي ۽ سدائين هڪ جهڙو آهي. سنٽ انهيءَ پرش جا روپ (اوتار) آهن. هي اسٽان دال پرش جو آهي. هٿ هميشه دال ۽ مهر ئي مهر ۽ آند ئي آهي آند آهي. هن اسٽان ۾ بيشمار هنس يعني پرامني آتمائون يا پڳت، جدا جدا دلپن ۾ رهن ٿا ۽ ست پرش جي درشن جو آند ماڻهن ٿا ۽ آمرت جو آهار ڪن ٿا. هٿ ڪال يا موت، ڪرم، ڪروٽ، سزا، پاپ ۽ پڇ ۽ ڊڪ-سڪ جو نالو نيشان به ڪونهي. انهيءَ ڪري هن اسٽان جي مالڪ کي دال ۽ رحمان چئجي ٿو ۽ سچن ۽ ڪامل فقيرون هن اسٽان کي هُوت ڪري سڏبو آهي. راڌا سوامي پد ٽان سرت هيٺ لهي پهرين انهيءَ اسٽان تي اچي ٽرسي، جتان پوءِ وري هيٺ لٿي. جيڪو شخص راڌاسواميءَ کي پنهنجو ارشت ڪري ۽ سندس چرڻن ۾ پورو ڀروسو رکي، سڀني اسٽانن کي پار ڪري هن اسٽان يعني ست لوڪ ٽائين

۽ وڌيڪ ڀڄي وائڻا، چاهي اها سنڀاري هجي يا پرمارائي،
 ليڪن ان جو نالو نيشان نه هجي ۽ فقط پير پورن ڀڄڻي
 رازا سوامي دال گل مالڪ جي درشن جو ئي آئند آهي.
 تڏهن ئي اهڙو شخص ڀڄي ويندو ۽ وري آڻا ۽ ترشنا طرف
 هيٺ نه جهڪندو ڇاڪاڻ ته هو مالا جي گهيري مان ٻار ٿي وڃي
 اهڙي اڀياسيءَ سنڀ پڌوي پرايٽ ڪئي آهي. اهڙي سبب
 آهي جو وڏا وڏا اولاد، رڪيشور، منيشور، اولياءَ ۽ پيغمبر
 ڪنهن نه ڪنهن وقت مالا جي چڪر ۾ اچي ويا، پنهنجي
 پڌڪان ان وقت ڏوڪو کائي ويا. جهڙوڪ نارڊ، واس، شرڪي
 رشي، پاراسر رشي، برهما، هاديو ۽ اولاد وغيره. جن جو حال
 جدا جدا هئڻ تي لکيل آهي ۽ ٿورو گهڻو سڀ ڪسي معلوم
 آهي. تنهن ڪري هت بيان ڪرڻ جي ضرورت ڪانهي.

۱۰. مٿي جيڪو اشارو ڪيو ويو آهي ان جو مطلب اهو
 ناهي ته اهي سڀ مهاتماون پوري طرح مالا جا قيدي ٿي
 ويا هئا يا هنن جو وڏو رواجي نقصان ٿيو هو. پر مطلب اهو
 آهي ته ڪين مالا پنهنجي زور ڏيکاري ڏوڪو ڏيئي ڇڏيو. ان
 جو سبب ظاهر آهي ته هو ڌار ڌار مٿين استان تي پهتا هئا،
 پر ان استان تي نه پهتا هئا جو مالا جي گهيري کان ٻاهر آهي.
 اهو استان ست نام ۽ رازا سوامي استان آهي. هاڻ سرت جي
 هيٺ لفظ جو بيان ڪيو وڃي ٿو جنهن مان صاف ظاهر ٿيندو
 ته سرت جو اصلي استان ڪيتري قدر پري ۽ مٿي آهي ۽
 وٿار، پيغمبر، اولياءَ، ديوتائون وغيره ڪهڙي ڪهڙي
 ستان مان پرگهت ٿيا ۽ سندن حد ڪيستائين آهي.

۱۱. پوريون يعني ڌر استان سڀ کان مٿي ۽ اڏو وڏو
 هي جو انڪي استان نه ڇڏي نٿو سگهجي، انهيءَ کي رازا سوامي،
 امي ۽ اڪهه چون ٿا. اهڙي سڀني جو آڏو ۽ انت آهي ۽
 سڀ انسان ان جي گهيري ۾ آهن. هر هنڌ هن استان جي دٻا

سوء پنهنجي مرضيءَ موجب اعني جڏهن مرضي پوئس ٿڌهر
اُڙي ڇڏي. مختصر ۾ مطلب هي آهي ته جيستائين سرت انهن
استول، سرڪير، ڪارڻ، داء، من ۽ اندرون جي بندن کي
ٽوڙي يا گهٽائي ۽ اهي مليل استان جن جو واسطو پند ۽ برهمند
سان آهي انهن کي ڇڏي، پنهنجي اصلي استان ڏانهن رخ
نه ڪندي ۽ برهمندي من جي پار نه پهچندي، تيستائين هنجي
ڇڙ ۽ چيٽن جي ڳنڍ نه ڪلندي. من، اندرون، سروي، سپ
سڀاري و هوار، پوک ۽ وغيره اهي سڀ ڇڙ پڌارت آهن
سرت چيٽن ۽ لطيف (Subtle & Conscious) آهي. انهن ڇڙ
۽ چيٽن جي ميلاپ کي ڇڙ چيٽن جي ڳنڍ ڪوٺجي ٿو. سو
جيستائين اها ڳنڍ نه ڪلندي يعني جيستائين آتما جو ماڻا سان ناٿو
نه ٿيندو تيستائين موڪش نه ملندو ۽ نه آشا ۽ ترشنا جو ناس
ٿيندو.

۹. ڪجهه اڀياس ڪرڻ سان ۽ ڪجهه رستو طبع ڪرڻ
سان آشا ۽ ترشنا جو زور ڪجهه قدر گهٽجي وڃي ٿو يا
ڪجهه وقت لاءِ ڊڄي نه وڃي ٿو ۽ ظاهري طرح ائين به
سمجهه ۾ اچي ٿو ڇڻ ته ناس ٿي وڃي ٿو پر جيستائين سرت
ست لوڪ ٿاين نه پهچندي تيستائين آشا ۽ ترشنا ناس نه ٿيون
ٿين. تنهنڪري اهو ساڌو، جو پهرئين ۽ ٻئي استان يعني
سهرس دل ڪنول ۽ ٽرڪٽيءَ ۾ پهتو آهي پر نه ست لوڪ ۾،
اهو پوک ۽ ولاس جي زبردست چپاٽ کان پاڻ نه سڌيائي سگهندو
۽ عجب ناهي ته ڪري پوي. پوءِ چاهي جلد ئي هوش ۾ اچي
دنيا جي ڀرڳن کان نفرت ڪري، اڀياس جي مدد ۽ پنهنجي
گورو جي دٻا سان وري واپس انهيءَ استان تي پهچي وڃي
پر سندس داغي ٿيڻ ۾ ڪوبه شڪ نه رهيو. انهيءَ ڪري
اهو مناسب آهي ته پراڻي اڀياسي پنهنجي سرت کي اهڙي
اوچي استان تي پهچائي جتي ڪنهن به قسم جي آشا ۽ ترشنا

ڏاڏي رازا سوامي ڏال، جهون اي ڏاڏي ائين اسٿان جو
 صاف ورنن ڪيو آهي ۽ ائين جو پيد ۽ ڪيٽيڪ بس ظاهر
 ڪئي آهي. هن ڏاڏي ڪري سڀني کان مٿي ۽ اوچو رازا سوامي
 (يا اناهي) پڻ، جو سڀني جي آڏ ۽ پٺڀار (Source & Origin)
 آهي ۽ جو پوءِ ستن جو پنج محل آهي، ان جو پيد ظاهر ڪيو
 آهي. انهيءَ اسٿان تان سرت شروع ۾ هيٺ آئي. انهيءَ جي
 هيٺان جيڪي اسٿان آهن سي سرت يا روح جي هيٺ لهڻ
 جون منزلون (Stages) آهن. هينئر جو آتما يعني سرت يا
 روح، شرار ۽ سهس دل ڪنول جي هيٺان آهي ۽ اتان هنجي
 روشني ۽ شڪتي سڄي شرار ۾ لهي ۽ پکڙجي، من ۽
 اندران جي ذريعي استول ۽ سوکهر ڪم ڏيئي رهي آهي.

۸. من ۾ آهن هڪ اهرمندي (Universal) ۽ ٻيو پنڊي
 من (Individual). اهرمندي من جو اسٿان ٽرڪٽي ۽ سڀس دل
 ڪنول ۾ آهي جنهن کي اهرم، پرميشور، پرمالما يا خدا ڪري
 ڪوٺيو وڃي ٿو. پنڊي من جو اسٿان اکين جي پٺيان ۽
 هردي ۾ آهي. اهوئي من، سرت جي مدد سان دنيا جو سڀ
 ڪاروبار ڪري رهيو آهي. سرت يا روح جي ايتري قدر
 من سان پربت ٿي وئي آهي جو ان جي سنگ ۾ هيٺس
 جسماني اسٿان ڏانهن لهندي پئي وڃي. من ۽ اندران وغيره
 جي ڪم ڪرڻ جي طاقت سرت يا جهو آتما مان ملي رهي
 آهي. جيڪڏهن جهو آتما پنهنجو من پنهنجي اصلي گهر
 ڏانهن ڦيرائي نه پوءِ دنيا جي سامان مان هن جو ڌيان گهٽيو
 ويندو، سندس موڪل ڏانهن رستو کلي پوندو. جڏهن سرت
 اهرمندي من جي اسٿان کان پري پنهنجي اصلوڪي اسٿان
 يعني ست لاک ۾ پهچندي تڏهن هن جا سڀ استول، سوکهر
 ۽ ڪارڻ، ديه، اندران ۽ من جا پنڌن (Bonds) ٽٽي پوندا.
 پوءِ اهڙي آتم جو دنيا سان وهنوار نالي مائر وڃي رهندو.

اهڙي حالت ٻڌا ٿئي ٿي، جنهن جو بيان ڪرڻ مشڪل آهي.

6. سرت يا روح جي حالت ۽ ڪيفيت هر اسٽان تي پهچڻ سان بدلاجبدي رهي ٿي ۽ ائين محسوس ٿي ڪري ڄڻ سڀ هيٺيان اسٽان سندن ضابطي هيٺ آهن ۽ پاڻ انهن ۾ واپڪ آهي. مثال طور پهرئين يا ٻئي اسٽان تي پهچڻ سان ائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو ڄڻ ته سرت يا انهيءَ اسٽان جو مالڪ انهيءَ کان سڀني هيٺين اسٽانن ۾ واپڪ ۽ انهنجو ڪرڻا آهي. مدجھانئس تي سڄي هيٺين وچڻا ظاهر ٿي آهي ۽ سندس آسري تي ئي قائم آهي. جيئن ته سرت کي پوري ڪروڙ نه ملڻ جي ڪري وڌيڪ مٿين اسٽانن جي خبر نه هئي، هن ان اسٽان جي مالڪ کي ڪل مالڪ سمجهيو ۽ پنهنجي شيون ۽ ستمگين کي انهيءَ جي پوڄا ۽ پگڙي ڪرڻ جو اُپدڻش ڪيو. ڇاڪاڻ ته مٿين اسٽانن جي پيد جو پورو واقف سنڌ ستگورو ٿي آهي ۽ اهو جي هنن کي ملي ها ته کيس مٿين ڏسڻ جو پيد بتائي اڳتي وڌي ها. اهڙي طرح جنهن جنهن پنهنجي اندر ۾ هڪ، يا ٻه ٽي اسٽان پار ڪيا آهن، انهيءَ شخص کي پورن ۽ پھتل چيو ۽ سمجهيو وڃيٿو. جيئن ته پهرئين اسٽان تي پهچڻ سان سرت کي سڀ شڪتيون حاصل ٿين ٿيون ۽ انهن شڪتين ڪري ئي دنيا انهن کي ”مٿاڻا“ ۽ ”ڪامل“ وغيره سمجهي ٿي. انهيءَ ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته هيٺين (سفلي) درجن جي پيٽ ۾ هي اسٽان ٻاڪل اوچ ۽ اُتر آهي ۽ اُتي پھتل ۾ شرابڪ ۽ سنساري مليندا يا غلاظت نه ٿي رهي.

7. مٿي چيل آهي ته ستنام اسٽان جنهن کي ست لڙڪ يا سچ ڪنڊ به چئجي ٿو اهو نهايت مٿي آهي ۽ اهوئي ستن جي درٻار آهي. انهيءَ کان مٿي ٻيا به ٽي اسٽان آهن. اهو راز اڳي ڪنهن به سنت ظاهر نه ڪيو. هيٺ ٻن پرش، پورڻ

سندن گهيري اندر آهن. راڌا سواي پد کي اُڪه ۽ اُنامي
ڪولنن ٿا ڇاڪاڻ ته هي اسٽان اپار، انت ۽ اُنادي آهي
۽ اِها سڀ اسٽان انهيءَ مان پرگهت يا پيدا ٿيا آهن. سڄو
امڪان ۽ لامقام انهيءَ کي ئي چيو وڃي ٿو.

۵. هاڻي اهو معلوم ٿيڻ گهرجي ته ساد، گهاني، پگت، اوتار،
بيغمبر ۽ سڀ مهاتماون، جيڪي نچ اسٽان ٿاين نه پهتا آهن،
انهن جو درجو ستن کان گهڻو گهٽ ۽ هيٺ آهي. ڇاڪاڻ
ته اهي مٿي چڙهندي جدا جدا اسٽانن تي پهچي پيئي ويا
آهن. تنهنڪري ئي دنيا ۾ جدا جدا مع ۽ ذور اسٽان ٿيا
هن، يعني جو جو جهڙي اسٽان يا منزل تي پهتو آهي، هن
انهيءَ منزل کي آخري منزل ۽ اُن جي مالڪ کي بي انت ۽
اپار سمجهي، ان جي پوڄا جو اُپديش ڪيو آهي.

اهو انهيءَ ڪري آهي جو مالڪ پنهنجيءَ قدرت سان
هر هڪ هيٺين ديش يا اسٽان کي نچ ديش جي ڀاڱي وانگر
ٺاهيو آهي جنهن ڪري هيٺين ديش ۾ ٿوري گهڻي يا ڪجهه
قدر مٿين ديش جهڙي حالت ۽ ڪيفيت نظر ايندي آهي.
پر هر هڪ اسٽان جي ديش جي حالت ۽ ڪيفيت ۾ ان
جي مدي (قيام) Permanence ۾ وڏو فرق آهي ۽ جيڪا
وڃا هر هڪ ديش ۾ ڏسڻ ۾ اچي ٿي سان به اِهيءَ اِهيءَ طرح
جي آهي ۽ درجي بدرجي اها وڃا، سوکڻ، وڌيڪ سوکڻ،
اُتي سوکڻ، نرم، وڌيڪ نرم ۽ مهانرم ٿيندي وڃي ٿي.
پر اها حالت انهيءَ کي ئي معلوم ٿي سگهجي ٿي جنهن سڀني
اسٽانن جو سير ڪيو هوندو. نه ته جيڪو جنهن اسٽان تي
پهتو، انهيءَ اسٽان جي مالڪ جو سروي ۽ پرڪاش ڏسي،
انهيءَ کي بي انت ۽ بي حد، خدا ۽ پرميشور سمجهيو ۽ ٻڌايو.
اتري قدر ان کي آند ۽ خوشي حاصل ٿئي ٿي جو سندس
هوش حواس ئي گر ٿيو وڃن ۽ منجهس مستي ۽ شوق جي

اندر ۾ اصلي منزل طرف وڃڻ شروع ڪيو پر سڀيئي ڌر استان
ٽائين ڪونه پهتا. انهن مان گهڻا نه پهرين منزل تي مس پهتا،
ڪي ٿورا ٻيءَ منزل تي پهتا، ڪو وريو ساڌ ۽ پريهي ٽين
منزل جي وڃي رهيو. فقط سٺ ڏينهن منزل يعني ست نام
ٽائين ۽ ڪو وريو ائين منزل يعني اُنامي يا راڌاسواي منزل
ٽائين پهتو.

شروع شروع ۾ انهيءَ راڌاسواي استان تان سرت هيٺ
لٽي آهي. جڏهن سرت هيٺ لهي رهي هئي تڏهن هيٺين
مٿان وارن کي ائين سمجهڻ ۾ پئي آيو ته هوءَ ست لوڪ وغيره
(جي حيثيت ۾ ان جو اصلي ديس نه آهن) مان لٽي آهي.
وري جيڪي اڃا به هيٺ پهتل هئا انهن کي ائين پئي لڳو
چڻ ته سرت اُتان ئي نڪتي هئي جتي هو پهتا هئا. جيئن ته
انهن کي پورو ڳورو نه مليو هو، هو انهيءَ ئي استان يا منزل
کي سرت يا روح جو پيدار (Source) ۽ اتي جي مالڪ کي،
باقي هيٺين ديسن جي وڃنا جو مالڪ ۽ آبائيمڏڙ ڄاڻي،
پڇڻجن شين کي انهيءَ ديس جي مالڪ کي ڪل وڃنا جو
ڪرڻا ۽ اشت ڪري مڃڻ جو اعتقاد ڏيارڻ ۽ هن جي آپاسا
۽ پوڄا ڪرڻ جو اُبدش ڪيو.

۴. هاڻ سمجه ۾ اچڻ گهرجي ته راڌاسواي پد سڀ کان
مٿي استان آهي. اهڙي، ڪل مالڪ، سڄي صاحب ۽ خدا
جو نالو آهي. انهيءَ استان کان به استان هيٺ ست نام استان
آهي جنهن کي سٺ جدا جدا نالن، جهڙوڪ، ست لوڪ،
سچ ڪند، سار شبد، ست شبد، ست نام ۽ ست پرش سان
ڪوٺيو آهي. انهيءَ مان معلوم ٿئي ٿو ته اهي استان ستن
۽ پور ستن جا آرام گاه آهن. انهيءَ ڪري ستن جو درجو
سڀني کان مٿي آهي. انهن استانن تي من ۽ مايا پئي ڪونهن.
هيٺيان سڀ استان ۽ سڄي وڃنا، انهن استانن کان هيٺ آهن ۽

وٽي آهي، جو سندس جيتوڻيڪ مثال ٿي ٿيو آهي. انهن سڀني
 ٻنڌن جي چوڻڪاري کي مڪتي چئجي ٿو.

اندروڻ، ٿرو ۽ من، انهن کي اندروڻ ٻنڌن چئجي ٿو ۽
 سرور ۽ ان سان واسطو رکندڙ شيون ۽ ڪٽنب، اهي آهن
 ٻاهريان ٻنڌن. انهن ٻنهي ٻنڌن ۾ جيو آتما يا سرت اهڙو نه
 ٿاڃي وٽي آهي جو هن کي پنهنجي اصلي ديش جي
 يادگيري وسري وٽي آهي ۽ انهيءَ پنهنجي اصلي ديش کان
 ايترو دُور نڪري وٽي آهي جو بنا پوري ستگور يا ڪاٺ
 مرشد جي، سندس اُلي واپس پهچڻ ناممڪن آهي.

ڪم نه ٿو ايترو آهي جو انسان پنهنجي سرت يا روح کي
 واپس سندس آڏي ٻنڌار (Source) يعني ست لار ۽
 راڌا سواميءَ ۾ پهچائي. جيستائين ائين نه ٿيندو تيستائين دنيا
 جي دڪن ۽ سڪن کان چوڻڪارو ناممڪن آهي.

۲. سڀني متن ۽ پراچين مهاتماڻ جو مقصد ۽ طرڻو اهڙو
 آهي ته ڪٿڙيءَ ريت سرت کي پنهنجي ٻنڌار (Source)
 ۾ واپس پهچايو وڃي. پھتل انهيءَ کي چئجي ٿو جنهن اڀياس
 يا ڪرڻي ڪري، پنهنجي روح کي اصلي ديش ۾ پهچايو-
 هجي ۽ سڀني ٻاهريان ۽ اندروني ٻنڌن ۽ استول، سرڪير ۽
 ڪارڻ کي ٽوڙي، پنهنجي من کي سساري پوئڻج کان نيارو
 ڪيو هجي. ڪامل، عامل، سچو عاشق، پرامي، پورن، ڀگت،
 سچو گياني ۽ ٻورو ساڌو اهڙي آهي جيڪو آخرڪار منزل تي
 پهچي وڃي. جيڪي ٻهتان جو ذڪر ڪن ٿا يا الهندي
 کي نه ٻڌن ٿا يا ٻڌائين ٿا پر پاڻ منزل تي ڪونه
 يا منزل تي پهچڻ جو اڀياس به نه ڪن، انهن کي
 نه وڌوان ۽ واچڪ ڪوڻجي ٿو.

جيترا به آچار، مهاتماڻ، اولار ۽ ٻين هر هڪ
 ۾ ٿيا آهن انهن سڀني پنهنجي اڀياس جي زور تي

سار وچن

راڌا سوامي دال ڪي دلا راڌا سوامي سها

حضور راڌا سوامي صاحب جي اُڀديش مان ڪي ورق

هيءُ جڳت ناسونٽ آهي ۽ هن جا سڀ سامان به ناسونٽ آهن. عقلمند اهو انسان آهي جنهن هن دنيا جي ڪاروبار کي چڱيءَ طرح ڄاڻي، ان کي ناسونٽ ۽ فاني سمجهي، هن منش ديهيءَ کي مالڪ جي سمرڻ ۽ ڀڄڻ ۾ لڳائي سٿل ڪيو آهي ۽ جيڪي وستو انهيءَ مالڪ پنهنجي دلا سان هن منش ديهيءَ ۾ ڏنيون آهن، انهن مان لاپ وٺي، پنهنجي سرت يا جهرو آڻي، ڇا بي بها جواهر لالت وستو آهي، انهيءَ کي پنهنجي اعليٰ اسٽان يا سڃي ديش ۾ پهچائي.

اه جهرو آڻي يا سرت جنهن کي روح به ڇڏي ٿو، اها سڀ کان اوچي اسٽان يعني ست نام ۽ راڌا سوامي پڌ نان هيٺ لهي هن سرار ۾ آئي آهي ۽ ٽن گُڻن (ستو، رجوءَ، نمو)، پنجن گُڻن (مئي، پاڻي، باه، هوا ۽ آڪاش) ۽ ڏهن گُڻن (ڪن، اکيون، زبان، نڪ، چهڙي، هٿ، پير، گدلا، جنم ۽ اندري ۽ وات) ۽ هن جي قيد ۾ قابو ٿي وئي آهي. ٽيون ڏانءِ سرار ۽ ان سان واسطو رکندڙ شين جي ٻڌڻ ۾ اهڙو ٻڌجي

نام جي بخشيش ۽ مڪتيءَ جي واٽ وقت جي ديهه ڌاري
سنت ستگور کان ئي ملندي آهي. دنيا ۾ گمراهه آهي جو گذريل
مهاڻائن جي ليک وٺي ۽ موجوده سنتن کي ٺڪرائي ٿي. پر
جيڪي ڀاڳن وارا هوندا آهن اهي وقت جي سنت ستگور
جي ڪوج ڪري، انهيءَ کان نام جي بخشيش وٺي پنهنجو
آڌار ڪندا آهن.

هن ڪتاب ”سار وچن“ ۾ انهيءَ سنت مت جي واٽ بيان
ٿيل آهي جا ٻاڪل گرنت صاحب ۽ ايم سنتن جي چيل ٻاٽيءَ
اندسار آهي ۽ ڪنهن به حالت ۾ انهن کان نرالو ڪونهي.
جيڪي دنيا جي دڪن سڪن ۽ پنجن دشمنن جي ظلم کان چٽ
چاهين ٿا ۽ جن کي مالڪ سان ملڻ جي سڃي سڪ ۽ پياس
آهي، انهن لاءِ هي سوامي جي مهاراج جن جا وچن پير ۽
پرمارت جو انمول خزانو آهن. باقي جيڪي اڃا دنيا جي
پدارتن، اولاد، ڌن، استري ۽ مان وڌائي ۽ وڌيا ۾ ڦاٿل
رهڻ چاهين ٿا، انهن کي هي پنج روحانيت جون ڳالهيون
نيڪ اهڙيءَ طرح ڪوڙيون لڳندون جيئن بڪار واري ماڻهوءَ
کي مصري. اهڙن نسبت گورو نانڪ جن فرمايو آهي:
”مورڪ سچ نه ڄاڻي هن مڪي جنم گهوايا، وچ دنيا ڪاهي آيا“

ڪرشن ٻاٽي

آنوادڪ جو نون

راڌا سوامي مت باري ۾ عام ڪي ڏاڍا عجيب غريب خيال
ويٺل آهن. راڌا معنيٰ سرت، روح يا آتما، سوامي معنيٰ مالڪ
يا ڌڻي. راڌا سوامي معنيٰ روح جو مالڪ. مالڪ جي پگڙن
پٺيان ۾ اچي مالڪ ڪي ڪيترن ئي جدا جدا نالن سان ڪوٺيو
آهي، اهڙيءَ طرح راڌا سوامي به مالڪ جو هڪ نالو آهي.
هي مت ڪو نئون مت ڪونهي. اهوئي سنت مت يا گورو مت
آهي جيڪو سري گورو نانڪ صاحب، ڪبير صاحب ۽ ٻين
سنتن جو هو. ٻوليءَ جي سهوليت کان هن ڪي مت ڪونهي
تو به حقيقت ۾ هي مالڪ سان مان ۽ جنم مرڻ جي ڦيري
کان هميشه لاءِ بچڻ جو انسان لاءِ هڪ ئي رستو آهي جو مالڪ
پاڻ بڻايو آهي، ساڳئي طرح جيئن دنيا ۾ انسان جي جنم جو
رستو به پاڻ ئي ٺاهيو اٿس، جنهن ۾ ڪوبه ڦيرو يا فرق نٿو
اچي سگهي. اهوئي رستو مالڪ جي مان جو هو، آهي ۽ رهندو.
هن سڄيءَ رچنا جو هڪ ئي سچو پالڻ شاه آهي. سنت
سندس سرڪار آهن جي جڳ، جڳ ۾ سندس آمر يا حڪم
يا شبد يا نام جو پوڄار ڪن ٿا. جيئن گرنٿ صاحب ۾ فرمايل
آهي، ”اڪو آمر اڪا پالڻ شاهي جڳ جڳ سرڪار چلائي هي“
سنت هر وقت دنيا ۾ موجود هوندا آهن پر اڪثر دنيا، سنتن
ڪي سندن جيئري نه سڃاڻندي آهي ۽ نه سندن قدر ڪندي
آهي، سري گورو نانڪ صاحب، ڪبير صاحب ۽ ٻين سنتن
جي وقت ۾ دنيا سندن قدر نه ڪيو پر هاڻ سندن مهما جون
ڳالهيون پڙهي ۽ ٻڌي انهن جو قدر ڪرائي. ليڪن سڄي

سڀني فيلسوفن، سڀني مذهبن ۽ سائنسن جو آخر ان مقصد
آهي.

هيءَ اساهت ڪندڙ ڪهاڻي جيتوڻيڪ اڻ پوري نموني
ٻڌائي وئي آهي، ليڪن ٻڌائي ضرور وئي آهي. وڌيڪ
پڙهندڙ تي ڇڏيل آهي ته هو هن سٺي مٽ جي راهه تي اچي
لا نه، پر جيڪڏهن هي انهيءَ ايشوري راهه تي قدم رکڻ
جو فيصلو ڪري ٿو ته کيس ياد رکڻ گهرجي ته سندس پهرين
ڪم آهي وقت جي ديهه ڌاري ستڙو جي کوچ ڪري، هن
ڏان نام جي بخشش وٺڻ، پوءِ باقي سڀ ڪجهه هن کي صاف
۽ چٽو سمجهڻ ۾ اچي ويندو ۽ هو ضرور پنهنجي منزل مقصود
تي پهچي ويندو.

نروانجو، ستڙو جي چرن ۾
جولهن • پي • جانسن

(هيءَ ”سار وچن“ جي انگريزي ترجمي وارو مهاڳ،
جولڊاڪٽر جانسن جو لکيل هو، تنهن جو ترجمو آهي.)

جي هدايتن موجب هلي ٿو تنهن کي اهو شيد اٿڻ ۾ ايندو
 آهي. اهو شيد هنن پاهرن ڪن سان نه اٿي سگهو آهي پر
 آندو ٻن سوکير شڪتيءَ سان، جا اڀياس ذريعي پرگهت ٿيندي
 آهي. پهران اهو آواز جهيٽو ۽ ڦرندڙ ڳهندڙ هوندو آهي پر
 جهڻن جيئن ان کي اڪاڱرنا سان اٿندو رهيو آهي تيئن ٿيڻ
 وڌيڪ چٽو ۽ وڌيڪ سربلڙ ٿيندو ويندو آهي ۽ آخر ۾ دنيا
 جي سڀني آوازن کان مٿر ۽ مٿو لڳندو آهي. پوءِ اهو آتما
 کي موهي مٿي کڻي ٿو ۽ ان کي نيڪ ۽ نرم ڪري
 مٿين منزلن تي وڃڻ جي لائق ڪري ٿو ۽
 آتما ستگورو جي دائمي رهبريءَ ۽ مدد سان، مٿين منزلن
 ڏانهن پنهنجي واپسي پاترا ڪري ٿي. اڀياسيءَ کي جلد ئي
 پنهنجي اندر ۾ زبردست چيستن ۽ رڌان ۽ شڪتين جي پرگهت
 ٿيڻ جو احساس ٿئي ٿو. پنهنجي پريتم ستگورو جي رهبريءَ
 هيٺ پرعماند جون سڀ آسماني منزلون پار ڪندو آخر هي
 نج چيستن جي ديش جي نوراني سرحد تي اچي ٿو. هاڻي
 هي، باڪل مڪت ۽ خوشيءَ سان ڀرپور ٿي، اڻ ڀڄت ۽
 موهت ڪندڙ دنياڻن مان لنگهندو پنهنجي نج گهر پهچي
 ٿو. هن دنيا جي سڀني مذهبن ۾ جن سرڳن ۽ پيشتن جو
 ذڪر اچي ٿو انهن سڀني کي پار ڪري، هاڻي هي اوچي ۾
 ۾ اوچي اسٿان ست ديش ۾ پهچي ٿو جتان کيس ست پرش،
 واڌا سوامي يا انامي ڌام ۾ موڪلي ٿو. همنگر هي انهيءَ هنڌ
 جو رهواسي آهي جتي نه موت آهي نه ٿيندڙ ۽ سدائين انت
 پرڪاش ٿي پرڪاش آهي، جو بيان ۽ ورڻن کان پري آهي.
 اهرني چاڻي، جو اتي پهچي!

هي سڀ ڪجهه ٿڌهن حاصل ٿئي ٿو جڏهن ٻئي، شش ۽ ستگورو
 سرور ۾ آهن. هيءَ اٽمرل ڪاميابي، شش کي پنهنجي ڀورو
 پيش ۽ يادگيريءَ ۾ حاصل ٿئي ٿي. اهو ئي سڀني ڀرڱن،

سڳا اکر آهن. انهيءَ شبد ذريعي ئي انسان دنيا جي دکن
جي غلاميءَ کان بچي سگهي ٿو. انهيءَ جي ذريعي ئي
سرشتي لڳي رهي آهي ۽ انهيءَ جي ذريعي ئي انسان
واپس پنهنجي اصلي گهر (سچ ڪند) پهچي سگهندو.

جنهن وقت ستگور نام جي بخشش ڪن ٿا، تنهن وقت
هر هڪ شس کي ڪي مکيه راز سمجهايا ويندا آهن، جي
سندس اندروني ڪاميابيءَ واسطي ڪارائتا آهن. تنهن کان سواءِ
کيس سمورن، ڀڄن ۽ ڏيان جي ترليب سيکاري ويندي آهي،
جنهن ذريعي هنکي پنهنجي اندر ۾ دُسط ۽ بدظ جي شڪتي
پر گهٽ ڪري، مٿين منزلن ڏانهن پنهنجو اندروني سفر چالو
ڪرڻو آهي. آخر ۾ موص وقت جڏهن هي پنهنجو سرس
چڏي ٿو تڏهن هو پنهنجي ستگور سان مٿين روحاني دانش ۾
پهچي ٿو. نام بخشش ڪرڻ وقت، ستگور پنهنجي شس کي
شبد سان جوڙان ٿا ۽ جيستائين شس سچ ڪند ۾ پهچي
ٿيستائين اندروني منزلن تي هر وقت هن سان هوندا آهن.

شبد ڇا آهي، اهو پوريءَ طرح بيان ڪرڻ شايد ڏکيو
ٿئي. شبد خود پاڻ مالڪ آهي جو چيئنٽا جي دائمي ڌارا
جي روپ ۾ هٿ من ۽ ماڻا جي دانش ۾ پهچي ٿو. بائيبل ۾
شبد کي Holy Ghost (پوٽر ڌارو ٿا) ستگور کي Son (پٽر)
پر، اٽما کي Father (پتا) ۽ انهي کي Holy Trinity (ٻولر ٽروئي)
چون ٿا. انهيءَ شبد جو ذڪر، پراچين ڌرمي ۽ فيلسوفيءَ
جي اڻهاڻ ۾ ڪيترن هنڌ، جدا جدا نالن ۾ ٿيل آهي. بائيبل
۾ انهيءَ کي Logos يا Word چيو وڃي ٿو آهي، هندو انهيءَ کي
ناد ڪوٺين ٿا، اسلام وارا انهيءَ کي ڪامو يا اسم اعظم ڪري
چون ٿا ۽ سنت انهيءَ کي شبد ڪوٺين ٿا. جنهن کي پوري
گورو يا ڪمال مرشد کان نام مليل آهي ۽ جو پنهنجي ستگور

۱. ڪو به شخص حاصل ڪرڻ لاءِ، جنم مرڻ جي ٿوري کان پوءِ
انهن ٻنهي وچان (ڪار، ڪروڙ، لوپ موه ۽ اهڙڪار)
جي ڀاڱي کان چٽڻ لاءِ ۽ من کي وس ۾ ڪرڻ لاءِ، هر هڪ انسان
نبي ستگور يا ڪامل مرشد جي ڪوچ ڪرڻ چڱائي. اهو آهي
اهڙو ۽ قدرتي رستو مڪتي حاصل ڪرڻ جو. ٻئي ڪنهن
۽ طريقي سان اهو مقصد حاصل نه ٿي سگهندو. هٿ پوري
ڄاڻ يا علم هئڻ جو سوال ڪونهي. چڱياسوءَ لاءِ پوري ڄاڻ يا
علم ضروري آهي پر انهيءَ کان به وڌيڪ ضروري آهي
ستگور جي شش کي شخصي مدد. من ۽ مالا جو هيٺ گهليدڙ
وهڪرو ۽ پنجن گهاٽڪ دشمن جي حملي جو اڪيلي
سرمقابلو ڪرڻ ناممڪن آهي. انسان کي پاڻ کي بچائڻ جي
ڪوشش باوجود به، هنجي آتما نڪڙو نڪڙو جنم مرڻ
جي اوڙاه ڏانهن گهلي پيئي وڃي. اهڙي نازڪ وقت ڊال
ستگور پنهنجو جهرو مدد جو هٿ ڊگهوڙي ٿو جهن جي آڏو
ڪا به شڪتي نٿي اچي سگهي. هو موت ۽ زندگيءَ جو صاحب
آهي ۽ اسانجي هن اسٽان (پند ديش جنهن ۾ اسانجي ڌرتي
به اچي وڃي ٿي) جي ڌڻيءَ جو ڌڻي آهي. هو ئي بچائي
سگهي ٿو ۽ هن کانسواءِ ڇوٽڪارو نٿو مائي سگهي. هن ڪتاب
اندر انهيءَ بنيادي سچ ۽ حقيقت جو سرستو وستار ڪيل
آهي.

۲. سنتن جي سکيا جو ٻيو بنيادي ڀاڱو آهي شهد يا نام.
قدرت جي هن نهايت ضروري حقيقت جي دنيا کي نام
ٿوري خبر آهي. مغربي فيلسوفن جي ساهتيه ۾ هن بنسبت
ڪوبه ذڪر ڪونهي، جيتوڻيڪ هيءَ سچي سرشتيءَ جي مکيه
۾ مکيه ۽ بنيادي ڳالهه آهي ۽ آتما جي موڪش ۽ مڪتيءَ لاءِ
نهایت ضروري آهي. انهيءَ بنا سڀ مذهب ۽ فيلسوفيون

اهائي خاص ڳالھ آھي جنھن ۾ سنت مت سڀني
متن مٿان کان نرالو آھي.

سنت، جن پاڻ انھيءَ رستي تي سفر ڪيو آھي، سي ان
جي مفيد ۽ ڪارگر ھجڻ جي باري ۾ ڪا غلطي نٿا ڪري
سگھن. ھو پنھنجن شين کي ساڳيو پاڻ وارو طريقو سڀڪارين
ٿا، جيئن انھي بہ ساڳيو ئي ڦل حاصل ڪري سگھن ۽ ساڳيءَ
طرح پرمائڪ ڏيکاءُ (Demonstration) ڪري سگھن. تنھن
ڪري سنت مت ھڪ پورڻ سائنس آھي. ھڪ وڏي سنت،
انھيءَ کي ”آتما کي سندس آپائيندڙ سان ڳنڍڻ (ملائڻ) جي
سائنس“ ڪري ڪوٺيو آھي. ھن سائنس جو نٽ ۽ ”ساز وچڻ“
جو ٽائپرچ ھيٺ ڏجي ٿو.

۱. انسان ذات تمام پريءَ طرح من ۽ مايا جي چار ۾ ڦاٿل
آھي جنھن مان ھو پاڻ کي ڇڏائي ۽ ڀڄي نٿو سگھي. ھو پاڻ
کي ڇڏائڻ لاءِ فقط ڪشمڪش ڪري سگھي ٿو، پر اھا
ڪشمڪش اڪثر سندس حالت پھريان ۽ کان بہ بدتر ڪيو
ڇڏي. ذريعي ڪربانون، گرنٽ ۽ بستڪ، ٿيرٽ باٿرائون ۽
عبادتون کيس انھيءَ چار مان ڇڏائي نٿيون سگھن، ويستي
دان پنج جا نيڪ ڪم بہ کيس بچائي نٿا سگھن. ھيءُ پنھنجي
سر ڪا بہ اھڙي ڳالھ نٿو ڪري سگھي جنھن مان سندس
ڇوڪارو ٿئي. تنھن کان سواءِ ھن کي اھا ڳالھ ڏيان ۾ رڪڻ
گھرجي تہ خود مالڪ بہ سڌيءَ طرح سان کيس بچائي نہ ٿو
سگھي. مالڪ انھيءَ مقصد (ھڪٿي) لاءِ ھڪ ئي طريقو مقرر
ڪيو آھي. انھيءَ انشوري ۽ قدرتي طريقي جي عيوض ٻيو
ڪوبہ طريقو ڪونهي اھا ڳالھ چڱيءَ طرح محسوس ڪرڻ
گھرجي تہ انساني آتما انھيءَ باري ۾ لاچار ۽ بيوس آھي.
اھو سڀ ڪجهہ اسان کي سنت مت جي ابيءَ مکي ڳالھ ٿي
آئي ٿي، جا آھي، وقت جي ديهہ ڌاري سنڌور جي
ضرورت.

پنهنجي ڪلم يا اڳاڙي. هڪ قوم زوال کي پنهنجي به وڃي
 پر انهيءَ قوم جا وڪتي (Individuals) انهيءَ ۾ ڪجهه وقت
 لاءِ پوکيت ٿي ۽ وري غائب ٿي پور ٿيا کي پنهنجي لاءِ وري
 ٻين دنيا ۾ پوکيت ٿي سگهن ٿا. ڪنهن قوم جا
 وڪتي (Individuals) پور ٿيا کي حاصل ڪرڻ لاءِ جڏهن
 عيسائين دوجي جسي جيوت مان هتي اچن ٿا تڏهن اهو
 ضروري ناهي ته سڀني ديش يا قوم ۾ واپس پيدا ٿين.
 انهن کي ايتري وڃڻ پوري ٿو جتي سندن ڪردار اڻوڻار
 سندن وڃڻ ضروري آهي. جهڙيءَ طرح ڪنهن به قوم يا
 سڄي دنيا کي پنهنجو ٻالڀ، جواني ۽ زوال به ٿئي ٿو اهڙيءَ
 طرح انسان ۾ به آهي. اهو وڪاس جي قانون خلاف ڪونهي.
 سڄي دنيا ۾ اهي عرصا آهن ۽ دنيا ۾ لاءِ اهڙائي ضروري
 آهن جهڙا وڪتي (Individuals) لاءِ. هڪ دنيا جي انهيءَ
 ڪري ناستي يا پوک ٿئي ٿي، جيئن اتي ۽ جو جنم ٿئي. ائين
 ٿيڻ سان، اتي جي رهواسين کي پور ٿيا حاصل ڪرڻ لاءِ
 ٿيون ۽ بهتر حالتون ملن ٿيون. تنهن ڪري اهو طرز
 (پوک ۽ ايتي ۽ جو) اتي اٿس وقت لاءِ هلندو ايندو، جيستائين
 هر هڪ انسان پنهنجي نچ گهر ۾ نه پهتو آهي. ائين هڪ سان
 ٿي هن وڪاس جي وڏي رٿا جو اعليٰ مقصد ۽ مراد پوري
 ٿيندي.

هارڊ بائي اها ٻانهه رهي ته سنت مت جو مکيه سڌانت
 ڪيڙو آهي ۽ سنت انسان جي ڪٿي لاءِ ڪيڙو طرز
 سڳارڻ ٿا. اها ڳالهه خاص طرح سان بيان ۾ رکڻ
 گهرجي ته سندن جي سڳيا شخصي تجربن ۽
 نماڻڪ ڏيکاو (Demonstration) تي ٻڌل آهي. ڏکي
 شين کي سنت مت ۾ ڪا به جاءِ ڪانهي.

اهائي خاص ڳالهه آهي جنهن ۾ سنت مت سڀني
متن مٿانن کان نرالو آهي.

سنت، جن پاڻ انهيءَ رستي تي سفر ڪيو آهي، سي ان
جي مفيد ۽ ڪارگر هجڻ جي باري ۾ ڪا غلطي نٿا ڪري
سگهن. هو پنهنجن شين کي ساڳيو پاڻ وارو طريقو سڀڪارين
ٿا، جيئن اهي به ساڳيو ئي ڦل حاصل ڪري سگهن ۽ ساڳيءَ
طرح ۾ ماڻڪ ڏيکاءُ (Demonstration) ڪري سگهن. تنهن
ڪري سنت مت هڪ پورڻ سائنس آهي. هڪ وڏي سنت،
انهيءَ کي ”آتما کي سندس اڀائيندڙ سان ڳنڍڻ (ملائڻ) جي
سائنس“ ڪري ڪوٺيو آهي. هن سائنس جو نالو ”سار وچن“
جو ٽالپرچ هيٺ ڏجي ٿو.

۱. انسان ذات تمام پريءَ طرح من ۽ مالا جي چار ۾ ڦاٿل
آهي جنهن مان هو پاڻ کي ڇڏائي ۽ ٻيئي نٿو سگهي. هو پاڻ
کي ڇڏائڻ لاءِ فقط ڪشمڪش ڪري سگهي ٿو، پر اها
ڪشمڪش اڪثر سندس حالت پهرينءَ کان به بدتر ڪيو
ڇڏي. ذريعي ڪريائون، گرنٽ ۽ بستڪ، نيرٽ پائراڻون ۽
عبادتون کيس انهيءَ چار مان ڇڏائي نٿيون سگهن، ويندي
دان پڻ ڇڏي ڪم به کيس بچائي نٿا سگهن. هيءُ پنهنجي
سر ڪا به اهڙي ڳالهه نٿو ڪري سگهي جنهن مان سندس
ڇوٽڪارو ٿئي. تنهن کان سواءِ هن کي اها ڳالهه ڏيان ۾ رکن
گهرجي ته خود مالڪ به سڌيءَ طرح سان کيس بچائي نه ٿو
سگهي. مالڪ انهيءَ مقصد (مڪتي) لاءِ هڪ ئي طريقو مقرر
ڪيو آهي. انهيءَ مشوري ۽ قدرتي طريقي جي عيوض ٻيو
ڪوبه طريقو ڪونهي اها ڳالهه چڱيءَ طرح محسوس ڪرڻ
گهرجي ته انساني آتما انهيءَ باري ۾ لاچار ۽ بيوس آهي.
اهو سڀ ڪجهه اسان کي سنت مت جي ٻيءَ مکيه ڳالهه تي
آڻي ٿو، جا آهي، وقت جي ديهه ڌاري سڌور جي
ضرورت.

پنهنجي هالت ۾ ڀاڙي. هڪ قوم زوال کي پنهنجي به وڃي
 پر انهيءَ قوم جا واکتي (Individuals) انهيءَ ۾ ڪجهه وقت
 لاءِ پرگهت ٿي ۽ وري غائب ٿي پورٽيا کي پنهنجا لاءِ وري
 ٻين دنياڻين ۾ پرگهت ٿي سگهن ٿا. ڪنهن قوم جا
 واکتي (Individuals) پورٽيا کي حاصل ڪرڻ لاءِ جڏهن
 هيٺين درجي جي جيوت مان مٿي اچن ٿا تڏهن اهو
 ضروري ناهي ته ساڳئي دٻس يا قوم ۾ واپس پيدا ٿين.
 انهن کي ائين وڃڻو پوي ٿو جتي سندن ڪرمن آئو سار
 سندن وڃڻ ضروري آهي. جهڙيءَ طرح ڪنهن به قوم يا
 سڄيءَ دنيا کي پنهنجو ٻالڀ، جواني ۽ زوال به ٿئي ٿو اهڙيءَ
 طرح انسان ۾ به ٿي. اهو وڪاس جي قانون خلاف ڪونهي.
 سچ پچ نه آهي عرصا قومن ۽ دنياڻن لاءِ اهڙائي ضروري
 آهن جهڙا واکتي (Individuals) لاءِ. هڪ دنيا جي انهيءَ
 ڪري ناستي يا پرلڳ ٿئي ٿي، جيئن ٻيءَ جو جنم ٿئي. ائين
 ٿيڻ سان، اتي جي رهواسين کي پورٽيا حاصل ڪرڻ لاءِ
 نيون ۽ بهتر حالتون مان ٿيون. تنهن ڪري اهو طريقو
 (پرلڳ ۽ آپتيءَ جو) بي انت وقت لاءِ هلندو ايندو، جيستائين
 هر هڪ انسان پنهنجي نچ گهر ۾ نه پهتر آهي. ائين هٿ سان
 ٿي هن وڪاس جي وڏي رٿا جو اعليٰ مقصد ۽ مراد پوري
 ٿيندي.

هاڻ باقي اها ڳالهه رهي ته سنت مت جو مکيه سڌاڻت
 ڪهڙو آهي ۽ سنت انسان جي هڪڙيءَ لاءِ ڪهڙو طريقو
 سيکارين ٿا. اها ڳالهه خاص طرح سان ڏيان ۾ رکڻ
 گهرجي ته سنڌن جي سکيا شخصي تجربن ۽
 ڊيماٽڪ ڏيکاو (Demonstration) تي ٻڌل آهي. ڏکي
 بازي ۽ عقيدن کي سنت مت ۾ ڪا به جاءِ ڪانهي.

عام طرح قبول ڪيل ”وڪاس واد“ يعني (Theory of Evolution) جي ورت سمجهي منجهي پون نه هيندي هي ۽ ڳالهينون خيال ۾ رکڻ ڪن.

۱. هي مت، انهيءَ وڪاس واد جي خلاف ڪونهي پر سنت مت انهيءَ قانون کي اُتاهين ۽ ڪشاديءَ درستيءَ کان ڏسي ٿو. مثال طور هي مت انساني تاريخ کي ڪروڙن سالن کان پهاري ٿو پر سائنسدان هن کي فقط ڪي هزار سال قديم سمجهن ٿا. هو انسان ذات جي انهن ئي حصن جي سمجهائي ڏان ٿا جن جا ڪي قديم نمونا ۽ نشان رهجي ويا آهن. جڏهين قديم قومن نابود ٿين ٿيون ٿڏهن نين حالتن سبب نيون قومن پيدا ٿين ٿيون، جي انهيءَ ساڳئي وڪاس جي قانون (Law of Evolution) انوسار ڪنهن وقت لاءِ سميتا جي اوج اوستا ئي پهچن ٿيون. جنهن کان پوءِ وري ٻيون سميتائون پيدا ٿين ٿيون ۽ ائين ٿيندو ئي رهيو. اهو چڪر ستجڳ کان وٺي ڪروڙن سال هلندو آيو آهي. هيءَ سميتائن جي اوت ۽ موت ۽ قومن جو ڪمال ۽ زوال ۽ انسان ذات جي ڪيترن حصن جي ترقي ۽ گراوت؛ اها ليلا سائنسدانن جي محدود نظر ۾ نه اچي سگهي آهي. پر انهيءَ ۾ هنن جو ڏوهه نه ڪونهي.

۲. اهو خيال ۾ رکڻ گهرجي ته وڪاس (Evolution) قدرت جي طريقي ڏانهن اشارو ڪري ٿو. اهو قدرت جو طريقو، انسان ۽ ٻين جاندارن کي سڌارڻ جي ڪوشش ڪرڻ جو طريقو آهي. جيتوڻيڪ اها وڪاس جي سکيا قومن ۽ دنيا جي چٽڪاو (Decline) ڏانهن اشارو ڪري ٿي پر اها ڳالهه ويڪتبن (Individuals) سان لاڳو ڪونهي انهيءَ وڪاس جي طريقي جو مقصد ويڪتيءَ (Individual) جي پورٽيا (Perfection) آهي. ويڪتي (Individual) نٿو ڪري، جيستائين ڪ

برهمانڊ جي ڀيٽ ۾ هي مادي واراڻون سرشتيون ۽ دنياڻون
 (Physical Universes and Worlds) اڪڙي تبديل جي
 گهيري اندر آهن ۽ منجهن جلدي جلدي ٻرڻ اچي ٿي. هنن
 جي هستيءَ جو مدو برهمانڊ جي هستيءَ جي مدي کان گهڻو
 گهٽ آهي. هنن جو آيو چڪر (Life Cycle) برهمانڊ جي
 آيو چڪر کان بلڪل ننڍو آهي ۽ جڏهن اهو پورو ٿئي ٿو تڏهن
 هنن جو پورو خاتمو (Complete Dissolution) ٿئي ٿو. انهن
 کانپوءِ وري نئي اڻپتي ٿئي ٿي. جنهن ۾ ڦرل حالت ڪري،
 جيون بهتر ٿيندي آهي. اسان کي معامو آهي ته هي اسان
 دائمي تبديل ۽ اڻپوراڻ سان ڀريل آهي. آڪاش ۾ جيڪي
 بي انداز گرھ ۽ دنياڻون آهن انهن سڀني ۾ اهائي حالت آهي.
 انهن هيٺين ديسن جي رهواسين لاءِ چوڻڪاري جو ڪو به
 آسرو نه هجي ها پر هڪ ڳالهه آهي. اسانجي ڀرم پتا اسان
 کي وساري ڪونه ڇڏيو آهي، جيتوڻيڪ اسين کيس وساري
 وٺا آهيون. هن اسان کي هن دنيا ۾ انهيءَ مراد سان موڪليو
 آهي ته اسين پنهنجون اوڻايون ڪڍي پاڻ کي نيڪ ۽ نرم
 ڪريون. انهن ڪرڻ کانپوءِ هو اسان جي واپس موٽي وڃڻ
 جي انتظار ۾ رهي ٿو. انهيءَ واپسيءَ ۾ مدد ڪرڻ لاءِ هو
 پنهنجا پيارا پٽ هٿ موڪلي ٿو، جن کي اسين سماعت
 ڪوٺيون ٿا. دنيا ڪڏهن به ستن کان خالي ڪونهي سندن
 مقصد (Mission) اهو ئي هوندو آهي ته هو اسان کي واپس
 پنهنجي گهر وٺي هان. جيڪي جيڪي سندن شرن وٺن ٿا،
 اهي جنم مرڻ جي چڪر کان اچي وڃن ٿا.
 هن ڪتاب ”سار وچن“ جو رچيندڙ به اهڙن ستن مان
 هڪ هو. ٻيا به اهڙا ئي ستن هن وقت اهو موڪل ڇو
 ڪار نه ڪري رهيا آهن.
 جيڪڏهن ڪي اڄ ڪلهه ڄا پڙهيل، هن ڳالهه کي،

۾ اچي وڃي ٿي اُهي سڀ هن پنڊ ديش ۾ آهن. اسانجي دنيا جي آڪاش وديا جي ڄاڻن (Astronomers) کي، جن کي بي انداز گرهه ۽ دنياڻن جي ڄاڻ آهي، اُهي سڀ هن پنڊ ديش جو هڪ تمام ننڍو حصو آهن. سڄو پنڊ ديش وري برهمانڊ ديش جي آسمان ۾ هڪ ننڍڙو بادل آهي. اهي سڀ مادي وارا دن سرشتيون (Physical Universes) برهمانڊ جي چوگرد هڪ ئي انٽ سرگس وانگر ڦري رهيون آهن ۽ برهمانڊ جي سهاري تي لڳي رهيون آهن. برهمانڊ وري ست ديش جي آڌار تي هلي رهيو آهي.

پڙهندڙ کي سنت مت يا راڌا سوامي مت جون سکياڻون سولائيءَ سان سمجهڻ ۾ ايندڙون جيڪڏهن هو اها ڳالهه ڏيان ۾ رکندو ته سڄي رڃا جي اُپتي، انتظام ۽ پرورش آلهڪ شڪتين جي سنڀال هيٺ آهن جن جا جدا جدا درجا آهن ۽ جن کي جدا جدا اختيارون آهن. اهوئي سبب آهي جو ستن جي سکياڻن ۾ ڪيترن هنڌ جدا جدا استادن جي مالڪن يا ڌڻين جا نالا ۽ بيان اچن ٿا. انهن مان هر ڪو پنهنجي پنهنجي استان جو شڪتي ڪينڊر يا طاقت جو مرڪز (Power-house) آهي ۽ انهيءَ سڄي استان کي چيئن شڪتي پهچائي ٿو. اهي سڀ ست پرش جي مرضيءَ ۽ حڪم انوسار ڪاروبار هلائي رهيا آهن. اها شڪتي جنهن کي عام طرح ڪال (Negative Power) يا برهمندي من يا (Universal Mind) چئجي ٿو سا محدود اختيارن سان، دسوين دوار کان هيٺ جيڪا رڃا آهي، انهيءَ کي هلائي رهي آهي. هيءَ شڪتي پراڻ ست پرش مان اُڀرن ٿي آهي ۽ پنهنجي استان ۾ انهيءَ ست پرش جي رڃا انوسار ڪاروبار هلائي ٿي. ست پرش يا ست نام ئي دال شڪتي (Positive Power) آهي، جنهنجو استان سچ ڪندو آهي.

نست سک ۽ آند پر رهن ٿا. هت موت
(Death) جو نشان به ڪونهي. هن دانش
جي هيٺين دانش جي آيتي يا پيدائش
هجي - پاري آڳي رهيا آهن.

هي اهو وڏو دانش آهي. هن کي
ميٽريڪل هي گهڻي پاڻي چيئن جو دانش
دو (Refined Matter) ۽ لاوت ليل آهي.
ي سک پر رهن ٿا جو اسانجي سمجهه
موت جي دائري کان ٻاهر ناهن، جيئن
آهن. هن جي عمر امار وڏي ٿيندي
گهڻي عرصي کانپوءِ مها پرائ، ٿيندي
جي آيتي ۽ کان اڳ واري اوستا
کي پهچندو آهي ٿڌهن هنن جي حياتي
موت نمونو ڪجهه ڪجهه هن دنيا جي
سرڳن جو دانش آهي ۽ موجوده مذهبن
۽ بهشت هن پر آهن. هي ايترو وڏو ۽
اسين ڪاپنا به نٿا ڪري سگهون پر
ن پر باڪل نديو آهي.

ي اسٽان يا دانش چوندا آهن پر حقيقت
ٻئين دانش جو هڪ حصو آهي.

هي. هن پر مادو (Matter) امار ڪوٺو
ايتري توري آهي جو هن جي هلائڻ
۽ ضروري آهي ڇاڪاڻ ته سڀ جيوت
(۽) ئي آهي. هت مادي جو زور ڪوٺو

دانش رهي ٿي

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

پاڻي آڪاش

ڪتاب پڙهي وڃڻ کانپوءِ به اهو نه سمجهي سگهن ته هي سڀ ڪجهه ڇا بابت هون! تنهن ڪري هن مهاڳ ۾ هن سڄي ڪتاب جو سار ڏيکڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي، جيئن پڙهندڙ جو من سمجهڻ لاءِ تيار ٿئي. پر اندشو آهي ته اها سمجهڻائي به اڻ پوري هجي ۽ اهڙي ڇڏي نه هجي جهڙي هٿ ڳهرجي. اميد ته اها ڳالهه محسوس ڪئي ويندي ته اهڙي وڏي سنت مت جي سائنس جنهن ۾ سڀ ڪجهه اچي وڃي ٿو، تنهن جو نت هنن ٿورڙن جملن ۾ قلمبند ڪرڻ ڪيترو نه مشڪل آهي. تنهن هوندي به ڪوشش ڪئي وئي آهي ۽ آشا آهي ته هن آد سچ جي ڪجهه قدر جهاک پڙهندڙ کي نظر ايندي.

جيتوڻيڪ سنت مت جي سکيا هن زماني جي سڀني مذهبن کان اڳرو وڃي ٿي پر ٻنهي جي بنيادي سکيائن ۾ ڪوبه اختلاف ڪونهي. پڙهندڙ کي جڳائي ته ساوڌان رهي جيئن ڪو پراڻو عقيدو يا سنسڪار سندس هن ڪوچ ۾ رندڪ نه ٿئي. سنت مت ڪجهه به ڇڏائي نٿو پر ڇهڪي اڳيئي آهي ان کان وڌيڪ سڀڪاري ٿو. پوءِ چاهي جڳياسو ڪير به هجي ۽ ڪهڙي به مت يا ڌرم جو هجي. ان ڳالهه جو ڪوبه ذڪر ڪونهي.

سنت مت موجب سرشتي جي سڄي رچما هيٺين ٽن حصن ۾ ورهايل آهي.

۱. ست ديش

هن ديش کي دال ديش به چئجي ٿو. هي ديش اوچي ۾ اوچو، وڏي ۾ وڏو ۽ پورڻ ۾ پورڻ ديش آهي. هيءُ نج چيتمنا (Pure Spirit) جو ديش آهي جنهن ۾ ذري به مادي (Matter) جي ملاوت ڪونهي. هتي پرڪاش ئي پرڪاش آهي. هي ست پرش ۽ اُپائڻهار جو استان آهي. هتي ئي انداز

استان مان، ڏاڍو وڏي هڪ ننڍڙو شهر ٿي پهچو آهي جتي سڀ
غريب چاهي اهر، پڙهيل لکڙي اڻ پڙهيل بنا ڪنهن ذات
پامت ۽ رنگ پيد جي ”سنت مت“ جو سندن پٺڻ ۽ نام
جي بخشيش لاءِ اچن ٿا.

موا ڳو (ڀاڱو پهون)

سڌانت ۽ سمجهاڻي

هيءُ سار وڃن، سوامي جي مهاراج جن جي ستنسگين
کان ورتل نئون ئي ٻڌل آهي. اهي ستنسگ ۾ هڪ ئي
وقت ڪيل آهن ۽ نه ساڳين ٻڌندڙن اڳيان ڪيل آهن. ٽنهن
ڪري ڪي ڳالهيون وري وري دهرال نظر اينديون. اهو
جيتوڻيڪ ساهتڪ نقطي نظر کان غير ضروري آهي پر پڙهندڙ
لاءِ مطلب کانسواءِ ڪونهي. ڪابه اهم حقيقت يا سڌانت، خاص
ڪري جو پڙهندڙ لاءِ نئون آهي اهو وري وري انهي
واسطي دهرائو ويندو آهي جيئن پڙهندڙ کي چڱي طرح
ذهن نشين ٿئي. تهن ڪري آشا ڪجي ٿي ته هيءُ ڪتاب
ساهتڪ وندر جي خيال کان نه، پر پرم ستم کي ڳولهي
جي مراد سان پڙهيو ويندو.

هيءُ انهن ڪتابن مان نه آهي جي ڪنهن خيال، ڪا
يا عقيدتي ٿي ٻڌل آهن، پر هڪ پرم سنت ستگور جا و
آهن جن جو بنياد نج حقيقت ۽ انيؤ ٿي ٻڌل آهي. س
اهوئي چوندا آهن جو پاڻ ڏٺو اٿن، ٻڌو اٿن، ۽ ڄاڻن
سچ آهي.

هن ڪتاب ۾ ڪي ڳالهيون عام ماڻهوءَ لاءِ انتهائون
نيون ۽ عجب ۾ وجهندڙ آهن جو شايد پڙهندڙ لاءِ انهن
اونهو مطلب ڪدم سمجهڻ اليست ڏکيو ٿئي. جيڪڏهن
انهن جي سمجهاڻي کولي نه لکي ويندي ته شايد ڪي

سنت مت پر هو ڪهڙي طوج آيا، اهو واقعو
 هت ڏاٻو مناسب آهي. هو گهڻي وقت کان وٺي پوري
 سنگور جي کوچ ۾ هئا. هنن گرنٽ صاحب وغيره جو تمام
 گهڻي چاه سان اڀياس ڪيو هو ۽ اندران روشني حاصل
 ڪرڻ لاءِ گهڻن ئي ساڌن ۽ مهائائن وقت وٺا هئا. آخر جڏهن
 هو مري بهار ٿي پنهنجي ڏاڍي ٿي هئا تڏهن بابا جمل سنگهه
 جن، جي انهيءَ وقت پنهنجي روحانيت جي ڪري
 پرسد هئا، سي مري بهار ٿي آيا. هڪ ديسي بابا جمل سنگهه
 جن رستي ٿي ويندي پنهنجي هڪ شيوڪ کي چيو، ”هي
 جيڪو آفيسر وڃي رهيو آهي، اسين انهيءَ کي نام ڏيڻ
 واسطي هتي آيا آهيون.“ اهو اشارو سردار ساون سنگهه جن
 ڏانهن هو، جي انوقت اتان لنگهي رهيا هئا. تنهن ئي
 انهيءَ شيوڪ بابا جمل سنگهه جن کي چيو، ”اٺين ڪيئن
 ٿيندو، جڏهن اهو ماڻهو توهان ڏانهن بهاري به ڪونه ٿو؟“
 پر بابا جمل سنگهه جن ورائيو، ”هو اڄ کان چوٿين ڏينهن اسان
 وٽ ايندو.“ اٺين ئي ٿيو. انهيءَ کان برابر چوٿين ڏينهن
 ساون سنگهه صاحب جن، اهو ٻڌي ته هڪ مهائو ستنگ
 ڪرڻ آيو آهي، سندن درشن ڪرڻ ۽ ستنگ ٻڌڻ لاءِ
 اُتي آيا. انهيءَ وقت کان وٺي هو بابا جي مهاراج جن ڏانهن
 ڪيچي ويا. ڪيترن روح رهاڻين بعد بابا جي مهاراج جن
 ۱۵ آڪٽوبر سن ۱۸۹۴ع ٿي کين نام جي بخشش ڪئي. جنهن
 کانپوءِ هو دل وڃان سان پنهنجي سنگور جي ڪاربه ۾ لڳي
 ويا ۽ کين ئي بابا جمل سنگهه جن، جون ۱۹۰۳ع ۾ پياس جو
 سڄو ڪاربه سونپيو ۽ ايندڙ ڏسمبر ۾ جڏهن پاڻ جوئي جوت
 سمايا تڏهن بابا ساون سنگهه جن هي وڏو ڪاربه پنجاب ۾
 هلائيندا رهيا.

سندن نگهبانيءَ ۽ انتظام هيٺ، هڪ ننڍڙي ويران

حضرت مہاراج بابا ساہو، سنگم، ج

۱۸۹۱ع ۾ بياس ۾ آيا ۽ سنگ شروع ڪيائون .
 انهيءَ وقت ڏاڍو هڪ ٻاڪل ننڍڙو اسٽان هو جنهن کي
 اولياري جي سروج جي تابش ۽ سياري جي سرد هوائن کان
 ڪري بچاءَ نه هو . پاڻا ڄميل سنگهه جن آئينده ڏاري جو
 اسٽان ، اهرسر ضلعي ۾ بياس نديءَ جي ڪناري تي ، بياس
 واري اسٽيشن کان ٽي ميل پري چونڊيو . اهو اسٽان اڄ
 لکين سنگين لاءِ پوئر اسٽان آهي . اهڙيءَ طرح
 پاڻا ڄميل سنگهه جن پنجاب ۾ هن ڪار به ڪي اسٽاين ڪيو ۽ ۱۱
 ورهيه اهو ڪار به هلائيندا رهيا ، جنهن بعد هنن سردار ساون سنگهه
 جن کي ، پنهنجي چولي ڇڏي کان آت مهڻا اڳ ، پنهنجو
 جانشين مقرر ڪيو ۽ ۲۹ ڊسمبر ۱۹۰۳ع تي پنهنجو چولو
 ڇڏيو .

سردار ساون سنگهه مهاراج صاحب

سندن جنم ۲۷ جولاءِ ۱۸۵۸ع ۾ مهاسنگهه والا ڳوٺ ،
 ضلع لڌيانه پنجاب ۾ ٿيو . پنهنجي بازي ۾ ڪو سربستو بيان
 ڏيڻ لاءِ هن جي منع ٿيل آهي . تنهن ڪري گهڻو ڪجهه
 جيڪي هٿ چوڻو هو تنهن کي ڇڏڻو پوي ٿو . ٽامسن سول
 انجنيئرنگ ڪاليج ، روڙ کي ، او-پيءَ ۾ تعليم وٺڻ بعد هو
 سرڪاري نوڪريءَ (اٽري انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ) ۾ گهڙيا .
 سندن پتا چوڏهين سڪ راجيمينٽ ۾ ڪميشنڊ آفيسر هئا .
 پنهنجي پتا جي ڇالاڻي بعد هو انهيءَ راجيمينٽ ۾ شامل
 ٿيا ۽ ٽن سالن اندر ڪين ڪميشن جو عهدو مليو . پنهنجي
 ڪاليج جي تعليم حاصل ڪرڻ کانپوءِ انهيءَ راجيمينٽ ۾
 واپس آيا ۽ اٽريءَ جي انجنيئري ڪامي ۾ موڪليا ويا ، جتي
 هنن ۲۸ ورهيه ڪم ڪيو ۽ ۱۹۱۱ع ۾ پينشن ورتائون . انهيءَ
 وقت کان وٺي هنن پنهنجي سڄي زندگي سنٽ سنٽ جي
 ڪار به آرٽيڪ ڪئي .

وراڻيو، ”جي توکي انهيءَ ڳالهه جي ڏاڍي ڪپي نه ڀڃڻ
 وانه ۽ اڪيون پُور.“ ائين چئي سوامي جن هنن جي سرٽ کي
 کڻي دسويں دوار ٽائين وٺي ويا ۽ اهو سڄو وقت ستر
 جو سروب بابا جمل سنگهه جن سان گڏ هو. پوءِ وري سند
 سرٽ کي واپس سرمار ۾ آندائون. ان بعد بابا جي مهاراج جي
 چيو، ”توهان پنهنجي دٻا سان مون کي ماما جي اسٽائن مار
 ڪڍي آيا آهيو، هاڻ مٿين اسٽائن تي وڃڻ سولو آهي. هاڻي
 مون کي ڪرپا ڪري ٻڌايو ته ڪهڙي پوئر اسٽائن تي وڃي
 اڀياس ڪرمان؟“ تنهن تي سوامي جن مشڪيو ۽ وراڻيو،
 ”جيڪڏهن تون نياڳيءَ جي جيون ڪائيندين ته پنهنجي
 گذران لاءِ ٻين تي پاڙو پوندو ائين ڪرڻ سان تنهنجي ڀڃڻ
 تي اثر پوندو. تنهن ڪري بهتر ٿيندو ته تون پاڻ ڪمائي،
 ڪاءُ.“ بابا جي جن چيو، ”مان ڪڙهي گهر مان آهيان ۽
 جي ڪيتي ڪري گذران ڪندس ته مون کي شادي ڪرڻي
 پوندي ۽ شادي ڪرڻ تي منهنجي مرضي ناهي.“ تنهن تي
 سوامي جن وراڻيو، ”فوج ۾ ڀرتي ٿيءُ.“ سو هو ۱۴ جولاءِ
 ۱۸۵۷ ۾ ۲۴ پنجابي ريجيمينٽ ۾ ڀرتي ٿيا. هنن لاءِ ائين چيو
 ويندو آهي ته ڏينهن جو سرگرم ڊيوٽيءَ ۾ هوندي به ڪيترن
 ئي موقعن تي کين سڄي رات ڀڃڻ اڀياس ۾ ويٺل ڏٺو ويندو
 هو ۽ جڏهن بياس ۾ موٽي آيا، تڏهن ڏينهن ۽ رات جو ڳچ
 وقت ڀڃڻ اڀياس ۾ گذاريندا هئا. جڏهن هو وڏيءَ موڪل
 (Furlough) تي بياس ايندا هئا ته سڪل ماني پاڻيءَ ۾ ڀڄائي
 اها ڪائي، وري پنهنجي ڀڃڻ ۾ لڳي ويندا هئا. ۳۴ ورهين
 جي نوڪريءَ کان پوءِ (سندن ٻه ورهيه ليکي ۾ نه آندا ويا
 ڇاڪاڻ ته فوج ۾ ڀرتي ٿيڻ وقت پوريءَ عمر کان سندن عمر
 ٻه ورهيه گهٽ هئي) هنن رٽائر ڪيو ۽ ۱۸ آگسٽ ۱۸۸۹ تي
 کين پينشن ملي. ان بعد ڪجهه وقت پنهنجي گهر ۽ ڌارڀال

جو ستسنگ ٻڌندا رهيا پر ڪنهن مان به ڪين پڇڻ شين
جي پيد جو پتو نه پيو. آخر ڪين هڪ ساڌو جو ڏس مليو،
جيڪو بالڪل ڏورانهين جهنگل ۾ رهندو هو. هو انهيءَ وقت
به ويا. انهيءَ ساڌو ڪين چيو ته هن جهنگل ۾ رهڻ ڏاڍو خطرناڪ
آهي ڇاڪاڻ ته هت چيتا ۽ رڇ وهن ٿا. تنهن ئي هن جواب
ڏنو، ”اهي جهنگلي جانور جيڪڏهن توهان کي ڪو نقصان
نه رسائين ته مون کي ڇو رسائيندا؟“ تنهن ئي ساڌو ڏاڍو خوش
ٿيو ۽ آخر ڪين ٻڌايائين، ”هن وقت آڱري ۾ هڪ پورن مهاڻا
رهين ٿا، تون انهيءَ وقت وڃ ۽ هو توکي پڇڻ شين جو پيد
ٻڌائي سگهندو.“ اهو ٻڌي بابا جڏمل سنگهه جن نهايت خوش
ٿيا ۽ پنهنجي مسئلي حل ڪرڻ جي اميد ۾ آڱري روانا ٿيا.
انهيءَ مهاڻا کي ڳولڻ ۾ اڻهت ڪين ٽڪايف ٿي، پر آخر هڪ
ڏينهن هو جمڻا جي ڪناري تي بيٺا هئا ته ٻن ماڻهن جمڻا ۾
اشان ڪندي انهيءَ وڏي مهاڻا جي ستسنگ جي ڳالهه ٻوله
پئي ڪئي ۽ اها گفتگو سندن ڪن تي پئي. کائڻ انهيءَ
مهاڻا جو ڏس پڇي آئي وڃي پهتا. اهڙي طرح سندن لبني
ڪوچ پوري ٿي.

ڪجهه وقت اُتي ستسنگ ۾ رهڻ کان پوءِ سوامي جن
ڪين نام جي بخشش ڪئي. انهيءَ مهل کان وٺي هو پنهنجو
سڄو وقت پڇڻ اڀياس ۾ گذارڻ لڳا. جنهن ڪري هنن چڱي
ترقي ڪئي. هڪ ڏينهن سوامي جن، بابا جڏمل سنگهه جن کان
پڇيو، ”هي رستو نيڪ گورو نانڪ صاحب جن جهڙو آهي يا نه؟“
هنن ورائيو، رستو نيڪ آهي پر مٿي وڃڻ جي خواهش
هوندي به منهنجي آتما کي رڪاوٽ ٿئي ٿي.“ تنهن ئي
سوامي جن فرمايو، ”اڀياس تنهنجو اڳيئي ڪيل آهي، اها
رڪاوٽ رڳو مٿاڇري آهي.“ بابا جڏمل سنگهه جن پڇيو،
”ڪيئن چڱي نه منهنجو اڀياس اڳيئي ٿيل آهي؟“ سوامي جن

حضور بابا جڏمل سنگھ جي مهاراج

حضور بابا جڏمل سنگھ جن، سوامي جن جي پُراني شيوڪن مان هڪ هئا. سندن جنم چو لاءِ ۱۸۳۹ ۾ ٿيو. سندن پتا چو نالو سردار جوڌ سنگھ ۽ سندن ماما چو نالو شرامتي دها ڪور هو. هو جڏهن اڃا ستن ورهين جا ٻالڪ هئا تڏهن بابا ڪيمداس، جي ويدانتي ۽ چڱا مهاڻا هئا، تن وقت گرو مڪي پڙهيا. هن ٽيڪ مهاڻا جي سنگت جي اثر هيٺ اچي ۽ سنگورن جي ٻاڙي پڙهي، بابا جڏمل سنگھ جن کي آتمڪ اڀياس لاءِ گهڻي چاهنا ڄاڻي. ايتري قدر، جو انهيءَ وقت هن اندر ۾ ڪجهه آتمڪ روشني به ڏٺي. گرنت صاحب جو اڀياس ڪندي هنن ان ۾ پنجن شبدن جو ذڪر ٿيل ڏٺو، جي پنج شبد هر ڪنهن انسان اندر هر وقت وڃي رهيا آهن ۽ پوري اڀياس سان ٻڌي سگهجن ٿا. هنن انهيءَ بنسبت پنهنجي مٿر بابا ڪيمداس جن سان ڳالهه ڪئي، پر هو انهيءَ تي ڪابه روشني وڃي نه سگهيا. اڃا ننڍا ٿي هئا ته پنجن شبدن جي پيد ڪي ڄاڻڻ لاءِ دمس جي ڪيترن ئي مهاڻائن وٽ ڪهي ويا، پر ڪير به کين اهو پيد ٻڌائي نه سگهيو. آخر هڪ مهاڻا، جو گرنت صاحب جو اڀياسي هو، سو هنن سان شامل راءِ ٿيو، ته انسان جي اندر پنج شبد وڃي رهيا آهن. پر هن کي فقط ٻن شبدن جو پيد معلوم هو، باقي ٻين جي باري ۾ هُو سندن مدد ڪري نه سگهيو. اهڙيءَ طرح هنن ٻين به ڪيترن ساڌو مهاڻائن کان پڇا پڇا ڪئي پر وري ڪجهه به نه. آخر هُو گهر واپس موٽي آيا. انهيءَ وقت سندن عمر سورهن سال هئي. جڏهن هو پنجاب مان اڀياس پهتا تڏهن هنن کي هڪ ساڌن جي ٺولي ڏني، جا رشي ڪيش وڃي رهي هئي. هي ٻڌ انهيءَ ٺوليءَ سان رشي ڪيش روانا ٿيا. اتي به هُو، سڄو وقت پنجن شبدن جي پيد جي ڳولا ۾ لڳاتار هر ڪنهن مهاڻا

ي ڪوٺيو آهي، بائيبل ۾ انهيءَ کي ورد
 آهي ۽ هندستان جي هاڻوڪن ستن انهيءَ
 ڪوٺيو آهي. پر خاص ڳالهه، جا سوامي جن
 ي پلي لاءِ ڪئي، سا اڃا هتي جو هنن بلڪل
 نموني ۾ شيد يوگ جو ايباس سيڪارو ۽ اهڙيءَ
 جو اهلهه لاپ هر ڪنهن جي پهچ اندر آندو.
 ان سوامي جن پراچين يوگ ايباس کي غير وقت
 ي ڪري ڇڏيو. سوامي جن جي بتايل نموني
 و ايباس ڪرڻ سان، نه فقط پراچين يوگ ايباس
 پ شيوڪ کي پراپت ٿين ٿا، پر سولائيءَ، سلامتي
 سان اهو ايباس شيوڪ کي انهن منزلن تي وٺيو
 ي پراچين يوگين جي جواب ۾ نه آهن هونديون.
 جو ايباس پيري لال يا ٽين اڪ، جا هنن اکين
 آهي (The Pineal Gland) ان کان شروع ٿئي ٿو ۽ مٿي
 اهڙيءَ طرح شيد يوگ جو ايباس اتان شروع ٿئي ٿو
 ترا پراچين يوگ ايباس اچي ختم ٿين ٿا. پهرئين اسٽان
 تي پهچڻ سان شيوڪ کي ايباس ڪندي اها اندروني
 ٿي ۽ اهي وڌيون ۽ سڌيون حاصل ٿين ٿيون جهڙيون
 چين يوگين ۽ مٿانمان کي حاصل هيون جن کي ستن
 ک جو پتو نه هو. جڏهن راجا سوامي شيوڪ جي آخران
 جي ٿي تڏهن هو بلڪل نج ۽ نرمل ديش ۾ پهچي ٿو
 شئيءَ جو وڏي ۾ وڏو ۽ اتم ۾ اتم حصو آهي ۽ جن
 جي پراچين رشن کي خبر هئي تنهن کان گهڻو گهڻو پري ۽
 آهي. انهيءَ اوچ ڪوٺيءَ تي پهچڻ جو رستو ڏيکارڻ،
 ي جن جي مقصد (Mission) جو حصو هو. چيو وڃي ٿو ته
 پنهنجي حياتيءَ ۾ چئن هزارن کان مٿي جيون کي نالو پيدا
 شيش ڪيو. ها جون ۱۸۷۸ع ۾ هنن چارو ڇڏيو.

مها ڳوٺ

اهو مناسب آهي ته راجا سوامي ستسنگ، بياس، جنهن جي سهار تي هيٺ هي ڪتاب پيش ڪجي ٿو، تنهن جي آئيني ۽ وڪاس سان، جن سنت ستگورن جو سنڀال رهيو آهي، ان جو مختصر جيون چرتر هٿ ڏنو وڃي.

پوم سنت حضور سوامي جي مهاراج

راجا سوامي مع جو بنياد پرم سنت حضور سوامي جي مهاراج جن وڌو. سندن اصل نالو سيٺ شو دال سنگهه هو. سندن جنم ۲۵ آگسٽ سنه ۱۸۱۸ع ۾ صبح جو ۴ بجي، آگري ۾ ٿيو. هو بئڪل سيٺ ڪٿري خاندان مان هئا. سندن پتا جو نالو سيٺ دلوال سنگهه ۽ سندن ماما جو نالو مها ماما هو. هو ٻاڪ اوسٽا ۾ ئي ڳوڙهيون اڏائڻ ۽ ڳالهائون ڪرڻي سمجهائيندا هئا. سندن اولها وڏي ڇار ڪيترائي اچي ٻڌندا هئا. آخر هنن پنهنجي سکياڻن جا مکيه اصول لکيت ۾ آندا، جي ۾ ڪتاب هئا ”سار وچن“ نثر ۽ ”سار وچن“ نظم. سترهن ورهيه هڪ اولداهي ڪوٺي ۾ ۽ ٻچن ۾ گذارڻ کان پوءِ سوامي جن، جنوري ۱۸۶۱ ۾ ستسنگ ڪرڻ شروع ڪيو.

سندن سکياڻون ڪي بلڪل نئون ڪونه هيون، ڇاڪاڻ ته اڳين سنتن، جهڙوڪ ڪبير صاحب، گورو نانڪ صاحب، لاسي صاحب ۽ ٻين سنتن به اهي ئي سکياڻون ڏنيون هيون. گهڻو ڪري سڀني راجن ۾ ٿوري ڀڄڻ ۾ شهيد جو ذڪر آيل آهي، جيتوڻيڪ اهو ذڪر جدا جدا نالن ۾ ٿيل آهي. وڏي الهه ڪي نادر ڪوٺين ٿا، مسلمان فقيرن انهيءَ کي ڪلامو يا

حضور سوامي جي هٿراج

پيومڪا

”سار وچن“ حضور سواھي جي مھاراج جن جو راڌا سواھي
مت تي ھڪ بنيادي ڪتاب آھي جو ھندستان جي سڀني
مڪيه ٻولين ۾ ترجمو ٿيل آھي.

شري ڪرشن باباڻي سردار سيواسنگھ، جي انگريزي ڇاپي
جو ترجمو ڪري سنڌي ستنسگين ۽ ٻرمارڻي ٻرھمين جي لاپ
لاءِ انھيءَ ڪي پھريان بمبئيءَ ۾ ڇپايو. اھو ڇاپو جلدي
وڪائي ويو. تنھنڪري شري منگھارام دھال اجمير نواسيءَ ھي
ٽيون ڇاپو اجمير ۾ ڇپايو آھي جنھن لاءِ اسين سندس شڪرگذار
آھيون.

آشا آھي تہ ستنسگي ۽ ٻيا ٻرمارت جا چاھڪ پڙھي
لاپ وٺندا.

ايس - ايل - سونڌي

سيڪريٽري

راڌا سواھي ستنسگم بهاس

چپائيندڙ:

انس - اهل - سونڌي

سيڪريٽري

راڌا سوامي ستمنگ، ياس
پوسٽ آفيس ڏيرا بابا جمل سنگھ، (پنجاب)

سڀ حق واسطو ٿاڻو

[جلد ۱۰۰۰]	[پشاور ڏنڊو]
[جلد ۲۰۰۰]	[پشاور ڏنڊو]
[جلد ۵۰۰۰]	فيبروري ۱۹۷۹	[پشاور ڏنڊو]

چپائيندڙ: شري گوداري اهل گور

پروفيسر، شري مھلا، ڊگهي بازار، اجمير

سار وچن

(نشر)

انوادڪ:

گرشن باباڻي

واڌا سوامي سٽسنگ، پيماس (پنجاب)

